

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«Η ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΑ ΣΤΙΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ. Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΑΝΟΧΗΣ ΤΗΣ
ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΙΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΩΝ»

ΓΑΛΑΝΟΥ

ΕΙΡΗΝΗ

ΠΕΝΤΕΛΗ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΤΣΟΜΠΙΑΝΑΚΗ

ANNA

Πάτρα, Μάρτιος 2010

**Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΑ ΣΤΙΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ. Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΑΝΟΧΗΣ ΤΗΣ
ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΙΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΕΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΩΝ»**

**«PHYSICAL AND PSYCHOLOGICAL VIOLENCE IN RELATIONS.
INVESTIGATION OF TOLERANCE IN PHYSICAL AND
PSYCHOLOGICAL VIOLENCE IN RELATIONS OF FEMALE
STUDENTS ON THE BOARD SOCIAL WORK IN TEI OF PATRAS»**

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

**ΓΑΛΑΝΟΥ ΕΙΡΗΝΗ
ΠΕΝΤΕΛΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
ΤΣΟΜΠΙΑΝΑΚΗ ANNA**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΤΕΡΕΖΗ ΕΛΕΝΗ

**Πτυχιακή εργασία για τη λήψη πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το
τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και
Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Τμήματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.**

Πάτρα, Μάρτιος 2010

@ All receded are resaved

Πτυχιακή εργασία των :

ΓΑΛΑΝΟΥ

ΕΙΡΗΝΗ

ΠΕΝΤΕΛΗ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΤΣΟΜΠΙΑΝΑΚΗ

ANNA

Εγκρίνεται:

Υπογραφές

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η συγγραφή και η ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας στηρίχτηκε τόσο στις προσπάθειες των συγγραφέων, όσο και στην πολύτιμη προσφορά βοήθειας και υποστήριξης ορισμένων προσώπων. Θέλουμε λοιπόν να ευχαριστήσουμε όλους εκείνους τους ανθρώπους, που συνέβαλαν από την αρχική ιδέα ως την ολοκλήρωση για το παρόν αποτέλεσμα.

Ευχαριστούμε ιδιαίτερα,

Την κα Τερέζη Ελένη, υπεύθυνη καθηγήτρια της πτυχιακής εργασίας, για την επιστημονική καθοδήγηση, ενημέρωση, προσανατολισμό, καθώς και ηθική υποστήριξη.

Την Δρ. Σικελιανού Δέσποινα καθηγήτρια του τμήματος κοινωνικής εργασίας, για την καθοδήγηση στον τρόπο συγγραφής του ερευνητικού μέρους της πτυχιακής εργασίας.

Την κα Κοντογιώργη Χρυσούλα, κοινωνική λειτουργό στο Κέντρο Ερευνών Για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι), για την παροχή χρήσιμων πληροφοριών και κατευθύνσεων σχετικά με την συντροφική βία που ασκείται στις γυναίκες.

Τέλος, ευχαριστούμε τις οικογένειες μας και τους φίλους μας για την ουσιαστική υποστήριξη και ηθική συμπαράσταση σε όλη την προσπάθεια μας για την ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας.

**ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΒΙΑΣΤΗΚΕ ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΑΓΝΩΣΤΟ, ΖΕΙ ΜΕ
ΤΗΝ ΑΝΑΜΝΗΣΗ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ – ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΟΥ ΒΙΑΣΤΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΤΡΟΦΟ ΤΗΣ, ΖΕΙ ΜΕ ΤΟ ΒΙΑΣΤΗ.**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες.....	5
Περίληψη πτυχιακής.....	12
Abstract.....	13
Εισαγωγή.....	14

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

1.1 Ιστορική αναδρομή.....	15
1.2 Ορισμός της βίας	16
1.3 Προσδιορισμός εννοιών.....	17
1.3.1 Προσδιορισμός εννοιών σύμφωνα με τον Straus.....	18
1.3.2 Προσδιορισμός εννοιών σύμφωνα με τους Griffin και Koss.....	19
1.3.3 Προσδιορισμός εννοιών σύμφωνα με το Κ.Ε.Θ.Ι. (ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ).....	20
1.3.4 Προσδιορισμός εννοιών σύμφωνα Γ. Λάζο.....	21
1.3.5 Προσδιορισμός εννοιών που επικρατούσαν παλαιότερα και σήμερα.....	22
1.4 Αναγνωρίζοντας την βία.....	25
1.5 Χαρακτηριστικά του θύτη και του θύματος.....	25
1.6 Μύθοι για τη βία.....	27
1.6.1 Μερικοί μύθοι για τα θύματα βίας.....	27
1.6.2 Μερικοί μύθοι για τον θύτη.....	28
1.6.3 Κοινά χαρακτηριστικά των αντρών που κακοποιούν τις γυναίκες...30	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΘΕΩΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

2.1 Μαρξιστική θεώρηση.....	33
2.2 Κοινωνιολογικές θεωρίες προσέγγισης.....	33
2.2.1 Η θεώρηση του Wolfgang.....	34

2.2.2 Η θεωρία της αναλογίας των φύλων.....	34
2.2.3 Η θεωρία του εξωτερικού περιορισμού.....	35
2.2.4 Η θεωρία του πολιτισμικού πλεονάσματος.....	35
2.2.5 Η θεωρία της σχετικής αποστέρησης.....	35
2.2.6 Η θεωρία της «κοινωνικής δομής».....	36
2.2.7 Η θεωρία του καταφυγίου.....	36
2.3 Η φεμινιστική θεωρία	36
2.4 Οπτική του φύλου.....	37
2.5 Ο κύκλος της σωματικής βίας.....	37
2.5.1 Η φάση δημιουργίας της έντασης.....	38
2.5.2 Η έκρηξη ή το επεισόδιο της κακοποίησης.....	39
2.5.3 Η φάση ηρεμίας ή περίοδος αγάπης.....	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΚΑΙ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΒΙΑΙΩΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ

3.1 Διαχείριση του θυμού.....	42
3.2 Σύγκρουση.....	44
3.3 Προβλήματα επικοινωνίας.....	45
3.4 Κυριαρχία.....	48
3.5 Ζήλια.....	49
3.6 Αρνητικές αποδόσεις.....	53
3.7 Δέσμευση στη σχέση.....	54
3.8 Στρες στη σχέση.....	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΝΔΟΨΥΧΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

4.1 Αντικοινωνική προσωπικότητα.....	58
4.2 Μεταχμιακή προσωπικότητα.....	59
4.3 Ιστορικό παραμέλησης.....	61
4.4 Ιστορικό εγκληματικών πράξεων.....	62
4.5 Κατάθλιψη.....	63

4.6 Μετατραυματική διαταραχή του στρες.....	65
4.7 Αυτο-έλεγχος.....	68
4.8 Εχθρότητα σε σχέση με το φύλο.....	70
4.9 Στρεσογόνες συνθήκες.....	71
4.10 Βίαιη κοινωνικοποίηση.....	72
4.11 Αποδοχή βίας.....	75
4.12 Χρήση ουσιών.....	77
4.13 Κοινωνική ενσωμάτωση και κοινωνική αποδοχή.....	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΖΥΓΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ

5.1 Πλαίσια συζυγικού βιασμού.....	82
5.2 Τύποι / μορφές συζυγικού βιασμού.....	83
5.3 Αίτια.....	84
5.4 Επιπτώσεις στη γυναίκα.....	86
5.5 Μύθοι γύρω από το συζυγικό βιασμό.....	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΘΥΤΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΕΩΝ ΣΤΟ ΘΥΜΑ

6.1 Ψυχοπαθολογικός προσδιορισμός.....	91
6.2 Προσωπικότητα και επικινδυνότητα.....	93
6.3 Ο ντετερμινισμός της ανθρώπινης συμπεριφοράς.....	94

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΥΛΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

7.1 Οι σχέσεις σήμερα.....	97
7.2 Το αδιέξοδο των σχέσεων.....	102
7.3 Διαπροσωπικές σχέσεις- ισότητα.....	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8
ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗ ΒΙΑ ΕΝΑΝΤΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΞΥ
ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

8.1 Αντρική κακοποίηση	108
8.2 Λόγοι μη αποχώρησης του άνδρα από την συζυγική εστία.....	111
8.3 Γυναικεία επίθεση η αυτοάμυνα;.....	113
8.4 Σεξουαλική κακοποίηση ανδρών.....	114
8.5 Γυναίκες εναντίον γυναικών.....	120
8.6 Η κακοποίηση στις ομοφυλόφιλες σχέσεις έναντι της κακοποίησης στις ετερόφυλες σχέσεις.....	122
8.7 Συνέπειες της κακοποίησης στις ομοφυλόφιλες σχέσεις.....	124
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	126

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

1.1 Σημαντικότητα έρευνας.....	127
1.2 Είδος έρευνας.....	127
1.3 Σκοπός έρευνας.....	128
1.4 Στόχοι έρευνας.....	128
1.5 Ερευνητικά ερωτήματα.....	128
1.6 Πληθυσμός.....	129
1.7 Δείγμα.....	129
1.8 Επιλογή ερευνητικού εργαλείου.....	130
1.9 Τόπος και χρόνος έρευνας.....	130
1.10 Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας	131

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	130
--------------------------------------	------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

3.1 Συμπεράσματα	160
-------------------------------	------------

3.2 Προτάσεις.....	161
---------------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	164
--------------------------	------------

ΠΗΓΕΣ INTERNET.....	167
----------------------------	------------

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	167
-------------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	168
---	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β : ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ.....	176
-------------------------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ : ΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΟΥ	191
--	------------

ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ : ΝΟΜΟΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	192
--	------------

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πτυχιακή μας εργασία αποτελεί μια προσπάθεια μελέτης του φαινομένου της βίας μεταξύ συντροφικής αλλά και συζυγικής σχέσης που εντοπίζεται σε ολοένα μεγαλύτερο βαθμό στη σύγχρονη κοινωνία και είναι δύσκολο να το προσεγγίσει κανείς καθώς πρόκειται για μια «ιδιωτική υπόθεση», συμβαίνει πίσω από τις «κλειστές πόρτες» των σπιτιών και υπάρχει δυσκολία στην αντικειμενική αξιολόγηση των καταστάσεων.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθεί κατά πόσο η ύπαρξη ενδοοικογενειακής βίας στο περιβάλλον σχετίζεται ή όχι με την εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών (λεκτική, συναισθηματική, σωματική κ.α) και πως αυτές αναπτύσσονται στην κοινωνία. Ένας ακόμα παράγοντας προς μελέτη είναι κατά πόσο ο σημερινός τρόπος ζωής συμβάλλει είτε στην υποδοχή είτε στην άσκηση επιθετικής συμπεριφοράς.

Οι νέοι άνθρωποι που γίνονται μάρτυρες περιστατικών φυσικής βίας ανάμεσα στους γονείς τους, φαίνεται να επηρεάζονται τόσο στην άσκηση όσο και στην αποδοχή επιθετικής συμπεριφοράς. Αξίζει να σημειωθεί, πως εκείνοι που βιώνουν την άσκηση φυσικής βίας από τη μητέρα και τον πατέρα είναι εκείνοι, που γίνονται επιθετικοί στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Η παρούσα μελέτη αφορούσε σε δείγμα 300 ενηλίκων γυναικών που σπουδάζουν στο ΤΕΙ Πάτρας στη σχολή επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας και συγκεκριμένα στο τμήμα κοινωνικής εργασίας.

Οι άντρες δέχονται κακοποίηση εξίσου όπως και οι γυναίκες. Όπως φαίνεται από την έρευνα μας η χαμηλή αυτοεκτίμηση συνεπάγεται αύξηση των πιθανοτήτων υποδοχής ή άσκησης οποιασδήποτε από τις μορφές οικογενειακής βίας. Μια τέτοιου είδους έρευνα γεννά νέους προβληματισμούς για το φαινόμενο της βίας στην οικογένεια και επιφέρει νέες προοπτικές για την διεξαγωγή περαιτέρω κοινωνικής έρευνας που θα εξετάζει την επιθετική συμπεριφορά των ανδρών αλλά πλέον και των γυναικών. Επίσης, τα ενδιαφέροντα και οι συνήθειες που συνθέτουν την καθημερινότητα των νέων, επιδρούν αισθητά στην κοινωνικοποίηση τους. Έτσι, κάποιες συγκεκριμένες συνήθειες, ίσως να συντελούν στην ανάπτυξη επιθετικής συμπεριφοράς.

Τέλος στην πτυχιακή μας εργασία γίνεται προσπάθεια για πλήρη κατανόηση και ανάλυση των εννοιών ενδοοικογενειακή βία, σωματική κακοποίηση, σεξουαλική κακοποίηση, συναισθηματική κακοποίηση, συντροφική βία

ABSTRACT

Our study degree is based on the reflection and efforts of the phenomenon of domestic violence, especially of man against their partners . In our society this type of violence has gradually increased and is hard to distinguish because it happens “behind closed doors”.

The aim of the present study is to investigate whether and to what extent the existence of interparental violence in the familiar environment is related or not with the event of violent behaviors (verbal, emotional, physical) in the society. One more factor to study is how much young people current lifestyle contributes either to the reception or to use of aggressive behavior.

Young people who become witnesses of incidents of physical violence between their parents appear to be extremely influenced both the practice and the reception of aggressive behavior. It is remarkable though that those who experience incidents of natural violence from their mother to their father are those who actually become aggressive very probably in the wider social frame.

A cross –sectional study was undertaken among 300 women, which were study in **department** social work of TEI Patras.

Men accept the spousal abuse in the same rate as women. This confirms that women are not the only victims of domestic violence. As it seems by our research the low self esteem has a great connection to the increase of the probabilities to use or to accept any of the forms of domestic violence. This sort of research would speculate that this problem should be investigating in greater depth for men. Moreover the feeling of insecurity in the school area, the musical pastime and the low school records are connected with the reception of aggressive. Our study also have concludes about physical abuse, sexual abuse, emotional abuse, intimate partner violence.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η άσκηση βίας, ιδιαίτερα από τους άνδρες προς τις γυναίκες, υπάρχει σε όλες τις χώρες και σε όλες τις κοινωνικές τάξεις και δε στρέφεται μόνο ενάντια στη γυναίκα αλλά και ενάντια στη φύση . Καταρρακώνεται η προσωπικότητα της γυναίκας, κλονίζεται η γαλήνη της και το χειρότερο, σύμφωνα με επιστημονικές μελέτες, παιδιά που ανατράφηκαν σε τέτοιο περιβάλλον εμφανίζουν την ίδια βίαιη συμπεριφορά, έντονα ψυχολογικά προβλήματα ή προβαίνουν σε απεγνωσμένες πράξεις. Μια τέτοια μορφή βίας δεν κάνει διακρίσεις. Η συζυγική-συντροφική βία δεν παρουσιάζεται μόνο με κατώτερες τάξεις. Άνθρωποι όλων των κοινωνικών τάξεων, μορφωτικών επιπέδων, εισοδημάτων, εθνοτήτων και ηλικιών εμπλέκονται σε περιπτώσεις βίας σε όλο τον κόσμο. Αυτό φυσικά δεν πρέπει ούτε να μας παρηγορεί ούτε να μας καθησυχάζει. Αντίθετα πρέπει όλοι και όλες εμείς οι απλοί πολίτες της κοινωνίας να βοηθήσουμε όσο και όπως μπορούμε για την εξάλειψη του φαινομένου αυτού. Η ανοχή μας και η παρακολούθηση περιστατικών βίας ως απλοί θεατές δίνει την ευκαιρία σε όσους/ες ασκούν βία να συνεχίζουν το καταδικαστέο « έργο» τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

1.1 Ιστορική αναδρομή

Η βία ξεκινάει πριν από 4.000 χρόνια, μαζί με το πατριαρχικό εξουσιαστικό σύστημα, όπου η τιμωρία, η βία και οι απειλές ήταν μέσα επιβολής του ισχυρού πατριάρχη προς τους κατώτερους του. Για πολλούς αιώνες, η βία ήταν ταμπού. Κανείς δε μιλούσε γι' αυτήν, κανείς δεν παραδεχόταν ότι υπήρχε, κανείς δεν έκανε κάτι για να την αποτρέψει.

Με την πάροδο του χρόνου οι κοινωνίες – σταθμοί της ανθρωπότητας έκαναν χρήση της βίας η οποία όμως εξυπηρετούσε ως μέσο την επίτευξη των στόχων που έβαζε η κάθε κοινωνική οργάνωση. Η βία συμβόλιζε την ανδρεία και την γενναιότητα ακόμα και σε περιοχές όπου πρέσβευε η δημοκρατία και οι αρχές της.

Η αρχαία Ελλάδα έχει να επιδείξει πολλές σκληρές βίαιες συμπεριφορές ενάντια στους αλαζόνες και σ' αυτούς που έδειχναν να μην υπολογίζουν τους Θεούς του Ολύμπου. Ο Άρης, ο Θεός του πολέμου, περιγράφεται στα ομηρικά έπη ως ο τέλειος ήρωας και πολεμιστής που αγαπάει τους φόνους και το αίμα και είναι μισητός στους γονείς του και τους άλλους Θεούς εξαιτίας της σκληρότητάς του.

Κατά την διάρκεια των Μεσαιωνικών χρόνων η χρήση της βίας ήταν σύνηθες φαινόμενο, το οποίο είχε στόχο να εμποδίσει την έκφραση και κατ' επέκταση την υιοθέτηση οποιασδήποτε αντίθετης γνώμης από αυτήν που πρέσβευε η Εκκλησία. Στα πλαίσια του θρησκευτικού φανατισμού και της αυστηρότητας που επικρατούσαν υπήρξαν πολλά παραδείγματα βίαιων συμπεριφορών ενάντια σε άτομα και ομάδες που οι ιδέες τους διαφοροποιούνταν

Από το 1453 και μετά υπήρξαν πολλές κατακτήσεις και παραδείγματα γενοκτονιών εναντίων λαών ξεκινώντας από την περίοδο της Τουρκοκρατίας και φτάνοντας μέχρι τη νεότερη ιστορία με τους παγκόσμιους και εμφύλιους πολέμους. Η ανθρωπότητα έχει αντιμετωπίσει σε όλα τα στάδια της εξέλιξής της την βία. Η βία όποιας μορφής και αν αναφέρεται αποτελούσε το μεταβατικό στάδιο από μία κατάσταση στην επόμενη.

Γύρω στο 1824 το ανώτατο δικαστήριο του Μισισιπή στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής: «εκχωρούσε» στον άνδρα το δικαίωμα να κακοποιεί τη γυναίκα του, εφόσον τηρούσε ορισμένες προδιαγραφές συμπεριφοράς. Είχε το δικαίωμα π.χ. να την κλωστήσει, να την πετάξει στο έδαφος, να της τραβήξει τα μαλλιά ή να την φτύσει. Στην άλλη άκρη του ατλαντικού την ίδια χρονική περίοδο, το Αγγλικό δίκαιο αναφέρει ότι έδινε στον άνδρα το δικαίωμα να κακοποιεί τη γυναίκα του, με την προϋπόθεση ότι η "βέργα" του ξυλοδαμού να μην ξεπερνούσε σε πάχος την διάμετρο του αντίχειρα. Έχει μείνει γνωστός έως και στις μέρες μας σαν ο "νόμος του αντίχειρα"(Dobash, R.E & Dobash 1977).

Όμως παρόλα τα χρόνια που πέρασαν και τις επιστημονικές και τεχνολογικές κατακτήσεις του ανθρώπου η βία συνεχίζει να υφίσταται και να παίρνει διαστάσεις παγκόσμιου βεληνεκούς.

1.2 Ορισμός της βίας

Η βία ορίζεται ως η σκόπιμη χρήση φυσικής δύναμης ή απειλής ή δράσης εναντίον του ίδιου του εαυτού κάποιου ατόμου, ή εναντίον ενός άλλου ατόμου ή εναντίον μιας ομάδας ή κοινότητας που είτε τραυματίζει ή προκαλεί το θάνατο, ή προκαλεί ψυχολογική βλάβη, διαταραγμένη ανάπτυξη ή αποστέρηση. Ένας άλλος ορισμός αναφέρει ότι βία είναι η όποια σωματική λεκτική και ψυχολογική ή συναισθηματική βία, ο εξαναγκασμός και η παραμέληση, ανεξάρτητα από το αν η χρήση της βίας είναι επαναλαμβανόμενη ή λαμβάνει χώρα μόνο μία φορά . Επίσης η βία διαχωρίζεται σε δύο τύπους:

- ☒ Στη «φυσική βία», όπου η βίαιη πράξη πραγματοποιείται με την πρόθεση πρόκλησης σωματικού πόνου ή τραύματος σε κάποιο άτομο και
- ☒ Στην «καταχρηστική βία», η οποία ορίζεται ως πράξη που ενέχει τη σοβαρή

πιθανότητα τραυματισμού του ατόμου που πλήττεται (Γάτσας Βασίλης 2006).

Σύμφωνα με τον ορισμό του οργανισμό «Γυναικείας Βοήθειας» της Αγγλίας : Βία μπορεί μεταξύ άλλων να σημαίνει απειλές , εκφοβισμό , χειρισμό , απομόνωση , το να αφήνεις μία γυναίκα χωρίς λεφτά , κλειδωμένη , χωρίς φαγητό ή να χρησιμοποιείς (και να κακοποιείς)τα παιδιά της με διάφορους τρόπους για

να τη φοβίσεις ή να την υποτάξεις . Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει συστηματική κριτική και εξευτελιστικά σχόλια.

Σε όλες σχεδόν τις ανθρώπινες κοινωνίες, από τα πολύ παλιά χρόνια, η γυναίκα βρισκόταν κάτω απ το ζυγό του άνδρα, που μέσα από το θεσμό του γάμου μπορούσε και είχε το αναμφισβήτητο δικαίωμα να διαπράξει κάθε είδους βιαιότητα, καθιστώντας έτσι τη γυναίκα θύμα, με την άσκηση πάνω της κάθε βαναυσότητας, χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο να κατηγορηθεί και να διωχθεί νομικά και ποινικά¹.

Η άσκηση σωματικής και ψυχικής βίας από τους άνδρες επάνω στις γυναίκες απηχεί και ερμηνεύει απερίφραστα και κυνικά την άνιση κατανομή εξουσίας ανάμεσα στα δύο φύλα. Η άνιση κατανομή εξουσίας αποτελεί δομικό στοιχείο της κοινωνικής πραγματικότητας, όπως και η οικονομική εξάρτηση της γυναίκας από τον άνδρα, η μειονεκτική της θέση, κατά κανόνα, στο χώρο εργασίας, οι μειωμένες ευκαιρίες μόρφωσης, ο παραγκωνισμός της από τα κέντρα λήψης αποφάσεων και άλλα πολλά.

1.3 Προσδιορισμός εννοιών

SI 2

Σωματική βία : Χρήση σωματικής δύναμης η οποία έχει ως αποτέλεσμα το σωματικό τραυματισμό του θύματος. Προσδιορίζεται από τις διακυμάνσεις μεταξύ ενός χαστουκιού στο πρόσωπο ως τη σοβαρή σωματική βλάβη, η οποία καταλήγει και σε εκ προθέσεως ανθρωποκτονία . Η αποστέρηση της ιατρικής φροντίδας αναφορικά με τη σωματική και ψυχική υγεία, η στέρηση τροφής και νερού, ανήκουν σε αυτή την κατηγορία.

Σεξουαλική βία : Η χωρίς συναίνεση σεξουαλική επαφή οποιασδήποτε μορφής μεταξύ μελών της οικογένειας. Μορφές σεξουαλικής βίας είναι μεταξύ άλλων : ο βιασμός, η αιμομιξία, η μαστροπεία, ο σοδομισμός, η πορνογραφία και άλλα.

Λεκτική-συναισθηματική βία : Εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών που κινούνται από απειλές, λεκτική τρομοκράτηση και εξυβρίσεις έως λεκτικό εξευτελισμό, όπως για παράδειγμα τα υποτιμητικά σχόλια για τη συμπεριφορά ή το ντύσιμο του θύματος, η έλλειψη φροντίδας για τις συναισθηματικές ανάγκες. Η συνηθέστερη και η πιο καταστροφική από τις συμπεριφορές εξαναγκασμού

είναι η κριτική, τα παράπονα και οι γκρίνιες που δεν απέχουν πολύ από την σωματική κακοποίηση.

Ψυχολογική βία: Περιλαμβάνει πράξεις, παραλείψεις και συμπεριφορές οι οποίες εμπεριέχουν συστηματική απόρριψη, εκφοβισμό, απομόνωση, εκμετάλλευση, υποτίμηση, αποθάρρυνση, παραμέληση. Η ψυχολογική βία κυμαίνεται από την ταπείνωση ως τη σοβαρή ψυχολογική βλάβη και την έκπτωση του θύματος στην κοινωνική του λειτουργικότητα.

Συντροφική βία: Περιλαμβάνει κάθε πράξη ή παράλειψη ή συμπεριφορά που προκαλεί σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, βλάβη ή οδύνη, οικονομική βλάβη καθώς και τον περιορισμό της προσωπικής ελευθερίας.

Προσβολές της καθαρότητας των ανθρωπίνων σχέσεων : Είναι η μαστροπεία, η εκμετάλλευση πορνών, η άγρα πελατών για ανήθικους σκοπούς, οι ενέργειες γυναίκας που για σκοπούς κέρδους επηρεάζει κινήσεις πόρνης, η συνομοσία για διαφθορά γυναίκας, η σεξουαλική εκμετάλλευση προσώπων και η παιδική πορνογραφία.

Ο συζυγικός βιασμός : Ορίζεται ως ο καταναγκασμός για τη συμμετοχή στη σεξουαλική διαδικασία, καθώς για την υιοθέτηση τρόπων σεξουαλικής συμπεριφοράς, όχι μόνο μη αποδεκτών, αλλά και απωθητικών για τη γυναίκα. Πρόκειται για κάθε ανεπιθύμητη συνουσία ή διεύδωση που γίνεται με την επιβολή βίας ή απειλής βίας, ή όταν η σύζυγος είναι ανίκανη να συναινέσει σε αυτήν.

1.3.1 Προσδιορισμός εννοιών σύμφωνα με τον Straus

Σύμφωνα με τις Αναθεωρημένες Κλίμακες των τακτικών Διαμάχης (CTS2) του **Straus** (1979- 1990) :

- ☐ η **ψυχολογική βία/ επίθεση** είναι μια επικοινωνία με σκοπό να προκαλέσει ψυχολογικό πόνο σ' ένα άλλο άτομο ή μια επικοινωνία που εκλαμβάνεται σαν να έχει αυτή την πρόθεση. Η επικοινωνιακή πράξη μπορεί να είναι ενεργή ή παθητική, και λεκτική ή μη λεκτική.
- ☐ ο **σεξουαλικός εξαναγκασμός**, ορίζεται ως μια συμπεριφορά που αποσκοπεί στον εξαναγκασμό του/ της συντρόφου προκειμένου να εμπλακεί σε ανεπιθύμητη / αναγκαστική σεξουαλική δραστηριότητα. Η υποκλίμακα αυτή

περιλαμβάνει ένα εύρος εξαναγκαστικών συμπεριφορών από τη λεκτική επιμονή έως την εξάσκηση φυσικής βίας.

- Ø ο **τραυματισμός** είναι η κλίμακα που μετράει το σωματικό τραυματισμό που προκαλείται από το σύντροφο, όπως διαφαίνεται από τον τραυματισμό οστών ή ιστού, η ανάγκη για ιατρική φροντίδα ή ο συνεχόμενος πόνος για μια ή παραπάνω ημέρες και τέλος, η **φυσική / σωματική βία** είναι μια κλίμακα που μετράει σωματική βία, όπως φαίνεται από πράξεις που κυμαίνονται από χαστούκισμα, σπρώξιμο ή ακόμα και χρήση μαχαιριού ή όπλου, γρονθοκόπημα ή χτύπημα.

1.3.2 Προσδιορισμός εννοιών σύμφωνα με τους Griffin και Koss

Σύμφωνα με τους Michael P. Griffin & Mary P. Koss, στο ερώτημα «Τι είναι βία συντρόφων;», αναφέρουν ότι η λέξη "σύντροφος" ισχύει για τα ίδια και αντίθετα ζεύγη φύλων, παντρεμένος, δεσμευμένος, ή σχέσεις συγκατοίκησης, και για τις πιο περιστασιακές σχέσεις. Λόγω του ευρέως φάσματος των δραστών που μπορούν να αναμιχθούν, και λόγω των πολλαπλάσιων μορφών βίας δεσμεύουν, ο όρος "βία μεταξύ των συντρόφων" είναι ακριβέστερος από τις εναλλακτικές λύσεις όπως η βία στο σπίτι, η ήττα συζύγων, ή το ξύλο συζύγων. Η βία συντρόφων μπορεί να εμφανιστεί ως απομονωμένα περιστατικά, αλλά οι περισσότερες χαρακτηριστικά πολλαπλάσιες μορφές κατάχρησης που εμφανίζονται δημιουργούν ένα σχέδιο του ελέγχου από έναν συνεργάτη και παράγουν το φόβο και την υποβολή από τον άλλο συνεργάτη. Οι πράξεις που περιλαμβάνουν τη βία συντρόφων είναι **φυσικές, σεξουαλικές, ψυχολογικές, καταδίωξη, και οικονομική κατάχρηση.**

- Ø Η **φυσική επίθεση** περιλαμβάνει αλλά δεν περιορίζεται σε: ώθηση, πνίξιμο, κτύπημα, επίθεση με ένα όπλο, δένοντας, αφήνοντας τη γυναίκα σε μια επικίνδυνη θέση, και αντίθετος δεν επιτρέπει την πρόσβαση στην ιατρική φροντίδα όταν η γυναίκα είναι άρρωστη ή τραυματισμένη.
- Ø Η **σεξουαλική επίθεση** περιλαμβάνει τις πράξεις όπως τα υποβιβαστικά σεξουαλικά σχόλια, χρησιμοποιώντας τον εξαναγκασμό για να αναγκάσει ένα πρόσωπο να εκτελέσει τις σεξουαλικές πράξεις όταν δηλώσουν ότι δεν θέλουν, βλάπτοντάς τον σκόπιμα κατά τη διάρκεια του σεξ. Είναι ο εξαναγκασμός κάποιου για να έρθει σε σεξουαλική επαφή χωρίς

προστασία ενάντια στην εγκυμοσύνη ή τις σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες. Ο βιασμός, είναι η σοβαρότερη μορφή σεξουαλικής επίθεσης, χαρακτηρίζεται από τρία βασικά στοιχεία: έλλειψη συγκατάθεσης, διείσδυση, ανεξάρτητα από το πόσο είναι μικρή και ανεξάρτητη από εάν η εκσπερμάτωση εμφανίστηκε, απειλή της σωματικής βλάβης. Ο βιασμός αναφέρεται ποικιλοτρόπως ως ο πιο παράξενος βιασμός, βιασμός ημερομηνίας, βιασμός εξοικείωσης, και συζυγικός βιασμός, αλλά βάσει του νόμου, ο βιασμός είναι βιασμός, όποια και αν είναι η σχέση του θύματος και του δράστη.

- Ø *Η ψυχολογική επίθεση* αναφέρεται στις πράξεις όπως η ταπείνωση, ο εκφοβισμός και οι απειλές, της έντονης κριτικής, της προσβολής, της γελοιοποίησης που κατευθύνεται στο θύμα ή την οικογένεια, τα παιδιά, τους φίλους, τα ζώα των συντρόφων. Ακόμα περιλαμβάνονται επαναλαμβανόμενες απειλές της εγκατάλειψης, του διαζυγίου, που έχει μια υπόθεση εάν το πρόσωπο δεν συμμορφώνεται με τις επιθυμίες του καταχραστή.
- Ø *Η καταδίωξη* αναφέρεται στις επαναλαμβανόμενες παρενοχλήσεις ή στις απειλητικές συμπεριφορές. Οι ενέργειες μπορούν ή όχι να συνοδευτούν από μια αξιόπιστη απειλή σοβαρής ζημιάς, και μπορούν ή δεν μπορούν να είναι πρόδρομοι σε μια επίθεση ή ακόμα και να φτάσουν στην δολοφονία.
- Ø *Η οικονομική επίθεση* περιορίζει την πρόσβαση στους πόρους όπως οι τραπεζικοί λογαριασμοί, η τηλεφωνική επικοινωνία και η μεταφορά, ή αρνείται το δικαίωμα να απασχοληθεί ή να παρακολουθεί το σχολείο. Έχουν την επίδραση της κράτησης ενός θύματος χωρίς πόρους και υπό έλεγχο του καταχραστή.(Tjaden & Thoennes, 2000)

1.3.3 Προσδιορισμός εννοιών σύμφωνα με το Κ.Ε.Θ.Ι. (ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ)

Παρόμοιο διαχωρισμό πραγματοποιεί και το Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ). Πρώτα όμως προσπαθεί να ορίσει εννοιολογικά την ενδοοικογενειακή βία, προσδιορίζει τους όρους από τους οποίους η έννοια συντίθεται.

Έτσι, ως βία νοείται η όποια σωματική, λεκτική και ψυχολογική ή συναισθηματική βία, ο εξαναγκασμός και η παραμέληση ανεξάρτητα από το αν η χρήση της βίας είναι επαναλαμβανόμενη ή λαμβάνει χώρα μόνο μία φορά.

Ο δε όρος «οικογένεια» αναφέρεται όχι μόνο στην πυρηνική οικογένεια, αλλά σε μία διευρυμένη μορφή οικογένειας.

Η σωματική βία προσδιορίζεται από τις διακυμάνσεις μεταξύ ενός χαστουκιού στο πρόσωπο έως τη σοβαρή σωματική βλάβη, η οποία καταλήγει ακόμα και σε εκ προθέσεως ανθρωποκτονία.

Η ψυχολογική βία κυμαίνεται από ταπείνωση έως σοβαρή ψυχολογική βλάβη και έκπτωση του θύματος από την κοινωνική του λειτουργικότητα.

Η λεκτική βία, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ψυχολογική, εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών που κινούνται από φωνές και εξυβρίσεις έως λεκτικό εξετευλισμό, απειλές και λεκτική τρομοκράτηση του θύματος.

Ο εξαναγκασμός εξάλλου, είναι δυνατόν να περιλαμβάνει την υποχρέωση του θύματος να έρθει σε σεξουαλική πράξη με το δράστη παρά τη θέλησή του ενώ η παραμέληση αφορά στη στέρηση βασικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων του θύματος (στέρηση ελευθερίας, οικονομική στέρηση και εξάρτηση, έλλειψη φροντίδας για τις συναισθηματικές ανάγκες του θύματος, αποστέρηση της ιατρικής φροντίδας αναφορικά με τη σωματική και ψυχική υγεία, της αποστέρησης της εκπαίδευσης κ.λπ.).

1.3.4 Προσδιορισμός εννοιών σύμφωνα Γ. Λάζο

Μια άλλη κατηγοριοποίηση, στην οποία προβαίνει ο Γ. Λάζος Κοινωνιολόγος και λέκτορας Εγκληματολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο συγκεκριμένα αναφέρει: η έννοια «κακοποίηση της γυναίκας» αποτελεί μια κατηγορία που, λογικά, περιλαμβάνει όλες τις μορφές κακοποίησης που είναι δυνατό να υποστούν όλες οι γυναίκες. Δεν φαίνεται όμως να είναι τα πράγματα ακριβώς έτσι, όταν η έννοια απαλλάσσεται από τα νομιμοποιητικά και μυθολογικά της στοιχεία.

Καταρχήν, λέγοντας κακοποίηση, στο μυαλό έρχεται αυτόματα η φυσική κακοποίηση: βιασμός, ξυλοκόπημα. Πρόκειται για μια ειδική μορφή κακοποίησης, σημαντική μεν, αλλά τίποτε παραπάνω. Όμως, η κακοποίηση δεν

τελειώνει στο σώμα της γυναίκας - ίσως, δεν αρχίζει καν απ' αυτό. Απλώς, η φυσική κακοποίηση είναι η μοναδική μορφή που ο αστικός πολιτισμός δηλώνει απερίφραστα ότι απαγορεύεται. (Άλλωστε, ο αστικός πολιτισμός ενδιαφέρεται για το σώμα - είναι ελαστικό και προσφέρεται για πολλές χρήσεις σαν εργατική δύναμη, ψήφος, μήτρα ή ό,τι άλλο). Λέγοντας κακοποίηση δεν έρχεται στο μυαλό η ψυχική κακοποίηση – ακόμα και αν έρθει, απωθείται βιαστικά στο αναγκαίο περιθώριο τού «και άλλες μορφές».

Φαίνεται πως σήμερα η «κοινωνία» δεν ενδιαφέρεται τόσο στο να περιορίσει την ψυχική κακοποίηση, όσο να την κατανοήσει και να την εξορθολογίσει. Κάποιες λίγες μορφές απαγορεύονται, άλλες επιτρέπονται υπό προϋποθέσεις και οι περισσότερες αφήνονται στην «ελεύθερη επιλογή». Λέγοντας κακοποίηση της γυναίκας, δεν έρχεται στο μυαλό ούτε η πολιτιστική της κακοποίηση, που περιλαμβάνει πολλές διαφορετικές μορφές:

Αρχίζει με τη μαζική κακοποίηση της γυναίκας με πολιτιστικά πρότυπα «θηλυκότητας», που επιβάλλονται μάλλον παρά προτείνονται.

Συνεχίζεται με μορφές που είναι αποδεκτές γιατί είναι κερδοφόρες και έχουν «ζήτηση». Τέτοιες είναι η πορνεία και η πορνογραφία (συνοδευόμενες από την ανδρική ιδεολογία περί «ακράτητου» άνδρα και «συγκρατημένης» γυναίκας). Ολοκληρώνονται με το ότι η «κοινωνία» σηκώνει τα χέρια ψηλά και δηλώνει αδύναμη να πείσει τον άνδρα να αλλάξει γλώσσα. Η καθημερινή γλώσσα του άνδρα είναι γλώσσα κακοποίησης της γυναίκας. Όλη η ανδρική γλώσσα: μεταφορές, παρομοιώσεις, ανέκδοτα. Άλλωστε, και η γυναίκα μιλάει τη γλώσσα του άνδρα. Δεν έχει άλλη διαθέσιμη.

1.3.5 Προσδιορισμός εννοιών που επικρατούσαν παλαιότερα και σήμερα

Η ενδοοικογενειακή βία παλαιότερα προσδιοριζόταν κυρίως ως η σωματική ή και ψυχολογική βία του άνδρα-συζύγου/ συντρόφου εναντίον της γυναίκας συζύγου/ συντρόφου. Στους εκάστοτε ορισμούς δεν περιλαμβάνονταν ωστόσο όλες οι μορφές κακοποίησης. Περιελάμβανε:

- ❖ Τη «φυσιολογική βία», όπου η βίαιη πράξη πραγματοποιείται με την πρόθεση πρόκλησης σωματικού πόνου ή τραύματος σε κάποιο άτομο και στην «καταχρηστική βία», την πράξη δηλαδή που ενέχει τη σοβαρή

πιθανότητα τραυματισμού του ατόμου που πλήττεται (*Straus, Gelles & Steinmetz*).

- Ø Την κατ' επανάληψη και συστηματικά βίαιη συμπεριφορά σε σωματικό και σε ψυχολογικό επίπεδο με σκοπό τον εξαναγκασμό της γυναίκας σε πράξεις ακούσιες, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματά της από το σύντροφο (*Walker*).
- Ø Τον εκ προθέσεως τραυματισμό της γυναίκας ή τον εξαναγκασμό της σε πράξεις ακούσιες, ή το βίαιο περιορισμό της αναφορικά με εθελούσιες δραστηριότητες, από ενήλικα άνδρα με τον οποίο διατηρεί σεξουαλική σχέση, ανεξάρτητα από το αν η βία επισυμβαίνει στο πλαίσιο του έγγαμου βίου (*Pagelow*).

Σήμερα, η βία στους κόλπους της οικογένειας προσδιορίζεται ευρέως ως ο οικονομικός έλεγχος και η σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική και ψυχολογική κακοποίηση μεταξύ ενηλίκων ή εφήβων εναντίον των τωρινών ή προηγούμενων συντρόφων τους. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ενδοοικογενειακή βία καθορίστηκε με σαφήνεια από τον ορισμό που έχει προταθεί από τη Δανία και έγινε αποδεκτός από τα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «*Κάθε σωματική, σεξουαλική, ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον τωρινό ή πρώην σύζυγο ή από το σύντροφο ή άλλα μέλη της οικογένειας*». Στην Ελλάδα, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας, το 56% των γυναικών παραδέχεται ότι υφίσταται φραστική ή ψυχολογική βία, το 3,6% δηλώνει ότι υφίσταται σωματική βία από το σύζυγο ή το σύντροφό τους, ενώ σχεδόν μία στις τέσσερις γυναίκες (23,6%) γνωρίζει κάποια γυναίκα από το συγγενικό ή φιλικό περιβάλλον της η οποία έχει υποστεί ή υφίσταται ενδοοικογενειακή βία. Η οικογενειακή βία πλέον θεωρείται, πρώτιστα, καταστρατήγηση των ανθρωπίνων 948 δικαιωμάτων και αποτελεί φαινόμενο, το οποίο έχει προεκτάσεις και επιπτώσεις σε ατομικό, πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο: επηρεάζει και άλλα μέλη της οικογένειας, πλην του θύματος, επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην υγεία του (σωματική και ψυχική), προκαλεί τον κοινωνικό αποκλεισμό του, ευνοεί την αναπαραγωγή διαστρεβλωμένων κοινωνικών ρόλων και μεταφράζεται σε τεράστιο κόστος στον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς ενεργοποιούνται στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Η βία μέσα στην οικογένεια συνδέεται άμεσα με την απόκτηση και τη διατήρηση της άσκησης ελέγχου και αποτελεί ένα από τα

χρησιμοποιούμενα μέσα επίτευξής του, καθώς η διατήρηση των ρόλων στους κόλπους της οικογένειας θεωρείται τόσο σημαντική όσο σε οποιαδήποτε άλλη κοινωνική δομή.

Η σωματική και η σεξουαλική βία είναι πιο εύκολες στο να αναγνωριστούν και να αξιολογηθούν, η ψυχολογική βία είναι πιο δύσκολη να ανιχνευτεί. Μπορεί να πάρει διάφορες μορφές όπως μειωτική συμπεριφορά, φωνές, προσπάθειες να μειωθούν ή να περιοριστούν οι δεσμοί του θύματος με την οικογένεια του ή τους φίλους του. Επιπρόσθετα η ψυχολογική κακοποίηση περιλαμβάνει την κατάχρηση της εξάσκησης δύναμης και ελέγχου πάνω στο θύμα όπως επίσης και την κακοποίηση με τον προφορικό λόγο. Η κακοποίηση και η άσκηση βίας κατά των γυναικών, αναγνωρίζεται από κάθε άνθρωπο σαν ένα μεγάλο κοινωνικό στίγμα αλλά δυστυχώς μόνο τα τελευταία χρόνια έχει απασχολήσει συνειδητά την κοινή γνώμη. Στην εποχή μας το κοινωνικό αυτό πρόβλημα όχι μόνο παραμένει άλυτο αλλά μάλιστα βρίσκεται και σε έξαρση. Σε όλες σχεδόν τις ανθρώπινες κοινωνίες, από τα πολύ παλιά χρόνια, η γυναίκα βρισκόταν κάτω από το ζυγό του άνδρα.

Επομένως, μέσα από το θεσμό του γάμου, ο σύζυγος μπορούσε και είχε το αναμφισβήτητο δικαίωμα να διαπράξει κάθε είδους βιαιότητα- καθιστώντας έτσι τη γυναίκα θύμα- ασκώντας της κάθε μορφή βαναυσότητας, χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο να κατηγορηθεί αλλά ούτε και να διωχθεί ποινικά. *Σήμερα πάντως*, η κακοποίηση των γυναικών έχει βγει από τον «οίκο» και δεν είναι ταμπού. Παράλληλα, έχει αναγνωριστεί από τις περισσότερες χώρες του κόσμου η κοινωνική διάσταση του προβλήματος. Η κακοποίηση των γυναικών αποτελεί ακόμη και στις μέρες μας, τη μάστιγα της σύγχρονης και γεμάτης «πρόοδο» κοινωνίας μας. Μια κοινωνία με άπειρες δυνατότητες επικοινωνίας οι οποίες τελικά οδηγούν σε προοδευτική οπισθοδρόμηση και αδιέξοδο. Ένα πολύ θετικό βήμα, θα ήταν η δημιουργία συμβουλευτικών υποδομών σε κάθε πόλη μικρή ή μεγάλη, με σκοπό την ορθή, πληρέστερη ενημέρωση –παρέμβαση και τελικά την μείωση του φαινομένου της κακοποίησης. Όμως, πρώτα και πάνω απ' όλα θα πρέπει το μέλος εκείνο που υφίσταται την κακοποίηση να συνειδητοποιήσει το πρόβλημα όπως επίσης και την ανάγκη της εξωτερικής βοήθειας, για την επίλυση του προβλήματος που αντιμετωπίζει. Όλα αυτά προϋποθέτουν την ύπαρξη ικανοποιητικού πνευματικού επιπέδου, την παραδοχή του προβλήματος και φυσικά τη σωστή ενημέρωση των πολιτών.

1.4 Αναγνωρίζοντας την βία

Η έγκαιρη αναγνώριση της άσκησης βίας στις γυναίκες-θύματα σίγουρα δεν είναι μια εύκολη υπόθεση. Ωστόσο, η διεθνής έρευνα κατέστη ικανή την καταγραφή μερικών σημείων που θα μπορούν να βοηθούν τους επαγγελματίες υγείας που θα έρχονται σε επαφή με τις γυναίκες να εντοπίσουν ευκολότερα τα σημάδια κακοποίησης. Λίστες με δείκτες που καταδεικνύουν την πιθανή άσκηση βίατης συμπεριφοράς έχουν σχηματιστεί από ερευνητές, ωστόσο η ακριβής αναγνώριση της βίας απαιτεί συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με την φυσική και ψυχολογική κατάσταση της γυναίκας και τις συνθήκες ζωής της.

Οι γυναίκες είναι συνήθως αρκετά διστακτικές να ξεκινήσουν μια συζήτηση για αυτό που τους συμβαίνει, και σε περίπτωση που ζητήσουν βοήθεια από τις δημόσιες υπηρεσίες, είναι πολύ πιθανό να απευθυνθούν αρχικά στους επαγγελματίες υγείας. Συνήθως οι γυναίκες δεν αναζητούν βοήθεια παρά μόνο όταν η κακοποίηση που βιώνουν συνεχίζεται για μεγάλο διάστημα. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο θεωρείται σημαντική η ανάπτυξη λειτουργικών μοντέλων προς χρήση και εφαρμογή στις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας ώστε να βελτιωθεί ο έγκαιρος εντοπισμός της κακοποίησης και να έρθει το θέμα στην επιφάνεια .

1.5 Χαρακτηριστικά του θύτη και του θύματος

Έως σήμερα δεν υπάρχει κάποιο στοιχείο που να υποστηρίζει ότι συγκεκριμένα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά ή χαρακτηριστικά της προσωπικότητας μιας γυναίκας αυξάνουν τις πιθανότητες να γίνει θύμα κακοποίησης από το σύζυγο/ σύντροφό της. Οι κακοποιημένες γυναίκες προέρχονται απ' όλους τους κοινωνικοπολιτισμικούς χώρους, απ' όλες τις οικονομικές τάξεις, τις θρησκείες και τις φυλές.

Η «τυπική» κακοποιημένη γυναίκα υποτιμά τον εαυτό της, έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση και βασίζει το συναίσθημά της αυτό-αξίας στην ικανότητα να είναι καλή σύζυγος, σύντροφος και νοικοκυρά, ανεξάρτητα από το αν έχει επιτυχημένη καριέρα εκτός σπιτιού. Το συναίσθημα της αυτό-ενοχοποίησης κυριαρχεί στη ψυχосύνθεση της κακοποιημένης γυναίκας, καθώς είναι πεπεισμένη για την

αποκλειστική της ευθύνη και υπαιτιότητα για τη βίαιη συμπεριφορά του δράστη. Ως συνέπεια αυτής της κατάστασης, η κακοποιημένη γυναίκα υποφέρει από έντονες τύψεις για τα επεισόδια βίας και προσπαθεί να εναρμονίσει τη συμπεριφορά της με τις απαιτήσεις- ανεξάρτητα με το αν είναι παράλογες ή όχι- του δράστη, προκειμένου να μην του εναντιωθεί και τον εξωθήσει στη βία. Επίσης, η κακοποιημένη γυναίκα εκδηλώνει παθητικότητα για την κατάστασή της και αδυναμία να αντιδράσει. Στην πραγματικότητα ,όμως, είναι πολύ δυνατή, καθώς, συχνά αναγκάζεται να ελέγχει σε μεγάλο βαθμό το έμψυχο και άψυχο περιβάλλον της, αρκετά τουλάχιστον ώστε να αποφύγει το θάνατο ([Γενική Γραμματεία Ισότητας, 2006](#)).

Η προσωπικότητα του δράστη παρουσιάζεται, άλλοτε ως διαταραγμένη και συμπλεγματική, άλλοτε ως πεδίο συσσώρευσης δυσάρεστων και βίαιων παιδικών βιωμάτων, ή και εμπειριών απόρριψης και υποβάθμισης μέσα σε ένα σύγχρονο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Σίγουρα, η πολιτισμική ταυτότητα, καθώς και οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες ασκούν κάποιες επιδράσεις στα άτομα, οι έρευνες, όμως, δεν έχουν ακόμα αποφανθεί με σαφήνεια σε ποιο βαθμό αυτοί οι παράγοντες λειτουργούν καταλυτικά στην εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς. Μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η αιτιακή σχέση μεταξύ χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών και βίαιης συμπεριφοράς, καθώς και η αιτιακή σχέση μεταξύ βίαιων παιδικών βιωμάτων του δράστη και εκδήλωσης βίαιης συμπεριφοράς στη μετέπειτα ενήλικη ζωή του. Οι συγκεκριμένες σχέσεις θα πρέπει να εξετάζονται με ιδιαίτερη προσοχή και σκεπτικισμό, καθώς από τη μία πλευρά, διάφορες έρευνες καταλήγουν σε αντιφατικά πορίσματα, ενώ, από την άλλη, η de facto αποδοχή αυτών των σχέσεων, χωρίς περαιτέρω προβληματισμό, ενισχύει τους μύθους που κυριαρχούν στο ευρύ κοινό- και στο μυαλό των κακοποιημένων γυναικών- για την αποκλειστική ευθύνη των εξαρτησιογόνων ουσιών ή των βίαιων παιδικών βιωμάτων του δράστη για την κακοποίηση των συζύγων ή συντρόφων τους.

Όταν οι πατριαρχικές κοινωνίες σφυρηλατούν τις αρχές της ανδρικής κυριαρχίας και της γυναικείας κατωτερότητας, εκφράζουν ένα ιδιαίτερο είδος βίας κατά των γυναικών. Η κοινωνία της οποίας το σύστημα αξιών συνδέει τον ανδρισμό με τη σωματική και ψυχική δύναμη και τη σκληράδα, ενώ τη θηλυκότητα με την αδυναμία, την ευαισθησία , την ευγένεια και την εγκαρτέρηση, αναπόφευκτα παράγει βία κατά των γυναικών.

1.6 Μύθοι για τη βία

Ο πολυδιάστατος χαρακτήρας της βίας, οι πολυπληθείς και ετερόκλητες ερμηνείες, το γεγονός ότι δεν είχε αναγνωριστεί η σοβαρότητα του φαινομένου μέχρι πρόσφατα, και πλήθος άλλων παραγόντων, συνέβαλαν στη δημιουργία και διαίωνηση στερεοτύπων, με αποτέλεσμα να επικρατεί σύγχυση σχετικά με τη φύση και τα χαρακτηριστικά της κακοποίησης (εντός και εκτός της οικογένειας).

1.6.1 Μερικοί μύθοι για τα θύματα βίας

- ❌ Είναι μόνο φτωχές κι αμόρφωτες γυναίκες, χωρίς επάγγελμα.
- ❌ Δεν φεύγουν από κοντά του γιατί κατά βάθος απολαμβάνουν την βία και φοβούνται τη μοναξιά.
- ❌ Οι κακοποιημένες γυναίκες αξίζουν την κακοποίησή τους.
- ❌ Φταίνε για την βία που υφίστανται, προκαλώντας με τη συμπεριφορά τους.
- ❌ Η συζυγική κακοποίηση δεν προξενεί σοβαρό τραυματισμό και ότι είναι
- ❌ απλώς ένα χάδι αγάπης.

Στην πραγματικότητα είναι γυναίκες όλων των κοινωνικών τάξεων, κάθε μορφωτικού επιπέδου. Είναι γυναίκες λιγότερο ή περισσότερο δυνατές αλλά εξαντλημένες από την καθημερινή προσπάθεια επιβίωσης – «συμβίωσης», σε βάρος της υγείας και της προσωπικής τους ανάπτυξης. Δεν φεύγουν για πολλούς και διαφορετικούς λόγους, ακόμα κι όταν νοιώθουν να κινδυνεύουν: Μπορεί να φοβούνται την εκδίκηση σε βάρος τους ή σε βάρος των παιδιών, ή να μην έχουν δουλειά, κατά συνέπεια οικονομική ανεξαρτησία, και την οποία δύσκολα μπορούν να βρουν, εφ' όσον ο δράστης τους το είχε απαγορεύσει, ή τους έχει απαγορεύσει τις κοινωνικές σχέσεις, ακόμα και με την οικογένειά τους. Μπορεί εξάλλου να μην υπάρχει δυνατότητα υπαναχώρησης στο οικογενειακό τους περιβάλλον διότι οι γονείς του θύματος να μην το δέχονται στην οικογενειακή εστία.

Ακόμα υπάρχει περίπτωση να αγαπά το θύμα τόσο πολύ το δράστη που να μη μπορεί να σκεφτεί πως πρέπει να τον εγκαταλείψει. Στις εύπορες οικογένειες υπάρχουν κοινωνικοί φραγμοί όπως, ο φόβος ότι δεν θα πιστεύουν τη γυναίκα-θύμα, το αξιοπρεπές επάγγελμα του συζύγου ο οποίος θα πάθει ζημιά, η απομόνωση από την οικογένεια που παίρνει το μέρος του θύτη, ειδικά αν έχει

χρήματα και κοινωνικό κύρος και προσδίδει το φταίξιμο στη γυναίκα. Επίσης, η στάση των μεγαλύτερων γυναικών, οι οποίες λόγω προσωπικών και μόνο βιωμάτων, ισχυρίζονται ότι έτσι είναι όλοι οι άνδρες.

Οι γυναίκες έχουν τόσο συνηθίσει να φυλάγονται, στην ουσία έχουν υιοθετήσει το ρόλο του θύματος –ένα είδος αυτοεκπληρούμενης προφητείας- που ρίχνουν συχνά το φταίξιμο στον εαυτό τους. Για παράδειγμα, το ότι τον νευρίασαν. Ο μύθος ότι οι κακοποιημένες γυναίκες προκαλούν οι ίδιες την κακοποίησή τους «βγάζοντας τους άντρες από τα ρούχα τους», είναι πολύ διαδεδομένος. Ο καθένας μπορεί να αναφέρει κάποια ιστορία που μια γυναίκα άξιζε αυτό που έπαθε : ήταν πολύ φαντασμένη, πολύ εριστική, στρίγγλα ή κάτι ανάλογο. Συνήθως όμως, οι δράστες χάνουν τον αυτοέλεγχό τους για προσωπικούς λόγους και όχι εξαιτίας αυτών που έκαναν ή δεν έκαναν οι γυναίκες τους. Κανένας όμως δεν θα μπορούσε να αξίζει το είδος της κτηνωδίας.

Χωρίς ωστόσο να συνειδητοποιούν πως μπορεί το ίδιο να συμβεί και με άλλα άτομα του οικογενειακού ή του ευρύτερου περιβάλλοντός του, τα οποία όμως δεν διανοείται να τα ξυλοκοπήσει, όπως ενδεχομένως νοιώθει ότι δικαιούται να κάνει με τη σύντροφό του. Πολλές όμως γυναίκες σαν αποτέλεσμα της κακοποίησης βρίσκουν το θάνατο. Όλοι οι άνθρωποι εκνευρίζονται, όμως αυτό δεν τους δίνει και το δικαίωμα να γίνονται βίαιοι, ειδικά στο σύντροφό τους.

1.6.2 Μερικοί μύθοι για τον θύτη

- ❑ Είναι κακός άνθρωπος. Μισεί το θύμα
- ❑ Έχει δίκιο κατά βάθος, η γυναίκα του είναι ανυπόφορη.
- ❑ Δεν θα το ξανακάνει.
- ❑ Άσχημο οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο μεγάλωσαν. Δηλαδή αυτό
- ❑ έκανε και ο πατέρας του στη μητέρα του...
- ❑ Το κάνει μόνο όταν μεθάει...

Οι θύτες, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι είναι άτομα «ποικίλα», με διαφορετικές προσωπικότητες και με κοινό χαρακτηριστικό μόνο το ότι δεν διαχειρίζονται σωστά τον εκνευρισμό τους. Ο θύτης μπορεί να είναι εμφανώς σκληρός ή αντίθετα να δείχνει πολύ καλός άνθρωπος, εργατικός, με χιούμορ και ταλέντα, να θεωρείται καλός πατέρας και σύζυγος γιατί είναι πατέρας ήπιων τόνων, δεν χαρτοπαίζει, δεν έχει φιλενάδες, δεν βγαίνει με άλλες παρέες. Είναι συχνά ‘παλαιών αρχών’, παραδοσιακών αντιλήψεων σε σχέση με τους ρόλους

των δύο φύλων. Προσπαθεί βεβαίως να πείσει τους πάντες πως η οργή του είναι σπάνια και δικαιολογημένη, ακόμα κι αν είναι καθημερινή.

Συχνά, αυτός είναι ο ισχυρός –διαθέτει ισχυρότερη προσωπικότητα- ενώ η γυναίκα του η φοβισμένη, εκείνη που μιλάει λίγο, ανίσχυρη να συγκριθεί μαζί του έτσι ώστε να υπερισχύσει, μοιραία γοητεύει και πείθει τους πάντες. Όμως, υπάρχουν και γυναίκες που επιλέγουν να μην εναντιώνονται στις βίαιες αντιδράσεις των συζύγων τους σκεπτόμενες πως με τον τρόπο αυτό τους εξευμενίζουν αποφεύγοντας τα χειρότερα. Οι βίαιοι άνδρες που έχουν χαρακτήρα ήπιων τόνων γίνονται συχνότερα φονιάδες από αυτούς που φωνάζουν και ξεσπούν. Η γειτονιά, το χωριό ή η μικρή πόλη, συνήθως μένουν άναυδοι από ένα τέτοιο γεγονός που αφήνει ως απόρροια ερωτηματικά, αμφιβολίες για τον καταλογισμό ευθυνών από το άτυπο «δικαστήριο της γειτονιάς», δραματικότητα και τραγικότητα.

Ο άνδρας θύτης ενδέχεται να έχει περισσότερο ελκυστική προσωπικότητα, με αποτέλεσμα να του δίνει τρόπον τινά ένα είδος κάλυψης. Έτσι παραπλανεί τον κόσμο –αυτό δεν του δίνει βέβαια δίκιο για τις πράξεις του- κάνοντας κάποιους να ψάχνουν το αίτιο στο θύμα. Μια γυναίκα που βασανίζεται δεν έχει αυτοπεποίθηση και ζωντάνια, δεν έχει σεξουαλική ζωή, δεν αναπτύσσει τα ταλέντα της και είναι συχνά μελαγχολική, αφηρημένη και άπνη, έχει ψυχοσωματικά συμπτώματα, αργεί στις δουλειές της, σηκώνει γενικά ένα τεράστιο βάρος για να αυτοπροστατεύεται και να προστατεύει τα παιδιά της. Συχνά, φωνάζει σε τρίτα άτομα ή στα παιδιά, και αυτή η στάση της επιτείνεται, ενδυναμώνει όταν δεν είναι μπροστά ο άνδρας, ή είναι παρών κάποιος που ίσως την προστατέψει, αστυνομικός, πατέρας, αδελφός κ.λ.π., πράγμα που δημιουργεί εσφαλμένες εντυπώσεις. Ο ίδιος ο δράστης την ταπεινώνει για την κούρασή της, τα παράπονα ή την ατολμία της, παρόλο που εκείνος της τα προκαλεί.

Πιθανότατα πιστεύει ότι ενδιαφέρεται, αγαπάει το θύμα. Εκφράζοντας λοιπόν τα παράπονά του προσπαθεί να τη συνεφέρει, να την «διορθώσει». Επίσης πιστεύει ότι λόγω του ότι δουλεύει σκληρά οι απαιτήσεις του είναι «λογικές» και η βία που ασκεί οφείλεται όχι στη δική του ανικανότητα να αυτοελεγχθεί αλλά στο θύμα που όφειλε να κάνει κάτι διαφορετικό. Επί πλέον, νοιώθει τη γυναίκα και τα παιδιά του ιδιοκτησία του και καθήκον του να τους «νουθετεί».

Σίγουρα θα το ξανακάνει αν δεν συμβεί κάτι καταλυτικό, όπως μια σύλληψη ή να του θυμώσει ένας άνθρωπος τον οποίο σέβεται και υπολογίζει. Όταν ο σύζυγος

στείλει τη γυναίκα του στο νοσοκομείο, τότε κάποιοι βγαίνουν από την αδράνεια και τον εγκαλούν και είναι η ώρα των υποσχέσεων και των «συγγνώμη». Στις περισσότερες των περιπτώσεων, μετά την παρέλευση λίγου χρονικού διαστήματος ξαναρχίζουν τα ίδια, με το θύμα ακόμα περισσότερο φοβισμένο ή παγιδευμένο. Μόνο η παρέμβαση του νόμου- π.χ. η σύλληψη έστω και για ένα βράδυ από την αστυνομία-, καθώς και η σταθερή στάση του περιβάλλοντος δείχνει να κάνουν τους δράστες να αντιλαμβάνονται ότι σφάλουν. Ό,τι και να λένε σαν συγγνώμη, είναι μόνο και μόνο για να μην φύγει η σύντροφός τους! Από την σύντροφό τους, έχουν συνήθως ισχυρή εξάρτηση, ενώ από την άλλη η ίδια η γυναίκα ίσως να αντιλαμβάνεται λανθασμένα την εξαπάτηση ως αγάπη.

1.6.3 Κοινά χαρακτηριστικά των αντρών που κακοποιούν τις γυναίκες

Τα κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των αντρών που κακοποιούν τις γυναίκες τους είναι:

- ❌ Έχουν μικρή αυτοεκτίμηση.
- ❌ Πιστεύουν σε όλους τους μύθους που είναι σχετικοί με τις σχέσεις κακοποίησης.
- ❌ Πιστεύουν στην παραδοσιακή υπεροχή των αντρών και στο στερεότυπο ανδρικό ρόλο μέσα στην οικογένεια.
- ❌ Κατηγορούν άλλους για τις πράξεις τους.
- ❌ Ζηλεύουν παθολογικά.
- ❌ Παρουσιάζουν μια διπλή προσωπικότητα.
- ❌ Έχουν έντονες αντιδράσεις στρες, που προσπαθούν να τις αντιμετωπίσουν πίνοντας και δέρνοντας τις γυναίκες τους.
- ❌ Συχνά χρησιμοποιούν το σεξ σαν μια βίαιη πράξη για να αυξήσουν την αυτοεκτίμησή τους και το ανίσχυρο ανδρισμό τους. Μπορεί να είναι αμφισεξουαλικοί.
- ❌ Δεν πιστεύουν πως η βίαιη συμπεριφορά τους θα έχει αρνητικές επιπτώσεις

Αναφορικά με **τα χαρακτηριστικά των αντρών που χρησιμοποιούν βία** εναντίον των συντρόφων τους, το Κ.Ε.Θ.Ι (Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών : πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα, 2003) υποστηρίζει ότι οι

τελευταίοι αναπτύσσουν υπερβολικά εξαρτημένες σχέσεις με τους άλλους. Η υπέρμετρη εξάρτηση στις στενές σχέσεις, συμβάλλει στη δυναμική εμφάνιση της ενδοοικογενειακής βίας. Οι άντρες που ασκούν βία στη σχέση, είναι συχνά αμφιθυμικοί και αγχώδεις απέναντι στην οικειότητα με τη σύντροφο: ταυτόχρονα, επιθυμούν και φοβούνται τη συναισθηματική αλληλεγγύη, βιώνουν έντονες μαινώσεις και άγχος σχετικά με την αυτονομία της τελευταίας.

Η πιεστική συμπεριφορά εκ μέρους του συζύγου είναι δυνατόν να εξαλείψει την αίσθηση αυτονομίας της συντρόφου του, περιορίζοντας τα κοινωνικά υποστηρικτικά δίκτυα της και τις εναλλακτικές της σχέσεις (φίλοι, συνεργάτες, συγγενείς κλπ), περιστέλλοντας τις δραστηριότητες της εντός του σπιτιού και ελέγχοντας την πρόσβαση της στα οικονομικά, στη μόρφωση και στην εργασία. Παράλληλα, έχει υποστηριχθεί ότι η ζήλεια και η χαμηλή αυτοεκτίμηση των ανδρών, πυροδοτούν τη βίαιη συμπεριφορά τους.

Οι Barnett & Hamberger σε έρευνα τους αναφέρουν ότι οι άνδρες που επιδεικνύουν καταχρηστική συμπεριφορά, παρουσιάζουν διαφορές από τους μη βίαιους άνδρες αναφορικά με την οικειότητα, την παρορμητικότητα, την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων και την προσαρμογή. Οι ίδιοι οι άντρες που παρουσιάζουν καταχρηστική συμπεριφορά απέναντι στις συζύγους τους, πιστεύουν ότι είναι αποδεκτό να έχουν τέτοια συμπεριφορά μέσα στο γάμο. Επομένως, μεταβλητές όπως η καταγωγή, η κοινωνική τάξη, η εξουσία στη σχέση, η οικογενειακή κατάσταση ή η χρήση αλκοόλ, παίζουν λιγότερο σημαντικό ρόλο απ' ό,τι οι ίδιες οι στάσεις.

Επιπρόσθετα, έχει υποστηριχθεί ότι οι άνδρες που εργάζονται σε βίαια περιβάλλοντα εργασίας, είναι πιθανόν αμφιθυμικοί σχετικά με την αποδοχή ή την απόρριψη της ιεραρχίας και του ελέγχου. Οι ίδιοι υφίστανται τον έλεγχο και την εξουσία του περιβάλλοντος και παράλληλα το αναπαράγουν στην οικογένειά τους. Το παράδοξο είναι ότι η διαρθρωτική βία σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα θεωρείται αποδεκτή και μερικές φορές επιβραβεύεται, ενώ η βία στην οικογένεια θεωρείται όλο και περισσότερο αποδοκιμαστέα και επιλήψιμη συμπεριφορά, οπότε και τιμωρητέα.

Είναι λοιπόν, έκδηλη αυτή η κατά κάποιο τρόπο παραδοξολογία που δημιουργεί την αμφιθυμία στον άνδρα και διαιωνίζει κατά κάποιον τρόπο τη βίαιη συμπεριφορά που παρατηρείται σε συγκεκριμένες κοινωνικές δομές και στους

κόλπους της οικογένειας. Γενικότερα, οι **δράστες** από τη μια πλευρά και τα **θύματα** -οι υφιστάμενοι την κακοποίηση- εμφανίζουν μια παρόμοια δυσκολία στο να κατανοήσουν και να αποδεχτούν ότι έχουν κάποιο πρόβλημα.

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΘΕΩΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

2.1 Μαρξιστική θεώρηση.

Κατά τον μαρξισμό – λενινισμό η βία σημαίνει την εφαρμογή διαφόρων μορφών εξαναγκασμού, στις οποίες περιλαμβάνεται και η στρατιωτική δράση, από μία ιδιαίτερη τάξη ενάντια σε άλλες τάξεις (κοινωνικές ομάδες), με σκοπό την απόκτηση ή δικαιωμάτων και προνομίων. Κατά τους μαρξιστές η βία είναι δυνατό να ασκηθεί σε μεταβατική φάση και ιδιαίτερα στη φάση μετάβασης από τον καπιταλισμό στο σοσιαλισμό. Οι κομμουνιστές δεν επιτρέπουν την χρήση βίας και σύμφωνα με τον Μαρξ η ύπαρξη ανταγωνιστικών τάξεων (πάλη των τάξεων) οφείλεται στην συστηματική χρήση της βίας. Η βία σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιείται ως μέσο αντίστασης των κοινωνικών τάξεων που εκτοπίζονται από τις άλλες που προβάλλονται ως ισχυρότερες. Εκτός όμως από τους υποστηρικτές του Μαρξ και του Λένιν οι οποίοι έχουν αναφερθεί στη βία, ανάλογες θεωρίες πηγάζουν από τις ανθρωπιστικές επιστήμες. Οι θεωρητικές προσεγγίσεις αυτές είναι οι κοινωνιολογικές, οι ψυχολογικές, οι φεμινιστικές, η κοινωνικοβιολογική, η οικολογική και τέλος οι ανθρωπολογικές. Στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία αναφέρονται τα θεωρητικά αυτά ρεύματα τα οποία μελετούν κατά κύριο λόγο την σωματική και την σεξουαλική βία. Αν και οι συγγραφείς έχουν μελετήσει περισσότερο αυτές τις μορφές βίας και λιγότερο άλλες, στην πραγματικότητα οι θεωρήσεις που αναφέρονται αφορούν το σύνολο των μορφών βίας. (www.prd.uth.gr/lang_gr/DP/2005/uth-prd-dp-2005-10_gr.pdf, πρόσβαση την 12/02/10, 20:23)

2.2 Κοινωνιολογικές θεωρίες προσέγγισης

Οι κοινωνιολογικές θεωρίες έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τους την αποκάλυψη και διερεύνηση των αιτίων που οδηγούν στην εκδήλωση βίας. Οι θεωρίες αυτές αναζητούν τα αίτια σε όρους του κοινωνικού περιβάλλοντος του δράστη. Στη δεκαετία του '60 και στις αρχές της δεκαετίας του '70, οι ερευνητές απέδωσαν τη βία στα χαρακτηριστικά των δραστών, στα χαρακτηριστικά των

θυμάτων, στα οικολογικά πρότυπα και στην αναλογία ανδρών - γυναικών στον ευρύτερο πληθυσμό.

2.2.1 Η θεώρηση του Wolfgang

Μία πρώτη θεώρηση που θα αναφερθεί είναι αυτή του Wolfgang. Σύμφωνα με τον ίδιο η ανάλυση που έκανε «υποδεικνύει ότι ίσως υπάρχει μια υποκοουλτούρα της βίας, η οποία δεν ορίζει τις προσωπικές επιθέσεις ως λανθασμένες ή αντικοινωνικές, στα πλαίσια της οποίας η γρήγορη καταφυγή στη σωματική επίθεση είναι ένα κοινωνικά αποδεκτό και αναμενόμενο παρεπόμενο συγκεκριμένων ερεθισμάτων και στην οποία η βία έχει γίνει ένας οικείος αλλά συχνά φονικός συνεργάτης στους αγώνες της ζωής».(Thio,2003) Για τον Wolfgang η βία είναι αναπόσπαστο τμήμα μιας υποκοουλτούρας των χαμηλότερων κοινωνικών τάξεων, όπου η επιθετικότητα και η εκμετάλλευση των γυναικών είναι καθημερινές πρακτικές.

Οι Jaffee και Straus το 1987 διατύπωσαν την άποψη ότι η εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς επηρεάζεται από δύο κοινωνικούς παράγοντες. Ο πρώτος παράγοντας είναι η κοινωνική αποδιοργάνωση. Ο δεύτερος παράγοντας είναι ο προσανατολισμός προς τους ρόλους του φύλου και της σεξουαλικότητας που αναφέρεται με τον όρο «υπερ-αρρενωπότητα». Ο παράγοντας αυτός προϋποθέτει την ύπαρξη μιας ανδροκρατούμενης και βίαιης κοινωνίας, η οποία συνεπάγεται μια βίαιη και ανδροκρατούμενη σεξουαλικότητα. (Τσιγκρής, 1996)

2.2.2 Η θεωρία της αναλογίας των φύλων

Σύμφωνα με τη θεωρία της «αναλογίας των φύλων» (sex-ratio theory), η οποία παρουσιάστηκε από τον Von Hentig το 1951, όπως αναφέρεται από τον Τσιγκρής, όσο μεγαλύτερη είναι η αριθμητική υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών, στο συνολικό πληθυσμό μιας κοινωνίας, τόσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των βιασμών που διαπράττονται. Η θεωρία αυτή αντιμετωπίζει τη βία ως συνέπεια της ανδρικής σεξουαλικής αποστέρησης και της έλλειψης πηγών για την εκτόνωσή της.

2.2.3 Η θεωρία του εξωτερικού περιορισμού

Οι Henry και Short παρουσιάζουν την θεωρία του εξωτερικού περιορισμού. Με την έννοια του εξωτερικού περιορισμού οι συγγραφείς αναφέρονται στον βαθμό ο οποίος απαιτείται ώστε η συμπεριφορά κάποιου ατόμου να συμμορφώνεται στις προσδοκίες και στις απαιτήσεις των άλλων. Δηλαδή η δύναμη του εξωτερικού προσδιορισμού είναι η ποσότητα του κοινωνικού ελέγχου που επιβάλλεται στα άτομα ως όριο της ελευθερίας τους και ως κατεύθυνση της συμπεριφοράς τους (Thio, 2003).

2.2.4 Η θεωρία του «πολιτισμικού πλεονάσματος»

Σύμφωνα με τη θεωρία του «πολιτισμικού πλεονάσματος» οι βίαιες συμπεριφορές δεν είναι το αποτέλεσμα μόνο των κοινωνικών στάσεων που υποστηρίζουν τη βία, αλλά υπάρχουν και άλλες πλευρές του πολιτισμού μας που τις νομιμοποιούν. Αυτό συμβαίνει όταν τα πρότυπα της βίας που κυριαρχούν στις διάφορες εκφάνσεις της κοινωνικής μας ζωής (π.χ. σωματική τιμωρία στα σχολεία, προβολή βίας από τα μέσα ενημέρωσης, κρατική βία, κ.λπ.)

2.2.5 Η θεωρία της σχετικής αποστέρησης

Ο Chappell και οι συνεργάτες του το 1971 πρότειναν τη θεωρία της «σχετικής αποστέρησης». Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, όταν ένας άνδρας απορρίπτεται από μια γυναίκα στα πλαίσια μιας φιλελεύθερης προς τα ήθη κοινωνίας, τότε βιώνει πολύ έντονα συναισθήματα αποστέρησης και ενεργοποιεί μηχανισμούς αυτο-ενοχοποίησης θεωρώντας τον εαυτό του ως τον μοναδικό υπεύθυνο για το αποτέλεσμα. Όταν, όμως, αυτή η απόρριψη προέρχεται από μια γυναίκα στα πλαίσια μιας συντηρητικής ως προς τα ήθη κοινωνίας, τότε ο άνδρας επιστρατεύει μηχανισμούς δικαιολόγησης της απόρριψης, τους οποίους και αντλεί από τον περιοριστικό τρόπο με τον οποίο η κοινωνία αντιμετωπίζει τις συμπεριφορές που αφορούν στα ήθη. Σύμφωνα μ' αυτή τη θεωρία, ενώ στην πρώτη περίπτωση το άτομο μπορεί να εκδηλώσει επιθετική συμπεριφορά και πχ να βιάσει τη γυναίκα, στη δεύτερη είναι πολύ πιο δύσκολο. ([panathinaeos.wordpress.com/category, πρόσβαση την 09/02/10, 07:45](http://panathinaeos.wordpress.com/category/πρόσβαση-την-09/02/10-07:45))

2.2.6 Η θεωρία της «κοινωνικής δομής»

Κατά την θεωρία αυτή κακοποίηση και βία συμβαίνουν εξαιτίας δύο παραγόντων: ο πρώτος αναφέρεται στην ύπαρξη στρεσογόνων συνθηκών μέσα στην οικογένεια όπως είναι αυτή του χαμηλού εισοδήματος, οι οποίες συμβάλουν στην υιοθέτηση βίαιων προτύπων συμπεριφοράς από τα μέλη και ο δεύτερος αφορά την πολιτισμική νόρμα που έχει κάποια οικογένεια κατά την οποία η βία και η κακοποίηση είναι μέρος των καθημερινών διαπροσωπικών σχέσεων των μελών.

2.2.7 Η θεωρία του καταφυγίου.

Σύμφωνα με αυτή όλα τα κοινωνικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένου και της οικογένειας, υποστηρίζονται από κάποιας μορφής δύναμη ή απειλή δύναμης. Όσο περισσότερη δύναμη ασκήσει το άτομο, τόσο περισσότερα καταφύγια θα κερδίσει (π.χ. κοινωνικό, οικονομικό κλπ). Συνεπώς ένας σύζυγος ο οποίος έχει χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και ανήκει στις χαμηλόμισθες οικονομικές τάξεις ενδείκνυται να χρησιμοποιεί την βία, όποιας μορφής, προκειμένου να μπορέσει να επιβληθεί στην οικογένειά του. Όπως αντίστοιχα μία σύζυγος η οποία δεν βρίσκει καταφύγιο από το κοινωνικό περιβάλλον είναι δυνατό να γίνει βίαιη απέναντι στον σύζυγο προκειμένου να προστατεύσει τον εαυτό.

2.3 Η φεμινιστική θεωρία

Η φεμινιστική θεωρία εστιάζεται αρχικά στη έννοια της πατριαρχίας και τους κοινωνικούς θεσμούς που τη διατηρούν. Η βία οφείλεται στη δομή των σχέσεων που καθορίζεται από την ανδροκρατούμενη κουλτούρα, την εξουσία και το φύλο. Περιλαμβάνει την ιστορικά ανδροκρατούμενη κοινωνική δομή και κοινωνικοποίηση που διδάσκει άντρες και γυναίκες να υιοθετούν ρόλους φυλετικά καθορισμένους. Η βία είναι μια μέθοδος μέσω της οποίας διατηρείται ο κοινωνικός έλεγχος και η εξουσία των αντρών πάνω στις γυναίκες και διαπερνάει όλους τους πολιτισμούς. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι φεμινιστικές αναλύσεις

έχουν συμβάλει πολύ στη κατανόηση της ενδοοικογενειακής βίας, εξετάζοντάς την από τη σκοπιά της εξουσίας στη συντροφική σχέση, και της γενικότερης θέσης των γυναικών στην κοινωνία. Οι φεμινιστικές προσεγγίσεις της ενδοοικογενειακής βίας απορρίπτουν ερμηνείες που βασίζονται στην ατομική παθολογική συμπεριφορά. Με τον τρόπο αυτόν, προσδίδουν αποφασιστικά στην ενδοοικογενειακή βία την πολιτική της διάσταση. (Παπαμιχαήλ Στ., 2004)

2.4 Οπτική του φύλου

Συνδυάζει τη φεμινιστική θεωρία με τη θεωρία για την οικογενειακή βία. Προτείνει ότι άντρες και γυναίκες αντιλαμβάνονται διαφορετικά τη βία και ότι η βία είναι ένα μέσο κατασκευής του ανδρισμού. Στοιχεία του κοινωνικού συστήματος που διατηρούν το πατριαρχικό μοντέλο, αυξάνουν τον κίνδυνο της βίας και επηρεάζουν τις σχέσεις εξουσίας στις στενές σχέσεις όπου οι άντρες έχουν υψηλότερη θέση από τις γυναίκες. Εξετάζει αξίες όπως, ότι οι άντρες δεν ελέγχονται από γυναίκες, ικανοποιούνται σεξουαλικά όποτε το επιθυμήσουν και δεν επιτρέπουν επιθέσεις στον ανδρισμό τους. Η αξία ότι οι άντρες έχουν δικαίωμα να βιάζουν γυναίκες αποτελεί μια αυξανόμενη πεποίθηση. Το μοντέλο της κοινωνικής αιτιολόγησης προτείνει ότι η βία είναι το αποτέλεσμα εγγενούς ανισότητας στη δομή του κοινωνικού συστήματος, ιδιαίτερα μάλιστα μέσα στην οικογένεια. Σε προσωπικό επίπεδο, η χρήση βίας εξυπηρετεί την επίλυση των συγκρούσεων ή την απόκτηση του ελέγχου.

Σε αυτή τη συνθήκη παρουσιάζονται και παραμορφώσεις στην αλήθεια ή την ηθική όπου η κακοποίηση μπορεί να θεωρείται ως μέσο τιμωρίας και ο θύτης να αισθάνεται ότι έχει το δικαίωμα να κακοποιεί. (Βλάχου Β., 2003)

2.5 Ο κύκλος της σωματικής βίας

Ο κύκλος της βίας σημαίνει ότι στη σχέση υπάρχουν τόσο περίοδοι κακοποίησης και κακομεταχείρισης όσο και περίοδοι ειρήνης. Η αλλαγή από την μια περίοδο στην άλλη είναι γνωστή ως «αποσπασματική ενδυνάμωση». Ο

κύκλος βίας εμφανίζεται να έχει τρεις διακριτές φάσεις, που ποικίλουν σε χρόνο και ένταση όχι μόνο ανάμεσα σε διαφορετικά ζευγάρια, αλλά και στο ίδιο το ζευγάρι.

2.5.1 Η φάση δημιουργίας της έντασης

Κατά την διάρκεια αυτής της φάσης συμβαίνουν κάποια μικρότερης σημασίας επεισόδια κακοποίησης. Η γυναίκα μπορεί να ελέγχει αυτά τα επεισόδια με διάφορους τρόπους. Αφήνει στον **δράστη** να νομίζει πως δέχεται ότι ο θυμός του είναι δικαιολογημένος. Όσο άσχημα και αν είναι τα επεισόδια, η κακοποιημένη γυναίκα τείνει να τα ελαχιστοποιεί, αναλογιζόμενη ότι ο **δράστης** είναι ικανός για πολύ χειρότερα. Γυναίκες που έχουν κακοποιηθεί για αρκετό χρόνο ξέρουν πως αυτά τα μικρότερης σημασίας επεισόδια θα κλιμακωθούν σε βαρύτερα. Κατά τη διάρκεια των αρχικών σταδίων της πρώτης φάσης, έχουν πραγματικά κάποιον έλεγχο. Καθώς αυξάνει η ένταση, γρήγορα ο έλεγχος χάνεται.

Ο δράστης παρακινούμενος από τη φανερά παθητική αποδοχή της βίαιης συμπεριφοράς του, δεν προσπαθεί να ελέγξει τον εαυτό του. Η στάση επίσης της κοινωνίας, ενισχύει την πίστη στο δικαίωμα να εξουσιάζει τη γυναίκα του. Οι περισσότεροι δράστες είναι βίαιοι μόνο στα σπίτια τους γιατί όλοι καταλαβαίνουν πολύ καλά ότι μια τέτοια συμπεριφορά δεν θα ήταν ανεκτή δημόσια. Γνωρίζοντας ότι η συμπεριφορά του είναι λανθασμένη, αισθάνεται τον φόβο ότι μπορεί να γίνει τόσο αποκρουστικός που να αναγκάσει τη γυναίκα τους να φύγει. Έτσι, γίνεται πιο καταπιεστικός, ζηλότυπος και δεσποτικός, ελπίζοντας πως με την βιαιότητα του θα την κρατήσει. Καθώς ο άντρας και η γυναίκα αισθάνονται την κλιμάκωση της έντασης στην πρώτη φάση, γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο να ελέγξουν την κατάσταση. Ο καθένας τους γίνεται και πιο έξαλλος. Ο άντρας αυξάνει την δεσποτική του καταπίεση και τη βιαιότητά του. Τα μικρότερα επεισόδια κακοποίησης γίνονται ολοένα και συχνότερα και ο θυμός παραμένει για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα. Η κακοποιημένη γυναίκα δεν μπορεί πια να κρατήσει κάποια ισορροπία όπως έκανε στην αρχή της πρώτης φάσης. Είναι λιγότερο ικανή να αμυνθεί στον πόνο και στα χτυπήματα. Οι ίδιες οι γυναίκες λένε πως δυσκολεύονται περισσότερο με τα ψυχολογικά βασανιστήρια. Εξαντλημένη από το συνεχές στρες, η γυναίκα συνήθως απομακρύνεται από τον

δράστη, φοβούμενη πως θα φτάσει στην έκρηξη. Εκείνος αρχίζει να κινείται εναντίον της πιο πιεστικά, καθώς βλέπει την απομάκρυνσή της. Η ένταση ανάμεσα στους δύο γίνεται αφόρητη. Σε γενικές γραμμές, η γυναίκα – θύμα υπόκειται σε «ελαφρό ξυλοδαρμό», ψυχολογική βία, κτητικότητα, ζήλεια. Η ίδια είναι υποχωρητική και προσπαθεί να εμποδίσει την κλιμάκωση, φοβάται την αντίδραση του και συμπεριφέρεται σαν να είναι υπεύθυνη για το θυμό του. Έχει άγχος και αρχίζει να πιστεύει ότι το αξίζει.

2.5.2 Η έκρηξη ή το επεισόδιο της κακοποίησης

Η δεύτερη φάση χαρακτηρίζεται από την ανεξέλεγκτη έκρηξη των εντάσεων που έχουν δημιουργηθεί στην πρώτη φάση. **Η έλλειψη ελέγχου και τα σοβαρά επεισόδια κακοποίησης** διαχωρίζουν αυτή την φάση από την προηγούμενη.

Στην διάρκεια της δεύτερης φάσης και οι δύο έχουν χάσει τον έλεγχό τους. **Ο δράστης** μπορεί να έχει στην αρχή ενός επεισοδίου συνείδηση αυτών που κάνει, αλλά στη συνέχεια δεν καταλαβαίνει τι κάνει. Ο θυμός του είναι τόσο μεγάλος που τον τυφλώνει. Ξεκινά θέλοντας να δώσει ένα μάθημα στην γυναίκα του – χωρίς να έχει την πρόθεση να της προξενήσει κάποιον τραυματισμό – και σταματά όταν αισθάνεται ότι έχει «μάθει» το μάθημά της. Στο μεταξύ πάντως η γυναίκα έχει χτυπηθεί σοβαρά. Όταν οι **δράστες** περιγράφουν τα επεισόδια κακοποίησης επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στη δικαιολόγηση της συμπεριφοράς τους. Συχνά επικαλούνται ένα σωρό ασήμαντες ενοχλήσεις που είχαν στη διάρκεια της πρώτης φάσης. Μερικές φορές κατηγορούν το ποτό ή την υπερβολική τους κούραση από τη δουλειά.

Το έναυσμα για το πέραςμα στη δεύτερη φάση σπάνια οφείλεται στη συμπεριφορά της γυναίκας. Είναι συνήθως κάποιο εξωτερικό γεγονός ή ξεκινά από την εσωτερική κατάσταση του άντρα. Δεν είναι ασυνήθιστο για το δράστη να ξυπνήσει την γυναίκα του, ενώ αυτή κοιμάται βαθιά, για να αρχίσει την επίθεσή του. Τρώει ξύλο ανεξάρτητα από την αντίδρασή της, είτε απαντήσει με βρισιές είτε παραμείνει σιωπηρή. Οι στριγκλιές και τα βογκητά της τον αγριεύουν ακόμα περισσότερο όπως και οι προσπάθειές της να αμυνθεί. Η βία έχει μέσα της ένα στοιχείο υπερβολής και ο δράστης δεν μπορεί να σταματήσει ακόμα κι αν η γυναίκα έχει σοβαρά τραυματιστεί. Συνοπτικότερα, σε αυτή την φάση ο θύτης είναι εκτός ελέγχου. Χτυπά τη γυναίκα-θύμα με τόσο μένος που πολλές φορές την

τραυματίζει σοβαρά. Η γυναίκα μένει απαθής, τον καλύπτει στον κοινωνικό περίγυρο, αλλά και στο νοσοκομείο που συνήθως απευθύνεται για τις πρώτες βοήθειες.

2.5.3 Η φάση ηρεμίας ή περίοδος αγάπης

Η τρίτη φάση έρχεται αμέσως μετά τη δεύτερη και φέρνει μαζί της μια ασυνήθιστη περίοδο ηρεμίας. Η ένταση που δημιουργήθηκε στην πρώτη φάση και εκτονώθηκε στη δεύτερη έχει εξαφανιστεί. Σ' αυτή τη φάση, **ο δράστης** συμπεριφέρεται σταθερά με ευγενικό και τρυφερό τρόπο. Είναι συνήθως, μετανοιωμένος για τις πράξεις του και δείχνει τη μεταμέλεια του στην κακοποιημένη γυναίκα. Την παρακαλεί να τον συγχωρέσει και της υπόσχεται ότι ποτέ δεν θα το ξανακάνει. Η συμπεριφορά του μοιάζει με ενός μικρού αγοριού που έχει κάνει κακό.

Ο δράστης πιστεύει αληθινά ότι δεν θα ξαναχτυπήσει ποτέ τη γυναίκα που αγαπά, ότι θα ελέγχει τον εαυτό του από εδώ και πέρα. Καταφέρνει να πείσει όλο το συγγενικό ή φιλικό τους περίγυρο, ότι αυτή τη φορά πραγματικά το εννοεί. Κάνει συγκεκριμένα πράγματα για να το αποδείξει, σταματά το ποτό, τα ραντεβού του με άλλες γυναίκες ή οτιδήποτε άλλο επηρεάζει την ψυχική του κατάσταση.

Επιπρόσθετα, στη διάρκεια αυτής της περιόδου, η κακοποιημένη γυναίκα καταλαβαίνει πόσο εύθραυστος και ανασφαλής είναι πραγματικά **ο δράστης**. Της υπενθυμίζει πόσο πολύ την χρειάζεται και υποστηρίζει ότι κάτι τρομερό θα του συμβεί αν τον εγκαταλείψει. Η αυτοκτονία δεν είναι μια αβάσιμη απειλή.

Συμπερασματικά, η συγκεκριμένη φάση ονομάζεται και θεωρείται μια περίοδος συμφιλίωσης ή «μήνας του μέλιτος». Μετά την κακοποίηση, η γυναίκα –θύμα είναι συνήθως σοβαρά πληγωμένη και ψυχολογικά ένα «ράκος». Ο θύτης αν και αντιλαμβάνεται τη σοβαρότητα της πράξης του, δεν θέλει να το παραδεχτεί και προσπαθεί να δικαιολογήσει τη συμπεριφορά του. Άλλοτε νιώθει τύψεις και άλλοτε περιβάλλει το θύμα με αγάπη, ζητά συγνώμη και υπόσχεται ότι δεν θα το ξανακάνει. Η περίοδος αυτή περιλαμβάνει έντονη ευχαρίστηση και για τους δύο και δυναμώνει το συναισθηματικό τους δεσμό. Όντας η γυναίκα ταλαιπωρημένη και αποδυναμωμένη, νιώθει έντονα την ανάγκη για τρυφερότητα και ζεστασιά

που εκείνη την περίοδο της προσφέρεται από τον μετανοιωμένο σύζυγο! Ζώντας λοιπόν τον «δεύτερο μήνα του μέλιτος» το ζευγάρι θεωρεί ότι δεν υπάρχει πλέον πρόβλημα και αρνείται να ζητήσει βοήθεια. Με τον καιρό η διάρκεια των τριών σταδίων αλλάζει. Το στάδιο της έντασης γίνεται πιο μικρό, το στάδιο της βίας πιο μεγάλο και έντονο και το στάδιο της συμφιλίωσης πιο σύντομο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΚΑΙ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΒΙΑΙΩΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ

3.1 Διαχείριση του θυμού

Η διαχείριση του θυμού, όπως έχει οριστεί από τους Straus & Hamby (1999) πρόκειται για την ικανότητα αναγνώρισης και ελέγχου των σημείων του θυμού σε ένα άτομο. Ο Napier (1997), αναφέρει ότι ο θυμός είναι η συγκινησιακή διέγερση που εκδηλώνεται με έντονη λεκτική ή κινητική ζωνρότητα και με επιθετική μορφή, που σε ορισμένες περιπτώσεις, γίνεται ανεξέλεγκτη. Επίσης, προσδιορίζεται από την αίσθηση του ατόμου ότι δεν έχει τον έλεγχο των πραγμάτων και των καταστάσεων και είναι αδύναμος απέναντι σε παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν σημαντικές αξίες του και τους οποίους δεν μπορεί να ελέγξει. Σε μερικά άτομα ο θυμός μπορεί να εκφράζεται με επιθετικότητα ή βία και όταν τέτοιοι άνθρωποι δρουν σε κατάσταση θυμού, δεν σκέφτονται λογικά για τις πράξεις τους και τις συνέπειες τους. Αν λοιπόν κανείς χάσει τον αυτοέλεγχο σε κατάσταση θυμού, είναι δυνατόν να καταστρέψει σχέσεις, να πληγώσει ανθρώπους (ψυχικά και σωματικά) ή να χαθούν ακόμη και ζωές. Ο ίδιος συγγραφέας μιλώντας για τον θυμό που εκδηλώνεται σε μια συντροφική σχέση αναφέρει πως πρόκειται για ένα δυνατό συναίσθημα δυσαρέσκειας που προκύπτει από την ματαίωση των εσωτερικών προσδοκιών που μπορεί να έχει κάποιος από τον ή την σύντροφό του, καθώς πιστεύει ότι η συμπεριφορά του δεν είναι αυτή που θα επιθυμούσε. Το συναίσθημα του θυμού είναι φυσιολογικό και θα έλεγε κανείς ότι δεν απειλεί την σχέση. Αυτό όμως που μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα είναι η επιθετική έκφρασή του. Έτσι λοιπόν, εκείνο που είναι σημαντικό σχετικά με το θυμό σε μια σχέση είναι ο τρόπος διαχείρισης και έκφρασής του. Ο/Η σύντροφος που διακατέχεται συχνά από το συναίσθημα του θυμού συνήθως νομίζει πως ξέρει τι δημιούργησε το πρόβλημα και τι είναι εκείνο που προκαλεί το θυμό του κι έτσι έχει ένα συγκεκριμένο στόχο. Πιστεύει ότι ένα ξέσπασμα θυμού στον ή στην σύντροφο, είτε λεκτικά, είτε σωματικά, θα ελευθερώσει, κατά κάποιο τρόπο, ενέργεια και θα σπάσει το φράγμα που βρίσκεται ανάμεσα σε αυτόν και τις επιθυμίες του.

Ο Μάνος (1997) έχει πει ότι ο θυμός σε μια σχέση έχει, σχεδόν πάντα, αρνητικές συνέπειες. Σκοτίζει τη σκέψη και την κρίση και δημιουργεί πρόσθετο

στρες. Ο θυμός και η επιθετικότητα –είτε λεκτική/συναισθηματική είτε φυσική– διαβρώνει και, τις περισσότερες φορές καταστρέφει την σχέση. Επίσης, ο μόνιμος θυμός και εκνευρισμός σε ένα άτομο έχει διαπιστωθεί ότι συνδέεται με την κατάθλιψη και με πολλά σωματικά προβλήματα όπως υπέρταση, ταχυπαλμίες, ημικρανίες και συχνοί πονοκέφαλοι ή γαστρεντερικές διαταραχές. Παράλληλα, ο θυμός μπορεί να είναι αιτία έναρξης και διατήρησης κακών συνηθειών όπως το κάπνισμα και ο αλκοολισμός.

Η μη σωστή διαχείριση του θυμού κατά τον με τον Napier (1997) προκαλείται από την αδυναμία του ατόμου να αντεπεξέλθει και να χειριστεί διανοητικά και ψυχολογικά μια κατάσταση. Τις περισσότερες φορές τέτοια άτομα είναι μόνιμως θυμωμένα ή εκνευρισμένα, έχουν σημαντικά άλτα προβλήματα στην ζωή τους, δυσκολεύονται να αποδεχτούν την πραγματικότητα γύρω τους και δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις σωστές συναισθηματικές μεθόδους στη ζωή τους. Ο θυμός τους πηγάζει από το φόβο και την αίσθηση της αδυναμίας και μάλιστα όταν ο θυμός είναι συσσωρευμένος από παλαιότερες τραυματικές εμπειρίες που μπορεί να έχει υποστεί κατά την παιδική ηλικία το άτομο, τότε τα πράγματα μέσα στη σχέση με τον/την σύντροφο είναι πολύ πιο δύσκολα και μπορεί να οδηγηθούν σε ιδιαίτερα άσχημες καταστάσεις όπως την άσκηση βίας και κακοποίησης. Σύμφωνα με το Κέντρο Ισότητας για Γυναικεία Θέματα (ΚΕΘΙ, 1999), μέσα στα πρώτα ανησυχητικά σημάδια της μελλοντικής κακοποίησης σε μια σχέση είναι και το γεγονός κάποιο άτομο να είναι επιρρεπής στο θυμό. Για παράδειγμα αν κανείς θυμώνει πολύ εύκολα, αλλάζει πολύ γρήγορα διαθέσεις, εμφανίζει απρόβλεπτη συμπεριφορά, θυμώνει σε βαθμό που δεν δικαιολογείται ή ξεσπάει σε αντικείμενα πάνω στο θυμό, τότε μπορεί μελλοντικά να εμφανίσει βίαιες συμπεριφορές και προς τον/την σύντροφο.

Επίσης, Αμερικανοί ερευνητές υποστηρίζουν πως τα άτομα που δυσκολεύονται να ελέγξουν το θυμό τους ενδεχομένως να υποφέρουν από ελαφρά μορφής εγκεφαλική δυσλειτουργία. Δηλαδή, η τάση του ατόμου προς την επιθετικότητα, τη βία και τα ξεσπάσματα συνδέεται με την ύπαρξη ανωμαλίας σε μια περιοχή του εγκεφάλου που έχει άμεση σχέση με τη διεργασία των συναισθημάτων. Η εγκεφαλική αυτή δυσλειτουργία κάνει την εμφάνισή της στην εφηβεία και πολύ συχνά δεν γίνεται αντιληπτή. Ακόμη και άτομα τα οποία δεν θεωρούνται σε καμία περίπτωση πως έχουν παρόμοιο πρόβλημα, εμφανίζονται να τείνουν προς μια επιθετική ή βίαια συμπεριφορά που επηρεάζει το κοινωνικό τους

περιβάλλον:, όπως για παράδειγμα τα άτομα που χειροδικούν πάνω στο/στη σύντροφο ή τον/την σύζυγό τους («Στρατηγικές αντιμετώπισης του θυμού», 2003). Επειδή έχει υπάρξει σημαντικό ενδιαφέρον σχετικά με το εάν το πρόβλημα της μη σωστής διαχείρισης και έκφρασης του θυμού σε μια σχέση συνδέεται άμεσα με την άσκηση βίας από τους άντρες προς τις γυναίκες συντρόφους τους, οι Norlander & Eckhardt πραγματοποίησαν το 2004 μία έρευνα, το αποτέλεσμα της οποίας ήταν σημαντικό. Έγιναν τριάντα τρεις μελέτες οι οποίες είχαν στοιχεία από 28 δείγματα ζευγαριών και αξιολογήθηκαν τόσο άντρες που ασκούσαν βία στη σύντροφό τους αλλά και άντρες που δεν ασκούσαν βία. Βρέθηκε λοιπόν, πως όσοι ασκούσαν βία προς τη σύντροφό τους παρουσίαζαν ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα θυμού σε σχέση με όσους δεν ήταν βίαιοι, κι αυτό είναι ένα σημαντικό στοιχείο που επιβεβαιώνει σε κάποιο βαθμό την πιθανότητα η μη σωστή διαχείριση του θυμού να συνδέεται με την άσκηση βίας στις συντροφικές σχέσεις.

3.2 Σύγκρουση

Κατά τους Straus & Hamby (1999), σύγκρουση αποτελεί η διαφωνία μεταξύ δύο συντρόφων. Ο Napier (1997) αναφέρει ότι η σύγκρουση είναι μια ανοιχτή ή κρυφή αντιπαράθεση που δεν έχει αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά.

Οι συγκρούσεις ανάμεσα σε δύο συντρόφους συνήθως συμβαίνουν λόγω διαφορετικών προτεραιοτήτων, λόγω παρανοήσεων ή παρεξηγήσεων, εξαιτίας ελλείψεων πόρων, αντικειμένων, χρημάτων, χρόνου κ.λπ. ή εξαιτίας αρνητικών συναισθημάτων. Όταν οι άνθρωποι είναι μέρος μιας σύγκρουσης μπορεί να χρησιμοποιήσουν διάφορους τρόπους για την αντιμετώπισή της όπως για παράδειγμα αποφυγή αντιμετώπισης της σύγκρουσης ή επίθεση (λεκτική/σωματική κ.α.).

Σύμφωνα με το Κ.Ε.Θ.Ι. (1999), στη ζωή δύο συντρόφων μπορεί να υπάρχουν ευτυχισμένες στιγμές αλλά αναπόφευκτα πολλές καταστάσεις είναι δυνατόν να προκαλούν ένταση, διαφωνίες και συγκρούσεις μεταξύ τους. Οι συγκρούσεις και οι διαμάχες είναι αναπόσπαστο μέρος των ανθρώπινων σχέσεων και αποτελούν επίσης μέρος της φυσιολογικής λειτουργίας. Χαρακτηριστικό είναι πως μεταξύ των συντρόφων, μετά από την πρώτη περίοδο της εξιδανίκευσης στα πλαίσια του ερωτικού ενθουσιασμού, έρχεται συνήθως η απογοήτευση. Σιγά-σιγά μπορεί να συνειδητοποιήσουν ότι ο/η σύντροφός τους δεν είναι αυτός που θα

ήθελαν να είναι και όταν συμβεί αυτό περνούν σε μια δεύτερη φάση, αυτή των έντονων διαπληκτισμών, των εντάσεων και των συγκρούσεων μεταξύ τους.

Η τροπή που μπορεί να πάρει μια σύγκρουση μεταξύ των συντρόφων μπορεί να περιοριστεί στην εκδήλωση άσχημων λεκτικών εκφράσεων, αλλά μπορεί και να επεκταθεί σε επιθετικές συμπεριφορές και βίαιες πράξεις. Μία σχέση στην οποία εκδηλώνεται βία χαρακτηρίζεται συνήθως από ένα επαναλαμβανόμενο μοτίβο στο οποίο υπάρχουν τρεις ξεκάθαρες φάσεις. Η πρώτη είναι η φάση της δημιουργίας συγκρούσεων, η δεύτερη είναι η φάση της έντονης κακοποίησης και η τρίτη είναι αυτή της ηρεμίας και της μετάνοιας. Αυτή η πρώτη φάση της δημιουργίας συγκρούσεων, χαρακτηρίζεται από μικροδιαφωνίες και μικροεπεισόδια μεταξύ του ζευγαριού. Κάθε φορά που δημιουργείται κάποιο μικροεπεισόδιο, η ένταση στη σχέση μαζεύεται και στο τέλος μοιάζει με «καζάνι που βράζει». Αυτά τα μικροπροβλήματα λοιπόν μπορεί να οδηγήσουν σε πολύ σοβαρές συγκρούσεις μεταξύ των συντρόφων και κάποια στιγμή ο ένας από τους δύο να ξεσπάσει βίαια. Από την στιγμή που αυτό συμβεί μια φορά μπορεί στη συνέχεια κάθε μικροεπεισόδιο να φέρνει την εκδήλωση βίας και κακοποίησης. Ο Napier (1997) έχει υποστηρίξει πως ένα άτομο που δεν μπορεί να διαχειριστεί και να εκφράσει εποικοδομητικά το θυμό του ή να τον αποδεχτεί ειρηνικά, που δυσκολεύεται να συμφιλιωθεί με την πραγματικότητα και δεν έχει τις κατάλληλες δεξιότητες για να επιλύει τις συγκρούσεις με τον/την σύντροφό του, μπορεί πιο εύκολα να οδηγηθεί σε σύγκρουση μαζί του. Πιο συγκεκριμένα η σύγκρουση μπορεί να πάρει βίαιη και επιθετική μορφή όταν κανείς εκφράζει βίαια και ανεξέλεγκτα το θυμό του και την οργή του, όταν δεν μπορεί να διατηρήσει την συναισθηματική του ισορροπία, όταν υψώνει τον τόνο και την χροιά της φωνής ή όταν χρησιμοποιεί διάφορες επιθετικές και απειλητικές χειρονομίες προς τον/την σύντροφο. Οι συνεχείς συγκρούσεις κατά την διάρκεια διατήρησης μιας σχέσης, σε κάποια άτομα μπορεί να συνδέεται και με άλλες δυσάρεστες καταστάσεις όπως κατάθλιψη, διαταραχές της προσωπικότητας ή της διάθεσης, χρήση ουσιών, υπερβολική ζήλια κ.α..

3.3 Προβλήματα επικοινωνίας

Οι Skinner και Cleese (1989) μιλώντας για την ανθρώπινη επικοινωνία υποστηρίζουν καταρχήν ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη από σχέσεις.

Βασίζονται σ' αυτές για την ικανοποίηση των συναισθηματικών και, σε κάποιον βαθμό, των σωματικών τους αναγκών. Η ευτυχία εξαρτάται, σ' ένα μεγάλο βαθμό, από το πόσο αρμονικές είναι αυτές οι σχέσεις. Αν κάποιος δεν τα πηγαίνει καλά με τον/την σύντροφό του, το παιδί ή το γονιό του, τότε είναι πολύ δύσκολο να νιώσει ευτυχισμένος. Στην σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα πολλοί άνθρωποι δοκιμάζουν εντάσεις, συγκρούσεις και δυσκολίες στις βασικές σχέσεις της προσωπικής τους ζωής. Ιδιαίτερα οι συντροφικές αλλά και οι συζυγικές σχέσεις διαταράσσονται σοβαρά από εξωπραγματικές προσδοκίες, σύγχυση ρόλων, προβλήματα επικοινωνίας, παρεμβάσεις τρίτων, δυσκολίες στη σεξουαλική ζωή κ.α. Αρνητικές εμπειρίες από προηγούμενες σχέσεις, ανασφάλειες, φόβοι και εσωτερικές συγκρούσεις είναι αυτά που δεν επιτρέπουν στους συντρόφους να αντιμετωπίσουν με

διαύγεια, καθαρότητα και δημιουργική υπομονή τα τυχόν προβλήματα επικοινωνίας που δημιουργούνται μέσα σε στη σχέση. Όταν λοιπόν υπάρχουν προβλήματα επικοινωνίας, διακατέχονται από απογοήτευση, οργή, αρνητικές κριτικές, θυμό, αισθήματα παραμέλησης και εγκατάλειψης. Η σχέση αντί να είναι πηγή χαράς και δημιουργίας, γίνεται πηγή οδύνης. Οι σύντροφοι νιώθουν ότι ο ένας δεν καταλαβαίνει τον άλλο, ότι είναι αδιάφορος, επιθετικός ή ότι έχει υπερβολικές απαιτήσεις. Πιο συνοπτικά, οι Straus & Hamby (1999) ορίζουν τα προβλήματα επικοινωνίας μέσα στη σχέση ως την έλλειψη ικανότητας επίλυσης των διαφορών μέσω αρμονικής προφορικής έκφρασης.

Από την άλλη πλευρά ο Napier (1997) στην προσπάθειά του να εξηγήσει την πολυπλοκότητα των συντροφικών σχέσεων παραθέτει μερικές από τις κυριότερες αιτίες προβλημάτων επικοινωνίας που μπορεί να υπάρχουν ανάμεσα στους συντρόφους :

1. Έλλειψη μόρφωσης. Πολλοί νέοι δεν έχουν μάθει πώς να δημιουργούν μια σχέση, πώς να επιλέγουν τον/την σύντροφο της ζωής τους, πώς να επικοινωνούν τίμια και ειλικρινά. Παρ' όλο που ο ρόλος του σχολείου είναι να τους εκπαιδεύει σε μια σειρά σημαντικών θεμάτων, για την απλή τέχνη της επικοινωνίας, που είναι τόσο σημαντική στη ζωή, δεν δίνεται η απαραίτητη προσοχή και σημασία.

2. Κακά Παραδείγματα - Πρότυπα. Κάθε άνθρωπος μαθαίνει με την μίμηση και έχει μέσα του πολλά στοιχεία από τους γονείς του. Έχοντας μεγαλώσει λοιπόν το άτομο μέσα σε ένα οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο υπήρχαν προβλήματα επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειάς του, μπορεί να μάθει

λανθασμένους τρόπους επικοινωνίας με τους άλλους και να τους επαναλαμβάνει και σε άλλες σχέσεις του (π.χ. με τον/την σύντροφο, τις παρέες, τους συνεργάτες κ.λπ.).

3. Η αντίληψη ότι ο/η σύντροφος είναι αυτός που θα ικανοποιήσει και θα εκπληρώσει όλες τις ανάγκες και προσδοκίες. Ορισμένοι θεωρούν ότι ο/η σύντροφός τους οφείλει να τους δώσει αυτό που τους λείπει. Όμως, η αλήθεια είναι πως κανένας δεν μπορεί όμως να δώσει εσωτερική ασφάλεια και αυτοεκτίμηση σε κάποιον άλλο, αν ο ίδιος δεν την έχει. Όταν κανείς περιμένει απ' τον άλλο να συμπεριφέρεται και ν' αντιδρά έτσι ώστε αυτός να νιώθει εσωτερική ασφάλεια και αυτοεκτίμηση, τότε είναι σαν να προετοιμάζει τόσο τον εαυτό του όσο και τους άλλους για προβλήματα.

4. Ο φόβος του τι σκέφτονται οι άλλοι. Σημαντική ένταση δημιουργείται στις σχέσεις γιατί ο καθένας από τους συντρόφους θέλει να θέσει περιορισμούς ή να ελέγχει την συμπεριφορά του άλλου ώστε να έχουν μια θετική εικόνα στα μάτια της κοινωνίας. Όταν κάποιος πιέζει το αγαπημένο του πρόσωπο να είναι διαφορετικό, όχι γιατί αυτό που κάνει είναι ανήθικο, αλλά γιατί ο ίδιος έχει ανάγκη για αποδοχή της κοινωνίας γύρω του, τότε το αγαπημένο του πρόσωπο νιώθει έλλειψη αγάπης, παραδοχής και εκτίμησης. Βάζει δηλαδή την ανάγκη του για παραδοχή και αναγνώριση πάνω από την αγάπη, την παραδοχή και τον σεβασμό για τον/την σύντροφό του και πάνω από το πώς ο ίδιος θα ήθελε να συμπεριφέρεται και να λειτουργεί.

5. Έλλειψη Ενέργειας. Πολλές σχέσεις οδηγούνται σε δυσαρμονία, ακόμα και στο χωρισμό, επειδή ο ένας ή και οι δύο σύντροφοι αφήνουν την ενέργειά τους και τον αυθορμητισμό τους να πέσει σε πολύ χαμηλά επίπεδα και αυτό γίνεται ένα αρκετά αρνητικό στοιχείο στη σχέση.

6. Η έλλειψη αρμονίας μέσα στην σχέση. Πολλοί άνθρωποι δεν μπορούν να φανταστούν μια αρμονική σχέση. Ίσως επειδή έχουν βιώσει αρνητικές εμπειρίες στην παιδική τους ηλικία, ή ίσως επειδή ζουν για πολύ καιρό σε μια αρνητική σχέση ή έχουν ζήσει αλληπάλληλες αρνητικές σχέσεις, δεν μπορούν να πιστέψουν πως μπορούν να έχουν μια θετική και αρμονική σχέση.

7. Εσωτερικές Συγκρούσεις. Σε πολλές περιπτώσεις οι εσωτερικές συγκρούσεις του ενός συντρόφου ή και των δύο εξωτερικεύονται σαν μια σύγκρουση μεταξύ τους. Αυτό είναι ένα συνηθισμένο φαινόμενο. Όταν οι πεποιθήσεις, οι ανάγκες, οι αξίες ή οι επιθυμίες κάποιου συγκρούονται μέσα του, τότε αυτό το άτομο

προβάλλει αυτές τις συγκρούσεις στους γύρω του και ιδιαίτερα στους πιο κοντινούς του.

3.4 Κυριαρχία

Η ανδρική κυριαρχία και επιθετικότητα, όπως έχει αναφερθεί από τον Βερνάδο (2003), εδράζεται σε κοινωνικά, οικονομικά, εργασιακά, συζυγικά, οικογενειακά προβλήματα, σε πολιτισμικές, ιδεολογικές και κοσμοθεωρικές διαφορές, σε αμφισβήτηση του γυναικείου ρόλου. Το άτομο που έχει αναπτυχθεί σ' ένα οικογενειακό μοντέλο άσκησης πατριαρχικής εξουσίας απέναντι στη γυναίκα, έχει πάρα πολλές πιθανότητες να εξελιχθεί σε έναν 'εξουσιαστικό' και 'αυταρχικό' σύντροφο, όπου η ισχυρή και κυριαρχική του προσωπικότητα μπορεί να γεννούν την λεκτική ή την σωματική επιθετικότητα απέναντί στη γυναίκα.

Η Καλλιώτη (2002), σχετικά με το θέμα της εξουσίας και της κυριαρχίας σε μια συντροφική ή συζυγική σχέση, υποστηρίζει την άποψη ότι οι άντρες- θύτες βιώνουν μια εσωτερική σύγκρουση. Καταπιέζονται από το παραδοσιακό ανδρικό μοντέλο που τους θέλει αγέρωχους, σκληρούς, κυριαρχικούς, επιτυχημένους, χωρίς ευαισθησίες και δικαίωμα έκφρασης των συναισθημάτων τους. Η ματαιώση που μπορεί να βιώνουν από την αδυναμία τους να ανταποκριθούν σε αυτό το μοντέλο μπορεί μάλιστα να εγείρει την επιθετικότητά τους που λειτουργεί εξισορροπητικά στον ψυχισμό τους.

Η Λογοθέτη (1997), έρχεται να συμφωνήσει στο γεγονός ότι το κλασικό κοινωνικό πρότυπο θέλει τον άντρα δυναμικό, ικανό να ελέγχει και να κοντρολάρει τα πάντα, να τα καταφέρνει σε οποιοδήποτε τομέα. Δεν συνήθεις ύποπτοι για το φαινόμενο της κυριαρχίας μέσα στη σχέση. Μερικοί λοιπόν έχουν την άποψη πως για να θεωρηθούν 'πραγματικοί' άντρες, πρέπει να έχουν το 'πάνω χέρι' στη σχέση. Η λεκτική βία είναι αρχικά ένα μέσο για να το καταφέρουν. Επειδή οι ίδιοι αμφιβάλουν για το κατά πόσο είναι τόσο ικανοί και δυνατοί, όσο θέλουν να φαίνονται, με τη λεκτική (ενίοτε και με τη σωματική) βία σιγουρεύονται ότι είναι όντως τόσο ισχυροί. Με την άσκηση οποιασδήποτε μορφής βίας κατορθώνουν να ελέγχουν και να 'κουμαντάρουν' τη σύντροφο, ώστε να αποδυναμωθεί ως άτομο και να την κάνουν ό,τι θέλουν. Αυτού του

είδους ο χειρισμός προσφέρει πολλά στους άντρες όπως δύναμη, σπουδαιότητα και αυτοπεποίθηση, αλλά κυρίως προσφέρει την υποταγή της συντρόφου και την εξάρτησή της από αυτούς.

Οι Straus & Hamby (1999) συγκλίνουν στις ίδιες απόψεις, αναφέροντας ότι η κυριαρχία περιγράφει σχέσεις που είναι ιεραρχικές και στις οποίες το πρόσωπο με τις μεγαλύτερες χρήσεις πλεονεκτήματος ευνοείται για να κερδίσει τη θέση, το προνόμιο, ή τον έλεγχο του/της συντρόφου. Σύμφωνα με την Χατζηφωτίου (2005, σελ.39-40), η Smith (1989,) υποστηρίζει ότι η βία είναι μια αντανάκλαση των σχέσεων που δεν είναι ισότιμες από άποψη εξουσίας και κυριαρχίας και αντικατοπτρίζει την άνιση δύναμη των αντρών και των γυναικών στην κοινωνία και στις προσωπικές σχέσεις. Αυτή η άποψη δηλώνει χωρίς ενδοιασμούς ότι η γυναίκα είναι ευπαθής στην βία λόγω της θέσης της στην κοινωνία, που συχνά είναι κατώτερη κοινωνικά και οικονομικά από αυτή των ανδρών. Η ανδρική βία, ή η απειλή γι' αυτή, θεωρείται μέσο για τον έλεγχο των γυναικών και για τη διατήρηση της κυριαρχίας των ανδρών και της υποταγής των γυναικών. Η ίδια συγγραφέας λέει ότι η Pahl (1989) έχει αναφέρει συγκεκριμένα την άμεση σχέση που έχει ο έλεγχος και η διαχείριση των χρημάτων στο γάμο με την άσκηση εξουσίας. Σύμφωνα με την έρευνά της, οι γυναίκες σύζυγοι είχαν περισσότερη ισχύ στη λήψη αποφάσεων μέσα στο γάμο τους, αν ήταν εργαζόμενες και οικονομικά αμειβόμενες. Τέλος, η Χατζηφωτίου (2005) περιγράφει την έρευνα των Kalmuss και Straus (1981), η οποία δείχνει ότι η οικονομική εξάρτηση των γυναικών είναι ένας έμμεσος παράγοντας πρόκλησης βίας εναντίον τους. Δηλαδή, όσο μεγαλύτερη είναι η εξάρτησή τους από τον άντρα, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος μιας σοβαρής επίθεσης.

3.5 Ζήλια

Η ζήλια αφορά την ακραία ανησυχία για την πιθανή σεξουαλική και κοινωνική αποκλειστικότητα του/της συντρόφου (Straus & Hamby, 1999). Επίσης, για τον Πιντέρη (1993) η ζήλια είναι ένα οδυνηρό συναίσθημα το οποίο βασίζεται στον φόβο απώλειας της στοργής ενός αγαπημένου προσώπου. Με τη λέξη ζήλια είναι δυνατόν να εννοούνται εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους συναισθήματα, που το καθένα οδηγεί σε ξεχωριστή συμπεριφορά. Η λέξη «ζήλια» λοιπόν μπορεί να σημαίνει τέσσερα διαφορετικά πράγματα: θαυμασμό, επιθυμία

να βρισκόμαστε στην ευεργετική θέση κάποιου άλλου, φθόνο και ερωτική ζήλια. Σύμφωνα με την Χατζηφωτίου (2005) η ερωτική ζήλια είναι η πιο κοινή αιτία βίαιων επεισοδίων μεταξύ ζευγαριών, ενώ όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, σύμφωνα με το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι., 1999) μία επιπλέον ένδειξη για μελλοντική άσκηση κακοποίησης σε μια σχέση είναι η ζήλια. Ένα άτομο το οποίο κατηγορεί συνεχώς τον ή την σύντροφό του ότι διατηρεί σεξουαλικές σχέσεις με οποιονδήποτε εμφανιστεί στη ζωή του (π.χ. φίλους, καθηγητή, αφεντικό, συναδέλφους κ.α.) ή που τον/την κατηγορεί συνεχώς ότι φλερτάρει με άλλους ή που παρακολουθεί διαρκώς που πάει, πως ντύνεται κτλ. Η χρησιμοποιεί συνήθως εκφράσεις όπως «σε θέλω μόνο για μένα», «είσαι δικός/η μου», «δεν θέλω να σε κοιτάνε οι άλλοι» και γενικά συμπεριφέρεται σαν ο/η σύντροφος να είναι αντικείμενο κι όχι ανθρώπινη ύπαρξη, έχει μεγάλες πιθανότητες να εκδηλώσει μελλοντικά βίαιη συμπεριφορά.

Ο Πιντέρης (1993) αναφέρει για την ερωτική ζήλια ότι είναι μια αρκετά πολύπλοκη έννοια και απασχολεί ένα μεγάλο ποσοστό αντρών και γυναικών. Το αίσθημα της ζήλιας μπορεί να είναι άλλες φορές δικαιολογημένο και άλλες αδικαιολόγητο. Στην πρώτη περίπτωση η ζήλια είναι το αποτέλεσμα της συμπεριφοράς του συντρόφου, ενώ στη δεύτερη η ζήλια γίνεται αιτία μιας ορισμένης συμπεριφοράς προς τον σύντροφο. Σύμφωνα με τον συγγραφέα δίνονται οι παρακάτω ορισμοί των δύο μορφών ερωτικής ζήλιας:

Η ζήλια σαν αποτέλεσμα αποκλεισμού: Η ζήλια αυτής της μορφής είναι το αποτέλεσμα κάποιας δραστηριότητας που έχει ο/η σύντροφος μ' ένα άτομο του άλλου φύλου, στην οποία δεν συμπεριλαμβάνεται αυτός που ζηλεύει (π.χ. η συνεργασία του/της συντρόφου με κάποιον συνάδελφο στην οποία δεν συμμετέχει ο/η σύντροφος που ζηλεύει) Χαρακτηριστικός εδώ είναι ο εξής ορισμός της ζήλιας, «Η κατάσταση κατά την οποία κάποιος είναι εκνευρισμένα καχύποπτος από τη συμπεριφορά του αγαπημένου προς κάποιον άλλο, που υποψιάζεται σαν ανταγωνιστή». Ο ορισμός αυτός έχει αρκετή συνάφεια με τη μορφή της ερωτικής ζήλιας. Συνήθως, η ζήλια αυτή είναι ένας ανώδυνος παροδικός εκνευρισμός και, καθώς παύει να υπάρχει το ερέθισμα που την προκαλεί, σταδιακά αποβάλλεται. Αν όμως κάποιος αναστατώνεται που «μοιράζεται» τον/την σύντροφό του ακόμα και μέσα από συμπεριφορά που θεωρείται κοινωνικά αποδεκτή, τότε ενδέχεται, αυτό που επιφανειακά

εμφανίζεται σαν εκνευρισμός λόγω αποκλεισμού, να υποδηλώνει ένα βαθύτερο φόβο απώλειας, που μπορεί να αποτελεί μια σοβαρότερη μορφή ζήλιας.

Η ζήλια σαν φόβος απώλειας: Ο βαθμός σοβαρότητας που μπορεί να πάρει αυτή η ζήλια, εξαρτάται από το τι φοβάται κανείς ότι θα χάσει. Ο φόβος αυτός παίρνει τρεις μορφές: Στην πρώτη αυτός που ζηλεύει ανησυχεί μήπως η συμπεριφορά του/της συντρόφου του, τον κάνει να χάσει το «κύρος» και την «υπόληψή» του στον κοινωνικό περίγυρο. Αν ένας τέτοιος φόβος εμφανίζεται σποραδικά, μπορεί να θεωρηθεί άνευ σημασίας. Αν όμως επαναλαμβάνεται συχνά, μπορεί ν' αποτελεί ένδειξη κάποιας χρόνιας ανασφάλειας η οποία επηρεάζει την αυτοεικόνα του και πιθανόν να έχει δυσάρεστες συνέπειες για τον εαυτό του και την σχέση του. Η δεύτερη μορφή που μπορεί να πάρει ο φόβος απώλειας έχει να κάνει με το θέμα του ελέγχου. Εδώ δηλαδή, το άτομο που ζηλεύει φοβάται μήπως χάσει τον έλεγχο του/της

συντρόφου του ή της σχέσης του. Στο σημείο αυτό είναι φυσικό να δημιουργείται άγχος στο άτομο. Μάλιστα, αν η αδυναμία να ελέγχει τη συμπεριφορά του/της συντρόφου οδηγεί στο να αδυνατεί να ελέγξει και τον εαυτό του, τότε ενδέχεται να πανικοβληθεί και να ενεργήσει με τρόπους ιδιαίτερα επιζήμιους για την σχέση.

Σύμφωνα με τον ίδιο συγγραφέα η τρίτη και σοβαρότερη μορφή που μπορεί να πάρει ο φόβος της απώλειας, είναι μήπως αυτός που ζηλεύει χάσει τον/την σύντροφο. Ο φόβος αυτός μπορεί να πάρει μεγάλες διαστάσεις, ιδιαίτερα στην περίπτωση ενός μακροχρόνιου δεσμού, μιας συμβίωσης ή ενός γάμου. Στις περιπτώσεις αυτές, η απώλεια του συντρόφου συνεπάγεται και την απώλεια πολλών άλλων πραγμάτων, όπως την ταυτότητά του, «την ιστορία του», τα μέσα υποστήριξής του και ίσως ακόμα και τον σκοπό για τον οποίο ζει το άτομο που ζηλεύει τόσο φανατισμένα. Όπως είναι φυσικό σε μια τέτοια περίπτωση, το άτομο γίνεται ιδιαίτερα αγχώδης και καχύποπτο και η συμπεριφορά του μπορεί να φτάσει σε πολύ άσχημες καταστάσεις, όπως η άσκηση βίας και κακοποίησης όλων των μορφών.

Ο Τίφερ (1980) υποστηρίζει ότι αν ένα άτομο ζηλεύει πάντα στις ερωτικές του σχέσεις, τότε υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι κάποιοι προσωπικοί παράγοντες συντείνουν στο να νιώθει ανασφαλής κάθε φορά που έχει ένα σύντροφο. Συνήθως ένα τέτοιο άτομο συστηματικά διαλέγει ένα είδος ανθρώπου που δεν του εμπνέει εμπιστοσύνη. Ο/Η σύντροφος πιθανόν να θυμίζει κάποιον άνθρωπο ο οποίος δεν υπήρξε ιδιαίτερα «πιστός» στις σχέσεις του, αλλά το άτομο

δεν μπορεί να αντιληφθεί ότι του το θυμίζει. Επίσης δεν πιστεύει ότι αξίζει τόσο, ώστε να μη φοβάται μήπως χάσει τον/την σύντροφο από ένα επίδοξο ανταγωνιστή. Δηλαδή, το άτομο αυτό έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση που μπορεί να προέρχεται από την εμφάνισή του, την μόρφωσή του και γενικά οποιοδήποτε τομέα, στον οποίο νιώθει κατώτερο από τους άλλους. Μπορεί ακόμη να συμβαίνει το γεγονός να έχει το άτομο μια γενική προκατάληψη προς το άλλο φύλο η οποία να το κάνει καχύποπτο, με αποτέλεσμα ανεξάρτητα από το πώς του φέρεται ο/η σύντροφος, να δημιουργεί μέσα στο κεφάλι του ολόκληρα «σενάρια» και να συμπεριφέρεται σαν αυτά να είναι αληθινά. Αν συμβαίνει κάτι τέτοιο στην σχέση, τότε αυτό από το οποίο μπορεί να υποφέρει το άτομο που ζηλεύει δεν είναι απλή ερωτική ζήλια αλλά παράνοια.

Τέλος, αξίζει να αναφερθούν τα συμπεράσματα Αμερικανών ερευνητών (American Psychological Association, 2003), οι οποίοι μελέτησαν και συγκέντρωσαν τα στοιχεία από μερικές πρόσφατες έρευνες που είχαν γίνει σχετικά με την συναισθηματική/ερωτική ζήλια, τα ευρήματά της οποίας συνοψίζονται ως εξής:

1. Η ζήλια συνυπάρχει με αισθήματα ανασφάλειας και μειωμένης αυτοεκτίμησης.
2. Οι άνθρωποι που ζηλεύουν εξαιτίας της πραγματικής ή φανταστικής απιστίας του συντρόφου τους, συχνά είναι και οι ίδιοι άπιστοι.
3. Οι ζηλιάρηδες άνθρωποι νιώθουν ισχυρά δεμένοι με τον/την σύντροφό τους.
4. Οι νεότεροι άνθρωποι αναφέρουν αντιδράσεις ζήλιας συχνότερα από τους μεγαλύτερους.
5. Η ζήλια μοιάζει να ταλαιπωρεί τις γυναίκες συναισθηματικά περισσότερο από τους άντρες.
6. Οι γυναίκες είναι περισσότερο επιρρεπείς απ' ότι οι άντρες στο να προκαλέσουν ζήλια στον σύντροφο τους, ώστε να δοκιμάσουν την σχέση, να τονώσουν την αυτοεκτίμηση τους, να τραβήξουν την προσοχή και να εκδικηθούν τον σύντροφό τους.
7. Η υπερβολική ζήλια εκφράζεται με τη μορφή έντονου φόβου, κτητικότητας, έντονου ελέγχου και θυμού προς τον/την σύντροφο που συχνά καταλήγει σε επιθετικότητα και καβγάδες.
8. Οι άνδρες έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες από τις γυναίκες να σκοτώσουν τη σύντροφό τους σε ένα ξέσπασμα οργής που προέρχεται από ερωτική ζήλια.

3.6 Αρνητικές αποδόσεις

Οι αρνητικές αποδόσεις σε μια συντροφική σχέση έχουν να κάνουν με την απόδοση ευθυνών του ενός συντρόφου προς τον άλλο, δηλαδή σχετίζεται με την τάση που έχει κανείς να αποδίδει το φταίξιμο ή την ευθύνη για οτιδήποτε συμβαίνει μέσα στην σχέση στον ή στην σύντροφο. Συμπερασματικά η Satir (1989) συγκλίνει στην άποψη ότι η επιθετική συμπεριφορά και η συνεχής απόδοση ευθυνών προς τον/την

σύντροφο είναι αποτέλεσμα συσσωρευμένου θυμού που προκύπτει από την μεταξύ τους σχέση και δεν εκτονώνεται ή αποτέλεσμα συνεχούς δυσαρέσκειας και ανικανοποίητων προσδοκιών. Επίσης η απόδοση ευθυνών μπορεί να σχετίζεται με την έλλειψη εμπιστοσύνης προς τον/την σύντροφο ή το αίσθημα αδυναμίας και ανασφάλειας που νιώθει κανείς για τον εαυτό του. Το άτομο που τείνει να αποδίδει συνεχώς ευθύνες στον/στην σύντροφό του για οτιδήποτε συμβαίνει υποδηλώνει ανωριμότητα στην συμπεριφορά και στον τρόπο που σκέφτεται, πως δεν είναι ικανό να αποδέχεται την πραγματική διάσταση των καταστάσεων, αλλά ούτε και να αναλαμβάνει ευθύνες στην ζωή του. Πιθανόν ένα τέτοιο άτομο να έχει μεγαλώσει σε ένα οικογενειακό περιβάλλον που ήταν υπερβολικά επιτρεπτικό και υπερπροστατευτικό απέναντι του (π.χ. οι γονείς προκειμένου να το διαφυλάξουν από οποιοδήποτε αρνητικό συναίσθημα το καθησύχαζαν λέγοντας του ‘μην ανησυχείς’, ‘δεν πειράζει’, ‘εσύ δεν φταις σε τίποτα’ κ.λπ.), με αποτέλεσμα το άτομο να μην νιώθει ποτέ το αίσθημα της ευθύνης ή της ενοχής για τις αρνητικές πράξεις του. Σαν αποτέλεσμα, το άτομο ως ενήλικος στη διάρκεια διατήρησης μιας συντροφικής σχέσης μπορεί να έχει την τάση να ρίχνει το φταίξιμο στο/στη σύντροφό του για οτιδήποτε συμβαίνει μέσα από συνεχείς επικρίσεις του είδους ‘εσύ φταις για όλα’, ‘συνεχώς λάθη κάνεις’ κ.λπ., επίθεση ή αρνητικά σχόλια για την συμπεριφορά, τις ικανότητες, την εμφάνιση, την επαγγελματική εξέλιξη, την σεξουαλική συμπεριφορά και οποιαδήποτε άλλη σημαντική ή ασήμαντη λεπτομέρεια την οποία μπορεί να αναγάγει σε σοβαρή σύγκρουση μεταξύ τους.

Τέλος, τα παραπάνω επιβιώνει και ο ορισμός των Straus & Hamby (1999), οι οποίοι αναφέρουν πως η απόδοση ευθυνών σε μια συντροφική σχέση σχετίζεται με την συνεχή επίπληξη και τις αρνητικές προθέσεις που αποδίδονται από έναν σύντροφο προς τον άλλο.

3.7 Δέσμευση στη σχέση

Σε μια συντροφική ή συζυγική σχέση ένας σημαντικός παράγοντας που μπορεί να κρατήσει αγαπημένους ή απομακρυσμένους δύο συντρόφους είναι η έννοια της δέσμευσης, δηλαδή το κατά πόσο κανείς είναι αφοσιωμένος στον ή στην σύντροφό του και στην σχέση που τους ενώνει, τη σημασία και την σοβαρότητα που δείχνει, την ωριμότητα με την οποία αντιμετωπίζει την σχέση και την συναισθηματική επένδυση σε αυτήν. Επίσης, κατά τους Straus & Hamby (1999), η έννοια της δέσμευσης στη σχέση αφορά τον βαθμός στον οποίο ταυτίζονται οι επιθυμίες και τα σχέδια των συντρόφων για την διατήρηση της συντροφικής τους σχέσης.

Σε έρευνα που έγινε από το Αμερικανικό Εθνικό Κέντρο Στατιστικών Υγείας το 2005, αποδείχτηκε ότι ο γάμος, σε αντίθεση με τη συμβίωση, λειτουργεί θετικά για τη σχέση σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό, προσδίδοντας σε αυτήν σοβαρότητα και κύρος πρώτα απ' όλα στο μυαλό των συντρόφων κι έπειτα στους εξωγενείς παράγοντες που επιδρούν αρνητικά (π.χ. άλλο εξωσυζυγική σχέση και άλλο «καλά, έχουμε μία δέσμευση, μήπως κυκλοφορεί και τίποτα καλύτερο;»). Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 11.000 γυναικών, ηλικίας από 15 έως 44 ετών, των οποίων οι ερωτικές σχέσεις μελετήθηκαν σχολαστικά μέσα σε ένα χρονικό ορίζοντα 5 ετών, με προοπτική, όμως, μονιμότητας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παντρεμένα ζευγάρια είχαν υπερδιπλάσιες πιθανότητες να παραμείνουν μαζί, σε σχέση με τα ζευγάρια που συζούσαν. Πιο συγκεκριμένα, μετά από 5 χρόνια, είχε χωρίσει μόνο το 20% των παντρεμένων ζευγαριών, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τα ζευγάρια που συζούσαν ήταν αισθητά μεγαλύτερο, 50%. Σε τελική ανάλυση, όσα ζευγάρια παντρεύτηκαν είχαν μεγαλύτερη αφοσίωση και περισσότερο σεβασμό στην ιδέα της μόνιμης σχέσης, άρα και περισσότερη διάθεση για υποχωρήσεις και λιγότερη για τη διάλυσή της. Επιπλέον, διαπιστώθηκε από την πραγματοποίηση της ίδιας έρευνας ότι πιο επιρρεπή στην προοπτική να διαλύσουν το γάμο τους είναι τα άτομα που προέρχονται από χωρισμένους γονείς και ότι το θεσμό του γάμου και την στάση της αφοσίωσης και της δέσμευσης σε μια σχέση, σέβονται περισσότερο όσοι μεγαλώνουν σε οικογενειακό περιβάλλον χωρίς αξιοσημείωτες εντάσεις και συνεχείς προστριβές.

Από την άλλη πλευρά, για τον Ντράϊκωρς (1997) η συζυγική απιστία είναι ένα μεγάλο πρόβλημα που προκύπτει όταν δεν υπάρχει πραγματική αφοσίωση και δέσμευση στην σχέση, με την έννοια που ορίστηκε παραπάνω, και που όταν συμβεί προκαλεί οδυνηρά συναισθήματα και δύσκολες καταστάσεις που χαρακτηρίζονται από σύγχυση, ένταση, ταπείνωση και εξευτελισμό μέσα στα ζευγάρια στα οποία συμβαίνει. Σύμφωνα με έρευνες που έγιναν στις Ηνωμένες Πολιτείες, φάνηκε ότι 44% των ανδρών και 25% των γυναικών είχαν τουλάχιστο μία εμπειρία εξωσυζυγικής σεξουαλικής σχέσης. Στις περιπτώσεις εκείνες που υπάρχει η θέληση να ξεπεραστεί το πρόβλημα, έχει υπολογισθεί ότι χρειάζονται τουλάχιστο 2 χρόνια για να επουλωθούν οι ψυχικές πληγές που έχουν δημιουργηθεί και να αποκατασταθεί η σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στο ζευγάρι.

3.8 Στρες στη σχέση

Σύμφωνα με τον Μάνο (1997, σελ. 254), το στρες είναι ένα διάχυτο, δυσάρεστο, συχνά ασαφές συναίσθημα που εκδηλώνεται με φόβο, αγωνία, νευρικότητα, ανησυχία, εκνευρισμό, δυσφορία, ταραχή, στενοχώρια, ένταση, αίσθημα ότι κάτι θα συμβεί και που τις περισσότερες φορές συνοδεύεται από σωματικά συμπτώματα (ταχυκαρδία, καρδιακή αρρυθμία, τρόμος, κεφαλαλγία, πεπτικές εσωτερικές διαταραχές κ.α.). Άλλα σημεία και συμπτώματα που συνοδεύουν το στρες είναι η κούραση, η υψηλή πίεση, η αϋπνία, η κατάθλιψη, η απώλεια ή η πρόσληψη βάρους, η δύσπνοια, οι φόβοι, οι ανησυχίες, η νευρικότητα και η ευερεθιστικότητα, τα προβλήματα στις σχέσεις με τους άλλους καθώς και η σεξουαλική δυσλειτουργία. Συγκεκριμένα, οι Straus & Hamby (1999), όσον αφορά το στρες που αναπτύσσεται μέσα σε μια σχέση ανάμεσα σε δύο συντρόφους, αναφέρουν ότι πρόκειται για τη γενικότερη δυσαρέσκεια για την συντροφική σχέση που διατηρούν και η οποία χαρακτηρίζεται από αυξημένη σύγκρουση και λίγες θετικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους.

Γενικότερα τα προβλήματα που σχετίζονται με το άγχος και το στρες, όπως αναφέρει ο Spielberget (1990) είναι πολύ συχνά στους νέους ανθρώπους σήμερα και στις μεταξύ τους σχέσεις. Ορισμένα γεγονότα που συμβαίνουν στη ζωή κάποιου ατόμου, μπορεί να προκαλέσουν ψυχολογικά προβλήματα και στρες, όπως για παράδειγμα θάνατος ή ασθένεια ενός αγαπημένου προσώπου, διαπροσωπικές διαμάχες, κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες και πράξεις βίας που

προκαλούν ψυχική καταπόνηση και στρες. Οι νέοι γενικότερα μπορεί να βρίσκονται καθημερινά αντιμέτωποι με καταστάσεις που τους προκαλούν στρες. Μερικές από τις καταστάσεις που μπορεί να είναι πηγή στρες για τους εφήβους και τους νέους είναι οι εξής: σχολικές ή επαγγελματικές προσδοκίες και απογοητεύσεις, αρνητικές σκέψεις για τον εαυτό τους, αλλαγές στη σωματική τους εικόνα, διάφορα προβλήματα με τους φίλους, τις παρέες ή το σύντροφο, χωρισμός ή διαζύγιο των γονέων, ύπαρξη χρόνιας ασθένειας ή σοβαρά προβλήματα μέσα στην οικογένεια, ανασφαλές ή προβληματικό οικογενειακό περιβάλλον, θάνατος αγαπημένου προσώπου, μετακομίσεις ή αλλαγές σχολείου, φίλων κτλ., οικογενειακά και οικονομικά προβλήματα καθώς και η ύπαρξη υψηλών προσδοκιών για τον εαυτό τους. Έτσι, λοιπόν το στρες με τη σειρά του μπορεί να δημιουργήσει νέες παθολογικές καταστάσεις με αισθήματα αγωνίας, απομόνωσης, επιθετικότητας, πράξεις βίας, σωματικής ασθένειας ή ακόμα σε ορισμένες περιπτώσεις να οδηγήσει στην χρήση ουσιών και κατάχρηση αλκοόλ.

Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι το στρες μπορεί να είναι πηγή για μια δυστυχημένη και γεμάτη προβλήματα συντροφική ή συζυγική μετέπειτα ζωή. Σε μια ενδιαφέρουσα επιδημιολογική έρευνα που έγινε από Αμερικανούς ερευνητές (American Psychological Society, Men's Health Forum & National Institute of Mental, 2004), βρέθηκε ότι οι άντρες είναι πιο ευάλωτοι από τις γυναίκες στις αρνητικές ψυχολογικές και σωματικές επιδράσεις του στρες. Πιο συγκεκριμένα οι ερευνητές, παρακολούθησαν 1.000 νέους άνδρες, οι οποίοι στην αρχή της μελέτης ήταν υγιείς τόσο σωματικά όσο και ψυχολογικά. Η έρευνα άρχισε το 1995 και τους παρακολούθησαν μέχρι το 1998. Κατά τη χρονική αυτή διάρκεια, κατέγραφαν τα διάφορα σημαντικής σημασίας γεγονότα που συνέβαιναν στη ζωή τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι μεταξύ των νέων, σημαντικά γεγονότα στη ζωή τους όπως θάνατος ή ασθένεια ενός αγαπημένου προσώπου, κοινωνικοοικονομικές δυσκολίες και πράξεις επιθετικότητας και βίας προκαλούσαν μεγαλύτερο στρες και ψυχολογικά προβλήματα. Παράλληλα, οι άντρες κάτω από αυτές τις συνθήκες, παρουσίαζαν αυξημένη κατανάλωση αλκοόλ και τσιγάρων. Επίσης, οι πράξεις βίας οποιασδήποτε μορφής, συσχετιζόνταν στους άντρες με περισσότερη αγωνία και άγχος. Επιπρόσθετα, είχαν έντονο το αίσθημα ότι έχαναν τον έλεγχο και ότι τα πάντα ήταν μάταια. Τα συμπεράσματα της έρευνας αυτής, υποστηρίζουν ότι τα ψυχικά τραυματικά γεγονότα που συμβαίνουν στη ζωή κάποιου συνδέονται άμεσα με την εμφάνιση

στρες και διαφόρων ψυχολογικών και σωματικών προβλημάτων σε κάποια φάση της ζωής του και μέσα σ' αυτά εντάσσονται και η εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΝΔΟΨΥΧΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

SI/5

4.1 Αντικοινωνική προσωπικότητα

Ο Γεωργούλας (2000) αναφέρει πως αντικοινωνικό είναι γενικά το άτομο που περιφρονεί τους κανόνες της κοινωνίας. Στην ήπια μορφή της η αντικοινωνική συμπεριφορά περιλαμβάνει πράξεις όπως καυγάδες, μικροκλοπές, κοπάνες ή άλλα πλημμελήματα που πολλά παιδιά και έφηβοι κάνουν κατά καιρούς. Στην σοβαρότερη μορφή της αυτή η συμπεριφορά μπορεί να περιλαμβάνει, αντί για ένα περιστασιακό σφάλμα, ένα συνεχές πρότυπο αντικοινωνικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με τον Μάνο (1997) τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου με αντικοινωνική προσωπικότητα είναι η συνεχής περιφρόνηση και παραβίαση των δικαιωμάτων των άλλων, η οποία εκδηλώνεται με διάφορους τρόπους όπως παράνομη, ανεύθυνη και χωρίς ενοχές συμπεριφορά, αδιαφορία για τον νόμο, αδυναμία για σταθερή εργασία, εκμετάλλευση και εξαπάτηση των άλλων για προσωπικό όφελος του ατόμου, αλλά και αδυναμία για σταθερές σχέσεις.

Παρόμοια είναι και τα χαρακτηριστικά που αποδίδουν οι Straus & Hamby (1999) στο άτομο με αντικοινωνική προσωπικότητα καθώς περιγράφουν ότι χαρακτηρίζεται από ανευθυνότητα, γενική εχθρότητα, παρορμητικότητα και φτωχές κοινωνικές σχέσεις, έλλειψη σταθερότητας, εξαπάτηση και κακή μεταχείριση των άλλων. Παρακάτω θα αναφερθούν εκείνα τα χαρακτηριστικά της αντικοινωνικής προσωπικότητας τα οποία σχετίζονται με την εκδήλωση επιθετικών και βίαιων συμπεριφορών. Σύμφωνα με τον Γεωργούλα (2000) λοιπόν, το άτομο που έχει εξελιχθεί μέσα από διάφορους παράγοντες σε μια αντικοινωνική προσωπικότητα συνήθως ξεκινάει την αντικοινωνική του συμπεριφορά πριν από την ηλικία των 15 ετών, όπου τότε παρουσιάζει κάποια από τα συμπτώματα της Διαταραχής της Διαγωγής, δηλαδή επιθετικότητα προς τους ανθρώπους και τα ζώα, καταστροφή της ιδιοκτησίας, εξαπάτηση ή κλοπές καθώς και σοβαρή παραβίαση κανόνων. Στην εφηβεία, η σεξουαλική δραστηριότητα του ατόμου αυτού αρχίζει νωρίς και μπορεί να είναι ιδιαίτερα επιθετική ή βίαιη. Επίσης, κάνει συχνά κατάχρηση αλκοόλ και άλλων ουσιών, καθώς μπορεί να αρχίζουν να υπάρχουν και δυσκολίες με τον νόμο.

Φτάνοντας στην ενήλικη ζωή, όλα τα προηγούμενα συνεχίζουν και επιπρόσθετα το άτομο αυτό παρατηρείται ότι δεν μπορεί να κρατήσει για μεγάλο χρονικό διάστημα μια εργασία, ούτε να είναι υπεύθυνο σ' αυτή. Το ίδιο ισχύει και για μια συντροφική ή συζυγική σχέση καθώς το άτομο δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις ως σύζυγος ή ως γονέας (π.χ. σαν γονείς μπορεί να παραμελήσουν τα παιδιά τους, δηλαδή να μην νοιαστούν για τις ανάγκες τους ή να μην τα φροντίσουν σε μια αρρώστια). Αδιαφορεί για την δική του ασφάλεια ή την ασφάλεια των άλλων γύρω του (π.χ. οδηγεί συχνά μεθυσμένο και έχει πολλαπλά ατυχήματα), ενώ προοδευτικά ο αλκοολισμός, η κοινωνική απομόνωση και οι παράνομες πράξεις κυριαρχούν στην εικόνα του.

Κάποια ακόμη χαρακτηριστικά των ατόμων με αντικοινωνική δικαιώματα και τον πόνο των άλλων. Συχνά παρουσιάζονται πολύ σίγουρα για τον εαυτό τους, με πολλαπλούς σεξουαλικούς συντρόφους και ιδιαίτερα εκμεταλλευτικά ή επιθετικά στις σεξουαλικές τους σχέσεις. Δημιουργούν πολλά χρέη, φέρονται βίαια ή επιθετικά στις σχέσεις τους με τους άλλους, εγκληματούν και μπορεί να κάνουν πολλά χρόνια φυλακή, ενώ πιο συχνά από τους άλλους ανθρώπους, πεθαίνουν νωρίς και με βίαιο τρόπο (π.χ. αυτοκτονία, ατυχήματα και ανθρωποκτονίες). Αρκετά συχνά βιώνουν δυσφορία, εσωτερική ένταση και καταθλιπτική διάθεση, τα οποία να εκδηλώνονται επίσης με βία.

4.2 Μεταιχμιακή προσωπικότητα

Σύμφωνα με τον ορισμό των Straus & Hamby (1999) τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ατόμου με μεταιχμιακή προσωπικότητα είναι: αστάθεια, συναισθηματική απομόνωση και φτωχές κοινωνικές σχέσεις. Κατά τον Μάνο (1997) η μεταιχμιακή προσωπικότητα σχετίζεται με μια ιδιαίτερα χαρακτηριστική αντίδραση του ατόμου όταν βρεθεί σε μια κατάσταση πραγματικής ή φανταστικής εγκατάλειψης. Δηλαδή, μόλις νιώσει ότι κάποιο άλλο άτομο το αφήνει (είτε πρόκειται για αποχαιρετισμό λόγω προσωρινής απομάκρυνσης ή ταξίδι, είτε για χωρισμό, είτε ακόμη για καθυστέρηση σε κάποιο ραντεβού), διακατέχεται από έντονο θυμό και οργή, φόβο ή ακόμα και πανικό. Το άτομο δεν αντέχει στην ιδέα ότι θα μείνει μόνο του, καθώς η 'εγκατάλειψη' λαμβάνεται για εκείνο ως απόρριψη. Από αυτό το σημείο

μπορούν να παρουσιαστούν εκείνα τα χαρακτηριστικά της μεταιχμιακής προσωπικότητας που σχετίζονται με την εκδήλωση επιθετικών ή βίαιων συμπεριφορών.

Το άτομο κυριολεκτικά εξιδανικεύει και 'κολλάει' πάνω σε άτομα ή σε ερωτικούς συντρόφους που νιώθει ότι το φροντίζουν, το αγαπούν, το νοιάζονται κ.λπ., αλλά πολύ γρήγορα, η εξιδανίκευση μπορεί να αντικατασταθεί από την υποτίμηση, την οργή και την επιθετικότητα. Δηλαδή, ξαφνικά μπορεί να νομίσει πως το άλλο άτομο δεν το αγαπά αρκετά και τότε η αντίδρασή του είναι ιδιαίτερα εκρηκτική. Καθώς νιώθει ότι το 'εγκαταλείπουν', η άποψη του αλλάζει απότομα και δραματικά για το άλλο άτομο, απογοητεύεται και αντιδρά με έντονη απαιτητικότητα και θυμό που μπορεί σε πολλές περιπτώσεις να εξελιχθεί σε εκδήλωση ιδιαίτερα βίαιων συμπεριφορών. Επίσης το άτομο στην προσπάθειά του να αποφύγει την 'εγκατάλειψη' μπορεί να κάνει παρορμητικά απόπειρες αυτοκτονίας ή αυτοακρωτηριαστικές πράξεις (π.χ. να κοπεί ή να καεί), καθώς επίσης να επιτεθεί βάνουσα και να προκαλέσει στο άλλο άτομο σοβαρές σωματικές βλάβες. Σύμφωνα με τον ίδιο συγγραφέα άλλα χαρακτηριστικά του ατόμου με μεταιχμιακή προσωπικότητα είναι η σοβαρή διαταραχή της ταυτότητάς του, που εκδηλώνεται με αστάθεια της εικόνας ή της αίσθησης του εαυτού του. Δηλαδή, στόχοι, αξίες, επαγγελματικές φιλοδοξίες, σχέδια για καριέρα, σεξουαλική ταυτότητα καθώς και το είδος των φίλων του αλλάζουν συνεχώς και απότομα. Η συμπεριφορά του είναι συνήθως παρορμητική, απρόβλεπτη και έντονα αυτοκαταστροφική. Η συναισθηματική του διάθεση παρουσιάζει επίσης πολύ μεγάλη αστάθεια, καθώς το άτομο αντιδρά έντονα συναισθηματικά στο παραμικρό στρες. Οι συναισθηματικές διαθέσεις που εναλλάσσονται είναι η δυσφορία, η ευερεθιστότητα, ο πανικός, η απελπισία και χαρακτηριστικότερο απ' όλα είναι η δυσκολία ελέγχου του θυμού, γεγονός που το οδηγεί και στην εκδήλωση έντονα βίαιων συμπεριφορών. Ακόμα, το άτομο παραπονιέται για χρόνια αισθήματα κενού και βαθιάς μοναξιάς. Μπορεί να έχει την τάση να υπονομεύει τον εαυτό του τη στιγμή που είναι έτοιμο να πετύχει τον στόχο του, ενώ μερικές φορές, κάτω από στρες, μπορεί να αναπτύξει παροδικά ψυχωτικά συμπτώματα.

Όσο για την αιτιολογία ανάπτυξης μεταιχμιακής προσωπικότητας, αυτή εστιάζεται στη βίωση άσχημων εμπειριών κατά την βρεφονηπιακή ηλικία του ατόμου. Υποστηρίζεται λοιπόν ότι λόγω διαταραχών στη σχέση μητέρας- παιδιού,

είτε λόγω ευαισθησίας της μητέρας, είτε από εγγενή δυσκολία του παιδιού ν' αντέξει το άγχος, είτε από εγγενή αυξημένη επιθετικότητα του παιδιού, το παιδί παραμένει ευάλωτο στον αποχωρισμό και δεν αναπτύσσει καλά συγκροτημένο τον εαυτό του. Η περιβαλλοντική αυτή άποψη ενισχύεται από το ότι συχνά στο ιστορικό ατόμων με αυτή την διαταραχή έχει διαπιστωθεί ότι υπήρξε σωματική και σεξουαλική κακοποίηση, παραμέληση, απώλεια κάποιου γονιού ή αποχωρισμός από τους γονείς, ή ασταθείς και ασυνεπής γονική φροντίδα.

4.3 Ιστορικό παραμέλησης

Το άρθρο 6 της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Παιδιού αναφέρει ότι «το παιδί, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, έχει ανάγκη από κατανόηση και αγάπη. Πρέπει κατά το δυνατότερο, να μεγαλώνει κάτω από την προστασία και την ευθύνη των γονιών και σε κάθε περίπτωση μέσα σε ατμόσφαιρα θαλπωρής, ηθικής και υλικής ασφάλειας». Αντιθέτως, σε περίπτωση παραμέλησης υπάρχουν από τον ορισμό της όλα εκείνα τα στοιχεία που από την πλευρά των γονιών προκαλούν διαταραχή στη σχέση του παιδιού με την οικογένεια, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η ομαλή ανάπτυξή του και η φυσιολογική ωρίμανση της προσωπικότητάς του σε νοητικό, συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, Τσαγκαράκη, 1999). Η αλλιώς, η ύπαρξη ιστορικού παραμέλησης σε ένα άτομο, σύμφωνα με τους Straus & Hamby (1999), σημαίνει ότι αυτό αναπτύχθηκε έχοντας ανεκπλήρωτες φυσικές και συναισθηματικές ανάγκες από το οικογενειακό περιβάλλον κατά την παιδική ηλικία.

Το θέμα της παραμέλησης των παιδιών, θα έλεγε κανείς πως είναι τεράστιο, καθώς περιλαμβάνει τρεις μορφές κακομεταχείρισης, δηλαδή την σωματική, την συναισθηματική και την σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού. Οποιαδήποτε από αυτές τις τρεις μορφές κακοποίησης κι αν έχει υποστεί ένα παιδί είναι εξίσου οδυνηρή και τραυματική για την μετέπειτα εξέλιξή του. Στο μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών λόγω των μεγάλων ψυχικών διαταραχών μεγαλώνοντας παρουσιάζουν συμπτώματα βίαιης συμπεριφοράς ως προς το σύντροφο τους.

4.4 Ιστορικό εγκληματικών πράξεων

Οι Straus & Hamby (1999) έχουν αναφέρει ότι το ιστορικό εγκληματικών πράξεων αφορά τον βαθμό στον οποίο ο θύτης ή το θύμα έχει διαπράξει εγκληματικές πράξεις, οι οποίες περιλαμβάνουν βίαια γεγονότα και μπορεί να έχουν διαπραχθεί πριν ή μετά την ηλικία των 15 ετών. Επίσης, ο Γεωργούλας (2000) περιγράφει την προεγκληματική επικινδυνότητα ως το ψυχοκοινωνικό φαινόμενο που χαρακτηρίζεται από ορισμένες πράξεις από τις οποίες πιθανολογείται βάσιμα ότι το άτομο πρόκειται να τελέσει κάποιο έγκλημα. Το επικίνδυνο αυτό άτομο διαμορφώνει μακροχρόνια μια προεγκληματική συνείδηση, σχηματίζει μια αντικοινωνική νοοτροπία και προγραμματίζει την εκτέλεση των εγκληματικών του σχεδίων. Επίσης, ως «προπαραβατικός» ανήλικος νοείται εκείνος που βρίσκεται σε μια μακροχρόνια προεγκληματική κατάσταση. Αυτή η κατάσταση χαρακτηρίζεται από δύο ενδείξεις: η πρώτη ένδειξη είναι τα κριτήρια που αφορούν τα ψυχιατρικά σύνδρομα και η δεύτερη είναι τα κοινωνικά, που αφορούν τις ανεπάρκειες του οικογενειακού περιβάλλοντος, την κακή ανατροφή, την εγκατάλειψη και όλα αυτά που γεννούν μια μελλοντική εγκληματική προσωπικότητα.

Σύμφωνα με σχετική έρευνα του Heuyer, τα κοινωνικά κριτήρια της προεγκληματικής επικινδυνότητας των ανηλίκων είναι τα εξής: νέοι γονείς, κακή σωματική κατάσταση, κληρονομική ψυχική ασθένεια, φυσική και σεξουαλική ωριμότητα, προσκόλληση στη μητέρα, υπερπροστατευτική μητέρα, να συχνάζει σε καφετέριες, κέντρα, γιορτές στα οποία επίσης συχνάζουν άτομα που χαρακτηρίζονται από ηθική χαλαρότητα, να είναι μοναχοπαίδι ή γόνος πολυμελούς ή χωρισμένης οικογένειας, να διακρίνεται από έλλειψη εκφοβισμού, κακοήθεια, αδιαφορία, έλλειψη κοινωνικότητας και σταθερότητας, λανθασμένη αγωγή, κακή επίδοση στο σχολείο ή εγκατάλειψη του σχολείου.

Ύστερα από σχετική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, σύμφωνα με αδημοσίευτη έρευνα των Ramirez & Straus που πραγματοποιήθηκε από το University of New Hampshire, μελετήθηκε η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην διάπραξη εγκληματικών πράξεων και στην εκδήλωση φυσικής βίας ανάμεσα σε ζευγάρια. Στην συγκεκριμένη έρευνα εξετάστηκε δείγμα 653 φοιτητών, οι οποίοι ασκούσαν φυσική βία προς τον/την σύντροφό τους και είχαν διαπράξει εγκληματικές πράξεις συμπεριλαμβανομένων και βίαιων εγκλημάτων. Το 31%

των φοιτητών ανέφερε ότι τους τελευταίους 12 μήνες είχε δεχθεί φυσική βία από το σύντροφό του. Το ποσοστό άσκησης φυσικής βίας από τους άντρες ήταν μεγαλύτερο από αυτό των γυναικών (32% έναντι 29%). Επίσης, προεγκληματικές πράξεις ανέφεραν πως έχουν διαπράξει τα τρία τέταρτα των αντρών φοιτητών, σε αντίθεση με το ένα τέταρτο των γυναικών.

Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας, συνεισέφεραν σε δύο πολύ σημαντικά συμπεράσματα. Βρέθηκε ότι όσοι εκδηλώνουν προ-εγκληματική συμπεριφορά (δηλαδή σε ηλικία κάτω των 15 ετών) έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να εκδηλώσουν φυσική βία προς τον/την σύντροφό τους, σε σχέση με όσους εκδηλώνουν εγκληματική συμπεριφορά σε μεγαλύτερη ηλικία (άνω των 15 ετών). Ακόμη, βρέθηκε ότι τα δύο τρίτα των αντρών που επιτίθονταν στη σύντροφό τους είχαν διαπράξει όχι μόνο απλές εγκληματικές πράξεις αλλά κι άλλους τύπους εγκλημάτων. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας έδειξαν ότι τα άτομα που έχουν την τάση στη ζωή τους να διαπράττουν εγκλήματα, έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να ασκήσουν φυσική βία στον/στην σύντροφό τους. Βρέθηκε λοιπόν ότι ύπαρξη ιστορικού εγκληματικών πράξεων στη ζωή ενός ατόμου ήταν ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών στην συντροφική σχέση.

4.5 Κατάθλιψη

Η κατάθλιψη είναι ένα αρκετά δυσάρεστο συναίσθημα το οποίο έχει επιπτώσεις τόσο σε ψυχολογικό όσο και σε οργανικό επίπεδο. Έτσι λοιπόν οι Straus & Hamby (1999) έχουν ορίσει γενικότερα την κατάθλιψη ως την Διαταραχή της διάθεσης που προκαλεί δυσφορία, ψυχικές και σωματικές διαταραχές. Επίσης, ο Μάνος (1997) ορίζει την κατάθλιψη ως την διαταραχή της διάθεσης κατά την οποία το άτομο χαρακτηρίζεται από μια χρόνια αίσθηση ανικανότητας, ανεπάρκειας και απαισιοδοξίας. Ένας σημαντικός παράγοντας κινδύνου όσον αφορά την κατάθλιψη είναι το φύλο, καθώς έχει βρεθεί ότι οι γυναίκες έχουν τις διπλάσιες πιθανότητες να αντιμετωπίσουν κάποιο τύπο κατάθλιψης απ' ότι οι άντρες. Το άτομο που βρίσκεται σε κατάθλιψη συνήθως χαρακτηρίζεται την διάθεσή του σαν μελαγχολική, λέγοντας ότι νιώθει θλίψη, λύπη, απογοήτευση, απελπισία κ.λπ. Η μελαγχολική αυτή διάθεση κυριαρχεί στη ζωή του ατόμου.

Πέρα από την καταθλιπτική διάθεση τα συχνότερα συμπτώματα σε άτομα που πάσχουν από κατάθλιψη είναι τα εξής: η απώλεια ευχαρίστησης και ενδιαφέροντος για δραστηριότητες που μέχρι πριν ήταν ευχάριστες για το άτομο, έντονο άγχος, διαταραχή του ύπνου, διαταραχή της όρεξης και απώλεια βάρους, κόπωση, εξάντληση ή έλλειψη ενέργειας, ελάττωση σεξουαλικής διάθεσης, ψυχοκινητική επιβράδυνση ή ψυχοκινητική διέγερση, έλλειψη ελπίδας, σκέψεις ή απόπειρες αυτοκτονίας, αισθήματα ενοχής ή αναξιότητας, χαμηλή αυτοεκτίμηση, δυσκολία στην συγκέντρωση, σωματικές ενοχλήσεις κ.α. Κατά τον Spielberget (1993), τα ποσοστά κατάθλιψης σε άτομα νεαρής ηλικίας έχουν αυξηθεί σημαντικά στις μέρες μας. Οι έφηβοι γενικά βρίσκονται σε μια πολύ ευαίσθητη περίοδο της ζωής τους. Ενώ μεγαλώνουν μπορεί να νιώθουν έντονο αίσθημα στρες, σύγχυση, αμφιβολίες για τον εαυτό τους, πίεση για να επιτύχουν, οικονομική αβεβαιότητα και άλλες φοβίες. Για ορισμένους εφήβους καταστάσεις όπως διαζύγιο των γονέων, ενδοοικογενειακές συγκρούσεις, δημιουργία μιας σχέσης, δημιουργία μιας νέας οικογένειας με θετούς γονείς και θετά αδέρφια ή ακόμα και η μετακόμιση σε μια καινούργια πόλη μπορούν να είναι ακόμη ένας αποσταθεροποιητικός παράγοντας που μπορεί να οδηγήσει στην εμφάνιση κατάθλιψης στους εφήβους.

Συμπτώματα της κατάθλιψης στους νέους, εκτός των αισθημάτων λύπης, απελπισίας, χρήσης ουσιών ή αλκοόλ, αλλαγών της προσωπικότητας ή παραμέλησης της εξωτερικής εμφάνισης, είναι διάφορες εκδηλώσεις επιθετικών ή βίαιων συμπεριφορών όπως: ευερεθιστικότητα, νευρικότητα, απότομα και βίαια ξεσπάσματα με τις παρέες, την οικογένεια ή τον/την σύντροφο, ανυπομονησία και ανησυχία, σκέψεις θανάτου ή αυτοκτονίας ή ακόμα και απόπειρες αυτοκτονίας, αντιδραστική συμπεριφορά κ.α. Ο ίδιος συγγραφέας υποστηρίζει επίσης ότι οι άντρες αντιδρούν διαφορετικά στην κατάθλιψη σε σχέση με τις γυναίκες. Οι άντρες δεν εκδηλώνουν αισθήματα απελπισίας, αδυναμίας και απόγνωσης όπως κάνουν οι γυναίκες. Αντίθετα είναι ευερέθιστοι, θυμώνουν πολύ εύκολα και νιώθουν απογοήτευση. Ακόμη, η κατάθλιψη στους άντρες μπορεί να καλύπτεται πίσω από άλλου είδους συμπεριφορές όπως η καταφυγή σε υπερβολικά πολλές ώρες εργασίας και η κατάχρηση αλκοόλ ή η χρήση ουσιών. Οι άντρες, ακόμη και όταν αντιληφθούν ότι πάσχουν από κατάθλιψη, δεν είναι εύκολο να το παραδεχτούν και να ζητήσουν βοήθεια, ενώ στις γυναίκες παρατηρείται το αντίθετο. Έτσι λοιπόν, οι άντρες με κατάθλιψη αντιδρούν πολλές φορές

ξεσπώντας βίαια στους οικείους, στο σπίτι ή στη σύντροφό τους. Άλλοι πάλι, αντιδρούν ενεργώντας ριψοκίνδυνα με αδιαφορία για τους κινδύνους, θέτοντας έτσι τον εαυτό τους σε κίνδυνο.

4.6 Μετατραυματική διαταραχή του στρες

Σύμφωνα με τους Straus & Hamby (1999) ορίζουν την Μετατραυματική Διαταραχή του Στρες ως τη βίωση, επαναβίωση και αποφυγή ενός τραύματος που έζησε κάποιο άτομο κατά την παιδική ηλικία. Και ο Μάνος (1997) αναφέρει ότι η Διαταραχή μετά από Ψυχοτραυματικό Στρες **αναπτύσσεται σε άτομα που τους έχει συμβεί ένα ακραίο τραυματικό γεγονός, το οποίο μπορεί να έχει βιώσει κανείς άμεσα ή να έχει γίνει μάρτυρας σ' αυτό ή ακόμη να το βίωσαν άλλοι και το άτομο έπειτα να έμαθε γι' αυτό.** Σύμφωνα με τον ίδιο, **τα τραυματικά γεγονότα που το άτομο μπορεί να έχει βιώσει άμεσα μπορεί να είναι πολεμικές μάχες, βίαιες επιθέσεις (σωματικές, σεξουαλικές), ληστείες, απαγωγές, ομηρία, τρομοκρατικές επιθέσεις, βασανιστήρια, φυλακίσεις, φυσικές ή τεχνητές καταστροφές, σοβαρά αυτοκινητιστικά ατυχήματα ή η διάγνωση μιας θανατηφόρας αρρώστιας.** Στα παιδιά μπορεί να αφορά και αναπτυξιακά απρόσφορες σεξουαλικές εμπειρίες χωρίς βία, τραυματισμό ή απειλή. Τραυματικά γεγονότα, στα οποία το άτομο μπορεί να ήταν *μάρτυρας*, μπορεί να είναι το να δει τον σοβαρό τραυματισμό ή τον θάνατο ενός ατόμου που προήλθε από βίαια επίθεση, πόλεμο ή φυσική καταστροφή ή να δει ξαφνικά ένα νεκρό ή μέλη νεκρού ατόμου ή το να γίνει μάρτυρας βίαιων σκηνών μέσα στην οικογένεια. Και τρίτον τραυματικά γεγονότα, που τα βίωσαν άλλοι και για τα οποία *έμαθε* το άτομο, μπορεί να είναι βίαιες επιθέσεις, σοβαρά ατυχήματα ή σοβαροί τραυματισμοί κάποιου μέλους της οικογένειας ή κάποιου στενού φίλου, ο ξαφνικός θάνατος ενός μέλους της οικογένειας ή ενός στενού φίλου ή η πληροφόρηση ότι το παιδί π.χ. έχει μια θανατηφόρο αρρώστια. Τα τρία βασικά χαρακτηριστικά της Διαταραχής μετά από Ψυχοτραυματικό Στρες είναι:

1) Η επαναβίωση του τραύματος μέσα από όνειρα ή επαναλαμβανόμενες αναμνήσεις του συμβάντος. Σε μικρά παιδιά, μπορεί να γίνονται επαναλαμβανόμενα παιχνίδια στα οποία να εκφράζονται θέματα ή πτυχές που αφορούν το τραύμα ή να υπάρχουν τραυματικά όνειρα χωρίς αναγνωρίσιμο

περιεχόμενο ή ακόμη να γίνονται αναπαραστάσεις σχετιζόμενες με το τραύμα. Χαρακτηριστικό εδώ είναι ότι το άτομο δρα και νιώθει σαν να ξανασυμβαίνει το τραυματικό γεγονός, πράγμα που περιλαμβάνει αίσθηση επαναβίωσης της τραυματικής εμπειρίας, παραισθήσεις και ψευδαισθήσεις.

2) Η εμφάνιση ενός συναισθηματικού μωδιάσματος και μια αίσθηση αποστασιοποίησης και αποξένωσης από τους άλλους. Αυτό περιλαμβάνει την προσπάθεια του ατόμου να αποφύγει σκέψεις, συναισθήματα ή συζητήσεις που συνδέονται με το τραύμα καθώς και δραστηριότητες, μέρη ή ανθρώπους που του ξυπνούν αναμνήσεις του τραύματος. Επίσης εδώ παρουσιάζεται μια έντονη ανικανότητα του ατόμου να θυμηθεί μια σημαντική πλευρά του τραύματος κι ακόμη πολύ σημαντικό είναι το γεγονός ότι το άτομο μπορεί να έχει περιορισμένο εύρος συναισθήματος (π.χ. υπάρχει ανικανότητα να έχει αισθήματα αγάπης για τους άλλους).

3) Έντονα συμπτώματα διέγερσης όπως ευερεθιστότητα, εκρήξεις θυμού, δυσκολία στο να κοιμηθεί το άτομο, δυσκολία στην συγκέντρωση καθώς και αυξημένη αντίδραση ξαφνιάσματος. Συχνά τα άτομα με Μετατραυματική Διαταραχή του Στρες έχουν κι άλλα συμπτώματα, ιδιαίτερα μάλιστα αν το τραυματικό γεγονός είχε διαπροσωπική υφή (π.χ. σεξουαλική ή σωματική κακοποίηση, βασανισμός, ομηρία κ.α.). Τέτοια μπορεί να είναι αισθήματα ενοχής, αυτοκαταστροφική και παρορμητική συμπεριφορά, διασχιστικά συμπτώματα, αισθήματα ντροπής, εχθρικότητα, κοινωνική απόσυρση, σωματικά ενοχλήματα, έκπτωση στον οικογενειακό, κοινωνικό, επαγγελματικό τομέα κ.α. Ακόμη, κάποια συμπτώματα που μπορεί να παρουσιάσει το άτομο με Διαταραχή μετά από Ψυχοτραυματικό Στρες μπορεί να είναι βίαιες επιθέσεις προς τους άλλους, αυτοκτονία, κατάχρηση αλκοόλ ή άλλων ουσιών και συζυγικές διαμάχες, διαζύγια ή απώλεια εργασίας.

Οπωσδήποτε το βασικό αιτιολογικό γεγονός που οδηγεί στη Διαταραχή μετά από Ψυχοτραυματικό Στρες είναι το στρεσογόνο τραύμα. Καθώς όμως, δεν παθαίνουν Διαταραχή μετά από Ψυχοτραυματικό Στρες όλα τα άτομα που βιώνουν ένα τραυματικό γεγονός, θα πρέπει να συμβάλλουν και άλλοι παράγοντες στην εμφάνισή της διαταραχής αυτής. Τέτοιοι παράγοντες θεωρούνται πρώτον η ηλικία του ατόμου, καθώς τα παιδιά είναι πολύ περισσότερο ευάλωτα. Άλλοι παράγοντες θεωρούνται το ιστορικό προϋπάρχουσας ψυχικής διαταραχής, τα ανεπαρκή ή κακά κοινωνικά στηρίγματα,

το οικογενειακό ιστορικό το οποίο μπορεί να είναι θετικό για την εμφάνιση της διαταραχής, οι εμπειρίες της παιδικής ηλικίας, η προσωπικότητα του ατόμου και κυρίως η βαρύτητα και η διάρκεια του τραυματικού γεγονότος.

4.7 Αυτο-έλεγχος

Η άποψη της Λαμπροπούλου (2000) για τον αυτοέλεγχο σχετίζεται γενικά με το κατά πόσο ικανός είναι κανείς στο να διαχειρίζεται σωστά τον εαυτό του κυρίως όσον αφορά διαστάσεις όπως αυτές της αυτοεπίγνωσης, της αυτορρύθμισης και των κινήτρων συμπεριφοράς. Γενικότερα, η διαχείριση του εαυτού αποτελεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων. Επίσης κατά τον Goleman (1995) ο αυτοέλεγχος σχετίζεται με το κατά πόσο μπορεί κανείς να αντέχει τις απογοητεύσεις, να ελέγχει την παρόρμηση και να χαλιναγωγεί την ανυπομονησία του, να ρυθμίζει σωστά τη διάθεσή του και να έχει ενσυναίσθηση και ελπίδα. Ο ίδιος συγγραφέας αναφέρει ότι ο συναισθηματικός αυτοέλεγχος σχετίζεται με πέντε βασικούς τομείς οι οποίοι είναι:

Γνώση των συναισθημάτων του εαυτού: Αφορά την αυτοεπίγνωση ή αλλιώς την αναγνώριση ενός συναισθήματος την ώρα που δημιουργείται. Συνήθως τέτοιοι άνθρωποι είναι αυτόνομοι και σίγουροι για τα όριά τους και τα συναισθήματά τους, βρίσκονται σε καλή ψυχική υγεία και τείνουν να έχουν μια θετική στάση απέναντι στη ζωή. Διευθύνουν καλύτερα τη ζωή τους και αποκτούν μια πιο προσγειωμένη αίσθηση των αποφάσεων που παίρνουν για τον εαυτό τους, από το ποιον/ποια θα διαλέξουν για σύντροφο στη ζωή τους μέχρι πιο επάγγελμα θα ασκήσουν. Όταν βρίσκονται σε κακή διάθεση, δεν κατακυριεύονται από αυτήν, και ως εκ τούτου είναι σε θέση να απαλλαγούν από αυτήν γρηγορότερα. Η τυχόν ανικανότητα κάποιου να αναγνωρίζει τα πραγματικά του συναισθήματα έχει σε πολλές περιπτώσεις δυσάρεστες συνέπειες.

Έλεγχος των συναισθημάτων: Αφορά την ικανότητα να χειραγωγεί κανείς και να ελέγχει τα συναισθήματά, έτσι ώστε να είναι κατάλληλα ανά πάσα στιγμή. Δηλαδή, είναι η ικανότητα του ατόμου να ηρεμεί, να απαλλάσσεται από το ανεξέλεγκτο άγχος ή τον εύκολο θυμό. Άτομα που στερούνται αυτής της ικανότητας είναι πάντα αντιμέτωποι με αισθήματα κατάθλιψης. Είναι άνθρωποι που συχνά νιώθουν να πνίγονται από τα συναισθήματά τους και δεν μπορούν να

απαλλαγούν από αυτά. Είναι ευμετάβλητοι και έχουν πολύ λίγη επίγνωση των συναισθημάτων τους. Το αποτέλεσμα είναι ότι δεν μπορούν να ξεφύγουν από την κακή τους διάθεση και νιώθουν συχνά συντετριμμένοι και συναισθηματικά ανεξέλεγκτοι. Αντιθέτως, όσοι άνθρωποι διακρίνονται για αυτή τους την ικανότητα μπορούν πολύ πιο γρήγορα να ξεπεράσουν τα πισωγυρίσματα και τις απογοητεύσεις στη ζωή τους.

Εξερεύνηση κινήτρων για τον εαυτό: Αφορά τον έλεγχο των συναισθημάτων που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση ενός στόχου που είναι ουσιαστικός για την προσήλωση της προσοχής, την εξερεύνηση κινήτρων της συμπεριφοράς, την αυτοκυριαρχία και την δημιουργικότητα. Οι άνθρωποι που έχουν αυτή την ικανότητα τείνουν να είναι πολύ περισσότερο παραγωγικοί και αποτελεσματικοί σε οτιδήποτε κάνουν.

Αναγνώριση των συναισθημάτων των άλλων: Εδώ η ενσυναίσθηση αποτελεί τη βασική ανθρώπινη δεξιότητα για την αναγνώριση και κατανόηση των συναισθημάτων των άλλων.

Χειρισμός των σχέσεων: Αφορά την τέχνη του να έχει κανείς αρμονικές διαπροσωπικές σχέσεις. Άτομα που διαθέτουν αυτή την δεξιότητα διαπρέπουν σε ότι αφορά την ομαλή αλληλεπίδρασή τους με τους άλλους. Επίσης, και οι Straus & Hamby (1999) έχουν ορίσει τον αυτοέλεγχο ως την ικανότητα διατήρησης της ψυχραιμίας αλλά και κατανόησης και ελέγχου των συναισθημάτων του εαυτού και των άλλων.

Έχει παρατηρηθεί ότι η ενσυναίσθηση, δηλαδή η αναγνώριση και κατανόηση συναισθημάτων των άλλων, απουσιάζει από τους δράστες των πιο αποτρόπαιων εγκλημάτων όπως είναι οι βιαστές, οι παιδεραστές και οι βίαιοι σύζυγοι που κακοποιούν τακτικά τις γυναίκες τους. Η ανικανότητά τους να συναισθανθούν τον πόνο του θύματός τους, τους επηρεάζει να εξαπατούν τον εαυτό τους με ψέματα που ενθαρρύνουν τα εγκλήματά τους. Για τους βιαστές τέτοια ψέματα περιλαμβάνουν δικαιολογίες όπως: «Οι γυναίκες ευχαριστιούνται να τις βιάζουν». Για όσους κακοποιούν παιδιά: «Κι αυτή είναι μια άλλη μορφή τρυφερότητας» ή «Αυτό σημαίνει πειθαρχία». Για τους βίαιους συντρόφους που ασκούν σωματική κακοποίηση: «Δεν θέλω να του/της κάνω κακό, απλώς θέλω να δείξω την αγάπη μου». Όλες αυτές οι δικαιολογίες προς τον εαυτό έχουν συλλεχθεί από τα λεγόμενα ανθρώπων που έκαναν θεραπεία για την προβληματική αυτή συμπεριφορά τους και αφορούσαν τα όσα έλεγαν στον εαυτό

τους την ώρα που κακοποιούσαν ή ετοιμάζονταν να κακοποιήσουν τα θύματά τους.

Ένας από τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να εκδηλωθεί αυτή η απουσία ενσυναίσθησης ανακαλύφθηκε τυχαία, σε μια μελέτη που διενεργήθηκε σε επιθετικούς συζύγους, οι οποίοι ασκούσαν βία στις γυναίκες τους. Η έρευνα αποκάλυψε μια ανωμαλία των φυσιολογικών αντιδράσεων σε πολλούς από τους πιο βίαιους συζύγους, οι οποίοι ασκούσαν σωματική βία στις γυναίκες τους ή τις απειλούσαν με όπλα και μαχαίρια. Δηλαδή οι άνδρες το έκαναν αυτό βρισκόμενοι σε κατάσταση ψυχρού υπολογισμού, παρά υποκινούμενοι από την οργή τους. Βρέθηκε ότι αυτοί οι ‘ψυχροί’ σύζυγοι ανήκουν σε μια διαφορετική κατηγορία από όλους σχεδόν τους άντρες που ασκούν βία στις γυναίκες τους. Δηλαδή, ενώ οι πιο πολλοί άντρες που γίνονται βίαιοι το κάνουν παρορμητικά, από θυμό, όταν νιώσουν παραμελημένοι ή φοβηθούν μήπως τους εγκαταλείψουν, αυτοί οι ‘ψυχροί’ σύζυγοι τα βάζουν με τις γυναίκες τους χωρίς κανένα λόγο – και από τη στιγμή που αρχίζουν την κακοποίηση, ότι κι αν κάνει η γυναίκα, ακόμα κι αν προσπαθήσει να φύγει, τίποτα δεν φαίνεται να μπορεί να σταματήσει τις βίαιες διαθέσεις τους.

Ο αυτοέλεγχος συνδέεται με τις έννοιες της αισιοδοξίας και της απαισιοδοξίας. Αισιόδοξα, κατά την Λαμπροπούλου (2000) είναι τα άτομα που λαμβάνουν βασικά υπόψη τους τις θετικές πλευρές των γεγονότων, διατηρώντας έτσι την αίσθηση ότι όλα βρίσκονται υπό έλεγχο και, συνεπώς, μειώνεται η αντίληψη της απειλής. Από την άλλη πλευρά ο Goleman (1995), συνδέει την απαισιοδοξία με το θέμα του αυτοελέγχου υποστηρίζοντας ότι τα άτομα που μέσα σε μια συντροφική σχέση έχουν συνεχώς μια απαισιόδοξη στάση τείνουν να θυμώνουν ή να στεναχωριούνται πολύ εύκολα από τις πράξεις των συντρόφων τους, και να διατηρούν έντονο εκνευρισμό σε περιπτώσεις που ξεσπάει κάποιο επεισόδιο ανάμεσά τους. Ο ίδιος θεωρεί πως ίσως αυτοί που κάνουν πιο απαισιόδοξες σκέψεις να είναι οι άντρες που ασκούν σωματική βία στις συντρόφους τους και αυτό υποστηρίζει πως επιβεβαιώνεται μέσα από μία μελέτη που πραγματοποιήθηκε από ψυχολόγους στο Πανεπιστήμιο της Ιντιάνα πάνω σε βίαιους συζύγους. Η έρευνα αποκάλυψε πως αυτοί οι άντρες έκαναν συχνά αρνητικές σκέψεις οι οποίες είχαν σχέση με τις γυναίκες τους (π.χ. απόρριψη, εγκατάλειψη). Σε περιπτώσεις λοιπόν που αυτοί οι άντρες αντιλαμβάνονταν ότι οι γυναίκες τους κάνουν κάτι που υπονοεί ότι τους απορρίπτουν ή ότι τους

εγκαταλείπουν, οι αντιδράσεις τους από αγανακτισμένες μετατρέπονταν σε μανιασμένες. Πιθανώς, αυτόματες σκέψεις του τύπου «θα με εγκαταλείψει» προκαλούν μια συναισθηματική «απειλή», στην οποία οι βίαιοι σύζυγοι αντιδρούν παρορμητικά, με «ακατάλληλες συμπεριφορές», όπως λένε οι ερευνητές ή, πιο απλά, γίνονται βίαιοι.

4.8 Εχθρότητα σε σχέση με το φύλο

Οι αρνητικές πεποιθήσεις και η έλλειψη σεβασμού για το άλλο φύλο είναι γενικά τα πιο κύρια στοιχεία που συνθέτουν το αίσθημα της εχθρότητας προς το άλλο φύλο (Straus & Hamby, 1999). Αναφέρθηκε παραπάνω, κατά την ανάλυση των παραγόντων που αφορούν τη σχέση, πως σύμφωνα με στοιχεία του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας, υπάρχουν κάποια προγνωστικά δείγματα για την άσκηση μελλοντικής κακοποίησης ανάμεσα σε ζευγάρια. Μεταξύ άλλων, ένα από αυτά είναι και ο σεβασμός για άλλο φύλο. Αυτό αφορά για παράδειγμα το πώς εκφράζεται ένα άτομο για το αντρικό ή γυναικείο φύλο, αν νιώθει αισθήματα αγάπης και σεβασμού ή μίσους και απέχθειας, αν κατονομάζει συνεχώς υποτιμητικά τους άντρες ή τις γυναίκες και γενικότερα αν οι αντιλήψεις του και η συμπεριφορά του για το άλλο φύλο εκδηλώνουν εχθρότητα.

Σε έρευνα των Straus & Yodanis που πραγματοποιήθηκε από το University of Hampshire, εξετάστηκε η υπόθεση ότι όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο εχθρότητας προς το αντίθετο φύλο, τόσο μεγαλύτερο είναι και το ποσοστό φυσικής επίθεσης προς τον/την σύντροφο στα πλαίσια μιας συντροφικής ή συζυγικής σχέσης. Η υπόθεση αυτή εξετάστηκε σε ένα δείγμα 218 φοιτητών, με βάση ειδικές κλίμακες που διαμορφώθηκαν για να μετρήσουν από τη μία μεριά την εχθρότητα των ανδρών προς τις γυναίκες και των γυναικών προς τους άνδρες (Κλίμακα εχθρότητας σε σχέση με το φύλο), και από την άλλη την εκδήλωση φυσικής βίας ενάντια στο/στη σύντροφο (Κλίμακα τακτικής σύγκρουσης). Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την αρχική υπόθεση, καθώς η κλίμακα εχθρότητας σε σχέση με το φύλο αποκάλυψε ένα πολύ υψηλό επίπεδο εχθρότητας των ανδρών προς τις γυναίκες, αλλά και των γυναικών προς τους άνδρες. Η κλίμακα έδειξε ότι το επίπεδο εχθρότητας των γυναικών προς τους άντρες ήταν υψηλότερο από αυτό των αντρών προς τις γυναίκες, ωστόσο όμως η κλίμακα τακτικής σύγκρουσης που μετρούσε τα ποσοστά εκδήλωσης φυσικής βίας έδειξε ότι οι άντρες που νιώθουν εχθρότητα για το γυναικείο φύλο παρουσιάζουν υψηλότερα

ποσοστά εκδήλωσης φυσικής βίας σε σχέση με τις γυναίκες που νιώθουν εχθρότητα για το αντρικό φύλο.

SI/5

4.9 Στρεσογόνες συνθήκες

Οι στρεσογόνες συνθήκες μέσα στις οποίες ένα άτομο μπορεί να έχει αναπτυχθεί αφορούν καθημερινές δοκιμασίες και άσχημα γεγονότα που βιώνει το άτομο αυτό κατά την παιδική ηλικία (Straus & Hamby (1999)). Επιστημονικές έρευνες έχουν μελετήσει την σχέση ανάμεσα στις στρεσογόνες εμπειρίες που μπορεί να είχε υποστεί ένα άτομο κατά την παιδική ηλικία και την μελλοντική εμφάνιση επιθετικής συμπεριφοράς. Είναι γεγονός πως όποιος έχει αναπτυχθεί σε ένα περιβάλλον το οποίο χαρακτηριζόταν από δυσάρεστες καταστάσεις, κακοτυχίες και δυστυχία κατά την διάρκεια της παιδικής του ηλικίας, μπορεί να επιδράσει με τέτοιο τρόπο στην ψυχοσύνθεσή του, ώστε να εκδηλώσει βίαιη συμπεριφορά και επιθετικότητα είτε ως ανήλικος, είτε ως ενήλικος στις διαπροσωπικές του σχέσεις (Βουϊδάσκη, 1987).

Σύμφωνα με τον Βερνάρδο (2003) η εκρηκτικότητα ή η επιθετικότητα των παιδιών μπορεί να εκδηλωθεί από την μικρή ηλικία και να προέρχεται λόγω διαφόρων δυσάρεστων και στρεσογόνων καταστάσεων και αυτή η συμπεριφορά να συνεχιστεί μετέπειτα κατά την ενηλικίωσή τους. Κάποιες σημαντικές αιτίες ευθύνονται γι' αυτό όπως είναι οι υπερβολικές στερήσεις και απαγορεύσεις που τους επιβάλλουν είτε οι γονείς και τα συγγενικά πρόσωπα, είτε οι δάσκαλοι ή οι συνομήλικοι. Τα συνεχή «μη» και «όχι» μπορεί να φέρουν ψυχική αναστάτωση και απογοήτευση στο παιδί, ιδίως όταν νοιώσει ότι δεν μπορεί να εκπληρώσει ένα όνειρό του ή μια επιθυμία του. Υπάρχει, τότε, ενδεχόμενο αυτή η απογοήτευση να φέρει την έκρηξη τους και τη βίαιη αντίδραση του. Ακόμη, όταν οι γονείς είναι οι ίδιοι βίαιοι στη ζωή τους, αυστηροί, επικριτικοί και χρησιμοποιούν τη σωματική τιμωρία, για να λύσουν τα προβλήματα, συνήθως αυτό που καταφέρνουν είναι να μάθουν στα παιδιά τους πώς να φέρονται βίαιοι. Η στέρηση της αγάπης των γονιών γεννά σε ορισμένα παιδιά εσωτερική ανασφάλεια και δυστυχία. Έτσι, εκείνα προσπαθούν να ξανακερδίσουν την αγάπη και την προσοχή των αγαπημένων τους προσώπων, προβαίνοντας σε βίαιες ενέργειες, προκειμένου να μονοπωλήσουν το ενδιαφέρον τους.

Ο Μάνος (1997) παραθέτει τους παρακάτω παράγοντες, οι οποίοι έχει αποδειχθεί ότι αποτελούν ιδιαίτερα στρεσογόνες εμπειρίες που συνδέονται συχνά με άτομα που συμπεριφέρονται βίαια ως ενήλικοι:

- Γονεϊκή αποστέρηση και κακοποίηση: Σε βίαια άτομα υπάρχει συχνά ιστορικό γονεϊκής παραμέλησης ή εγκατάλειψης καθώς και γονεϊκής κακοποίησης, είτε με λόγια, είτε με πράξεις ή και με τα δύο. Συχνά τα θύματα της παιδικής ηλικίας γίνονται θύτες ως ενήλικοι.
- Πρώιμη έκθεση σε βία: Η παρατήρηση και οι εμπειρίες βίας ανάμεσα σε γονείς και αδέρφια επαναλαμβάνονται αργότερα από τους παρατηρητές στην ενήλικη ζωή τους.
- Συχνές διακοπές της οικογενειακής ζωής: Χωρισμοί, διαζύγια, συχνές μετακινήσεις ή αλλαγές σχολείου ανευρίσκονται συχνά στο ιστορικό βίαιων ατόμων.
- Εκρήξεις θυμού και συχνά μαλώματα του παιδιού με άλλα πρόσωπα. Ιδιαίτερα στρεσογόνες καταστάσεις μπορεί να αποτελέσουν και τα εξής γεγονότα: η γέννηση ενός παιδιού εκτός γάμου, ο ανεπιθύμητος ερχομός του, η υιοθεσία καθώς και το να αποτελεί μέλος μιας πολύτεκνης οικογένειας που αντιμετωπίζει πολυπροβληματικές καταστάσεις (π.χ. οικονομική δυσπραγία, φτώχεια, άσχημες συνθήκες διαβίωσης, ανεργία, προβληματική κοινωνικο-επαγγελματική κατάσταση, μαθησιακές δυσκολίες κ.α.) (Αγάθωνος- Γεωργοπούλου,1991).

Ακόμη, στρες κατά τον Δήμου (1998), μπορεί να προκληθεί από την ύπαρξη μιας σοβαρής ασθένειας (είτε σωματικής είτε ψυχικής) ή αναπηρίας μέσα στην οικογένεια, η οποία μπορεί να δημιουργεί αισθήματα κατωτερότητας, μειονεξίας ή κατάθλιψης στα μέλη. Ιδιαίτερα άσχημες εμπειρίες βιώνει και ένα παιδί που προέρχεται από γονείς που κάνουν χρήση αλκοόλ ή χρήση ουσιών ή από μητέρες που είναι ιερόδουλες ή ακόμη και από γονείς που έχουν διαπράξει κάποιο έγκλημα. Στις περιπτώσεις αυτές το στρεσογόνο συναίσθημα περιλαμβάνει σε μεγάλο βαθμό το αίσθημα του κοινωνικού στιγματισμού και της περιθωριοποίησης.

4.10 Βίαιη κοινωνικοποίηση

Η διάρκεια της ύπαρξης και της βίωσης βίαιων συμπεριφορών και επιθετικών μηνυμάτων κατά την παιδική ηλικία μέσα στο οικογενειακό

περιβάλλον ή εκτός αυτού συνθέτει την 'βίαη κοινωνικοποίηση' και αποτελεί έναν ακόμη ενδοψυχικό παράγοντα, όπου σύμφωνα με τους Straus & Hamby (1999) μπορεί μελλοντικά να συμβάλλει στην εμφάνιση βίαιων συμπεριφορών σε μια συντροφική σχέση.

Ο Damon (1995) έχει αναγνωρίσει ότι η μίμηση των προτύπων διαδραματίζει έναν πάρα πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, διότι παρατηρώντας από την μικρή ηλικία διάφορα πρότυπα μαθαίνουν μέσω της μίμησης μια ευρύτερη γκάμα κοινωνικών συμπεριφορών. Για παράδειγμα γύρω στον ένατο μήνα ζωής τα βρέφη μιμούνται τους τρόπους συμπεριφοράς του παιχνιδιού και γύρω στους δεκατέσσερις κάνουν ότι κάνει η τηλεόραση, τα αδέρφια ή γονείς τους. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι σύμφωνα με κάποιες μελέτες, τα παιδιά μαθαίνουν πολύ περισσότερα από τα γεγονότα παρά από τις λέξεις που ακούνε στο περιβάλλον τους. Η μίμηση των προτύπων εξηγεί τις ψυχοκοινωνικές συμπεριφορές των παιδιών με τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματα που προβάλλονται από τους γονείς, τον κοινωνικό περίγυρο ή τα μέσα ενημέρωσης.

Στην σημερινή εποχή η επιθετικότητα και η βία υπάρχουν παντού, στην οικογένεια, στο σχολείο, στον αθλητισμό, στον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο, στις διεθνείς σχέσεις, στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο κι αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να επηρεάζεται κάθε παιδί και σε πολλές περιπτώσεις να εκδηλώνει αντίστοιχες συμπεριφορές. Τα παιδιά που δέχονται βία είτε βλέποντας τους γονείς τους να χτυπά ο ένας τον άλλο, είτε διότι οι γονείς χτυπούν τα ίδια, έχουν πολύ μεγαλύτερες πιθανότητες να εμπλακούν σε καταστάσεις βίας μέσα στις δικές τους σχέσεις και μέσα στη δική τους οικογένεια τόσο στην ανήλικη όσο και στην ενήλικη ζωή τους.

Για να καταλάβουν καλύτερα τους μηχανισμούς που κάνουν ένα άτομο να ασκεί βία μέσα στη σχέση του με το άτομο επιλογής του, ψυχολόγοι από τη Νέα Υόρκη (Journal of Consulting and Clinical Psychology, 2003) παρακολούθησαν 543 παιδιά για 20 χρόνια. Τα παιδιά επιλέχθηκαν τυχαία το 1975. Ελήφθησαν υπόψη όλα τα δημογραφικά, ψυχοκοινωνικά και ψυχιατρικά χαρακτηριστικά της κάθε περίπτωσης και της κάθε οικογένειας. Κάθε 3 χρόνια γινόταν μια καινούργια αξιολόγηση των παιδιών. Το 1999 έγινε μια τελευταία ανασκόπηση που περιελάμβανε αξιολόγηση των αλλαγών της ζωής των παιδιών, τις αλλαγές που παρουσίασαν στον εργασιακό τομέα, την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς,

την εξέλιξη των προσωπικών σχέσεων και την εμφάνιση βίαιων συμπεριφορών προς το άτομο με το οποίο είχαν συνάψει ερωτικές σχέσεις. Τα αποτελέσματα της μακροχρόνιας αυτής έρευνας έδειξαν ότι τα παιδιά συμπεριφέρονταν στις δικές τους μελλοντικές σχέσεις με βάση αυτά που έβλεπαν να γίνονται στην δική τους οικογένεια. Εάν έβλεπαν να ασκείται βία μεταξύ των γονιών ή εάν υποβάλλονταν σε υπερβολική τιμωρία με βία από τους γονείς τους, τότε και αυτά σαν ενήλικες πλέον είχαν πολύ μεγαλύτερες πιθανότητες να πράξουν το ίδιο. Ένα αξιοπερίεργο φαινόμενο που παρατηρήθηκε είναι ότι εκείνο που καθόριζε περισσότερο το κατά πόσο ένα παιδί θα είναι στην ενήλικη ζωή θύμα ή θύτης μέσα στην οικογένεια ή μέσα στα πλαίσια μιας σχέσης, δεν είναι το γεγονός ότι το ίδιο το παιδί είχε υποστεί βία. Ο καθοριστικός παράγοντας είναι ότι σαν παιδί έβλεπε να ασκείται βία μεταξύ των γονιών του. Ανάμεσα σε πολλούς άλλους συγγραφείς, ο Βουϊδάσκης (1987) θεωρεί ότι το σχολείο είναι ο δεύτερος σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης κατά την παιδική ηλικία. Δυστυχώς όμως κι εδώ φαίνεται να υπάρχει μεγάλη σχέση μεταξύ επιθετικής συμπεριφοράς των δασκάλων και μελλοντικής εμφάνισης επιθετικής συμπεριφοράς από τα παιδιά. Μέσα από έρευνες έχει διαπιστωθεί, κυρίως όσο αφορά προηγούμενες γενιές, οι δάσκαλοι που προέρχονταν κατά το μεγαλύτερο ποσοστό από αγροτικές ή μικροαστικές οικογένειες, στο οικογενειακό και στο σχολικό τους περιβάλλον δέχτηκαν και διδάχτηκαν την επιθετική συμπεριφορά από επιθετικά πρότυπα, δηλαδή από τους γονείς και τους δασκάλους τους. Μ' αυτά τα επιθετικά ακριβώς πρότυπα από τους γονείς και τους δασκάλους κατά την διαδικασία της κοινωνικοποίησης, έρχονται ορισμένοι δάσκαλοι και καθηγητές στα σχολεία και προσφέρουν στα παιδιά τα ίδια πρότυπα, διαιώνίζοντας έτσι το φαύλο κύκλο της επιθετικής συμπεριφοράς.

Στην κοινωνικοποίηση ενός παιδιού παίζει επίσης μεγάλο ρόλο ένα σημαντικό ζήτημα, το οποίο δεν είναι άλλο από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Τα παιδιά που παρακολουθούν προγράμματα που περιέχουν σκηνές βίας στην τηλεόραση, στην παιδική τους ηλικία αλλά και όταν ενηλικιώνονται συμπεριφέρονται με βίαιο τρόπο. Το ανεπιθύμητο και δυσάρεστο αυτό αποτέλεσμα παρατηρείται σε αγόρια και κορίτσια. Οι πολύ σοβαρές και ανησυχητικές αυτές διαπιστώσεις, έρχονται να προστεθούν σε μια σειρά από άλλα δεδομένα που προέκυψαν από καλά σχεδιασμένες ψυχολογικές και

κοινωνικές έρευνες, που δείχνουν πόσο πολύ η τηλεόραση επηρεάζει τη δημιουργία των χαρακτήρων των παιδιών.

Το Development Psychology (2003) έχει δημοσιεύσει μία σχετική έρευνα στην οποία εξετάστηκε το τι συμβαίνει σε παιδιά που έβλεπαν βία στην τηλεόραση όταν γινόταν ενήλικες. Σύμφωνα με την συγκεκριμένη έρευνα λοιπόν, επιστήμονες από το πανεπιστήμιο του Michigan, παρακολούθησαν από το 1997, 329 παιδιά. Τα παιδιά αυτά αξιολογήθηκαν αρχικά όσον αφορά το τι έβλεπαν στην τηλεόραση και πόσο συχνά. Η ηλικία των παιδιών κατά την έναρξη της έρευνας ήταν από 6 έως 9 ετών. Ορισμένες από αυτές θεωρήθηκαν ιδιαίτερα βίαιες λόγω των σκηνών που κατ' επανάληψη προέβαλλαν, «Η επιθετικότητα στους ενήλικες, η βία στην τηλεόραση και τα παιδιά»).

Κατά την διάρκεια της παραπάνω έρευνας, οι μελετητές διαπίστωσαν ότι τα παιδιά που παρακολουθούσαν τα προγράμματα με τις περισσότερες σκηνές βίας, 15 χρόνια μετά, όταν γίνονταν ενήλικες, παρουσίαζαν τα περισσότερα χαρακτηριστικά επιθετικότητας. Για παράδειγμα τα παιδιά αυτά, είχαν περισσότερα περιστατικά βίας εναντίον του/της συντρόφου ή του/της συζύγου, παρά τα άλλα παιδιά που είχαν παρακολουθήσει λιγότερη βία στην τηλεόραση. Εκτός από το χρόνο και την ποιότητα των προγραμμάτων που έβλεπαν στην τηλεόραση τα παιδιά, υπήρχαν ακόμη δύο παράγοντες που επηρέαζαν το βαθμό επιθετικότητας που εξέφρασαν στην ενήλικη ζωή. Οι δύο αυτοί παράγοντες ήταν το πόσο ένα παιδί ταυτοποιούσε τον εαυτό του με ένα βίαιο χαρακτήρα που έβλεπε στην τηλεόραση και το πόσο το παιδί αντιλαμβανόταν εάν αυτά που έβλεπε ήταν πραγματικά ή όχι. Οι διαπιστώσεις αυτές είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές, καθώς φαίνεται πως η βία στην τηλεόραση από μόνη της αρκεί για την βίαιη κοινωνικοποίηση ενός παιδιού και την δημιουργία ενός βίαιου χαρακτήρα στην ενήλικη ζωή.

4.11 Αποδοχή βίας

Η αποδοχή της βίας αφορά τον βαθμό στον οποίο η χρήση φυσικής δύναμης είναι αποδεκτή σε ποικίλες διαπροσωπικές καταστάσεις όπως βία από τον άντρα, οικογενειακή βία ή σεξουαλική επιθετικότητα (Straus & Hamby, 1999). Δεν είναι ίσως διόλου τυχαίο το γεγονός ότι οι περισσότερες έρευνες συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι, στη συντριπτική πλειοψηφία των

περιστατικών, η βία ασκείται από άντρες εναντίων γυναικών και ότι οι γυναίκες αναγκάζονται να δείχνουν ανοχή όταν οι άντρες που ζουν μαζί τους γίνονται βίαιοι (Χατζηφωτίου, 2005).

Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (1999) υποστηρίζει πως οι γυναίκες, θύματα κακοποίησης από τον σύντροφό τους, τείνουν να αποδέχονται τη βία για τους εξής λόγους:

- Ø Φοβούνται ότι μπορεί να υποστούν μεγαλύτερη κακοποίηση.
- Ø Πιστεύουν ότι αγαπούν ακόμα τον σύντροφό τους .
- Ø Πιστεύουν ότι η κατάσταση θα βελτιωθεί με τον καιρό.
- Ø Φοβούνται την αποτυχία, ότι δεν θα καταφέρουν μόνες τους.
- Ø Αισθάνονται αβοήητες, ότι τίποτα δεν μπορεί να τις βοηθήσει και να αλλάξει την κατάσταση.
- Ø Αισθάνονται ένοχες, πιστεύουν ότι έχουν κάνει κάτι στραβό και με αυτόν τον τρόπο προκαλούν τη βίαιη συμπεριφορά, κατηγορούν τους εαυτούς τους για τις καταστάσεις βίας που βιώνουν.
- Ø Φοβούνται την αρνητική συμπεριφορά του κοινωνικού περίγυρου (αστυνομία, δικαστήρια, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι).
- Ø Φοβούνται ότι ο σύντροφός τους θα κάνει κάτι για να τις εκδικηθεί.
- Ø Πιστεύουν ότι χρειάζονται χρόνο για να προγραμματίσουν τη φυγή τους.
- Ø Σκέφτονται αρνητικά για τον εαυτό τους (π.χ. είμαι πολύ ανόητη...για να καταφέρω).
- Ø Αισθάνονται ότι μένοντας έχουν καλύτερη αίσθηση του κινδύνου επειδή ζουν σε καταστάσεις που είναι προβλέψιμες.
- Ø Φοβούνται το άγνωστο και την αλλαγή.
- Ø Φοβούνται ότι θα μείνουν μόνες τους χωρίς σύντροφο, σκέφτονται «αυτό είναι ότι καλύτερο μπορεί να μου τύχει».

Από τα όσα αναλύθηκαν μέχρι τώρα, σχετικά με τους παράγοντες που συμβάλλουν στην εμφάνιση βίας στις συντροφικές σχέσεις, γίνεται κατανοητό πως τα παιδιά που κακοποιήθηκαν, εγκαταλείφθηκαν, υπέφεραν, έζησαν σε δυσμενές περιβάλλον, είχαν γονείς εγκληματίες ή παρεκκλίνοντες γενικά, από θύματα γίνονται μελλοντικοί θύτες, γεγονός που προδιαγράφει την έναρξη ενός φαύλου κύκλου άσκησης ή αποδοχής βίας στη μετέπειτα ζωή τους. Η αλλιώς, όπως και ο Herman (1996) αναφέρει, ο ανήλικος που διαθέτει λιγότερες δυνάμεις αποφυγής της σύγκρουσης, αφού περάσει το στάδιο του θύματος, γίνεται με τη

σειρά του θύτης και μ' αυτό τον τρόπο και ο θύτης, όπως και το θύμα, αποδέχεται την βία. Με άλλα λόγια, η αποδοχή της βίας, τόσο από την πλευρά του θύματος όσο και από την πλευρά του θύτη, είναι δύο ρόλοι που φτάνοντας στην ενήλικη ζωή αλληλοσυμπληρώνονται και αποτελούν τον ίδιο τρόπο ζωής, σαν ένα νόμισμα με δύο όψεις. Για παράδειγμα ένα παιδί που υπήρξε θύμα κακομεταχείρισης τείνει να πιστεύει ότι σκοπός της ζωής του είναι η τιμωρία του, εκπέμποντας έτσι την αντίστοιχη ακτινοβολία, η οποία θα το φέρει σε επαφή με άτομα του αντίθετου προγραμματισμού. Ο φαύλος αυτός κύκλος αποδοχής της βίας σταματά όταν το άτομο παύει να αποδέχεται τον ρόλο του θύματος. Αυτές οι λανθασμένες πεποιθήσεις δεν αφορούν μόνο την ταυτότητα του θύματος, αλλά και την ταυτότητα και τον ρόλο του θύτη, εφόσον τα άτομα αυτά μεταφέρουν τον προσωπικό τους συμβολισμό στα θύματά τους.

4.12 Χρήση ουσιών

Η υπερβολική χρήση οινοπνεύματος, η χρήση ναρκωτικών ουσιών ή άλλων φαρμάκων από ένα άτομο, η οποία δημιουργεί εξασθένιση της σωματικής, νοητικής και ψυχικής λειτουργικότητας σηματοδοτεί ότι αυτό 'κάνει χρήση ουσιών' (Straus & Hamby, 1999). Κατά τον Μάνο (1997), «ο όρος ουσία μπορεί να αναφέρεται είτε σε κάποια (ψυχοδραστική) ουσία της οποίας ένα άτομο κάνει κατάχρηση, είτε σε κάποιο φάρμακο, είτε σε κάποια τοξίνη».

Δεν υπάρχει μόνο ένας παράγοντας που να καθορίζει γιατί κάποιοι άνθρωποι κάνουν χρήση ουσιών και κάποιοι άλλοι όχι. Η αιτία δεν είναι μόνο το άτομο ή το περιβάλλον του ή η ουσία, αλλά μάλλον η αλληλεπίδραση ανάμεσα σ' αυτές τις μεταβλητές. Είναι πιθανό πολλοί χρήστες ουσιών να έχουν προδιάθεση για χρήση. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τον ίδιο (1997), μελέτες σε αλκοολικούς έχουν δείξει ότι το παιδί ενός αλκοολικού που μόλις γεννήθηκε υιοθετήθηκε από οικογένεια μη αλκοολικών έχει μεγαλύτερη πιθανότητα να κάνει χρήση αλκοόλ, απ' ότι το παιδί ενός μη αλκοολικού που υιοθετήθηκε από οικογένεια μη αλκοολικών. Επομένως, η συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για μια γενετική προδιάθεση του ατόμου στη χρήση ουσιών. Αν και δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη προσωπικότητα που να σχετίζεται ειδικά με τη χρήση ουσιών, ωστόσο στοιχεία Αντικοινωνικής και Μεταιχμιακής Διαταραχής της Προσωπικότητας έχει αποδειχθεί ότι προδιαθέτουν ένα άτομο να κάνει χρήση.

Επιθετικότητα και επαναστατικότητα στην παιδική ηλικία φαίνεται να προδιαθέτουν για κάτι τέτοιο, ενώ ορισμένες ψυχικές διαταραχές συνδέονται με το γεγονός, όπως για παράδειγμα οι αγχώδεις διαταραχές και η κατάθλιψη. Κοινωνικές και οικογενειακές αξίες επίσης φαίνεται να επηρεάζουν (π.χ. αν οι γονείς καπνίζουν, πίνουν ή κάνουν χρήση άλλων ουσιών, τα παιδιά τους είναι πιο επιρρεπή στο να κάνουν κι αυτά χρήση). Ίσως το ίδιο να ισχύει και για τους εφήβους που κάνουν φίλους άτομα που κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών. Η χρήση ουσιών συχνά προκαλεί έντονη έκπτωση στον διαπροσωπικό και επαγγελματικό τομέα. Τα άτομα που κάνουν χρόνια χρήση συχνά παρουσιάζουν προβλήματα υγείας λόγω του υποσιτισμού και της κακής υγιεινής. Το σημαντικότερο είναι πως η χρήση ουσιών συνδέεται με εκδήλωση βίαιων και επιθετικών συμπεριφορών, καθώς μεταξύ άλλων, οι κυριότερες συνέπειες είναι ο κίνδυνος ατυχημάτων, βίας και εγκληματικών πράξεων. Για παράδειγμα το αλκοόλ θεωρείται υπεύθυνο για πάνω από 50% των θανάτων σε αυτοκινητιστικά δυστυχήματα, ενώ αυξημένα είναι και τα ποσοστά διαπροσωπικών προβλημάτων στην οικογένεια και την εργασία.

Πιο συγκεκριμένα, οι μηχανισμοί με τους οποίους μπορεί να εκδηλωθεί βία κάτω από την επίδραση τοξικών ουσιών είναι συνήθως οι εξής:

- Ø Οι ουσίες μπορούν να άρουν τις αναστολές και τον αυτοέλεγχο του ατόμου.
- Ø Η τοξίκωση που προκαλούν, μπορεί να οδηγήσει σε παραλήρημα, κατά την διάρκεια του οποίου η σύγχυση, οι παραληρητικές ιδέες και οι ψευδαισθήσεις που παρουσιάζονται μπορούν να παρακινήσουν το άτομο να εκδηλώσει βίαιη συμπεριφορά.
- Ø Το στερητικό σύνδρομο από τη χρήση τοξικών ουσιών μπορεί να οδηγήσει σε διέγερση, σύγχυση, ψύχωση και βία.

Οι τοξικές ουσίες που ενοχοποιούνται συχνά για πράξεις βίας είναι το αλκοόλ και τα οπιούχα (43% όλων των βίαιων εγκλημάτων διαπράττονται από άτομα που βρίσκονται κάτω από την επίδραση οπιούχων ή αλκοόλ), καθώς και οι αμφεταμίνες, η κάνναβη, η κοκαΐνη, το LSD κ.α.

Σύμφωνα με τους O' Leary και Schumacher, το 2003 πραγματοποιήθηκε από το National Family Violence Survey και το National Survey of Families & Households, μία έρευνα σχετικά με το εάν το αλκοόλ έχει άμεση σχέση με την άσκηση βίας ανάμεσα σε ζευγάρια, καθώς και εάν το αλκοόλ αποτελεί τον

κυριότερο παράγοντα άσκησης βίας ή εάν ισχύουν και τα δύο. Ένας στους δύο άντρες λοιπόν, μοιράστηκαν σε όμοιες ομάδες κατανάλωσης ποτού, οι οποίες ήταν βασισμένες στην ποσότητα και τη συχνότητα κατανάλωσης αλκοόλ. Οι αναλύσεις της σχέσης ανάμεσα στη βία μεταξύ ζευγαριών και την κατηγορία κατανάλωσης ποτού (δηλαδή το είδος και τον τρόπο κατανάλωσης) έδειξαν ότι αν και υπήρχε σημαντική σύνδεση ανάμεσα στην κατηγοριοποίηση κατανάλωσης ποτού και βίας στα ζευγάρια, και στα δύο δείγματα αντρών, τα ποσοστά ήταν πολύ μικρά. Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν ότι για να θεωρηθεί το αλκοόλ ο κυριότερος παράγοντας βίας ανάμεσα στα ζευγάρια, πρέπει πρώτα να γίνει διαφοροποίηση ή κατηγοριοποίηση ανάμεσα στους τρόπους κατανάλωσης αλκοόλ. Δηλαδή ανάλογα με την αύξηση στην ποσότητα και τη συχνότητα κατανάλωσης αλκοόλ, αυξάνεται και η εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών.

Επίσης, με βάση στοιχεία του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (1999), γεγονός αποτελεί ότι η χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ εμφανίζεται σε πολλούς γάμους που υπάρχει κακοποίηση, όμως όχι σε όλους. Εκείνο που δείχνουν τα στοιχεία σχετικά μ' αυτό το θέμα είναι πως θεωρείται λάθος να πιστεύει κανείς ότι το αλκοόλ και τα ναρκωτικά είναι ο πρωταρχικός παράγοντας εμφάνισης κακοποίησης. Οι εξαρτησιογόνες ουσίες μπορεί να επιβαρύνουν τις σχέσεις στις οποίες υπάρχει κακοποίηση, αποτελούν όμως μόνο ένα μέρος του προβλήματος. Δηλαδή, ακόμα κι αν αφαιρεθεί το θέμα της χρήσης ουσιών ως πρωταρχικού παράγοντα για εμφάνιση βίας, οι κύριες ρίζες του φαινομένου εξακολουθούν να είναι και πολλές άλλες.

4.13 Κοινωνική ενσωμάτωση και κοινωνική αποδοχή

Η ομαλή σύνδεση ενός ατόμου στην κοινωνία και τους κοινωνικούς κανόνες διασφαλίζει την κοινωνική ενσωμάτωση και αποδοχή του από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο (Straus & Hamby, 1999). Ο Conger (1980), θεωρεί ότι το πέρασμα από την παιδική ηλικία στην ενήλικη ζωή σε πολλά άτομα δημιουργεί ξεσπάσματα τα οποία μπορεί μεταξύ άλλων να εκδηλώνονται με επιθετικότητα ή κάποιες φορές και με βιαιότητα. Τα άτομα, στην εφηβεία περισσότερο από κάθε άλλη περίοδο της ζωής τους, έχουν ανάγκη να μοιράζονται με τους άλλους τις απογοητεύσεις, τις αμφιβολίες και τα όνειρά τους. Αυτό μπορεί να χρησιμεύσει σαν ένα είδος θεραπείας για κάποιους εφήβους, καθώς τους

βοηθάει στην απελευθέρωση καταπιεσμένων συναισθημάτων όπως θυμός, άγχος, θλίψη κ.α. Κάτι τέτοιο σημαίνει παράλληλα ότι η γενική παραδοχή των συνομηλίκων και της ευρύτερης κοινωνικής ομάδας μπορεί να έχει τεράστια σημασία στη ζωή του εφήβου.

Η κοινωνική ενσωμάτωση και αποδοχή εξαρτάται πολύ από τις εμπειρίες που είχε νωρίτερα στη ζωή του ο έφηβος, από την αυτοπεποίθηση, την εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του, την θρησκευτική του ταυτότητα και την οικογενειακή και κοινωνικοοικονομική του κατάσταση. Οι Argyle & Trower (1980) έχουν επισημάνει ότι, ο έφηβος στην μεταβατική αυτή περίοδο της ζωής του και στην προσπάθειά του να είναι κοινωνικά ενταγμένος και αποδεκτός μπορεί να ενσωματωθεί σε ομάδες που

συμβαδίζουν με τα συνηθισμένα κοινωνικά πρότυπα ή με ομάδες που παρεκκλίνουν από τα σημαντικά παραδεκτά κοινωνικά πρότυπα. Τέτοιες ομάδες που παρεκκλίνουν μπορεί να είναι οι φυλετικές μειονότητες, άτομα που παρουσιάζουν κάποια σεξουαλική ιδιαιτερότητα, οι χρήστες ουσιών ή οι άνθρωποι με κάποια σωματική αναπηρία, και αυτές είναι που αποτελούν και αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης και αποδοχής. Για παράδειγμα πολύ έντονο είναι το πρόβλημα για τα άτομα που έχουν κάποια σοβαρή σωματική ή ψυχική ασθένεια ή αναπηρία τα ίδια ή κάποιο μέλος της οικογένειάς τους. Σ' αυτή την περίπτωση λόγω του κοινωνικού στιγματισμού ο έφηβος μπορεί να απορριφθεί και να απομονωθεί από το κοινωνικό περιβάλλον, γεγονός το οποίο συντελεί στην μη ομαλή κοινωνική προσαρμογή και ενσωμάτωσή του.

Επίσης, ο Γεωργούλας (2000, σελ) αναφέρει πως σύμφωνα με έρευνες όσοι μετανάστευσαν ως παιδιά είχαν μεγαλύτερη πιθανότητα να εμφανίσουν τέτοιου είδους προβλήματα. Το πρόβλημα μάλιστα ήταν πιο έντονο για εκείνους, που ως παιδιά, ανήκαν και σε διαφορετικό θρήσκευμα. Τα πολιτισμικά διαφορετικό άτομο θεωρείται, ακόμη και σήμερα, ότι ανήκει σε μια μορφή περιθωριακής προσωπικότητας. Αυτές οι έρευνες έχουν συσχετίσει αυτό το γεγονός με αισθήματα κατωτερότητας και μειονεξίας που μπορεί να οδηγήσουν το παιδί στην εφηβεία σε παραβατικές ή βίαιες συμπεριφορές με την ένταξή του σε συμμορίες ανηλίκων λόγω της μη αποδοχής τους από το υπάρχον κοινωνικό σύνολο. Παρόμοιο πρόβλημα, έχει αποδειχτεί μέσα από έρευνες, ότι μπορεί να υπάρξει σε άτομα που ως παιδιά ανήκαν σε οικογένειες με χαμηλό κοινωνικό

status όπως οικογένειες στις οποίες μπορεί κανείς να συναντήσει χρήση ουσιών, αλκοόλ, αυτοκτονία, εγκληματικές πράξεις, κλοπές, φτώχεια, συνεχείς μετακινήσεις και ασταθές οικογενειακό περιβάλλον, κακοποίηση, διαζύγια κ.α..

Αντιθέτως, έρευνα του Ramirez που πραγματοποιήθηκε από το University του Hampshire, εξετάστηκε το εάν παίζει κάποιο ρόλο η ενσωμάτωση και η κοινωνική αποδοχή των Μεξικανικών εθνικοτήτων στην Αγγλοαμερικανική κοινωνία με την εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών προς τον ή την σύντροφο. Εξετάστηκε δείγμα 348 φοιτητών και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι άτομα που είχαν Μεξικο-αμερικανική εθνικότητα και ενσωματώθηκαν στην Αγγλοαμερικανική κοινωνία δεν είχαν πιθανότητα να εκδηλώσουν βίαιη συμπεριφορά προς τον/την σύντροφο.

Επίσης, και η κοινωνική αποδοχή από την κοινωνία συνδέθηκε με μειωμένη πιθανότητα άσκησης έντονης βιαιοπραγίας εναντίον του/της συντρόφου, τόσο σε Μεξικο-αμερικάνους όσο και σε μη Μεξικανούς. Τέλος, η άποψη του Μάνου (1997) είναι πως ένας επιπλέον παράγοντας, ο οποίος στις μέρες μας είναι καθοριστικός για την ομαλή κοινωνική ενσωμάτωση και αποδοχή ενός ατόμου τόσο από την ίδια την οικογένεια στην οποία ανήκει, όσο και την παρέα αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο αποτελεί η σεξουαλική ταυτότητα του εφήβου. Ο έφηβος που ανακαλύπτει σ' αυτό το στάδιο την σεξουαλικότητά του, μπορεί να εκδηλώσει την προτίμησή του για άτομα του αντίθετου φύλου. Αυτό για το κοινωνικό σύνολο αποτελεί «ταμπού» και πολύ συχνά αποδοκιμάζεται με διάφορες μορφές όπως απέχθεια, αποστροφή ή απομάκρυνση από τα άτομα που παρουσιάζουν μια σεξουαλική ιδιαιτερότητα. Ο έφηβος σ' αυτή την περίπτωση δέχεται μεγάλες πιέσεις που μπορεί να τον οδηγήσουν σε διάφορες διαταραχές της διάθεσης ή της προσωπικότητας, στην χρήση ουσιών αλλά και στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς. Για παράδειγμα ο ομοφυλοφιλικός πανικός πρόκειται για ασυνείδητες ομοφυλοφιλικές επιθυμίες οι οποίες μπορεί κάποια χρονική στιγμή να έρθουν στην επιφάνεια και το άτομο να νομίζει ότι το κατηγορούν για ομοφυλοφιλικές επιθυμίες και πράξεις. Τότε στην προσπάθειά του να αποδείξει τον ανδρισμό του το άτομο πιθανόν να αρχίσει να εκδηλώνει βίαια ξεσπάσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΖΥΓΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ

5.1 Πλαίσια συζυγικού βιασμού

Ο συζυγικός βιασμός υπάγεται στο γενικότερο πλαίσιο της *κακοποίησης γυναικών* και θεωρείται η απεχθέστερη συζυγικής βίας και χρίζει ιδιαίτερης μελέτης. Με τον όρο αυτό αναφέρεται η άσκηση σωματικής, ψυχικής, ή και σεξουαλικής βίας σε μία γυναίκα από το σύζυγο, ή τον ερωτικό σύντροφο της, νυν ή πρώην, με στόχο την επιβολή ελέγχου (ΚΕΘΙ, 2000). Στην εποχή μας, το πρόβλημα αυτό βρίσκεται σε έξαρση και έχει πάρει παγκόσμιες διαστάσεις. Σίγουρα, όμως, δεν προέκυψε τα τελευταία χρόνια. Σε όλες σχεδόν τις ανθρώπινες κοινωνίες, από πολύ παλιά, η γυναίκα βρισκόταν κάτω από το ζυγό του άνδρα, που μέσα από το θεσμό του γάμου, μπορούσε να έχει το αναμφισβήτητο δικαίωμα να διαπράττει κάθε είδους βιαιότητα, καθιστώντας τη σύζυγο, θύμα, με την άσκηση πάνω της κάθε βαναυσότητας, χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο να κατηγορηθεί και να διωχθεί ποινικά (Walker, 1989). Πριν από τη δεκαετία του 1970, ο συζυγικός βιασμός ήταν έννοια ακατανόητη και ουσιαστικά ανύπαρκτη. Ο νόμος, σε καμία χώρα, δεν τον αναγνώριζε ως ποινικό αδίκημα, αλλά και τα ίδια τα θύματα, τις περισσότερες φορές, δεν συνειδητοποιούσαν ότι κάτι τέτοιο πράγματι τους συνέβαινε. «*Βιασμός από το σύζυγο; Σχήμα οξύμωρο*». Μετά το 1970, όμως, κάποια μέλη του Γυναικείου Κινήματος έφεραν στο προσκήνιο το πρόβλημα αυτό και αύξησαν την ευαισθησία των γυναικών και της κοινωνίας, στο σύνολό της, τόσο για τη σωματική, όσο και την σεξουαλική συζυγική κακοποίηση (Bergen, 1999. Gelles, 1980).

Μια υπόθεση συζυγικού βιασμού που είδε το φως της δημοσιότητας ήταν εκείνη της Lorena Bobbit, τον Ιούνιο του 1993, στη Virginia των Η.Π.Α. . Η Lorena αποφάσισε να τιμωρήσει τον άνδρα της, John, για τα χρόνια της σεξουαλικής κακοποίησης που είχε βιώσει μαζί του, κόβοντας το πέος του, ενώ αυτός κοιμόταν. Η ίδια κατηγορήθηκε για την πράξη της αυτή, αλλά στη συνέχεια αθωώθηκε με την αιτιολογία του ακαταλόγιστου και υποχρεώθηκε να περάσει ένα σύντομο χρονικό διάστημα σε μία ψυχιατρική κλινική (Bergen, 1999).

Σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Αμνηστίας, οι χώρες στις οποίες ο συζυγικός βιασμός ποινικοποιείται, είναι η Γερμανία, η Μεγάλη Βρετανία, η

Ιταλία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Φιλανδία, η Δανία, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Αυστραλία, ο Καναδάς, οι Η.Π.Α. (από το 1993 και στις 50 πολιτείες), η Νέα Ζηλανδία, η Πολωνία και η Ιαπωνία. Αντίθετα, σε χώρες όπως η Νιγηρία, η Αίγυπτος, η Ινδία και το Πακιστάν, ο βιασμός στο γάμο δεν θεωρείται έγκλημα και η γυναίκα αντιμετωπίζεται ως περιουσία του ανδρός της. Στην Ελλάδα, μέχρι το 1996, ο νομοθέτης αναγνώριζε το δικαίωμα του συζύγου στη σεξουαλική επαφή, ακόμα και με βίαιο τρόπο και χωρίς τη συγκατάθεση της συζύγου του (Τσιγκρής, 1996). Δυστυχώς, μέχρι αυτή τη στιγμή στον ελλαδικό χώρο, παρατηρείται παντελής έλλειψη έρευνας και ανεπάρκεια στατιστικής πληροφόρησης σχετικά με το συζυγικό βιασμό, ενώ ένας μεγάλος αριθμός από πληροφορίες, λόγω της φύσης του προβλήματος και της μειωμένης συνειδητοποίησής του, παραμένει άγνωστος και σκοτεινός. Γι' αυτό, οποιαδήποτε σχετικά στοιχεία που κατατίθενται σε βιβλιογραφικές πηγές και πηγές του internet προέρχονται από μελέτες του εξωτερικού.

5.2 Τύποι / μορφές συζυγικού βιασμού

Οι Finkelhor και Yllo (1995) διακρίνουν τρεις τύπους βιασμού στα πλαίσια του γάμου:

1. Βιασμός συνοδευόμενος από σωματική κακοποίηση (Battering Rape): Σύμφωνα με τις Bergen (1996) και Walker (1984), πρόκειται για την πιο συχνή μορφή συζυγικού βιασμού. Στην περίπτωση αυτή, η σεξουαλική βία είναι μία έκφανση της γενικότερης κακοποίησης. Οι δράστες αυτής της κατηγορίας επίσης χτυπούν, βρίζουν, εξευτελίζουν και καταπιέζουν τις γυναίκες τους. Στόχος τους είναι η απόκτηση ελέγχου και επιβολής, και όχι η ικανοποίηση των σεξουαλικών τους αναγκών. Όταν ο βιασμός συνοδεύει ένα επεισόδιο σωματικής κακοποίησης, υπάρχουν δύο ενδεχόμενα: πρώτον, ο ξυλοδαρμός να συνεχίζεται κατά τη διάρκεια της συνουσίας, και, δεύτερον, οι θύτες έχοντας τελειώσει με την κακοποίηση, να θελήσουν να «επανορθώσουν» με λίγο σεξ. Οι γυναίκες, όμως, όντας εξαντλημένες από τον πόνο, δεν θέλουν να τις αγγίζουν. Τότε, οι άνδρες τους ή τις βιάζουν ή τις απειλούν ότι αν δεν ανταποκριθούν στο ερωτικό κάλεσμα, θα υποστούν περαιτέρω κακοποίηση.

Το είδος αυτό βιασμού περιλαμβάνει συχνά πρωκτική διείσδυση, διείσδυση αντικειμένων, σοβαρότατη κακοποίηση των γενετικών οργάνων της γυναίκας, σεξ

με φίλους του συζύγου ή με τον ίδιο υπό την παρουσία τρίτων, πολύ συχνά των παιδιών τους.

2. Βιασμός χωρίς σωματική κακοποίηση (Nonbattering Rape / Force - Only Rape):

Στην περίπτωση αυτή, ο θύτης χρησιμοποιεί τόση δύναμη, όση είναι αρκετή για να εξαναγκάσει τη γυναίκα να κάνει σεξ μαζί του. Ο βιασμός συμβαίνει σαν «απάντηση» σε επαναλαμβανόμενους καυγάδες ή διαφωνίες σχετικά με τη συχνότητα και τον τύπο της σεξουαλικής πράξης. Στόχος του δράστη είναι η συνουσία και όχι η κακοποίηση της συζύγου. Αυτό το είδος βιασμού δεν είναι απαραίτητα λιγότερο εξευτελιστικό και τρομαχτικό από τα άλλα, απλώς περιλαμβάνει την άσκηση πρόσθετης βίας λιγότερο συχνά.

3. Βιασμός λόγω εμμονής με το σεξ και σαδιστικών τάσεων (Obsessive / Sadistic Rape):

Οι δράστες αυτής της κατηγορίας έχουν εμμονή με το σεξ. Πολλές φορές, ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για πορνογραφικό υλικό, όχι μόνο να το διαβάζουν ή να το βλέπουν, αλλά και να το αναπαραγάγουν, συνήθως βγάζοντας γυμνές φωτογραφίες τις γυναίκες τους. Άλλοι έχουν διαστροφές με αντικείμενο αυτές, π.χ. : μπορεί να τους αρέσει να τους επιτίθενται ξαφνικά, σε μία ανύποπτη στιγμή και να τις βιάζουν (να «παίζουν», δηλαδή, «το βιαστή»). Ο τρόμος των θυμάτων τους αυξάνει τη διέγερσή τους. Οι γυναίκες αντιμετωπίζονται σαν σεξουαλικά αντικείμενα, που ρόλος τους είναι η ικανοποίηση των γενετήσιων αναγκών των συζύγων. Ο εξευτελισμός τους είναι βασική προϋπόθεση, ώστε να μπορέσουν να ευχαριστηθούν αυτοί το σεξ. Συχνά, οι δράστες αυτοί έχουν ιστορικό σεξουαλικών προβλημάτων, όπως δυσκολίες στη στύση, ή ενοχές για παρελθούσες ομοφυλοφιλικές σεξουαλικές εμπειρίες.

Οι Finkelhor και Yllo (1985), Russell (1990) και Bergen (1996) πιστεύουν ότι υπάρχουν και άλλοι τύποι συζυγικού βιασμού. Η σεξουαλική βία ενδέχεται να πάρει διάφορες μορφές στην πορεία μίας σχέσης.

5.3 Αίτια

Σύμφωνα με τη Russell (1990), οι λόγοι για τους οποίους ένας σύζυγος κακοποιεί σεξουαλικά τη γυναίκα του είναι οι εξής τρεις: α) ο θυμός, β) η ανάγκη επιβολής δύναμης και, γ) ο σαδισμός. Η Bergen (1996) αναφέρει τρεις άλλες

αιτίες του βιασμού στα πλαίσια του γάμου. Πρώτον, θεωρεί ότι πολλοί άνδρες πιστεύουν ότι το σεξ είναι ένα αναμφισβήτητο δικαίωμα τους και μία απαραίτητη υποχρέωση των συζύγων τους. Το «όχι» σαν απάντηση στη σεξουαλική πράξη είναι δύσκολο να γίνει κατανοητό και ανεκτό από τη στιγμή που έχουν ανταλλάξει όρκους αιώνιας πίστης. Αισθάνονται ότι τα σώματα των γυναικών τους τούς ανήκουν και γι' αυτό δεν

θεωρούν το σεξ υπό το κράτος πίεσης ως βιασμό. «*Είναι η γυναίκα μου. Πως θα μπορούσα να βιάσω την ίδια μου τη γυναίκα;*» (Finkelhor & Yllo, 1995. Walker, 1984).

Δεύτερον, πολλοί δράστες χρησιμοποιούν το βιασμό σαν μία μορφή τιμωρίας. Κακοποιούν τις γυναίκες τους, επιδιώκοντας να τους δώσουν ένα «μάθημα» για κάτι που - σύμφωνα με τους ίδιους - έκαναν, ή δεν έκαναν. Και, τρίτον, ο βιασμός της συζύγου μπορεί να αποσκοπεί στην απόκτηση ελέγχου πάνω της. Χαρακτηριστικά, η Bergen, σε έρευνα που διεξήγαγε το 1996 συνάντησε αρκετές περιπτώσεις γυναικών, τις οποίες οι άνδρες τους βιάζουν με σκοπό να τις αφήσουν έγκυες, έτσι ώστε να μην μπορούν, λόγω των παιδιών, εύκολα να τους εγκαταλείψουν.

Ο Gelles (1997) συμπληρώνει τα παραπάνω με ένα άλλο σενάριο σχετικά με το συζυγικό βιασμό. Αυτός θεωρεί ότι ίσως να είναι και αποτέλεσμα ελλিপών επικοινωνιακών δεξιοτήτων του συζύγου, καθώς και μίας αδυναμίας του να συνδιαλεχθεί με ίσους όρους με τη γυναίκα του. Επιπλέον, ο θύτης ενδεχομένως χρησιμοποιεί το βιασμό σαν μέσο για να αποδείξει σ' αυτήν την ανωτερότητά του, παρά το γεγονός ότι μπορεί να έχει, για παράδειγμα, φτωχή μόρφωση ή να είναι άνεργος. Γι' αυτό το λόγο, επιδεικνύει σωματική δύναμη. Ο Lederer (Martin, 1981) υποστηρίζει ότι οι άνδρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους δεν ανέχονται να είναι αυτές ανώτερες τους και να αισθάνονται ισάξιες με εκείνους.

Είναι πιθανόν η πλειοψηφία των γυναικών που εξαναγκάζονται να κάνουν σεξ με το σύντροφό τους, να μην αντιλαμβάνονται αυτή την άσκηση πίεσης ως βιασμό. Οι περισσότερες από αυτές θεωρούν το βιασμό σαν κάτι που μπορεί να συμβεί μόνο μεταξύ ξένων. Οι σύζυγοι που υφίστανται κακοποίηση, θέτουν πολλές δικαιολογίες προκειμένου να αποφύγουν να αντιμετωπίσουν τη σκληρή πραγματικότητα ενός μαρτυρικού γάμου. Κάποιες γυναίκες είναι τόσο εξαρτημένες οικονομικά και συναισθηματικά από τους συζύγους τους, ώστε το να τους θεωρήσουν βιαστές και να συνεχίσουν να ζουν μαζί τους, θα ήταν πολύ

οδυνηρό (Bergen, 1996. Finkelhor & Yllo, 1980. Gelles, 1977, 1979. Russell, 1975, 1990).

Άλλες αποδέχονται το βιασμό γιατί πιστεύουν ότι συμβαίνει σε όλες τις γυναίκες. Λόγω, λοιπόν, του ότι είναι απομονωμένες κοινωνικά, δεν έχουν συναίσθηση των διαστροφικών σεξουαλικών τους σχέσεων. Σε άλλες περιπτώσεις, τα θύματα οδηγούνται στη συναίνεση από φόβο ότι, αν αντιδράσουν, θα κακοποιηθούν και σωματικά – σύμφωνα με τις ίδιες, οι άνδρες τους είναι πολύ πιο ισχυροί και, γι' αυτό, οποιαδήποτε προσπάθεια αντίστασης θα ήταν μάταιη.

Τέλος, κάποιοι άλλοι λόγοι για τους οποίους αποδέχονται την σεξουαλική πράξη, ακούσια, είναι ο φόβος μην πληγώσουν το σύντροφό τους, ή μην τις απατήσει με μία άλλη γυναίκα (Finkelhor & Yllo, 1980. Gelles, 1977. Walker, 1981. Γουλιάρου, 1991).

5.4 Επιπτώσεις στη γυναίκα

Η βία, με όποια μορφή κι αν αυτή εμφανίζεται, έχει σοβαρές συνέπειες, τόσο στη σωματική, όσο και στην ψυχική υγεία των γυναικών. Τα αποτελέσματα του συζυγικού βιασμού είναι σοβαρά και μπορεί να έχουν μεγάλη διάρκεια (Frieze, 1983. Kilpatrick et al, 1988).

Ειδικότερα:

Σωματικές Επιπτώσεις:

Οι γυναίκες που έχουν βιαστεί από το σύζυγό τους, πολύ συχνά, παρουσιάζουν τραύματα στα γεννητικά όργανα (κόλπος, πρωκτός) [σύμφωνα με τις Okun (1986) και Peacock (1995), τα θύματα συζυγικού βιασμού έχουν περισσότερες πιθανότητες να βιώσουν ανεπιθύμητο πρωκτικό – αλλά και στοματικό – έρωτα], μελανιές, σχισμένους μυς και κοψίματα (Bergen, 1996. Painter, 1991). Όσες γυναίκες, εκτός από σεξουαλική, υφίστανται και σωματική κακοποίηση, μπορεί να παρουσιάζουν και «μαυρισμένα» μάτια, πληγές από μαχαίρι, «ανοιγμένες» μύτες, σπασμένα κόκαλα και απώλεια της όρασης ή της ακοής (Browne, 1991. Follingstad et al, 1991). Εκτός αυτών, τα τραύματα μπορεί να είναι και γυναικολογικά: σχίσιμο του κόλπου, εγκυμοσύνη, πρόωρες γέννες ή αποβολές, μολύνσεις από σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, αιμορροΐδες, ακράτεια ούρων και στειρώση (Campbell & Alford, 1989. Russell, 1990). Ορισμένες

γυναίκες βιάζονται από τους συντρόφους τους με τόση ορμή, ώστε υφίστανται ανεπανόρθωτες βλάβες στα γεννητικά τους όργανα (Walker, 1997).

Η Lees (2000) υποστηρίζει ότι υπάρχει υψηλή συσχέτιση μεταξύ συζυγικού βιασμού και φόνου. Οι άνδρες που βιάζουν και χτυπούν τις γυναίκες τους είναι εξαιρετικά επικίνδυνοι και έχουν περισσότερες πιθανότητες να τις τραυματίσουν σοβαρά και να προβούν ακόμα και στο έγκλημα.

Ψυχικές Επιπτώσεις:

Η πράξη του συζυγικού βιασμού γίνεται αντιληπτή από το θύμα σαν την απόλυτη απομυθοποίηση της ρομαντικής συζυγικής σχέσης. Οι βραχυπρόθεσμες ψυχολογικές συνέπειες στη γυναίκα είναι: άγχος, σοκ, θυμός, φόβος, μετατραυματικό στρες, άρνηση του συμβάντος, κατάθλιψη και αυτοκτονικός ιδεασμός, ενοχή, αίσθημα εξευτελισμού, έλλειψη κινήτρων και αδυναμίας εύρεσης εναλλακτικών λύσεων, αίσθημα του «μαθημένου αβοήθητου» (η γυναίκα αδυνατεί να αντιδράσει και δέχεται παθητικά ό,τι της συμβαίνει) και ψυχοσωματικά συμπτώματα (ναυτίες, εμετοί, πονοκέφαλοι, εξάντληση) (Bergen, 1996. Easteal, 1992).

Οι μακροπρόθεσμες συνέπειες είναι συνήθως: διαταραχές του ύπνου, διαταραχές της πρόσληψης τροφής (ιδίως ανορεξία), διαταραχές σχετιζόμενες με ουσίες, προβλήματα στη δημιουργία σχέσεων, αρνητική αυτοεικόνα και τραυματισμένη αίσθηση εαυτού, σεξουαλικά προβλήματα (σεξουαλική δυσλειτουργία, έλλειψη ενδιαφέροντος για το σεξ, μειωμένη διέγερση κατά τη διάρκειά του), flash - backs, φόβος ότι ο βιασμός θα επαναληφθεί και στο μέλλον, αδυναμία να εμπιστευτεί τους άλλους, μοναξιά (Campbell & Alford, 1989).

Ένα χαρακτηριστικό συναίσθημα μιας γυναίκας που έχει βιαστεί από τον άνδρα της είναι αυτό της προδοσίας. Αισθάνεται ότι έχει εξαπατηθεί όχι μόνο από εκείνον, αλλά και από τον ίδιο της τον εαυτό, γεγονός που την κάνει να αμφισβητεί την κρίση της, καθώς αυτός που θεώρησε άξιο εμπιστοσύνης, την κακοποίησε (Lees, 2000).

Είναι σύνηθες το φαινόμενο, τα θύματα να κατηγορούν τον εαυτό τους, επειδή οι σύζυγοί τους χρησιμοποίησαν βία προκειμένου να τις εξαναγκάσουν να εμπλακούν στη σεξουαλική πράξη. Πολλές από αυτές πιστεύουν ότι ο βιασμός συμβαίνει επειδή δεν ανταποκρίνονται σεξουαλικά ή επειδή δεν καταφέρνουν να ελκύουν τους άνδρες. Άλλες, πάλι, έχουν την πεποίθηση ότι ο βιασμός πραγματοποιείται λόγω της άρνησής τους να συμμετάσχουν σε οποιαδήποτε

σεξουαλική δραστηριότητα, ή λόγω έλλειψης φροντίδας προς το σύντροφό τους. Έτσι, αναρωτιούνται αν η δική τους ανεπάρκεια είναι η ρίζα του προβλήματος και εθελουφλούν μπροστά στην αλήθεια (Davidson & Moore, 1992). Ο συζυγικός βιασμός αποτελεί πηγή μεγάλου άγχους για τη γυναίκα. Οι Weis και Borges (1973)¹⁹ αναφέρουν ότι πρόκειται για μία εμπειρία περισσότερο αγχογόνα και από τη σωματική κακοποίηση, επειδή η γυναίκα συχνά πιστεύει ότι έχει τη δυνατότητα να αρνηθεί το σεξ, ή επειδή ο άνδρας της μπορεί να το αποκτήσει ανά πάσα στιγμή. Έτσι, υποβάλλεται σε ένα καθεστώς διαρκούς τρόμου μίας νέας επίθεσης, είτε είναι ξύπνια, είτε κοιμάται. Επιπλέον, η καθημερινή επαφή με το θύτη είναι από μόνη της μία στρεσογόνα κατάσταση (Shields & Hanneke, 1983).

5.5 Μύθοι γύρω από το συζυγικό βιασμό

Υπάρχουν αρκετές λανθασμένες απόψεις σχετικά με το συζυγικό βιασμό που οφείλονται στην έλλειψη γνώσης και ενημέρωσης για το θέμα. Αυτοί οι μύθοι αποτελούν μία υπεραπλουστευμένη εξήγηση, ενός πολύ περίπλοκου φαινομένου, και αποσκοπούν στο να καθησυχάσουν τους ανθρώπους, υπονοώντας ότι άσκηση βίας συμβαίνει μόνο σε συγκεκριμένα είδη ανθρώπων και κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Πολλά θύματα βίας γίνονται θύματα των μύθων αυτών, πράγμα που τα καθιστά ανίκανα να ζητήσουν βοήθεια και να απομακρυνθούν από το βίαιο περιβάλλον τους. Οι πιο γνωστοί μύθοι σχετικά με το συζυγικό βιασμό είναι οι εξής:

1. *«Ο συζυγικός βιασμός δεν είναι συχνό φαινόμενο, οπότε δεν χρειάζεται να του δοθεί ειδική νομική προσοχή».*

Ο βιασμός από το σύζυγο αποτελεί ένα συχνό, αλλά σπάνια αναφερόμενο έγκλημα. Πρόκειται για μία από τις πιο συνηθισμένες μορφές βιασμού. Αυτό το αποδεικνύουν ερευνητικά δεδομένα (Amir, 1971) που δείχνουν ότι το ποσοστό των γυναικών που υφίσταται σεξουαλική κακοποίηση από κάποιο οικείο ή συγγενές πρόσωπο είναι πολύ μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό που έχει πέσει θύμα βιασμού από έναν άγνωστο. Δυστυχώς, όμως, για πολλούς λόγους που θα αναφερθούν παρακάτω, σπάνια καταγγέλλεται, εφόσον, πάντα, το νομικό σύστημα τον αναγνωρίσει ως τέτοιο.

2. «Ο συζυγικός βιασμός δεν είναι τόσο σοβαρός, όσο ο βιασμός από έναν ξένο - είναι απλά μία κατάσταση κατά την οποία η γυναίκα δεν έχει διάθεση για σεξ και ο άνδρας της επιμένει».

Πολλές έρευνες έχουν αποδείξει ότι ο συζυγικός βιασμός έχει πολλές μακροπρόθεσμες αρνητικές συνέπειες, περισσότερες ακόμα από τις αντίστοιχες ενός βιασμού από έναν ξένο (Doron, 1980). Ο λόγος, για τον οποίο, ο πρώτος μπορεί να προκαλέσει μεγαλύτερο τραυματισμό στη γυναίκα, απ' ότι άλλες μορφές σεξουαλικής βίας, είναι, επειδή η εμπειρία της κακοποίησης από ένα πρόσωπο που νόμιζε ότι τη φρόντιζε και την αγαπούσε, μπορεί να καταστρέψει την ικανότητά της να αγαπά και να εμπιστεύεται οποιονδήποτε άλλο. Εκτός αυτού, μία γυναίκα που βιάστηκε από έναν άγνωστο, ζει με την ανάμνηση του βιασμού – **μία γυναίκα που βιάστηκε από το σύζυγό της, ζει με το βιαστή.**

3. «Όταν η γυναίκα παντρεύεται, αυτόματα συναινεί και στη σεξουαλική πράξη με τον άνδρα της».

Η έκφραση αγάπης μέσω της σεξουαλικής επαφής δεν είναι το ίδιο με το σεξ υπό το καθεστώς βίας. Κανένας άνθρωπος δεν συναινεί στην ενδοοικογενειακή βία.

4. «Οι άνδρες δεν μπορούν να ελέγξουν και να καταστείλουν τις σεξουαλικές τους ορμές. Οι γυναίκες είναι αυτές που θα πρέπει να εμποδίσουν το βιασμό τους».

Είναι αυταπάτη το ότι ο βιασμός αποτελεί έκφραση μίας ανεξέλεγκτης επιθυμίας (Greer, 1971). Δεν υπάρχει καμία γενετική αιτιολόγηση του παραπάνω μύθου.

5. «Ένας σύζυγος θα πρέπει να μπορεί να έχει σεξουαλικές σχέσεις με τη γυναίκα του, χωρίς το φόβο ποινικών κυρώσεων. Ο νόμος δεν είναι σωστό να εμπλέκεται στις προσωπικές υποθέσεις των ανθρώπων» («τα εν οίκω, μη εν δήμω»).

Ο βιασμός είναι μία πράξη βίας, που ενεργοποιείται από την επιθετικότητα και όχι από τη σεξουαλική επιθυμία. Αποτελεί ένα έγκλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί.

6. «Οι νόμοι σχετικά με το συζυγικό βιασμό διαλύουν έναν γάμο, εμποδίζοντας οποιαδήποτε δυνατότητα συμφιλίωσης».

Ένας γάμος, στον οποίο ο άνδρας βιάζει τη γυναίκα του, είναι ήδη διαλυμένος. Η απουσία μέτρων προστασίας για το θύμα δείχνει απλώς ελλιπή εφαρμογή της δικαιοσύνης.

7. «Στις γυναίκες αρέσει το βίαιο σεξ», «Όταν μία γυναίκα λέει όχι, εννοεί ναι».

Όταν μία γυναίκα λέει όχι, δεν είναι ναι, είναι όχι. Αυτά τα στερεότυπα δημιουργούν μία εικόνα παθητικής γυναικείας σεξουαλικότητας μαζοχιστικής,

εντελώς υποταγμένης στις πρωτοβουλίες των ανδρών που ενδυναμώνεται από τα ΜΜΕ και το πορνογραφικό υλικό. Τα στερεότυπα αυτά αποπροσανατολίζουν τους άνδρες, αλλά και τις γυναίκες, κάνοντας τις να πιστεύουν ότι στέλνουν λάθος μηνύματα και, έτσι, να κατηγορούν τον εαυτό τους ότι φταίνε ή ότι είναι κακές σύζυγοι, επειδή δεν απολαμβάνουν το σεξ (Cowan, 2000)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΘΥΤΗ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΕΩΝ ΣΤΟ ΘΥΜΑ

6.1 Ψυχοπαθολογικός προσδιορισμός

Αναζητώντας την οριστικά χαμένη άλλη ζωή του ανθρώπου στην οποία δεν υπάρχει επιστροφή, ο άνθρωπος στην προσπάθειά του να δικαιολογήσει τις αντιξοότητες και τα δεινά που ο ίδιος προκάλεσε στην «πολιτισμένη» του ζωή, δημιούργησε μύθους για να μπορέσει να επουλώσει το ναρκισσιστικό τραύμα της χαμένης αίσθησης της φυσιολογικότητας του, της χαμένης αίσθησης δικαιοσύνης.

Παρατηρείται στον ανθρώπινο πολιτισμό μια τάση αναγωγής της βίας στο χώρο της παθολογίας και προσπάθεια ερμηνείας της μέσα από ταχυδακτυλουργικά «επιστημονικά τερτίπια», γεγονός που συμβαίνει με την ευκαιρία ορισμένων σοβαρών εγκλημάτων βίας που φαίνονται αλλοπρόσαλλα και παράξενα. Στο συλλογικό ασυνείδητο οι δράστες τέτοιων εγκλημάτων μετατοπίζονται στο χώρο της παθολογίας, αποδίδοντας την ετικέτα του μανιακού ή του ψυχοπαθή με μια ευκολία αξιοπερίεργη.

Με τον τρόπο αυτό ο εξοστρακισμός της βίας στο χώρο της παθολογίας, η περιθωριοποίηση και η απόρριψη του φορέα της, εξορκίζεται το κακό που συνυπάρχει μέσα μας – το ξέρουμε και παράλληλα το φοβόμαστε – μας ανακουφίζει γιατί έχουμε την ψευδαίσθηση ότι η βία δεν μας αφορά και αφορά μόνο τους άλλους.

Η ψυχική ασθένεια θεωρείται ως λειτουργική ατέλεια που αντανακλάται κυρίως στους ψυχικούς μηχανισμούς και αποκλίνει σαφώς από τις κοινωνικές νόρμες. Στο σύνολο τους όμως και ανεξάρτητα από την αιτιολογία τους, όλες σχεδόν οι ψυχικές ασθένειες (λειτουργικές ψυχώσεις, νευρώσεις, χαρακτηριστικές διαταραχές) θίγουν το άτομο στις βιωματικές και κοινωνικές του λειτουργίες, που εκδηλώνονται κατά κύριο λόγο στην συμπεριφορά. Ο αξιολογήσιμος ελέγχεται με κριτήρια ψυχολογικά και κοινωνικά και όχι φυσιολογικά όπως στην σωματική ιατρική. Αυτό όμως δημιουργεί δυσχέρειες

στον εντοπισμό και ερμηνεία των ψυχικών ασθενειών. Κατά το ιατρικό πρότυπο τα αίτια της ψυχοπαθολογικής αναζητούνται σε οργανικούς παράγοντες (ανατομικό-εγκεφαλικό, βιοχημικοί, νευροφυσιολογικοί ή γενετικοί). Κατά το ψυχογενετικό πρότυπο τα αίτια αναζητούνται σε πρώιμες τραυματικές εμπειρίες, στη μη ομαλή ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη του ατόμου ή στον τρόπο που αυτό βιώνει τα ερεθίσματα του περιβάλλοντός του. Κατά το κοινωνιογενετικό πρότυπο, η ψυχική ασθένεια αποτελεί μια εξειδικευμένη διεργασία, μια απάντηση του οργανισμού σε έναν αριθμό γνωστών δυσμενών περιβαλλοντολογικών παραγόντων (stress, φτώχεια, η μόλυνση του περιβάλλοντος, ο σύγχρονος τρόπος ζωής – ανταγωνιστικότητα).

Διαπιστώνουμε ότι, η ψυχική ασθένεια δεν είναι μια αντικειμενικά προσδιορίσιμη κατάσταση, αλλά μια κοινωνικά προσδιορισμένη κατασκευή, που υπόκεινται σε κοινωνικο-ιδεολογικές αξιολογήσεις. Η αξιολογική ουδετερότητα της ψυχικής ασθένειας αποτελεί μύθο. Το άτομο δεν χαρακτηρίζεται ψυχικά άρρωστο με την τυχαία επιλογή και την αντικειμενική μελέτη στην ελεύθερη από αξίες ατμόσφαιρα του εργαστηρίου. Χαρακτηρίζεται αντίθετα άρρωστο από ψυχιάτρους που λειτουργούν σε ένα πολύπλοκο, κοινωνικό πλέγμα μέσα στο οποίο διαμορφώνουν τις αντιλήψεις τους.

Η ψυχική διαταραχή, σε αντίθεση με τη σωματική νόσο πυροδοτείται και εξαρτάται στην πορεία της από εξωγενής, κοινωνικούς συντελεστές. Τα διαγνωστικά και θεραπευτικά της κριτήρια δεν είναι κατ' άτομο λειτουργικά και φυσικά, όπως στην περίπτωση της σωματικής νόσου, αλλά κυρίως κοινωνικά.

Η ψυχική διαταραχή δεν αποτελεί έκδηλη εκτροπή, σαφή ασυνέχεια από τη φυσιολογικότητα. Αντίθετα, αποτελεί μια διαφοροποιημένη κατάσταση στη ζωή του ατόμου που υπακούει σε αναρίθμητες κοινωνικο-πολιτισμικές μεταβλητές, διατεταγμένες σε ένα συνεχές συμπεριφεριολογικό φάσμα που μόνο με συμβατικά, κοινωνικά κριτήρια μπορούμε να το χωρίσουμε σε φυσιολογικά και παθολογικά τμήματα.

Όμως η ψυχοπαθολογική διαταραχή είναι άρρηκτα συνυφασμένη με το επικοινωνιακό μήνυμα που εκπέμπει ο άρρωστος στο περιβάλλον του – με αυτό της επικινδυνότητας. Αυτή η έννοια αναφέρεται στην αυξημένη πιθανότητα εγκληματικής εκτροπής που χαρακτηρίζει κάποιο άτομο. Στην εγκληματολογία, η έννοια της επικινδυνότητας εισάγεται από την Ιταλική Θετικιστική Σχολή και

εναρμονίζεται με τη βασική επιδίωξη της κλινικής εγκληματολογίας. Την επισήμανση των βασικών χαρακτηριστικών της «επικίνδυνης προσωπικότητας» προκειμένου να μπορέσει αυτή με τη λήψη κατάλληλων μέτρων να «θεραπευθεί».

6.2 Προσωπικότητα και επικινδυνότητα

Αν θεωρήσουμε ότι η προσωπικότητα αντιπροσωπεύει εκείνα τα χαρακτηριστικά του ατόμου που καλύπτουν σταθερά σχήματα συναισθημάτων, σκέψεις και συμπεριφοράς ενός ατόμου και επιτρέπουν την πρόβλεψή τους, διαπιστώνουμε ότι αφήνει περιθώρια για μια άλλη συμπεριφορά, που όπως προείπαμε θα εξαρτηθεί από αστάθμητους παράγοντες.

Οι διαφορετικές συμπεριφορές αποτελούν προϊόντα της αλληλεπίδρασης του ατόμου με το περιβάλλον του και βρίσκεται σε ένα διαρκές δυναμικό γίγνεσθαι, έτσι ώστε σε καμία περίπτωση η συμπεριφορά να μη μπορεί να προσδιορισθεί από ατομικά χαρακτηριστικά.

Το γεγονός αυτό πλήττει την αξιοπιστία και εγκυρότητα κάθε πράξης, που τείνει να χαρακτηρίσει ένα άτομο ως επικίνδυνο με βάση την σε κάποια στιγμή της ζωής του εκδήλωση μιας επικίνδυνης συμπεριφοράς. Πολλές έγκυρες έρευνες έχουν δείξει ότι η επικινδυνότητα σε «καμία περίπτωση δεν αποτελεί σταθερό γνώρισμα της συμπεριφοράς».

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο που αποτελούν τα επιστημονικά τεκμηριωμένα δεδομένα, είναι το ότι η επικινδυνότητα δεν μπορεί να συνδεθεί αιτιολογικά με ένα συγκεκριμένο τύπο προσωπικότητας και οπωσδήποτε εκείνο που δεν μπορεί προβλεφθεί είναι η φύση, το είδος και ο αριθμός των ενισχυτικών εκείνων ερεθισμάτων που ενδέχεται να εξωθήσουν το άτομο στην εκδήλωση μιας συμπεριφοράς που θα χαρακτηριστεί επικίνδυνη, διότι εξαρτάται από απροσδιόριστα γεγονότα και από τυχαίες συγκυρίες.

Συνοψίζοντας εμπειρικά δεδομένα, καταλήγουμε σε ορισμένες θεμελιακές διαπιστώσεις:

- Ø Οι βίαιες και επικίνδυνες συμπεριφορές δεν αποτελούν σταθερά δείγματα της προσωπικότητας. Αυτό ερμηνεύει το γεγονός γιατί γείτονες και

γνωστοί « πέφτουν από τα σύννεφα» για κάποιον που προβαίνει σε μια ιδιαίτερα βίαιη πράξη, ενώ οι ίδιοι τον περιγράφουν ως: «καλό και ήσυχο παιδί, έναν καθ' όλα ήσυχο σύζυγο!».

- Ø Επιτελούνται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, έξω από τις οποίες, οι πιθανότητες εκδήλωσής τους είναι μηδαμινές. Ο ρόλος των τυχαίων και συγκυριακών παραγόντων στην εκδήλωση των συμπεριφορών αυτών είναι καθοριστικός.
- Ø Η δυνατότητα πρόβλεψης που στηρίζει την έννοια της επικινδυνότητας αποτελεί ουτοπία.

6.3 Ο ντετερμινισμός της ανθρώπινης συμπεριφοράς

«Η θεώρηση αυτή εντάσσεται σε μια ευρύτερη θεώρηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς, διαμορφωμένη σύμφωνα με το ντετερμινιστικό πρότυπο της κλασικής φυσικής για το αίτιο και το αιτιατό. Η συμπεριφορά του ατόμου γίνεται (Τσαλίκογλου 1987) κατανοητή με πλαίσιο αναφοράς ορισμένες αιτίες (κοινωνικές, βιολογικές, ψυχολογικές), που επενεργούν πάνω του, ακολουθώντας πιστά τις προδιαγραφές μιας απλοϊκής, μηχανιστικής σχέσης αίτιου-αιτιατού. Η γνώση των αιτίων συνεπάγεται και τη γνώση του αποτελέσματος, της τελικής δηλ. έκβασης της συμπεριφοράς. Συνεπώς, η πρόβλεψη της ανθρώπινης συμπεριφοράς αποτελεί μια εφικτή δυνατότητα.

Την εφαρμογή της αρχής του ντετερμινισμού της κλασικής φυσικής στις ανθρώπινες υποθέσεις, ο Καρλ Πόππερ ονόμασε «ιστορισμό». Ο ιστορισμός είναι ένα δόγμα σύμφωνα με το οποίο τα ιστορικά συμβάντα θεωρούνται σαν απόλυτα προκαθορισμένα από τα προηγούμενα, όπως ακριβώς συμβαίνει και με τα φυσικά φαινόμενα. Έτσι, η πρόβλεψη των μελλοντικών συμβάντων στη ζωή του ανθρώπου γίνεται δυνατή δίχως αυτή να διαφέρει ουσιαστικά από την πρόβλεψη της συμπεριφοράς της αδρανούς ύλης στη φυσική. «Κάθε εκδοχή του ιστορισμού», γράφει ο Πόππερ, «εκφράζει το συναίσθημα ότι είμαστε ριγμένοι στο μέλλον από ακαταμάχητες δυνάμεις».

Η θετικιστική όμως αυτή προσέγγιση της συμπεριφοράς στην οποία στηρίζεται η αντίληψη για την επικινδυνότητα του ψυχικά ασθενή πλήττεται καίρια από δεδομένα σύγχρονων κριτικών θεωρήσεων.

Η συμπεριφορά παύει να θεωρείται αποκλειστικό προϊόν βιοψυχικών ή κοινωνικών παραγόντων. Αναγνωρίζονται, παράλληλα τα όρια και οι αδυναμίες θεωριών, όπως της ψυχανάλυσης και του μιχεβιορισμού, που μένοντας εγκλωβισμένες μέσα σε μηχανιστικά, γραμμικά σχήματα, αδυνατούν να συλλάβουν σε όλη της την έκταση τη διαλεκτική της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

Για παράδειγμα, τα εξαρτημένα αντανακλαστικά και η εξαρτημένη συντελεστική μάθηση, που βρίσκονται στο επίκεντρο της θεωρίας του μιχεβιορισμού, αποκαλύπτοντας την επιρροή του εμπειρικού περιβάλλοντος στον οργανισμό, αποδεικνύονται ανεπαρκή και περιοριστικά σχήματα για την προσέγγιση της ιδιαίτερα περίπλοκης ανθρώπινης συμπεριφοράς. Από την άλλη μεριά, υπογραμμίζεται η ψυχαναλυτική οπτική, με την αναζήτηση των αιτίων της ανθρώπινης συμπεριφοράς αποκλειστικά στο ασυνείδητο - στη βαθιά αυτή δεξαμενή της ψυχικής ενέργειας, οδηγεί σε μια αναπόφευκτη υποβάθμιση των κοινωνικο-πολιτικών προσδιορισμών της συμπεριφοράς(Πόππερ, 1957).

Η επισήμανση των ορίων των δυο πιο σημαντικών ίσως σήμερα θεωριών, που επιχειρούν να μονοπωλήσουν τη δυνατότητα ερμηνευτικής προσέγγισης της ανθρώπινης συμπεριφοράς, επισημαίνει ταυτόχρονα και τα όρια του ίδιου του θετικιστικού προτύπου, ενεργοποιώντας παράλληλα την αναγκαιότητα ενός νέου προβληματισμού: Νέα εναλλακτικά πρότυπα, επικεντρώνονται κυρίως στο επίπεδο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, έρχονται να αντικαταστήσουν το μηχανιστικό-γραμμικό πρότυπο συμπεριφοράς, επισημαίνοντας τη σημασία της δυναμικής αλληλεπίδρασης του ατόμου με το περιβάλλον του. Η αλληλεπίδραση αυτή καθορίζει τελικά τόσο τη συμπεριφορά που χαρακτηρίζεται ως ομαλή, όσο και εκείνη που χαρακτηρίζεται ως παθολογική.

Παράλληλα, η σχέση αίτιου-αιτιατού αντικαθίσταται από τη σχέση μιας κυκλικής αιτιότητας και η έννοια του «μηχανισμού» παραχωρεί τη θέση της στην έννοια της «διεργασίας». Το άτομο έτσι παύει να θεωρείται μια μεμονωμένη οντότητα ωθούμενη σε ενέργεια από την πίεση ενδοψυχικών ή περιβαλλοντικών αιτιών. Μέσα στα πλαίσια καινούριων ερμηνευτικών σχημάτων, όπως εκείνων της γνωστικής κοινωνικής μάθησης, ο ανθρώπινος οργανισμός ανάγεται σε ένα ενεργητικό ον, συμμετοχο στην ίδια του την εξελικτική πορεία, ικανό μέσα από τη λειτουργία λογικών και συμβολικών συστημάτων να διαμορφώσει τους προσδιοριστικούς παράγοντες της συμπεριφοράς του. Γίνεται έτσι φανερό ότι ο

άνθρωπος δεν είναι ένας παθητικός δέκτης ενδοψυχικών ή περιβαλλοντικών ερεθισμάτων, αλλά έχει τη δυνατότητα, μέσα από την ενεργοποίηση λογικών και συμβολικών συστημάτων, να επεξεργάζεται τα ερεθίσματα του περιβάλλοντός του, μετατρέποντάς τα σε νέες μορφές ή κατηγορίες.

Ένα βασικό σημείο, άξιο ιδιαίτερης μνείας που προβάλλει μέσα από τις δυναμικές θεωρήσεις της συμπεριφοράς είναι ότι, αυτή καθορίζεται κυρίως από την αντίληψη που έχει το άτομο για το περιβάλλον του, από τη σημασία που θα αποδώσει στα ερεθίσματά του, με φόντο πάντοτε τη βιο-ψυχοσωματική και την κοινωνικο-πολιτισμική σύνθεσή του και όχι από αυτά τα ίδια τα ερεθίσματα. Η σημασία όμως αυτή δεν είναι σταθερή, μεταβάλλεται μέσα από συγκυριακούς και τυχαίους παράγοντες. Ένα μεγάλο ποσοστό της ανθρώπινης συμπεριφοράς βρίσκεται κάτω από την άενη επιρροή απροσδιόριστων, τυχαίων και φυσικά απρόβλεπτων παραγόντων, γεγονός που ερμηνεύει και τη χρεοκοπία κάθε απόπειρας πρόβλεψής του.

Διαπιστώνοντας την αδυναμία πρόβλεψης της βίας γενικά, εκείνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να μελετήσουμε τρόπους πρόληψης μέσα από διαδικασίες συλλογικής εκπαίδευσης δηλ. επέμβασης στην συλλογική συνείδηση καθώς επίσης στην προσπάθεια ελαχιστοποίησης της βλάβης (επούλωση, επανόρθωση και αποκατάσταση των θυμάτων), με σωστή θεραπεία των τραυμάτων(σωματικών, ψυχικών, κοινωνικών, οικονομικών) των θυμάτων, μέσα από ορθολογιστική πρόβλεψη και υλοποίηση προγραμμάτων της πολιτείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΥΛΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

7.1 Οι σχέσεις σήμερα

Δεν θα μπορέσουμε να καταλάβουμε πλήρως τη συντροφική βία, αν δεν μελετήσουμε πρώτα το υπόστρωμα των μερών (ανδρών και γυναικών) και ιδιαίτερα πώς αυτό εκφράζεται μέσα από τον συντροφικό συγχρωτισμό, καθώς επίσης το είδος των σχέσεων στα ζευγάρια, έτσι όπως αυτές διαμορφώνονται σε ένα δεδομένο πολιτισμικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Στατιστικά στοιχεία από πρόσφατες έρευνες αποκαλύπτουν ότι δύο στους τέσσερις γάμους καταλήγουν σε διαζύγιο, ένα απίστευτο υψηλό ποσοστό που αυξάνεται με ταχύτατο ρυθμό. Στην Καλιφόρνια η αναλογία είναι τρία διαζύγια στους τέσσερις γάμους, ενώ στατιστικά στοιχεία στην Ιαπωνία δείχνουν ότι ο ένας στους τρεις γάμους καταλήγει σε διαζύγιο²⁰⁹.

Στις ΗΠΑ περισσότερο από το (50%) των μαθητών προέρχονται από μονογονεϊκές, ενώ το (30%) των παιδιών γεννιούνται εξώγαμα²¹⁰. Η βία στην οικογένεια, το έγκλημα, η εξάρτηση από τα ναρκωτικά και η χρήση ψυχοφαρμάκων βρίσκονται στα ύψη. Χωρίς αμφιβολία η μετάλλαξη της δομής της οικογένειας είναι υπεύθυνη για πολλά από τα ανησυχητικά στοιχεία. Η απελπισία και ο θυμός που συνοδεύουν την αίσθηση του αδιεξόδου εκδηλώνονται τα τελευταία χρόνια στις σχέσεις με δραματικό τρόπο.

Φτάνοντας στον πυρήνα της οικογένειας, στις σχέσεις του ζευγαριού, αντικρίζει κανείς ένα ηφαιστειο, που όσο πάει και πιο συχνά εκτινάσσεται και οδηγεί σε επώδυνες εκρήξεις. Η κρίση στις σχέσεις του ζευγαριού όμως, σε όλες τις τεχνολογικά αναπτυγμένες χώρες, οδηγεί σε όλο και μεγαλύτερη αύξηση των διαζυγίων. Σε ορισμένες δυτικές κοινωνίες τα διαζύγια ξεπερνούν το (50%) των γάμων, όπως αυξάνονται σταδιακά και τα δεύτερα διαζύγια (ajpendo.physiology.org/cgi,25/02/09,επισκεψη την 18:40).

Στην Ελλάδα όπως είναι γνωστό, παρατηρείται η ίδια τάση. Η δημιουργία οικογένειας όλο και λιγότερο ταυτίζεται με τη μονιμότητα και τη σταθερότητα της σχέσης του ζευγαριού. Σε πρόσφατες έρευνες που έγιναν για τις σχέσεις του

ζευγαριού και το γάμο, διαπιστώνουμε ότι οι νέοι αποφασίζουν να δημιουργήσουν οικογένεια θεωρώντας το διαζύγιο μια πολύ πιθανή κατάληξη. Αξίζει τον κόπο, λοιπόν, να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε γιατί δυσκολευόμαστε τόσο πολύ να επικοινωνήσουμε. Η σύγχυση σ' αυτό το επίπεδο δεν είναι, ασφαλώς άσχετη με τη σύγχυση στο κοινωνικό επίπεδο. Η σύγχυση και αυτή η αδυναμία μιας δημιουργικής επικοινωνίας με τους ανθρώπους, που θα μας βοηθούσε να επιλύσουμε συναισθηματικούς και υπαρξιακούς γόρδιους δεσμούς, μπορεί να εξηγεί τις εξατομικευμένες αναζητήσεις των μελών της οικογένειας σε διάφορους χώρους και πηγές που συχνά ερμηνεύονται από τους δικούς τους, ως αποδέσμευση και απόρριψη της οικογενειακής εστίας. Τα εφόδια που ψάχνουμε για να επιβιώσουμε ψυχοκοινωνικά στο σημερινό κόσμο, την απόκτηση εμπειριών, την αύξηση της συνύπαρξης δεν μπορούμε ακόμα να τα αντλήσουμε μέσα από την αλληλεπίδραση με τους δικούς, ούτε ως παιδιά, ούτε αργότερα ως σύντροφοι και γονείς.

Ο ατομοκεντρικός προσανατολισμός, που συχνά προβάλλεται και επισημαίνεται ως κίνδυνος, ιδωμένος από αυτή τη σκοπιά, μπορεί να ερμηνευθεί όχι ως διαζευκτικός της συλλογικότητας αλλά ως προϋπόθεσή της. Οι επιπτώσεις μιας ατομοκεντρικής νοοτροπίας σε μια κοινωνία που έχει χάσει την αίσθηση της συλλογικότητας είναι ασφαλώς τραγικές, ενώ αντίθετα όταν αυτή εκδηλώνεται στα πλαίσια ενός στέρεου κοινωνικού ιστού, μεταμορφώνεται σε προσωπική αντίληψη ευθύνης, σε εσωτερική συγκρότηση – ιδιότητες απαραίτητες για τη διατήρηση της συνοχής και την εδραίωση μιας δημιουργικής συλλογικής δραστηριότητας. Άλλωστε, για τη χώρα μας, η αρμονική συνύπαρξη προσωπικής ευθύνης και συλλογικότητας, αποτελεί ολοζώντανη μνήμη από το πρόσφατο παραδοσιακό μας παρελθόν. Ακούγοντας κανείς να μιλούν, κυρίως οι νεότεροι για τις σχέσεις δεν μπορεί να μην παραδεχθεί ότι η συσσώρευση εμπειριών και πληροφοριών μέσα από τις οθόνες της σύγχρονης ζωής, που μας ταξιδεύουν σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη και πέρα από αυτά, έχει οδηγήσει σε μια αυξημένη αντιληπτικότητα για το τι γίνεται μέσα τους και γύρω τους. Οι όλο και πιο ευαίσθητοποιημένες κεραίες πιάνουν ευκολότερα τα μηνύματα και τον απόηχο των συγκινησιακών αντιδράσεων των δικών τους και των άλλων (<http://www.unodc.org/unodc.html>, επίσκεψη την 15/02/09, 20:15).

Ενδέχεται η προσπάθεια της προσωπικής ευαίσθητοποίησης να είναι ο προθάλαμος μιας νέας πιο επικοινωνιακής μελλοντικής οικογένειας. Η μέχρι

τώρα εμπειρία, μάς έχει πείσει για την ετοιμότητα και το θετικό υπόβαθρο που διαθέτουμε για την κατάκτηση του γνωστικού και συναισθηματικού εξοπλισμού, που θα επιτρέψει μια δημιουργικότερη επικοινωνία με τον εαυτό μας και τους άλλους.

Αυτές οι αισιόδοξες τάσεις που αναδύονται μέσα από το καθημερινό και πυκνό χάος δεν είναι και τόσο αξιοπερίεργες, ούτε ξεφύτρωσαν από το πουθενά. Οι σημερινοί σύντροφοι και γονείς των σαράντα ακόμη και των πενήντα είναι αυτοί, που είχαν ήδη αναθεωρήσει τουλάχιστον συνειδητά, τις προδιαγραφές της πυρηνικής οικογένειας, η οποία κάλυπτε τους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες κάτω από άσπρα πέπλα.

Η κοινωνική ρύπανση, εισδύει βίαια στα σπίτια μας. Εκεί την επαυξάνουμε μέσα στις στενές ανθρώπινες σχέσεις, την ξαναστέλνουμε στον κοινωνικό χώρο και η ανακύκλωση αυτή διογκώνει τη ρύπανση σε όλα τα επίπεδα και καθώς δεν έχουν διαμορφωθεί νέες δομές που να δίνουν ένα πλαίσιο αναφοράς, είναι φυσικό να αισθανόμαστε ξεκρέμαστοι και ευάλωτοι. Έτσι, δε μας μένει ίσως άλλο καταφύγιο από τις στενές διαπροσωπικές σχέσεις. Τρομάζει όμως κανείς βλέποντας ότι, μέσα σ' αυτό το «καταφύγιο» διεξάγεται αδυσώπητος πόλεμος. Η μάχη, η άμυνα, η επίθεση και οι συμβιβασμοί, ορολογία στρατηγικής πολέμου, έχει μεταφερθεί ανάμεσα σε συντρόφους.

Η οικογένεια, μέσα από την επικοινωνία των μελών της, αγωνίζεται να οργανώσει την αδιάκοπα αυξανόμενη πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει τον κοινωνικό χώρο στον οποίο είναι ενταγμένη. Οι διεργασίες τις περισσότερες φορές είναι τραγικά δύσκολες και επώδυνες. Τα μέλη της οικογένειας καλούνται να αλληλεπιδράσουν αποτελεσματικά μεταξύ τους, για να μπορέσουν να αλληλεπιδράσουν λειτουργικά και με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Η ανοργάνωτη όμως πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει τον κοινωνικό περίγυρο δεν προσφέρει στα μέλη της οικογένειας κατευθυντήριες γραμμές. Αντίθετα, οι πληροφορίες που διεισδύουν στην οικογένεια είναι αντιφατικές, ασαφείς και χαοτικές (Safilios-Rothchild, 1967).

Οι κοινωνικές δομές τις τελευταίες δεκαετίες έχουν ανατραπεί. Τα μέλη της οικογένειας, για να επιβιώσουν ψυχοκοινωνικά, να βάλουν κάποια τάξη σε ότι αφορά τη σχέση τους με το κοινωνικό περιβάλλον, με αυτή την περιρρέουσα αστάθεια, πρέπει να επιλέξουν τι θα απορρίψουν, τι θα δεχθούν και πως τελικά θα

ενεργήσουν ως άτομα μέσα στις κοινωνικές ομάδες. Αυτό, πρέπει να το κάνουν χωρίς βοήθεια, αφού καινούριες δομές και θεσμοί, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημείο αναφοράς, δεν έχουν ακόμα διαμορφωθεί. Ο κοινωνικός περίγυρος όχι μόνο δεν τους προσφέρει βοήθεια, αλλά τους κατακλύζει με «νέφος».

Στο σημείο αυτό, θα προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε την έννοια της «πολυπλοκότητας» σε ότι αφορά τα άτομα και τις ενδοοικογενειακές σχέσεις. Εκείνους, δηλαδή, τους πολύπλοκους συσχετισμούς, που αφορούν το ποιος είμαι, που πάω, τι θέση έχουν οι άλλοι στη ζωή μου και γιατί. Τα μέλη της οικογένειας δυσκολεύονται να επικοινωνήσουν επειδή αντιφατικά στοιχεία οικοθεωρίας συγκρούονται μέσα τους και παρεμβάλλονται στη συναλλαγή τους. Σε τρεις κατηγορίες θα μπορούσε κανείς να κατατάξει τα στοιχεία αυτά:

Η πρώτη κατηγορία αφορά τις επιδιώξεις του ατόμου, τους προσωπικούς του δηλαδή σκοπούς και στόχους και από την άλλη, τους σκοπούς και στόχους της οικογένειας, πάνω στους οποίους βασίζεται η συμπόρευση των μελών της. Οι αυξημένες εναλλακτικές λύσεις που προσφέρονται στον καθένα μας, μάς οδηγούν σε ένα συνεχές σκόρπισμα που κατακερματίζει και την επικοινωνία μας.

Η δεύτερη κατηγορία αναφέρεται στις αξίες που καθορίζουν το ποιος είμαι, ποιος θα ήθελα ή θα έπρεπε να είμαι και πως είμαι, καθώς και πως θα ήθελα να είναι ή πως θα έπρεπε να είναι οι οικογενειακές σχέσεις. Πολλές από τις διαφωνίες μας ανάγονται στα αντιφατικά «πρέπει» μας.

Η τρίτη κατηγορία αφορά τους κοινωνικούς ρόλους που έχουμε ως άντρες και γυναίκες, καθώς και τους ενδοοικογενειακούς μας ρόλους, του συντρόφου, του γονιού, του παιδιού. Κανείς πια δε φαίνεται να ξέρει ποιος είναι ο ρόλος του. Τι περιμένει αυτός από τους άλλους και τι περιμένουν οι άλλοι απ' αυτόν, σε ότι αφορά την καθημερινή στάση και συμπεριφορά μέσα στην οικογένεια.

Η αλήθεια είναι ότι οι καιροί έχουν αλλάξει και μαζί τους έχουν αλλάξει και οι αξίες. Τώρα που ο πολιτισμός μας εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την επιβίωση και την ασφάλειά μας, ο καθένας από εμάς είναι ελεύθερος να είναι ο εαυτός του²¹⁶. Το αποτέλεσμα είναι ότι αναζητούμε στις σχέσεις μας τη συναισθηματική στήριξη που θα μας βοηθήσει να αναπτύξουμε όλες μας τις ικανότητες και να γίνουμε ολοκληρωμένοι άνθρωποι.

Ο παραδοσιακός διαχωρισμός των ανδρικών και των γυναικείων ρόλων έχει αρχίσει να ατονεί, γεγονός που προκαλεί απογοήτευση και σύγχυση. Σ' αυτή τη μεταβατική περίοδο, είναι δύσκολο να μας δοθεί από το σύντροφό μας η συναισθηματική στήριξη που έχουμε ανάγκη. Άλλωστε η ανθρωπότητα χρειάστηκε χιλιάδες χρόνια για να καταφέρει να καλύψει τις βασικές ανάγκες, επιβίωσης του είδους. Εμείς μόλις τώρα αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε τι σημαίνει η κάλυψη των συναισθηματικών μας αναγκών (Bruner, J.,1997) .

Οι κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές των τελευταίων σαράντα χρόνων έχουν επηρεάσει σημαντικά τους παραδοσιακούς ρόλους της γυναίκας και του άντρα. Το γεγονός ότι οι γυναίκες άφησαν το σπίτι και μπήκαν στον επαγγελματικό χώρο, μείωσε σημαντικά την αξία του παραδοσιακού αντρικού ρόλου. Καθώς οι σύγχρονες γυναίκες γίνονται ολοένα και περισσότερο ανεξάρτητες και αυτόνομες, δεν αισθάνονται πλέον την ανάγκη να έχουν έναν άντρα που να τις συντηρεί και να τις προστατεύει. Η σύγχρονη γυναίκα παίρνει την τύχη της στα χέρια της και πληρώνει η ίδια τους λογαριασμούς της. Όταν βρίσκεται σε κίνδυνο, μπορεί να αμυνθεί μόνη της ή να φωνάζει την αστυνομία.

Πιο σημαντικό ακόμα είναι ότι τώρα μπορεί να αποφασίζει η ίδια σχετικά με το αν και πότε θα κάνει παιδιά και πόσα. Μέχρι την ανακάλυψη του αντισυλληπτικού χαπιού και την ευρεία διάδοση των ποικίλων μεθόδων αντισύλληψης, οι γυναίκες ήταν βιολογικά προγραμματισμένες να κάνουν παιδιά και να εξαρτώνται από τους άντρες, κάτι που πλέον δεν συμβαίνει. Μόλις τώρα αρχίζουμε να κατανοούμε τις αλλαγές που επέφερε στις σχέσεις των δύο φύλων, η διάδοση του ελέγχου των γεννήσεων και η σεξουαλική επανάσταση που ακολούθησε. Ζούμε σε μια μεταβατική περίοδο δραματικών αλλαγών και σεξουαλικής έντασης.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι, κατά μία έννοια, οι άντρες έχουν χάσει τη δουλειά που από αιώνες εξασκούσαν. Κανείς πια δεν τους υπολογίζει σαν προμηθευτές τροφής και προστάτες. Αν και συνεχίζουν να κάνουν αυτό που πάντα έκαναν, ξαφνικά βλέπουν ότι δεν αρκεί για να είναι η σύντροφός τους ευτυχισμένη. Οι γυναίκες απαιτούν κάτι άλλο, κάτι περισσότερο από αυτό που ζητούσαν οι μητέρες τους.

Κατά τον ίδιο τρόπο θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι γυναίκες τώρα κάνουν υπερωρίες. Δεν είναι μόνο μητέρες που φροντίζουν και ανατρέφουν τα παιδιά και

ασχολούνται με το νοικοκυριό, αλλά είναι επίσης προμηθευτές τροφής και προστάτες. Δε ζουν πια προστατευμένες από το σκληρό και ψυχρό κόσμο της εργασίας έξω από το σπίτι. Αναλογιζόμαστε, πως μπορούμε να περιμένουμε από μια γυναίκα να είναι ευδιάθετη, ευαίσθητη και ευχάριστη απέναντι στον άντρα της, όταν μία ώρα νωρίτερα χρειάστηκε να τσακωθεί με κάποιον για ένα ταξί; Ενώ οι γυναίκες σήμερα δεν έχουν πια καμία διάθεση να περιποιούνται τον άντρα τους στο τέλος της ημέρας, οι άντρες εξακολουθούν να επιθυμούν αυτό που επιθυμούσαν και οι πατέρες τους, δηλαδή να τους περιποιείται η γυναίκα τους όταν επιστρέφουν από τη δουλειά.

Οι καιροί έχουν αλλάξει και δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε άλλο παρά να αλλάξουμε κι εμείς μαζί τους. Πρέπει να βρεθούν νέοι ρόλοι για τους άντρες και τις γυναίκες. Ο άντρας πρέπει να αποκτήσει καινούργιες, διαφορετικές ικανότητες αν θέλει να αισθανθεί ότι η σύντροφός του τον χρειάζεται και τον εκτιμά. Η γυναίκα από την πλευρά της πρέπει να αποκτήσει καινούργιες γνώσεις αν θέλει να συνεχίσει να εργάζεται μαζί με τους άντρες και μετά να επιστρέφει στο σπίτι της και να βρίσκει μια σχέση τρυφερότητας και αγάπης. Για να είναι η γυναίκα δυνατή, διατηρώντας ταυτόχρονα και τη θηλυκότητά της, απαιτούνται νέες δεξιότητες.

Οι συλλογικές μνήμες, που τόσο ευνοούν τη διατήρηση της συνοχής, στο χώρο των διαπροσωπικών σχέσεων μάλλον μας δυσκολεύουν παρά μας βοηθούν. Οι σημερινές ανάγκες ατομικής και συλλογικής συμβίωσης καθώς και ανέλιξης, απαιτούν ανατροπή και όχι διατήρηση των όσων μάθαμε ότι ισχύουν για τις σχέσεις. Χρειαζόμαστε, καινούρια εφόδια που δεν τα βρίσκουμε ετοιμοπαράδοτα στον παραδοσιακό μας ψυχοκοινωνικό εξοπλισμό. Με άλλα λόγια, σε ότι αφορά την επικοινωνία με τον εαυτό μας και τους άλλους, πρέπει να μάθουμε μια καινούρια γλώσσα, που μας είναι ακόμα σχεδόν ολοκληρωτικά άγνωστη.

7.2 Το αδιέξοδο των σχέσεων

Αναλύοντας το θέμα «γυναίκα», εντοπίζονται η προσφορά και η δύναμη – αδυναμία της γυναίκας, ως τα δυο βασικά στοιχεία της ταυτότητάς της, ενώ καθόλου δεν είναι σίγουρο ποια είναι τα στοιχεία που αποτελούν τη βάση για την ταυτότητα του άντρα. Συνειδητοποιούμε ότι, τελικά η διαφορά ανάμεσα στον

άντρα και στη γυναίκα δε βρίσκεται στα στοιχεία της ταυτότητάς τους αυτά καθαυτά, που ουσιαστικά είναι τα ίδια, αλλά, στο πως αυτά εκφράζονται στις διαπροσωπικές τους σχέσεις.

Η προσφορά του άντρα έχει άμεση σχέση με τη δράση του στον κοινωνικό χώρο. Η προσφορά στους δικούς του εκφράζεται με τα αγαθά που τους προσφέρει. Είναι ο κουβαλητής, η κολόνα του σπιτιού, που εξασφαλίζει τα «προς το ζην». Την προσφορά της γυναίκας τη βιώνουν τα μέλη της οικογένειας στην άμεση επαφή μαζί της – είναι η μεγάλη αγκαλιά που τους χωράει όλους. Αναπόφευκτα λοιπόν, το γεγονός ότι η προσφορά του άντρα στους δικούς του μεταφράζεται σε υλικά αγαθά, μεγαλώνει την απόσταση που τον χωρίζει απ' αυτούς. Η προσφορά του δεν απαιτεί άμεση συναλλαγή μαζί τους. Μπορεί δηλαδή να προσφέρει χωρίς να είναι παρών. Όσο η επιβίωση ήταν ο κοινός σκοπός της οικογένειας, η απομάκρυνση, η απόσταση και η απουσία του δεν είχαν ψυχολογικές επιπτώσεις. Τους ένωναν άρρηκτα οι κοινές επιδιώξεις (Katakis,C 1997).

Τώρα όμως, που παύει να είναι ο άντρας ο μοναδικός κουβαλητής (ας μην ξεχνάμε ότι το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού τουλάχιστο στην Ελλάδα είναι γυναίκες), τι γίνεται; Πόσο εκτιμώνται οι «θυσίες» του και πόση αυτοεκτίμηση αντλεί ο ίδιος από την προσφορά του; Ο χρόνος, που η επιβίωση αποτελεί κοινό σκοπό της οικογένειας μειώνεται συνεχώς. Όσο το επίπεδο ζωής βελτιώνεται, τόσο τα παιδιά βιάζονται να γίνουν οικονομικά ανεξάρτητα. Το παιδί θα έφευγε πολύ πιο γρήγορα αν οι γονείς του δεν του πρόβαλαν την ανάγκη να σπουδάσει. Αναρωτιέται κανείς μήπως οι σπουδές των παιδιών ικανοποιούν και την ανάγκη του πατέρα – όπως και της μάνας – να παραμείνει χρήσιμος για όσο γίνεται μεγαλύτερο διάστημα.

Η σημασία της προσφοράς του άντρα μέσω επιτεύγματος για την οικογένειά του και η αίσθηση της δύναμης που παίρνει ο ίδιος από την αποδοτικότητά του, αναπόφευκτα μειώνεται σταδιακά και επειδή φυσικά, ποτέ δεν είχε συνδυαστεί η παρουσία του άμεσα με τη στενή ενδοοικογενειακή συναλλαγή, η ψυχολογική απόσταση από τους άλλους μεγαλώνει σημαντικά. Δυνατός αισθάνεται κανείς όχι τόσο μέσα από τα αντικειμενικά επιτεύγματα, αλλά από το πόσο αποτελεσματική μπορεί να είναι η συναλλαγή του με τα σημαντικά πρόσωπα της ζωής του. Η θέση

αυτή λόγω των πολιτισμικών καταβολών και των σημερινών συνθηκών, δεν υπήρξε ποτέ ισχυρή για τον άντρα.

Συγκεντρώνοντας κανείς την προσοχή του στην ανατροφή του γιου και κυρίως στη σχέση με τη μητέρα του, δεν μπορεί παρά να παραδεχτεί πως το αγόρι δέχεται αντιφατικά μηνύματα σχετικά με τη δύναμη και την αδυναμία. Η υπερβολική προσφορά της μητέρας στο αγόρι, που δίνει το μήνυμα «χρειάζεσαι προστασία», έρχεται σε σύγκρουση με το μήνυμα «είσαι ικανός για όλα». Από την άλλη μεριά, η ταύτιση του γιου με τον πατέρα, που όπως είδαμε έχει περιφερειακό ρόλο μέσα στην οικογένεια, προσφέρει στο αγόρι ένα αποδυναμωμένο πρότυπο συνδεδεμένο με αμφίβολη απόδοση στην ανθρώπινη συναλλαγή.

Συγχρόνως, το αγόρι τάσσεται να εκπληρώσει τις μεγάλες προσδοκίες των γονιών. Στην απωθημένη αμφιθυμία τους σχετικά με τα μελλοντικά επιτεύγματα θα πρέπει να αποδοθεί η ακινητοποίηση που παρατηρείται τόσο συχνά στην Ελλάδα στα αγόρια κατά το τέλος των σπουδών τους. Ενώ πήγαιναν καλά και φαινομενικά προχωρούσαν ακάθεκτα για την απόκτηση των περγαμινών, ξαφνικά δεν μπορούν να διαβάσουν, δεν μπορούν να συγκεντρωθούν. Συνειδητά έχουν αποδεχτεί το μονόδρομο που οδηγεί μέσω των σπουδών στην επαγγελματική τους επιτυχία, ενώ ταυτόχρονα ότι δε θέλουν να προχωρήσουν, χωρίς να καταλαβαίνουν γιατί. Οι αναστολές αυτής της περιόδου τελικά ξεπερνιούνται. Πρέπει να ξεπεραστούν. Άλλη λύση δεν υπάρχει. Μερικά αγόρια, που δεν το κατάφεραν, αναφέρονται στις στατιστικές των αυτοκτονιών, συνειδητές ή ασυνειδητές (αυτοκτονίες στο στρατό, ατυχήματα με μηχανάκια, θάνατοι από ναρκωτικά).

Δίνει όμως αληθινή πληρότητα στον άντρα η ενασχόλησή του με τη δουλειά του; Οι αναστολές μπορεί να ξεπεράστηκαν, όμως οι ανικανοποίητες βαθύτερες συναισθηματικές ανάγκες παραμένουν συγκλονιστικές. Από πού να πιαστεί; Φυσικά από μια γυναίκα. Ένας έρωτας δίνει την ελπίδα μιας καινούριας αρχής. Στη σχέση του με τη γυναίκα όμως θα αναπαράγει αναπόφευκτα τη σχέση του με τη μητέρα του. Έχει ανάγκη τη ζεστασιά και την προστασία που του χαρίζει η παρουσία της. Τη χρειάζεται, την αποζητά και την επιδιώκει. Διαισθάνεται ότι μέσα από αυτή τη σχέση θα μπορέσει να αντλήσει τα ψυχολογικά εφόδια, που θα τον οπλίσουν για τον ανελέητο αγώνα στον

ανταγωνιστικό σύγχρονο κοινωνικό χώρο. Αντί όμως για αυτή την ασπίδα, βρίσκει το συρματόπλεγμα που τοποθετούν ανάμεσά τους οι συγκρουόμενες επιδιώξεις και ανάγκες τους.

7.3 Διαπροσωπικές σχέσεις- ισότητα

Η περιβόητη διαμάχη των φύλων δεν είναι τίποτα άλλο, κατά την άποψη μου, από την διαδικασία διανομής ρόλων στις διαπροσωπικές σχέσεις ενός ζευγαριού, όπως αυτές διαμορφώνονται μέσα από κρατούσες πολιτισμικές αξίες και νόρμες, σε ένα αυστηρά περιχαρακωμένο ιστορικά πλαίσιο. Όπως έχουμε διαπιστώσει ήδη, οι ρόλοι έχουν αλλάξει: από κυνηγό, πολεμιστή και κουβαλητή, ο άντρας καλείται στην σύγχρονη εποχή να προσφέρει τις υπηρεσίες του μέσα στο σπίτι και η παραδοσιακή νοικοκυρά βγήκε στην αγορά εργασίας και ανταγωνίζεται με ανδρικούς όρους.

Ο σύγχρονος άνθρωπος (άντρας και γυναίκα) αντιλαμβάνονται αυτή την κοινωνικοοικονομική - πολιτισμική μεταβολή, από την άλλη όμως, φαίνεται η κυρίαρχη ιδεολογία -αναφορικά με τις σχέσεις- να είναι στατική στο χρόνο. Όπως συνηθίζω να λέω, γεννηθήκαμε και ανατραφήκαμε μέσα σε κάποιες αξίες και καλούμαστε να ζήσουμε μια άλλη ζωή για την οποία δεν ξέρουμε τίποτα και απλά την υποψιαζόμαστε. Ο παραδοσιακός ρόλος του άντρα αλλάζει. Οι περισσότεροι είναι διατεθειμένοι να αλλάξουν και να συντονίσουν τη δράση τους με τους καιρούς. Συναισθηματικά ευάλωτοι, χωρίς γνώσεις και πρότυπα της «νέας εποχής», καθώς οι άνθρωποι θέλουν να συμμορφώνονται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από όσο είναι αναγκασμένοι να κάνουν τουλάχιστο στις δυτικές κοινωνίες²⁷⁷, τους προκαλεί αμηχανία και άγχος, με αποτέλεσμα να ενεργοποιούνται άμυνες αρχικά και βία στη συνέχεια ως αποτέλεσμα «αβίωτης ζωής».

Ο άντρας στην σημερινή εποχή από «βιολογικά ανώτερος» της για χιλιάδες χρόνια κυρίαρχης ιδεολογίας, συνειδητοποιεί στην νέα εποχή την συναισθηματική του ανεπάρκεια. Οι άντρες στη σύγχρονη εποχή στις δυτικές κοινωνίες αρχίζουν να συνειδητοποιούν τη ρήση του Πυθαγόρα του Σαμίου ότι «κάθε φύλο είναι ανώτερο στη δική του κυριότητα και ίσο σε αξία και ευγένεια»²⁷⁸ και συνειδητά απορρίπτουν τις «υπέρτερες βιολογικές δυνάμεις» που τον συνέκριναν συνήθως

με το ζωικό βασίλειο και τη φύση, παραβλέποντας ότι έχουμε από καιρό ξεφύγει σε πολλά σημεία από τη κατάσταση του ζώου και έχουμε δημιουργήσει το εκπληκτικό δημιούργημα ως αποτέλεσμα εξέλιξης, τον άνθρωπο!

Η έννοια της ισότητας όμως, έχει αλλάξει νόημα και περιεχόμενο στη σύγχρονη εποχή και αντί ισότητα στη ταυτότητα σημαίνει ομοιότητα των φύλων. Άντρες και γυναίκες γίνονται ίδιοι, όμοιοι και όχι ίσοι σαν δυο αντίθετοι πόλοι. Αναγνωρίζουμε ότι η δύναμη και η προσαρμοστικότητα των ζωντανών συστημάτων βασίζεται στην ποικιλία τους και μπορούμε να πάψουμε να προσπαθούμε να γίνουμε όλοι ίδιοι. Συνειδητοποιώντας την κοινωνική και πολιτιστική ανισότητα των φύλων όχι μόνο σαν μια αδικία για τις γυναίκες αλλά και ως μια αξιοθρήνητη σπατάλη ταλέντων του μισού μας είδους, για τη δημιουργική διαχείριση και τη φροντίδα του είδους στο σύνολο του. Όσο οι γυναίκες θα παραμένουν μια μικροσκοπική μειονότητα στις θέσεις της ανθρώπινης ηγεσίας, θα καταπιέζονται συνολικά για να προσαρμόσουν στο κατεστημένο μοντέλο της κοινωνίας που βασίζεται στη μηχανική οργάνωση, τη γραφειοκρατία, τον ανταγωνισμό, την κατάκτηση και το κέρδος (Φρομ, E., 1978).

Το κάθε φύλο είναι ανώτερο στην κυριότητά του, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες συνθήκες, που ο πρωτόγονος άνθρωπος ήταν αναγκασμένος να βιώσει. Σωματικά υπερέχει ο άντρας γιατί ήταν αναγκασμένος να αντιμετωπίσει κινδύνους και συναισθηματικά ήταν και είναι η γυναίκα, για να μπορέσει να καλύψει τις συναισθηματικές ανάγκες της οικογένειάς της και φυσικά του συζύγου της. Η ανωτερότητα σε επί μέρους δεξιότητες των φύλων διαμέσου της εξέλιξης του ανθρώπινου είδους ήταν αποτέλεσμα ανάγκης για την επιβίωση και το ένα συμπλήρωνε το άλλο φύλο κατά -το μάλλον ή ήττον- αρμονικό τρόπο. Θα ήταν αφύσικο να σκεφτούμε ότι οι επί μέρους δεξιότητες λειτούργησαν έτσι ώστε να βοηθήσει την επιβολή είτε λόγω σωματικής ρώμης είτε λόγω συναισθηματικής υπεροχής. Η αδυναμία του ενός φύλου καλύπτεται από την υπεροχή του άλλου σε ένα υπέροχο σύνολο, γιατί «στη φύση τίποτα δεν υπάρχει που να μην είναι τέλει, να υπάρχει κενό. Η φύση σιχαίνεται το κενό. Δεν υπάρχει ούτε υπερβολή ούτε έλλειψη στον κόσμο αλλά είναι πάντα πλήρης», όπως έλεγε ο μεγάλος Πυθαγόρας.

Ο σύγχρονος άνθρωπος (άντρας και γυναίκα) αντιλαμβάνονται αυτή την κοινωνικοοικονομική, πολιτισμική μεταβολή, από την άλλη όμως παρατηρείται η κυρίαρχη ιδεολογία που για τις σχέσεις φαίνεται στατική στο χρόνο. Αυτό εξηγείται κατά τον Β. Ράιχ διότι οι ιδεολογίες υφίστανται επαναστατικές μεταβολές με ρυθμό πολύ βραδύτερο από ότι η κοινωνικοοικονομική βάση, δηλ. γιατί ο άνθρωπος υστερεί συνήθως σε σχέση με αυτό που παράγει και με αυτό που πρέπει και μπορεί να τον μεταβάλει. Η βασική εξήγηση είναι κατά τον Ράιχ το γεγονός, ότι οι χαρακτηροδομές διαμορφώνονται στην πρώιμη παιδική ηλικία και μένουν ανέπαφες, χωρίς να υφίστανται πολλές αλλαγές.

Ο παραδοσιακός ρόλος του άντρα αλλάζει, οι περισσότεροι είναι διατεθειμένοι να αλλάξουν και να συντονίσουν τη δράση τους με τους καιρούς, συναισθηματικά ευάλωτοι και χωρίς γνώσεις και πρότυπα της «νέας εποχής» καθώς οι άνθρωποι θέλουν να συμμορφώνονται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από όσο είναι αναγκασμένοι να κάνουν τουλάχιστο στις δυτικές κοινωνίες, τους προκαλεί αμηχανία και άγχος με αποτέλεσμα να ενεργοποιούνται άμυνες αρχικά και βία στη συνέχεια ως αποτέλεσμα «αβίωτης ζωής». Η παρόρμηση προς τη ζωή και η παρόρμηση για καταστροφή, είναι δυο αμοιβαίοι ανεξάρτητοι παράγοντες, αλλά βρίσκονται σε αντίστροφη αλληλεξάρτηση. Όταν αντικειμενικά εμποδίζεται η παρόρμηση για ζωή (από εξωγενείς παράγοντες), γιατί είναι αλήθεια ότι, σπάνια ένα άτομο αναγκάζεται να δώσει διέξοδο σε ότι υπάρχει χειρότερο στη φύση του, καταπιέζοντας το καλύτερο, τότε τη θέση της την παίρνει η ροπή της καταστροφής. Η ροπή καταστροφής είναι αποτέλεσμα της αβίωτης ζωής (Γιούνγκ, Κ., 1964) .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΗ ΒΙΑ ΕΝΑΝΤΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

8.1 Αντρική κακοποίηση

Τα επεισόδια που στην πραγματικότητα αναφέρονται στην αστυνομία είναι το αρχικό σημείο για να εξετάσει κανείς το βαθμό της οικογενειακής βίας. Η Maureen McLeod (1984) εξέτασε πάνω από 6.000 περιπτώσεις επίθεσης της συζύγου, αναφερόμενες στο αστυνομικό τμήμα του Ντιτρόιτ. Ανακάλυψε ότι αναφορές των ανδρών για επιθέσεις από τις συζύγους τους φτάνουν στο 6 % των αναφορών. Σύμφωνα με το δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών σε μια έρευνα του 1992- 1993 σε ένα εκατομμύριο γυναίκες το χρόνο είναι θύματα φανεράς βίας, συγκριτικά με 143 χιλιάδες άνδρες. Σε προηγούμενες μελέτες οι γυναίκες αναφέρουν ένα ετήσιο ποσοστό 572.032 περιπτώσεις επίθεσης του συζύγου, ενώ οι άνδρες αναφέρουν ετήσιο ποσοστό 48.983. Αυτοί οι αριθμοί είναι λιγότερο μακριά από αυτούς που αναφέρονται καθημερινά στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Η Εθνική Εγκληματολογική Έρευνα βρίσκει επίσης ότι η αστυνομία είναι πιο πιθανόν να φτιάξει μια επίσημη αναφορά αν ο παραβάτης είναι ξένος περισσότερο από το αν είναι γνωστός. Όμως οι έρευνες αυτοαποκαλούνται έρευνες εγκλημάτων και δεν περιέχουν ερωτήσεις σχετικές με την «υπόγεια» βία. Δυστυχώς όταν κανείς απαντήσει σε ερωτήσεις που αφορούν ληστείες, μερικά θύματα δεν επιλέγουν να κατηγοριοποιήσουν την ενδο-οικογενειακή βία ως έγκλημα. Γι' αυτούς και άλλους λόγους, η έρευνα του Υπουργείου Δικαιοσύνης ίσως αδυνατεί να παρουσιάσει επαρκώς το σύνολο της ενδοοικογενειακής βίας στις Ηνωμένες Πολιτείες. Κατά παράδοση, ένα θύμα είναι πιο πιθανό να αναφέρει σοβαρούς τραυματισμούς από μια επίθεση ενός νόμιμου συντρόφου παρά να αναφέρει επιθέσεις ή τραυματισμούς από έναν περιστασιακό παρτενέρ.

Η McLeod (1984) ανακάλυψε ότι οι κακοποιημένοι άνδρες αποτυγχάνουν να αναφέρουν περιπτώσεις στην αστυνομία σε μεγαλύτερη αναλογία απ' ότι οι γυναίκες.

Ενώ το 54 % κακοποιημένων γυναικών ισχυρίζονται ότι έχουν δηλώσει στην αστυνομία επιθετικό συμβάν, μόνο το 45% από άνδρες θύματα ισχυρίζονται ότι

έχουν κάνει κάτι τέτοιο. Επίσης ανακάλυψε ότι οι άνδρες θύματα είναι «συχνά λιγότερο πιθανόν από τις γυναίκες να κάνουν μήνυση όταν η αστυνομία έχει ειδοποιηθεί». Συνεπώς οι άνδρες είναι κατά 11% λιγότερο πιθανόν να αναφέρουν οποιοδήποτε τύπο βίαιου εγκλήματος στα οποία ήταν θύματα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η βία στο σπίτι εναντίον των γυναικών είναι ένα σοβαρό πρόβλημα. Ο Dr C. Everett Koop το ονομάζει το νούμερο ένα πρόβλημα υγείας των γυναικών. Οι στατιστικές που έχουν γίνει δείχνουν το εξής: σχεδόν το ένα τρίτο των γυναικών που βρίσκονται στο νοσοκομείο στα επείγοντα περιστατικά είναι εκεί εξαιτίας βίας στο σπίτι, τρεις από τις τέσσερις γυναίκες θύματα ανθρωποκτονιών δολοφονήθηκαν από τους συζύγους ή τους εραστές τους, και έξι εκατομμύρια γυναίκες είναι θύματα κακοποίησης από ανθρώπους τους οποίους γνωρίζουν κάθε χρόνο.

Σε σχέση με αυτές τις στατιστικές, ίσως είναι δύσκολο για τους περισσότερους να δεχτούν ότι οι γυναίκες επιτίθενται στους άνδρες και αν συμβαίνει συχνά αυτό το φαινόμενο τότε ποιος είναι ο λόγος που δεν ακούμε περισσότερα γι' αυτό το θέμα.;

Μπορεί κανείς να σκεφτεί ότι αυτό συμβαίνει μόνο όταν ένας μεγάλος σε ηλικία και ασθενικός άνδρας κακοποιείται από μια νεότερη γυναίκα ή όταν η γυναίκα κακοποιείται ή είναι θύμα επίθεσης και τότε αντεπιτίθεται. Επίσης κατά πόσον οι τραυματισμοί είναι σοβαροί εφόσον γενικά η γυναίκα δεν είναι από τη φύση της τόσο δυνατή όσο είναι οι άνδρες.

Σύμφωνα με τον Straus, (1999): «...υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός κατηγοριών που επιχειρούνται από άνδρες για να αποκτήσουν αστυνομική προστασία που καταλήγουν στη σύλληψη των ίδιων των ανδρών. Αυτή η ειρωνική κατάσταση είναι ένας ακόμη λόγος που οι άνδρες είναι ενάντιοι στο να τηλεφωνήσουν για αστυνομική προστασία. Ο κύριος λόγος είναι ότι το επίπεδο των τραυμάτων είναι πολύ χαμηλότερο όταν ο παραβάτης είναι γυναίκα και υπάρχει επομένως λιγότερη ανάγκη να τηλεφωνήσει κανείς για προστασία. Το γεγονός ότι η επίθεση είναι νομικό και ηθικό έγκλημα, ανεξάρτητα από το εάν υπάρχει τραύμα λείπει από την αντίληψη των εμπλεκόμενων σε αυτή τη συμπεριφορά».

Ο John Leo σε ένα άρθρο του 1996 στην U.S. News επισημαίνει ότι: «Η φεμινιστική επιμονή στο να χρησιμοποιούνται θεωρίες για να 'φωτογραφίσουν' γεγονότα έχουν ατυχή αποτελέσματα. Το ένα είναι ότι η γενική άποψη των

ανδρών ως μοναδικώς βίαιοι και επικίνδυνοι προς τις γυναίκες ('οι άνδρες χτυπούν επειδή μπορούν', 'το πιο επικίνδυνο μέρος για να βρίσκεται μια γυναίκα είναι στο σπίτι') έχει διεισδύσει βαθιά στην λαϊκή κουλτούρα. Σε διεθνείς έρευνες με ερωτώμενους μικρά παιδιά υπάρχει εκ μέρους τους η ευχή 'να σταματήσουν οι μπαμπάδες να χτυπούν τις μαμάδες. Στην πραγματικότητα τα παιδιά είναι πιο πιθανόν πλέον να βλέπουν τη μαμά να χτυπάει τον μπαμπά. Ο βαθμός σκληρών επιθέσεων από άνδρες σε γυναίκες στο σπίτι μειώθηκε σχεδόν 50% μεταξύ της πρώτης Εθνικής Έρευνας Οικογενειακής Βίας (1975) και των πιο πρόσφατων δεδομένων του 1992. Έπεσε από 38 ανά 1000 ζευγάρια το χρόνο στα 20. Αυτό έγινε χάρη των φεμινιστριών, αλλά ο βαθμός των επικινδύνων γυναικείων επιθέσεων στα αρσενικά μέσα στο σπίτι πλέον είναι 45 στα 1000 ζευγάρια-διπλάσιος από τον βαθμό των ανδρών. Αυτό είναι επίσης ευθύνη των φεμινιστριών. Στις επιθέσεις μεταξύ των ζευγαριών, οι γυναίκες συνήθως για να λύσουν κάποια διαφορά χρησιμοποιούν όπλα σε αρκετά μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι άνδρες. Παρόλα αυτά, ένας άνδρας, με το πλεονέκτημα του τυπικά μεγαλύτερου μεγέθους του και την δύναμη του σώματός του, είναι πιο πιθανό να επιφέρει τραύματα σε μια βίαιη κατάσταση, ή ακόμα και παίζοντας. Όμως τα τρέχοντα γεγονότα υποδηλώνουν ότι ο βαθμός των τραυμάτων ίσως είναι σχεδόν ίσος. Επίσης, εξαιτίας της απροθυμίας των ανδρών να ζητήσουν βοήθεια σε καταστάσεις οικογενειακής βίας και της έλλειψης ενός σύμφωνου ορισμού για το τι αποτελεί ένα 'τραύμα', οι συγκρίσεις για το αν οι γυναίκες ή οι άνδρες υφίστανται τα περισσότερα τραύματα είναι πολύ δύσκολες, αν όχι αδύνατες.

Ως αποτέλεσμα του γεγονότος ότι οι γυναίκες χρησιμοποιούν όπλα πιο συχνά σε οικογενειακές διαμάχες, οι άνδρες συχνά υφίστανται πιο μοιραία τραύματα όπως μια πληγή μαχαιρώματος ή καψίματα σε σύγκριση με τις μελανιές σε μια γυναίκα. Το σφάλμα σε μια περίπτωση οικογενειακής μάχης εντοπίζεται όταν επεμβαίνει η αστυνομία και προσπαθεί να διαπιστώσει ποιος είναι εκείνος που ξεκίνησε πρώτος τον καυγά. Το πιο πιθανό είναι ο άνδρας να κατηγορεί τη γυναίκα και εκείνη να κατηγορεί τον άνδρα. Αυτό είναι ένα σενάριο που συμβαίνει συχνά στις οικογένειες. Αν η αστυνομία δεν μπορεί να καταλήξει, συλλαμβάνει τον άνδρα. Παρόλα αυτά αν ο άνδρας είναι γρατσουνισμένος και ματωμένος, και η γυναίκα δεν έχει ούτε ένα σημάδι πάνω της, η αστυνομία συλλαμβάνει τη γυναίκα. Αυτό το φαινόμενο βρίσκει αντίθετους τους οπαδούς του φεμινισμού καθώς θεωρούν ότι σαφώς ο άνδρας είναι αυτός που ξεκινάει και

η γυναίκα δικαιολογημένα έχει την όποια αντίδραση. Η μόνη φορά που παραδέχονται ότι ή γυναίκα είναι βίαιη είναι όταν εκείνη βρίσκεται σε θέση αυτοάμυνας. Αλλά και πάλι θεωρείται ότι καμιά γυναίκα δεν πρέπει να τιμωρείται επειδή υπερασπίζεται τον εαυτό της.

Οι «μικρότερες» επιθέσεις που διαπράττονται από γυναίκες είναι ένα μεγάλο πρόβλημα, ακόμα και αν δεν προκαλούν τραυματισμό, διότι βάζουν τις γυναίκες σε κίνδυνο διαφόρων ειδών αντεκδίκησης από τους άνδρες (Straus & Hotaling, 1980). Οι φυσικές επιθέσεις δεν είναι απαραίτητως ο πιο καταστροφικός τύπος κακοποίησης. Η λεκτική επιθετικότητα ίσως είναι πολύ περισσότερο καταστροφική από φυσικές επιθέσεις (Vising, Straus, Gelies, & Harrop, 1991).

8.2 Λόγοι μη αποχώρησης του άνδρα από την συζυγική εστία

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους ένας άνδρας παραμένει σε μια βίαιη σχέση. Συχνά δεν ξέρει ότι η φυσική επίθεση ενάντια σε έναν άνδρα είναι έγκλημα, ακόμα και αν αυτή που του επιτίθεται είναι γυναίκα του ή φίλη. Εκτός των άλλων βλέπει καθημερινά στην τηλεόραση περιπτώσεις γυναικών που χαστουκίζουν, χτυπούν τους άντρες τους χωρίς κανείς να πει ούτε λέξη. Συχνά νιώθει ότι είναι στο χέρι του να κάνει τη σχέση του να λειτουργήσει σωστά και θα έχει αποτύχει ως πατέρας και σύζυγος αν φύγει. Ίσως ντρέπεται να παραδεχτεί ότι έχει χτυπηθεί ή ότι διάλεξε λάθος σύντροφο. Όταν η σύντροφός του δεν τον χτυπάει μπορεί να είναι αξιαγάπητο άτομο. Αγαπάει αυτή την πλευρά της και ελπίζει ότι θα αλλάξει. Ίσως πιστεύει στους όρκους του γάμου που λένε «στα καλά και στα άσχημα μαζί, μέχρι ο θάνατος να μας χωρίσει». Η σύζυγός του ίσως να του έχει απαγορεύσει να διατηρεί επαφές με την οικογένεια και τους φίλους του και αισθάνεται ότι δεν υπάρχει κανείς να του δώσει συναισθηματική υποστήριξη. Εκτός των άλλων έτσι έχει μάθει από μικρό παιδί. Να υπομένει. Συχνά υπάρχουν παιδιά να νοιαστεί και ίσως νιώθει ανίκανος να φροντίσει επαρκώς γι' αυτά. Η βία θα μπορούσε να είναι μέρος του παρελθόντος του και τώρα τη δέχεται σαν μέρος της ζωής του. Ίσως να νιώθει ότι το παιδί του χρειάζεται μια μητέρα. Ίσως έχει προσπαθήσει να φύγει πιο πριν, αφήνοντας τη γυναίκα του να τον εξευτελίζει στο κοινό και στη δουλειά του. Η σύντροφός του ίσως τον έχει απειλήσει ότι θα τον σκοτώσει αν φύγει, ή τον κατηγορεί για

κακοποίηση των παιδιών, ακόμα και σεξουαλική κακοποίηση και αυτός πιστεύει ότι θα πραγματοποιήσει τις απειλές της. Ίσως δεν ξέρει ότι η βοήθεια είναι απαραίτητη. Η κατάσταση συνεχίζεται και είναι διαφορετική για κάθε περίπτωση. Όμως υπάρχει ένα συναίσθημα που έχουν όλοι οι άνδρες που κακοποιούνται: ο φόβος να φύγουν και ο φόβος του να μείνουν και αν τα παιδιά είναι ανακατεμένα τι θα τους συμβεί αν δεν είναι εκεί να παρέμβει.

Μερικοί άνδρες που είναι θύματα παραμένουν με τη γυναίκα που τους πληγώνει επειδή είναι οικονομικά εξαρτώμενοι από αυτήν. Όλο και περισσότεροι άνδρες μένουν στο σπίτι ως σύζυγοι που φροντίζουν τα οικιακά ή ενθαρρύνονται από τις γυναίκες στους στο να γράφουν , να ασχολούνται με την τέχνη, βοηθούν όταν αναρρώνουν από ιατρική επέμβαση, ή είναι ανάπηρες, και για πολλούς άλλους λόγους. Η υπόθεση ότι όλοι οι άνδρες μπορούν να βρουν δουλειά σημαίνει ότι και όλες οι γυναίκες μπορούν να βρουν δουλειά. Όμως, το οικονομικό φορτίο συνήθως θεωρεί ότι οι γυναίκες δεν μπορούν ή ότι δεν χρειάζεται να βρουν δουλειά ενώ οι άνδρες πρέπει έστω και αν χρειάζεται να κάνουν διάφορες δουλειές για να τα βγάλουν πέρα. Ο άνδρας μπορεί να ξέρει ότι θα είναι πιο ασφαλής και πιο ευτυχισμένος αν φύγει, αλλά φοβάται ότι θα είναι ανίκανος να υποστηρίξει τον εαυτό του και να φροντίσει και τα παιδιά του. Για μερικούς άνδρες, φτάνει τελικά μια μέρα που δεν πάει άλλο να ανέχονται φυσική και λεκτική επίθεση. Ίσως ένα από τα παιδιά μπήκε στη μέση. Ο άνδρας μπορεί να τραυματίστηκε και να χρειάζεται ιατρική περίθαλψη. Συνήθως είναι σωματικά και ψυχικά εξουθενωμένος. Ίσως ζητάει βοήθεια για τη γυναίκα του ή βοήθεια στο να την καταλάβει. Βλέπει ότι τα παιδιά του επηρεάστηκαν από τη βία. Νιώθει νευριασμένος, φοβισμένος και φοβερά μόνος του. Ειδικά αν προσπάθησε να μιλήσει σε κάποιον γι' αυτό. Η ερώτηση γυρίζει σ' αυτόν: «τι έκανες εσύ για να το αποτρέψεις»; Σαν να είναι όλα δικό του λάθος. Η χειρότερα «τι σόι άντρας είναι αυτός που αφήνει τη γυναίκα του να τον χτυπάει;» και δεν τολμάει να πει για τη θεραπεία του γιατί, στις περισσότερες περιπτώσεις, θα χρειαστεί να αναφέρουν το περιστατικό στις αρχές ιδιαίτερα αν ένα από τα παιδιά έχει ανάμειξη. Νιώθει παγιδευμένος στην κατάσταση και δεν βρίσκει διέξοδο. Μπορεί να νιώθει σίγουρος ότι η επόμενη επίθεση θα τον σκοτώσει. Αυτοί και άλλοι λόγοι μπορούν να απωθήσουν έναν άνδρα να σκεφτεί για αλλαγή(Bureau of justice Statistics 2003).

8.3 Γυναικεία επίθεση η αυτοάμυνα;

Είναι συνηθισμένο ως ένα μεγάλο βαθμό οι επιθέσεις των γυναικών απέναντι στους συντρόφους τους να θεωρούνται η «απάντηση» ή άμυνα έναντι των επιθέσεων από τους άνδρες. Παρόλα αυτά νέες μαρτυρίες δημιουργούν ερωτήματα πάνω σε αυτή την εξήγηση.

Για τις φονικές επιθέσεις από γυναίκες, ορισμένες έρευνες αναφέρουν ότι η πραγματική διάσταση είναι αυτό-άμυνα, αντεκδίκηση ή πράξεις απελπισίας εξαιτίας πολλών χρόνων θυματοποίησης (Browne, 1987; Browne & Williams, 1989; Jurik & Gregware, 1989). Παρόλα αυτά έρευνα 24 περιπτώσεων των Jurik & Gregware, (1989), στην οποία γυναίκες σκότωσαν τους άνδρες συντρόφους τους, έδειξε ότι το θύμα ξεκίνησε χρήση φυσικής δύναμης σε ποσοστό 40% των περιπτώσεων, και ότι μόνο το 21 % ήταν απάντηση σε «προηγούμενη επίθεση» ή «απειλή για κακοποίηση/θάνατο». Βρέθηκε επίσης ότι το 60% των γυναικών είχαν προηγούμενο ιστορικό εγκληματικότητας. Παρομοίως, έρευνα του Mann (1990), μελέτης των καταστάσεων σχετικά με τις ανθρωποκτονίες συντρόφων από γυναίκες δείχνει ότι πολλές από τις γυναίκες που δολοφονούν τους συντρόφους τους είναι παρορμητικές, βίαιες και έχουν ιστορικό εγκληματικότητας.

Από τα 495 ζευγάρια στην Εθνική Έρευνα Βίας στην Οικογένεια το έτος 1985 όπου μια η περισσότερες επιθέσεις ήταν αναφερόμενες από γυναίκες ερωτώμενες, ο άνδρας σύντροφος ήταν ο μόνος βίαιος σε ποσοστό 25.9 των περιπτώσεων και η γυναίκα σύντροφος ήταν η μόνη βίαιη σε ποσοστό 25.5 των περιπτώσεων. Έτσι, η ελάχιστη εκτίμηση της βίας εκ των γυναικών που δεν θεωρείται αυτό-άμυνα, είναι 25 τοις εκατό. Ίσως η πραγματική διαφορά φύλου φαίνεται στις επιθέσεις που είναι αρκετά σοβαρές και αποτελούν κίνδυνο να προκαλέσουν τραύματα, όπως γροθιές, κλωτσιές και επιθέσεις με όπλα. Αυτή η υπόθεση ερευνήθηκε μέσω 211 γυναικών που ανέφεραν ένα ή περισσότερα περιστατικά «σοβαρής» επίθεσης. Τα ποσοστά των αποτελεσμάτων ήταν παρόμοια: και οι δύο σύντροφοι χρησιμοποίησαν βία κατά ποσοστό 35.2%, μόνο οι άνδρες 35.2% και μόνο οι γυναίκες 29.6%²⁶.

Ανεξαρτήτως αν η ανάλυση είναι βασισμένη σε όλες τις επιθέσεις ή επικεντρώνεται μόνο στις πιο σοβαρές, σχεδόν τόσες γυναίκες όσο και άνδρες επιτέθηκαν στον σύντρόφο τους ο οποίος δεν τους είχε χτυπήσει κατά τη διάρκεια ενός χρόνου που ήταν η αναφερόμενη περίοδος. Αυτό είναι αντιφατικό με την

εξήγηση της «αυτό-άμυνας» για τον υψηλό βαθμό οικογενειακών επιθέσεων από γυναίκες. Παρόλα αυτά είναι πιθανόν ότι, μεταξύ των ζευγαριών όπου επιτίθενται και οι δύο σύντροφοι, όλες οι γυναίκες να δρουν με αυτό-άμυνα. Ακόμα και αν αυτή η υπόθεση ήταν σωστή, παραμένει το ότι το 25-30% των βίαιων σχέσεων είναι βίαιες μόνον εξαιτίας των επιθέσεων από την γυναίκα σύντροφο.

Είναι αξιοσημείωτο ότι όταν η έρευνα δεν αποκλείει την πιθανότητα του να είναι οι γυναίκες υποκινητές της βίας παραλείποντας δεδομένα σχετικά με τις γυναίκες δράστες, κάθε μελέτη βρίσκει ότι οι γυναίκες ξεκινούν τη βία σε μεγάλη αναλογία των περιπτώσεων. Ακόμα και αν θεωρηθεί ότι πολλές από τις επιθέσεις που ξεκινούν από τις γυναίκες είναι μια απάντηση στο φόβο που προέρχεται από πολλά χρόνια θυματοποίησής τους, το γεγονός αυτό τείνει να αυξήσει τις επιθέσεις από άνδρες συντρόφους (Gelles & Straus, 1988 Straus) κι έτσι βοηθά στο να δικαιωνίζεται ή να αυξάνεται η συντροφική βία.

8.4 Σεξουαλική κακοποίηση ανδρών

Ένας από τους μακροχρόνιους μύθους σχετικά με την σεξουαλική κακοποίηση είναι ότι οι άνδρες ή τα αγόρια είναι σπάνια θύματα σεξουαλικής κακοποίησης, ειδικά με γυναίκες βιαστές-ότι μια γυναίκα δεν μπορεί να αναγκάσει έναν άνδρα να έχει ερωτική επαφή μαζί της ενάντια στη θέλησή του. Στερεότυπα σχετικά με την σωματική αδυναμία της γυναίκας, αδιαφορία της για σεξουαλική επαφή, παθητικότητα στον σεξουαλικό της ρόλο, οδηγούν πολλούς ανθρώπους να υποθέτουν ότι οι γυναίκες δεν είναι ικανές για μια τέτοια πράξη.

Στην πραγματικότητα, έρευνα έδειξε ότι σημαντικός αριθμός ανδρών έχουν υποστεί σεξουαλική κακοποίηση από άγνωστες γυναίκες, γνώριμες και ερωμένες. Η Dr. Struckman-Johnson (1998) ανακάλυψε ότι το 16% ενός δείγματος 268 ανδρών στο πανεπιστήμιο του Midwestern ανέφερε ότι είχαν αναγκαστεί να έχουν σεξουαλική επαφή σε ένα ραντεβού. Σε μετέπειτα έρευνα μαζί με τον Dr. David Struckman-Johnson ανέφεραν ότι το 30% του δείγματος 204 ανδρών του κολεγίου είχαν ζήσει ένα περιστατικό εξαναγκαστικής σεξουαλικής επαφής με γυναίκα δράστη. Για το 20% των ανδρών, το περιστατικό κατέληξε σε συνουσία. Σε άλλη ακόμη έρευνα, το 43% από 318 26 National άνδρες ανέφερε ότι έχει τουλάχιστον μια εξαναγκαστική σεξουαλική εμπειρία με

μια γυναίκα από την ηλικία των 16 ετών (Anderson and Struckman-Johnson, 1998).

Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πώς μια γυναίκα πετυχαίνει να πραγματοποιήσει εξαναγκαστική σεξουαλική επαφή με έναν άνδρα. Πάνω σε αυτό το

θέμα οι Dr. Struckman-Johnson και Dr. David Struckman-Johnson (1998) αναφέρουν:

«...οι γυναίκες είναι πιο πιθανόν να χρησιμοποιήσουν ψυχολογική πίεση όπως λεκτική παράκληση και επιχειρήματα, συναισθηματικό εκβιασμό, και παραπλάνηση. Άλλη συνηθισμένη προσέγγιση της σεξουαλικής κακοποίησης από μια γυναίκα είναι να εκμεταλλευτεί περιπτώσεις όπως , μέθης του άνδρα. Ένα συνηθισμένο σενάριο, σύμφωνα με τους άνδρες-θύματα, περιλαμβάνει μια γυναίκα «αρπακτικό» η οποία συνευρίσκεται με έναν μεθυσμένο άνδρα όπου τον παρακινεί στο να πιει μέχρι να αποκοιμηθεί ή να λιποθυμήσει. Η γυναίκα τότε είτε προφορικά είτε με το άγγιγμα προσπαθεί να τον διεγείρει με σκοπό την σεξουαλική επαφή». Οι σεξουαλικά βίαιες γυναίκες μόνο περιστασιακά προσφεύγουν σε εξαναγκαστικές τακτικές, που προσδιορίζονται ως εκφοβισμός, εκβιασμός, φυσικός περιορισμός, χρήση φυσικής βίας ή χρήση όπλου. Στην συγκεκριμένη έρευνα, σχεδόν το 12% ή και λιγότερο από τους άνδρες-θύματα ανέφεραν ότι η γυναίκα άσκησε βία εναντίον τους, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις δεν ήταν ακραία. Γυναίκες κλείδωσαν άνδρες σε αυτοκίνητα, εμπόδισαν την έξοδό τους από ένα δωμάτιο, τους άρπαξαν, τους πέταξαν στο πάτωμα ή στο κρεβάτι, τους έδεσαν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι γυναίκες χαστούκισαν και χτύπησαν άνδρες που αντιστάθηκαν στις πράξεις τους. Λίγοι άνδρες ανέφεραν ότι οι γυναίκες τους εκβίασαν να έχουν ερωτική επαφή μαζί τους, απειλώντας τους ότι θα αποκαλύψουν πληροφορίες που θα τους βλάψουν σε γονείς, εργοδότες ή στις συντρόφους τους. Αρκετοί άνδρες δεν αναστατώνονται από τον σεξουαλικό εξαναγκασμό μιας γυναίκας και σπάνια ένα τέτοιο γεγονός επιδρά άσχημα σε αυτούς. Όταν ένας άνδρας είναι αντιμέτωπος με μια σεξουαλικά επιθετική γυναίκα, είναι πιθανότερο να το δει ως μια θετική ευκαιρία να έχει ερωτική επαφή και όχι σαν βιασμό. Ο σεξουαλικός εξαναγκασμός από μια γυναίκα ίσως ακόμη και να ενισχύσει τη φήμη του ανδρισμού του. Οι άνδρες επίσης, νιώθουν ότι δεν έχουν να φοβηθούν από μια μικρόσωμη, και πιο αδύναμη γυναίκα. Είναι επίσης δυνατόν οι άνδρες να

αρνούνται ή να ελαχιστοποιούν τη θυματοποίησή τους εξαιτίας ανδρικών αντιλήψεων του να είναι αυτοδύναμοι.

Οι Anderson and Dr. Cindi Struckman-Johnson (1998) συμπερασματικά ανέφεραν ότι οι άνδρες ενοχλούνται από τον γυναικείο σεξουαλικό εξαναγκασμό κυρίως όταν:

- Η γυναίκα χρησιμοποιεί φυσικό περιορισμό εναντίον τους. Ακόμα και αν ο άνδρας γνωρίζει ότι μπορεί να ξεφύγει, παραμένει σοκαρισμένος, μπερδεμένος και ίσως και φοβισμένος της γυναικείας χρήσης δύναμης.
 - Η γυναίκα τον εκμεταλλεύεται όταν είναι υπό την επήρεια ουσιών, ειδικά εάν η γυναίκα δεν είναι ελκυστική. Ορισμένοι δυσανασχετούν με την γυναίκα που τους αφαιρεί το δικαίωμα να διαλέξουν οι ίδιοι με ποια θα ήθελαν να έχουν σεξουαλική επαφή.
 - Ένας νεαρός άνδρας με συντηρητικά σεξουαλικά ιδανικά χάνει την παρθενικότητά του από μια σεξουαλικά εξαναγκαστική γυναίκα συνήθως μεγαλύτερή του. Ως αποτέλεσμα έχει να απορρίπτει κάθε γυναίκα στη ζωή του.
 - Όταν η γυναίκα έχει θέση στην εξουσία. Η έρευνα έδειξε ότι ορισμένοι άνδρες όπου ήταν στην φυλακή ήταν ιδιαίτερα αναστατωμένοι όταν γυναίκες μέσα στο συγκεκριμένο περιβάλλον τους εξανάγκασαν σε σεξουαλικές δραστηριότητες .
- Τέλος, η έρευνα του Struckman-Johnson (1998) δεν αποτιμά τη φύση του ψυχολογικού τραύματος των ανδρών. Παρόλα αυτά, σχόλια και συνεντεύξεις δείχνουν ότι άνδρες που είναι πολύ αναστατωμένοι από ένα περιστατικό γυναικείου σεξουαλικού εξαναγκασμού είναι πιθανόν να εμφανίσουν διαδοχική δυσπιστία και επιφυλακτικότητα απέναντι στις γυναίκες και να έχουν δυσκολίες στις σχέσεις τους.

Οι άνδρες που έχουν ζήσει ένα περιστατικό σεξουαλικού εξαναγκασμού είτε από γυναίκα είτε από άνδρα δεν αναφέρουν συνήθως το περιστατικό στην αστυνομία, τείνουν να μην αποκαλύπτουν το περιστατικό ακόμα και αν αναζητούν φαρμακευτική θεραπεία, και είναι απίθανο να αναζητήσουν ψυχολογική υποστήριξη ή θεραπεία για τα επακόλουθα συναισθηματικά προβλήματα. Οι επαγγελματίες υγείας θα πρέπει να είναι σε θέση να ενθαρρύνουν να βγει στην επιφάνεια αυτή η κρυφή πλευρά θυματοποίησης.

Σε έρευνα της Αμερικάνικης Κυβερνήσεως, το 39% των ανδρών ανέφεραν ότι

έχουν δεχθεί σωματική επίθεση από την σύντροφό τους (Tjaden, P. & Thoennes, N., 1998). Σε έρευνα της Νέας Ζηλανδίας, η οποία πραγματοποιήθηκε σε 539 άνδρες και

498 γυναίκες βρέθηκε ότι το 34% των ανδρών και το 27% των γυναικών ανέφεραν ότι δέχθηκαν σωματική επίθεση από τους συντρόφους τους (Peterson, K., 1999). Αυτή η έρευνα παρουσιάζει, ότι από την επίθεση των συντρόφων, το 58% ήταν εναντίον των ανδρών και το 42% εναντίον των γυναικών. Ο Straus βρήκε το ίδιο ποσοστό στην ανάλυση της έρευνας του. «Κάθε μελέτη που παρουσιάζει ένα ποσοστό παραπάνω του τριάντα περιγράφει ένα τύπο δείγματος το οποίο δεν είναι επιλογή δική μας (όπως ένα τυχαίο δείγμα κοινότητας ή ένα δείγμα φοιτητών). Βρήκε πως το ποσοστό των επιθέσεων των γυναικών στους άνδρες είναι περίπου το ίδιο με το ποσοστό των επιθέσεων των ανδρών στις συντρόφους τους» (Straus, 1997).

Αυτό το οποίο είναι ενδιαφέρον με την Commonwealth Fund Study on Women's Health είναι ότι, παρόλο που οι ερευνητές πήραν συνέντευξη και από 1,000 άνδρες, ώστε να συγκρίνουν τις απαντήσεις τους με εκείνες των 2,500 γυναικών όπου συμμετείχαν στην μελέτη, επέλεξαν να μην ρωτήσουν τους άνδρες ερωτήσεις που συνδέονται με την ενδοοικογενειακή βία. Ρωτώντας τους άνδρες, ίσως και να ανακάλυπταν πως ένας άνδρας δέχεται επίθεση από την σύντροφο του κάθε 10 ή και ακόμα κάθε 5 δευτερόλεπτα. Επειδή οι ερευνητές δεν ρώτησαν τους άνδρες δεν μπορούμε να έχουμε πληροφορίες για την θυματοποίηση τους, δεν μπορούμε να ξέρουμε κάθε πόσα δευτερόλεπτα ένας άνδρας γίνεται θύμα στην Αμερική. Παρόλο που πολλές φανατισμένες γυναίκες χρησιμοποιούν τα δεδομένα για να αναφέρουν πως 4 εκατομμύρια γυναίκες κακοποιούνται κάθε χρόνο (μια κάθε 9 δευτερόλεπτα όπως προαναφέραμε), τα δεδομένα δείχνουν ότι στην πραγματικότητα καμιά από αυτές δεν έχει αναφέρει πως έχει χτυπηθεί (0%).

Η Steinmetz γράφει ότι «Βρίσκονται μόνο μικρές διαφορές στο ποσοστό των συζύγων (γυναικών-ανδρών) οι οποίοι αναφέρουν ότι πετάνε πράγματα, σπρώχνουν, απειλούν χτυπάνε με το χέρι ή με κάποια αντικείμενο. Μάλιστα το σύνολο της βίας και από τις τρεις μελέτες ήταν όμοιο. Τα δεδομένα από το εθνικό αντιπροσωπευτικό δείγμα (Straus et al., 1977), που βασίστηκαν σε αναφορές βίας στην διάρκεια του 1975, βρήκαν τις γυναίκες να είναι ελαφρά πιο υψηλές σε όλες τις κατηγορίες εκτός από το σπρώξιμο και τον εξαναγκασμό. Το συνολικό αποτέλεσμα, παρόλα αυτά ήταν ίδιο». (Steinmetz, 1978). Ο Gelles γράφει :

...«Επειδή κάθε συζήτηση του προβλήματος του «κακοποιημένου άνδρα» θεωρείται «πολιτικά λανθασμένη», υπάρχουν μερικά, διαθέσιμα και αποτελεσματικά προγράμματα τα οποία αναπτύχθηκαν για τους άνδρες, θύματα της συντροφικής κακοποίησης. Με αυτόν τον τρόπο, αν οι γιατροί μπορούν με επιτυχία να διακρίνουν την κακοποίηση στους άνδρες, υπάρχουν μερικές υπηρεσίες ή προγράμματα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά» (Gelles, 1996).

Ο Fiebert γράφει για την λεπτομερή βιβλιογραφία πάνω στην έρευνα της ενδο- οικογενειακής βίας: «Αυτή η βιβλιογραφία εξετάζει 85 ακαδημαϊκές έρευνες, 70 εμπειρικές μελέτες και 15 κριτικές , οι οποίες αποδεικνύουν ότι οι γυναίκες είναι φυσικά επιθετικές ή πιο επιθετικές από τους άνδρες στις συντροφικές τους σχέσεις. Το συνολικό μέγεθος του δείγματος στις μελέτες ξεπέρασε τις 58,000». Χωρίς την κλίμακα Conflict Tactics Scale (CTS) καμία από αυτές τις αναφορές δε θα μπορούσε να γίνει. Σήμερα δεδομένα από την έρευνα του 1994, Commonwealth Fund Survey of Women's Health , χρησιμοποιούνται στην βιβλιογραφία της ενδοοικογενειακής βίας η οποία αναφέρει: «το 8,4% των γυναικών ηλικίας 18 έως 65 χρόνων οι οποίες συζούσαν με τους συντρόφους τους (4,4 εκατομμύρια) κακοποιήθηκαν από αυτούς το προηγούμενο έτος». Αυτές οι στατιστικές προέρχονται από την ερευνήτρια Dr. Stacey Plichta, η οποία παρουσιάζει τον εαυτό της ως φεμινίστρια ερευνήτρια. Αυτό που λέει για η κλίμακα της ενδοοικογενειακής βίας (CTS) :

«Η συντροφική κακοποίηση υπολογίζεται σε εκείνες τις γυναίκες οι οποίες συζούν ή είναι παντρεμένες με έναν άνδρα (και στις δυο περιπτώσεις θεωρείται σύντροφός της). Αυτές οι ερωτήσεις προέρχονται από την κλίμακα ενδοοικογενειακής βίας (CTS) , ένα όργανο με κύρος και αξιοπιστία (Plichta, 1996, p.240).

Σε Αμερικάνική μελέτη για την ενδοοικογενειακή βία από το Center for Policy Research (Tjaden, P. & Thoennes, K., 1998) αναφέρεται μια σημαντική διαφορά ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες οι οποίες ανέφεραν πως έχουν χτυπηθεί στην διάρκεια της ζωής από τους συντρόφους τους. Το πραγματικό ποσοστό των γυναικών το οποίο «έχει χτυπηθεί» συγκρινόμενο με όλες εκείνες τις επιθέσεις εναντίον τους ήταν λιγότερο του 10% (8,5%) , ακόμη τραγικό και σημαντικό αλλά πολύ λιγότερο από τις υποστηρικτικές αναφορές στην φιλολογία των αντίστοιχων ερευνών και στις παρουσιάσεις. Αυτή η μελέτη αναφέρει πως δεν

υπάρχει στατιστική διαφορά ανάμεσα στον αριθμό των ανδρών και των γυναικών όπου επιζητήσαν ιατρική περίθαλψη για τα τραύματά τους. Αυτό το οποίο είναι ενδιαφέρον με την συγκεκριμένη έρευνα είναι ότι αναφέρει πως το 39% (δύο στα πέντε θύματα) των συντροφικών σωματικών επιθέσεων και τραυμάτων ήταν εναντίον ανδρών, παρόλο που δεν φαίνεται να υποστηρίζει το ίδιο ποσοστό επιθέσεων ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες, ούτε εισηγείται ότι οι άνδρες θύματα στοιχειοθετούν μόνο το 5 με το 15 ποσοστό επί τοις εκατό. Αυτοί στοιχειοθετούν περίπου το 40 % των θυμάτων της ενδο-οικογενειακής βίας που έχουν υποστεί επίθεση από τις γυναίκες συντρόφους τους. Εάν οι επιθέσεις εναντίον των ανδρών παρουσιάζονται σε ποσοστά του 35%, 40%, ή του 50%, αυτό παραμένει ένας σημαντικός αριθμός ώστε να γίνει ένας σημαντικός λόγος για κοινωνικό ενδιαφέρον.

Τι συμβαίνει όμως με το «ποσοστό της επαναλαμβανόμενης συχνότητας» των επιθέσεων ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες ; Υπάρχει καμιά διαφορά; Η National Family Violence Survey του 1975 ανέφερε : Η επαναλαμβανόμενη συχνότητα των επιθέσεων ανά χρόνο ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες είναι περίπου η ίδια. Μάλιστα, ο «μέσος όρος» του συνόλου δείχνει πως οι γυναίκες σύζυγοι είναι λίγο πιο ψηλά στο ποσοστό επιθέσεων από τους άνδρες συζύγους, σε σύνολο περίπου του 10,1 των επιθέσεων για τις γυναίκες δράστες ανά χρόνο και 8,8 για τους άνδρες δράστες ανά χρόνο. Ακόμα και για στις πιο «βίαιες επιθέσεις» τα δεδομένα δείχνουν ένα ποσοστό της τάξεως του 8,8 για τις γυναίκες και του 8,0 για τους άνδρες ανά χρόνο. Η «διάμεσος» του συνόλου δείχνει ακόμα μικρότερη διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες συζύγους όταν προέρχεται από την συχνότητα των επαναλαμβανόμενων επιθέσεων.

Ο Straus αναφέρει: « Ο μέσος όρος της συχνότητας των περιστατικών υπερβαίνει την υπόθεση επειδή υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις στις όποιες η βία είναι σχεδόν ένα καθημερινό ή εβδομαδιαίο γεγονός. Για αυτό τον λόγο η διάμεσος δίνει μια πιο ρεαλιστική εικόνα της τυπικής συχνότητας της βίας στις βίαιες οικογένειες». (Straus, 1977) Μια δεκαετία αργότερα αναλύοντας το 1985 την NFVS (National Family Violence Survey) οι γυναίκες οι οποίες ανέφεραν ότι δέχθηκαν επίθεση: «Σύμφωνα με τις 450 γυναίκες, οι σύντροφοί τους ανέφεραν κατά μέσο όρο 7,2 % των επιθέσεων από τους άνδρες είναι μεγαλύτερη από εκείνη των γυναικών, η διαφορά είναι πολύ μικρή για να θεωρείται στατιστικά σημαντική. Το γεγονός ότι ο μέσος όρος του αριθμού των επιθέσεων από τους

άνδρες συντρόφους είναι υψηλότερος δεν πρέπει να επισκιάσει το γεγονός ότι οι βίαιες γυναίκες πραγματοποιούν κατά μέσο όρο 6% ασήμαντων και 5% σοβαρών επιθέσεων το χρόνο, ενδεικτικό για τις επαναλαμβανόμενες επιθέσεις τόσο από τις γυναίκες όσο και από τους άνδρες.» (Straus, 1997)

Όταν κάποιος ρωτήσει τους ερευνητές της ενδο-οικογενειακής βίας ποιο είναι το «ποσοστό» των γυναικών θυμάτων συγκρινόμενο με εκείνο των ανδρών θυμάτων της ενδο-οικογενειακής βίας, αυτοί κατευθείαν θα απευθυνθούν στα δεδομένα της «αρχαιακής» έρευνας οι οποία παρουσιάζει ένα ποσοστό 87% των γυναικών θυμάτων και ένα ποσοστό της τάξης του 13 % για τους άνδρες θύματα. Αν αναφέρουν τα δεδομένα της “Survey”, αυτοί απευθύνονται στην έρευνα της Αμερικάνικης κυβέρνησεως U.S Government survey, δηλαδή της National Crime Victimization Survey (NCVS) η οποία δείχνει την μεγαλύτερη ποσοστιαία διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες θύματα. Η NCVS αναφέρει ένα ποσοστό του 85% των γυναικών θυμάτων και ένα ποσοστό του 15 % των ανδρών θυμάτων. Αλλά όταν ρωτήσεις αυτούς τους ίδιους ερευνητές ποιος είναι ο «προβαλλόμενος» αριθμός των γυναικών θυμάτων της ενδο-οικογενειακής βίας μέσα στο γενικό πληθυσμό, αυτοί θα απευθυνθούν στα δεδομένα της «Randomized Survey» εκτός από την NCVS. Θα αναφέρουν πως 4 με 6 εκατομμύρια γυναίκες δέχονται επίθεση κάθε χρόνο. Αυτό το όποιο είναι ενδιαφέρον, είναι ότι αυτές οι ίδιες έρευνες καθιστούν ενδεδειγμένο ότι οι άνδρες και οι γυναίκες επιτίθενται ο ένας στον άλλο περίπου στην ίδια συχνότητα 50/50. Αυτή η σύγχυση και η συνένωση της αρχαιακής με την τυχαία έρευνα είναι παραπλανητική και αντίθετη προς τους κανόνες της σωστής επαγγελματικής έρευνας όταν παρουσιάζονται δεδομένα πάνω στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας.

8.5 Γυναίκες εναντίον γυναικών

Μια άλλη συχνή αναφερόμενη υπόθεση σχετικά με την οικογενειακή βία είναι ότι η ανδρική κυριαρχία είναι ο αιτιολογικός παράγοντας για την κακοποίηση της συζύγου. Αν η κοινωνία δεν είχε δεχτεί την ανδρική κυριαρχία, λιγότερες γυναίκες θα ήταν κακοποιημένες. Γυναίκες οι οποίες είναι ελεύθερες από την ανδρική κυριαρχία μέσα στο σπίτι θα έπρεπε να είναι ελεύθερες και από

την οικογενειακή βία. Παρόλα αυτά, έρευνα έδειξε ότι γυναίκες που αναφέρουν ανθρωποκτονίες με ποσοστό 3,4% ήταν γυναίκες που σκότωσαν τις λεσβίες συντρόφους τους. 29 Σύμφωνα με την Claire Renzetti οι γυναίκες ομοφυλόφιλες κακοποιούν η μια την άλλη σχεδόν στον ίδιο βαθμό που συμβαίνει στις ετεροφυλικές σχέσεις.

Η βία στις λεσβιακές σχέσεις είναι ένα αντικείμενο που παρέμενε «πίσω από τις κλειστές πόρτες» μέχρι πρόσφατα. Μόλις στο πρόσφατο παρελθόν οι γυναίκες έχουν ξεκινήσει να ονοματίζουν και να συζητούν για τις εμπειρίες κακοποίησης. Ένας λόγος ίσως είναι ότι η κακοποίηση, γενικά, μέχρι πρόσφατα, ήταν κρυφή. Όμως, επιπλέον λόγοι έχουν κάνει πιο δύσκολο για τις λεσβίες να συζητούν για την κακοποίηση στις σχέσεις τους. Πολλές λεσβίες θεωρούν την ομοφυλόφιλη σχέση ως μια θετική εναλλακτική στις ετερόφυλες σχέσεις. Συχνά υπάρχει η πεποίθηση ότι οι γυναίκες αλληλεπιδρούν με ένα υποστηρικτικό τρόπο συνεπώς δεν μπορούν να κακοποιούν. Γι' αυτό, η κακοποίηση θεωρείται ότι συμβαίνει μόνο στις ετερόφυλες σχέσεις. Άλλοι λόγοι είναι τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις που έχει η κοινωνία απέναντι στις ομοφυλόφιλες σχέσεις. Υπάρχει φόβος να ανοίξει κανείς μια συζήτηση για την κακοποίηση και ακόμα περισσότερο αρνητισμός, για την κοινωνία των ομοφυλόφιλων. Παρόλο που πολλές όψεις της οικογενειακής βίας ανάμεσα σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια είναι παρόμοιες με αυτές που αναφέρονται από τα ετερόφυλα θύματα, δεν είναι εντελώς ίδιες. Οι δράστες επιχειρούν τύπους κακοποίησης βασισμένους στην ταυτότητα και τη δυναμική της κοινότητας και περιλαμβάνουν:

- Δημοσίευση ή απειλή ότι θα δημοσιεύσουν τον σεξουαλικό προσανατολισμό του συντρόφου τους ή την ταυτότητα του φύλου τους στην οικογένεια, τον εργοδότη, στην αστυνομία, ή σε άλλες καταστάσεις που ίσως προκαλούν φόβο στο θύμα.
- Ενίσχυση του φόβου ότι κανείς δεν πρόκειται να βοηθήσει το θύμα επειδή είναι ομοφυλόφιλος, ή ότι γι' αυτό το λόγο το άτομο «αξίζει» την κακοποίηση.
- Το να λέει στο θύμα ότι η επιθετική συμπεριφορά είναι φυσιολογικό φαινόμενο στις ομοφυλόφιλες σχέσεις, ή ότι δεν μπορεί να θεωρείται ενδο-οικογενειακή βία καθώς συμβαίνει μεταξύ ομοφυλοφίλων.

8.6 Η κακοποίηση στις ομοφυλόφιλες σχέσεις έναντι της κακοποίησης στις

ετερόφυλες σχέσεις.

Ομοιότητες :

- ❌ Η κακοποίηση είναι πάντα ευθύνη του δράστη και είναι θέμα επιλογής.
- ❌ Τα θύματα συχνά δεν «βλέπουν» ότι κακοποιούνται από τους συντρόφους τους και μερικές φορές ακόμη και η οικογένεια, οι φίλοι μπορούν να συγχωρήσουν την επιθετική συμπεριφορά.
- ❌ Είναι δύσκολο για τα θύματα κακοποίησης να εγκαταλείψουν τη σχέση τους.
- ❌ Η κακοποίηση δεν είναι ποτέ τρόπος επίλυσης προβλημάτων στις σχέσεις.
- ❌ Τα θύματα νιώθουν υπεύθυνα για τις βίαιες πράξεις και την συναισθηματική κατάσταση των συντρόφων τους και πιστεύουν ότι μπορούν να εμποδίσουν την επανάληψη τέτοιων επεισοδίων.
- ❌ Η κακοποίηση συνήθως γίνεται ολοένα και χειρότερη.
- ❌ Ο δράστης απολογείται κάθε φορά μετά το επεισόδιο, δίνοντας ψεύτικες υποσχέσεις ότι αυτό δεν θα ξανασυμβεί.
- ❌ Εμφανίζονται συνήθως μερικά από τα ακόλουθα αποτελέσματα: ντροπή, σωματικά τραύματα, προβλήματα υγείας ακόμα και μακροχρόνια, διαταραχές ύπνου, κοινωνική απομόνωση, έλλειψη εμπιστοσύνης, απογοήτευση, χαμηλή αυτοεκτίμηση, έλλειψη αυτοπεποίθησης, άγχος, αισθήματα απελπισίας, αντικοινωνική συμπεριφορά.

Διαφορές :

- ❌ Υπάρχουν λιγότερες υπηρεσίες για τα κακοποιημένα άτομα ομοφυλόφιλων σχέσεων.
- ❌ Οι ομοφυλόφιλοι μπορεί να αντιμετωπίσουν έλλειψη κατανόησης της σοβαρότητας της κακοποίησης όταν αναφέρουν περιστατικά σε θεραπευτές, στην αστυνομία ή σε γιατρούς.

- Ø Τα κοινωνικά στερεότυπα αρνούνται τις ομοφυλόφιλες σχέσεις και η στάση τους ποικίλλει από το «ποιος νοιάζεται» μέχρι «αυτές οι σχέσεις είναι γενικά ανισόρροπες και ανθυγιεινές».
- Ø Τα καταφύγια κακοποιημένων γυναικών ίσως δεν δείξουν την ίδια ευαισθησία σε ομοφυλόφιλες γυναίκες (θεωρητικά τα καταφύγια είναι ανοικτά προς όλες τις γυναίκες κι έτσι ένα θύμα ίσως δεν νιώθει ασφαλές καθώς η δράστης μπορεί να έχει επίσης πρόσβαση στο καταφύγιο). Όσο για τους άνδρες ομοφυλόφιλους υπάρχουν πολύ λιγότερα μέρη για να ζητήσουν βοήθεια.
- Ø Στις ομοφυλόφιλες σχέσεις υπάρχουν επιπλέον φόβοι του να χαθεί η σχέση που επιβεβαιώνει τον σεξουαλικό προσανατολισμό του ατόμου. Φόβος του να μην γίνει το άτομο πιστευτό σχετικά με την κακοποίηση και φόβος του να χάσει τους φίλους και την υποστήριξη μέσα στις ομοφυλόφιλες κοινότητες.

Δεν υπάρχουν αξιόπιστες στατιστικές που να παρουσιάζουν την εμβέλεια αυτού του προβλήματος. Έρευνες έχουν προσπαθήσει να παρουσιάσουν το φαινόμενο της λεσβιακής βίας, αλλά υπήρξε μικρή συνοχή στα αποτελέσματα. Όσον αφορά τις λεσβίες πρέπει συνήθως να βασιζόμαστε σε ανέκδοτες αναφορές για να εκτιμήσουμε το βαθμό της κακοποίησης μέσα στην λεσβιακή κοινότητα.

Οι λεσβίες που κακοποιούν έχουν μεγαλύτερη επιθυμία για έλεγχο από εκείνες που έχουν δεχτεί κακοποίηση. Είναι λιγότερο άνετες με την επαφή και τη σύνδεση από άλλες. Τείνουν να απομονώνονται, αποφεύγουν να συνδέονται με άλλους ανθρώπους και αποφεύγουν προσκλήσεις για διασκέδαση σε κοινωνικές δραστηριότητες. Προτιμούν να είναι μόνες, αλλά συγχρόνως υποφέρουν από αισθήματα μοναξιάς και απομόνωσης όπως επίσης θυμό, εχθρότητα όταν νιώθουν να εγκαταλείπονται. Συχνά φοβούνται το αίσθημα της «παγίδευσης». «Κακοποίηση μπορεί να είναι η έννοια του ελέγχου των διαπροσωπικών επαφών από τον θύτη» (Paula Poorman, Sheila Seelau 2001)

8.7 Συνέπειες της κακοποίησης στις ομοφυλόφιλες σχέσεις

Ό, τι ισχύει για τις ετερόφυλες σχέσεις ισχύει και για την κακοποίηση μεταξύ γυναικών. Μπορεί να προκληθούν φυσικά τραύματα, μερικά από τα οποία ίσως δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα υγείας. Η φυσική βία συνήθως συνοδεύεται από

τύπους συναισθηματικής βίας. Στην πραγματικότητα η κακοποίηση μπορεί να έχει κυρίως ή αποκλειστικά συναισθηματική και ψυχολογική φύση. Οι αντιδράσεις μιας γυναίκας έναντι της κακοποίησης μπορεί να είναι αμέσως φανερές ή να εμφανιστούν καιρό μετά που η κακοποίηση έχει σταματήσει. Η αντίδρασή της συνδέεται άμεσα με τον χαρακτήρα του ατόμου, όπως επίσης και πώς αντιδρά η κοινότητα στην αποκάλυψη της κακοποίησης.

Ορισμένες φορές, μπορεί να είναι δύσκολο να ξεχωρίσει κανείς τα συναισθηματικά αποτελέσματα της κακοποίησης από άλλους παράγοντες τους οποίους οι γυναίκες προσπαθούν να ξεπεράσουν. Μερικά από τα συνηθισμένα αποτελέσματα της κακοποίησης που οι γυναίκες αναφέρουν περιλαμβάνουν:

- ❌ Αυτοκατηγορία. Πολλές γυναίκες οι οποίες είναι κακοποιημένες θεωρούν ότι εκείνες το έχουν προκαλέσει και μπορούν με κάποιο τρόπο να το σταματήσουν.
- ❌ Ανησυχία, ένταση, χαμηλή ενέργεια, θλίψη, αϋπνία, αλλαγή της όρεξης για φαγητό.
- ❌ Φυσικοί πόνοι (όπως πονοκέφαλος) ή άλλες δυσκολίες όχι ακριβώς προκληθείσες από φυσικό τραύμα.
- ❌ Ντροπή. Ίσως νιώθει ντροπή για ό, τι έχει συμβεί, κάτι που την εμποδίζει να πλησιάσει τον καθέναν.

Χαμηλή αυτοεκτίμηση και έλλειψη αυτοπεποίθησης. Σχεδόν πάντα υπάρχουν

αισθήματα αναξιοσύνης και ανεπάρκειας ως αποτελέσματα κακοποίησης. Αυτά τα αισθήματα μπορούν να γενικευτούν σε άλλους τομείς της ζωής του θύματος, να επηρεάσουν την πίστη του για την αξία του και την ικανότητα να τα καταφέρνει στη ζωή του. Ορισμένες λεσβίες έχουν ήδη αρνητική αυτοεικόνα που προέρχεται από την εσωτερίκευση των κοινωνικών μηνυμάτων που κατακρίνουν και απορρίπτουν τον λεσβιασμό. Αυτό και μόνο μπορεί να εμποδίσει μια γυναίκα από το να ζητήσει βοήθεια ή να πει στους άλλους για την κακοποίηση που δέχτηκε. Ίσως σκεφτεί ότι επειδή είναι λεσβία αξίζει να κακοποιείται και δεν αξίζει βοήθεια.

Φαίνεται να είναι ένας αναμφίβολου πολιτιστικός «κανόνας» το να επιτρέπονται ή να ενθαρρύνονται ασήμαντες επιθέσεις γυναικών σε ορισμένες περιστάσεις. Οι Stark και McEnoy (1970) ανακάλυψαν ότι υπάρχει ίση υποστήριξη μιας γυναίκας που χτυπάει τον σύζυγο με έναν άνδρα που χτυπάει τη σύζυγό του. Η Greenblat (1983) ανακάλυψε ότι τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες είναι πιο «δεκτικοί» στην ιδέα ότι οι γυναίκες χτυπούν τους συζύγους τους παρά ότι οι άνδρες χτυπούν τις συζύγους τους και επισημαίνει ότι αυτό συμβαίνει διότι οι γυναίκες που επιτίθενται είναι λιγότερο πιθανό να προκαλέσουν σωματική βλάβη. Αυτοί οι «κανόνες» που ανέχονται τη βία χαμηλού βαθμού από τις γυναίκες μαθαίνονται με διάφορους τρόπους. Για παράδειγμα, ακόμα και μια απλή παρατήρηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης πιστοποιεί u972 ότι, σχεδόν κάθε μέρα, υπάρχουν σκηνές που απεικονίζουν ένα άνδρα που κάνει ένα προσβλητικό ή χυδαίο σχόλιο και μια αγανακτισμένη γυναίκα που απαντάει «χαστουκίζοντας τον αγενή». Αυτό παρουσιάζει ένα μοντέλο επίθεσης ως ηθικά σωστής συμπεριφοράς σε εκατομμύρια γυναίκες.

Ο κίνδυνος προς τις γυναίκες φαίνεται από μελέτες που δείχνουν ότι η ελάχιστη βία εκ των γυναικών αυξάνει την πιθανότητα σοβαρών επιθέσεων από τους άνδρες. Μερικές φορές πρόκειται για άμεση και σοβαρή αντεκδίκηση. Όμως, ανεξάρτητα από το εάν συμβαίνει αυτό, ενισχύει την παραδοσιακή ανεκτικότητα της επίθεσης στο γάμο. Όταν η γυναίκα χαστουκίζει ή πετάει κάτι πάνω στο άνδρα για ένα εξωφρενικό γεγονός, ενισχύει τη δικαιολογία του άνδρα να την χτυπήσει εκείνος όταν εκείνη κάνει κάτι εξωφρενικό.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το ζήτημα της ενδο-οικογενειακής βίας και της σωστής της αντιμετώπισης είναι ένα θέμα ακανθώδες και φλέγον με πολλές παραμέτρους και αρνητικές συνέπειες γι άτομα και τη κοινωνία. Δυστυχώς παλιότερα, όταν δεν ήταν ακόμα τόσο πολύ εξαπλωμένο χάθηκαν ευκαιρίες για το δραστικό περιορισμό του και την αποτροπή της εξάπλωσης του, με αποτέλεσμα αυτό να γιγαντωθεί και να γίνει μια σύγχρονη μάστιγα. Πλέον η αντιμετώπιση του έχει γίνει πολύ δύσκολη, καθώς δεν είναι ένα ζήτημα απλό, αλλά μια σύνθετη κατάσταση που προϋποθέτει την αντιμετώπιση πολλών επιμέρους θεμάτων, που έχουν σχέση με αυτό. Η ανησυχητική και ραγδαία του εξάπλωση μας κάνει όλους πολύ σκεπτικούς για το τι μέλλει γενέσθαι. Τι όμως μέλλει γενέσθαι; Μπορούμε να τα καταφέρουμε; Ας είμαστε συγκρατημένοι αλλά και αισιόδοξοι. Βεβαίως και μπορούμε αλλά ο δρόμος που πρέπει να διανύσουμε είναι μακρύς ,ανηφορικός και δύσκολος. Αν γίνουν πράξη οι προτάσεις των επιτροπών που ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό, αν υπάρξει συστράτευση όλων μας, ατόμων, κοινωνίας, κράτους και φορέων και σπάσει η σιωπή τότε θα μπορούμε να είμαστε και αισιόδοξοι. Η προσπάθεια όμως, που εντάσσεται σε μια συνολική προσπάθεια βελτίωσης της κοινωνίας μας, πρέπει όμως να γίνει οπωσδήποτε από όλους μας.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

1.1 Σημαντικότητα έρευνας

Η σημαντικότητα της έρευνας έγκειται κυρίως στα αποτελέσματά της, που είναι σημαντικά τόσο για τον κοινωνικό λειτουργό, όσο και για άλλους ειδικούς και επαγγελματίες, αφού φωτογραφίζουν σε μεγάλο βαθμό το προφίλ, την προσωπικότητα και την στάση που έχουν οι σπουδάστριες του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών απέναντι στην συντροφική βία. Εξίσου σημαντικές είναι και οι προτάσεις που προκύπτουν από την διεξαγωγή της έρευνας, καθώς μπορούν να συντελέσουν στην αξιολόγηση και στην βελτίωση της κατάστασης που επικρατεί στην Ελλάδα σχετικά με το κοινωνικό φαινόμενο της συντροφικής βίας, ώστε να ανταποκριθεί το κράτος όσο καλύτερα γίνεται στις ανάγκες όλων των γυναικών που έχουν υποστεί κάποια μορφή βίας στις σχέσεις τους.

1.2 Είδος έρευνας

Το είδος της έρευνας που θα ακολουθήσουμε είναι η ποσοτική. Σύμφωνα με το θέμα μας, μας ενδιαφέρει να ερευνήσουμε τον βαθμό ανοχής της σωματικής και ψυχολογικής βίας στις συντροφικές σχέσεις των σπουδαστριών του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών. Επιλέξαμε την ποσοτική έρευνα λοιπόν, γιατί ο πληθυσμός που θα εξετάσουμε είναι αρκετά μεγάλος και μας ενδιαφέρει η αναγωγή των αποτελεσμάτων σε ποσοστιαίες μονάδες, εφόσον ερευνούμε τον βαθμό ανοχής.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της ποσοτικής έρευνας είναι η δυνατότητα προσέγγισης μεγάλου μέρους του πληθυσμού καθώς και η συγκριτικά μικρότερη επένδυση χρόνου που χρειάζεται από τον ερευνητή. Επιπλέον, η ποσοτική έρευνα επιτρέπει την σύνδεση δύο ή περισσότερων χαρακτηριστικών για μεγάλο αριθμό περιπτώσεων, αναδεικνύοντας έτσι τις γενικές τάσεις που εμφανίζονται στο δείγμα και τέλος, διακρίνεται για την έμφαση της στην αντικειμενική και ακριβή μέτρηση των κοινωνικών φαινομένων. (Κυριαζή, Ν., 1999)

1.3 Σκοπός έρευνας

Να διερευνηθεί η άποψη των σπουδαστριών του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών σχετικά με τον βαθμό ανοχής της σωματικής και ψυχολογικής βίας που ασκείται στα πλαίσια των συντροφικών τους σχέσεων από την πλευρά των ανδρών προς τις γυναίκες – συντρόφους.

1.4 Στόχοι έρευνας

Οι στόχοι της έρευνας μας είναι οι εξής:

- A) Η διερεύνηση του βαθμού ανοχής των σπουδαστριών του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών στη σωματική βία
- B) Η διερεύνηση του βαθμού ανοχής των σπουδαστριών του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών στην ψυχολογική βία.

1.5 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που θέσαμε για την διεξαγωγή της έρευνας είναι τα ακόλουθα:

- 1) Ποιος είναι ο βαθμός ανοχής στην σωματική βία και στην ψυχολογική βία των σπουδαστριών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών.
- 2) Ποια μορφή σωματικής βίας έχουν δεχτεί σε μεγαλύτερο ποσοστό οι σπουδάστριες του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών
- 3) Ποια μορφή ψυχολογικής βίας έχουν δεχτεί σε μεγαλύτερο ποσοστό οι σπουδάστριες του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών
- 4) Ποια τα συναισθήματα που νιώθουν στην σωματική βία και την ψυχολογική βία οι σπουδάστριες του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών.

- 5) Ποιος είναι ο τρόπος αντιμετώπισης στην ψυχολογική βία και στην σωματική βία των σπουδαστριών του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών.

1.6 Πληθυσμός

Ως πληθυσμός της έρευνας μας ορίζονται οι σπουδάστριες όλων των εξαμήνων του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών για το έτος 2009-2010, ο οποίος ανέρχεται συνολικά στις 763 σπουδάστριες.

1.7 Δείγμα

Η μέθοδος δειγματοληψίας που θα ακολουθήσουμε είναι η βολική δειγματοληψία, η οποία ανήκει στα δείγματα μη πιθανοτήτων. Τα δείγματα μη πιθανοτήτων είναι πολύ λιγότερο περίπλοκα όσο αφορά την συγκρότησή τους, λιγότερο δαπανηρά και απολύτως επαρκή στις περιπτώσεις που οι ερευνητές δεν προτίθενται να γενικεύσουν τα ευρήματα τους πέρα από το εν λόγω δείγμα. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται συνήθως στις επισκοπήσεις μικρής κλίμακας. (Cohen, Manion 2000:129).

Από όλα τα είδη που ανήκουν στα δείγματα μη πιθανοτήτων επιλέξαμε την βολική δειγματοληψία καθώς επιλέγονται τα πλησιέστερα άτομα, για να χρησιμεύσουν ως απαντώντες, και αυτή η διαδικασία συνεχίζεται μέχρι να αποκτηθεί το απαιτούμενο μέγεθος του δείγματος. Συχνά στην βολική δειγματοληψία επιλέγονται ως απαντητές μαθητές ή φοιτητές διδασκαλικών σχολών (Cohen, Manion 2000:130).

Έτσι, με βάση την βολική δειγματοληψία ως δείγμα επιλέχθηκαν 300 σπουδάστριες του τμήματος κοινωνικής εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών δηλαδή ποσοστό 39,3%. Η επιλογή των ατόμων του συγκεκριμένου τμήματος έγινε λόγω της ιδιαίτερης γνώσης και ευαισθητοποίησης που έχουν τα συγκεκριμένα άτομα στο θέμα, η οποία πηγάζει από τη φύση της σχολής καθώς και μέσα από τη γνώσεις που λαμβάνουν από το σεμινάριο τελειόφοιτων με την κυρία Πενταράκη και από το μάθημα πληθυσμιακές ΙΙ με την κυρία Γεώργιου, που δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο θέμα.

1.8 Επιλογή ερευνητικού εργαλείου

Το ερευνητικό εργαλείο της ποσοτικής έρευνας είναι το ερωτηματολόγιο και αυτό γιατί η δυνατότητα συλλογής στοιχείων από μεγάλο αριθμό ατόμων για τα ίδια θέματα, η συγκρισιμότητα τους καθώς και η δυνατότητα ποσοτικοποίησης και στατιστικής ανάλυσης των στοιχείων που συλλέγονται καθιστούν την χρήση του ως το κύριο εργαλείο της ποσοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες. (Κυριαζή, Ν 1999:119)

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας που θα διεξάγουμε θα παραδοθεί ιδιόχειρος στο δείγμα. Θα περιλαμβάνει 28 ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, οι οποίες χωρίζονται και αυτές με την σειρά τους σε δύο θεματικές ενότητες. Η πρώτη θεματική ενότητα των ερωτήσεων περιλαμβάνει ερωτήσεις που αφορούν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων. Η δεύτερη θεματική ενότητα η οποία αποτελεί και το κύριο μέρος του ερωτηματολογίου θα περιλαμβάνει υποκειμενικές ερωτήσεις στάσεων και απόψεων.

1.9 Τόπος και χρόνος έρευνας

Η έρευνα θα διεξαχθεί στο χώρο του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών, καθώς απευθύνεται σε σπουδάστριες και η διανομή των ερωτηματολογίων θα πραγματοποιηθεί μέσα σε 10 εργάσιμες ημέρες (15 έως 20 και 22 έως 26 Φεβρουαρίου). Τις πρώτες 5 ημέρες θα μοιραστούν τα πρώτα 150 ερωτηματολόγια στις σπουδάστριες του τμήματος κοινωνικής εργασίας και τις επόμενες 5 ημέρες τα υπόλοιπα 150 ερωτηματολόγια. Από την στιγμή που θα μοιράζονται τα ερωτηματολόγια θα δίνεται χρονικό περιθώριο δύο ωρών μέχρι να τα επιστρέψουν, ώστε να είμαστε όσο το δυνατό σίγουροι γίνεται ότι τα ερωτηματολόγια θα επιστραφούν από τις σπουδάστριες και ότι δεν θα το ξεχάσουν λόγω του σύντομου χρονικού διαστήματος. Οι σπουδάστριες θα ενημερώνονται κάθε φορά που θα λαμβάνουν το ερωτηματολόγιο για το σημείο που θα πρέπει να το επιστρέψουν μετά από δύο ώρες.

Το σημείο που ορίστηκε για την επιστροφή του ερωτηματολογίου ήταν μπροστά από το γραφείο της γραμματείας του τμήματος κοινωνικής εργασίας.

1.10 Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας

Οι φοιτήτριες του τμήματος κοινωνικής εργασίας της σχολής επαγγελματών υγείας και πρόνοιας του ΤΕΙ Πάτρας που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα ενημερώθηκαν από τη στιγμή που έλαβαν τα ερωτηματολόγια ότι αυτά θα χρησιμοποιηθούν στο κομμάτι της έρευνας της πτυχιακής μας εργασίας. Τους γνωστοποιήσαμε το θέμα της πτυχιακής μας καθώς και τις παραμέτρους αυτής.

Όλα τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν ανώνυμα με μόνο στοιχείο τη φοίτηση των ερωτηθέντων στη συγκεκριμένη σχολή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκεις;

Πίνακας 1 : Κατανομή ερωτηθέντων ανά ηλικία		
Ηλικιακή Ομάδα	%	(Ποσοστό)
Κάτω από 18 ετών	0	10, 0%
21-23	30	43, 3%
24- 25	0	26, 7%
26 και άνω	0	20, 0%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100 ,0%

Όσον αφορά την κατανομή των ερωτηθέντων ανά ηλικιακή ομάδα παρατηρούμε ότι :

- το 10,0% (N=30) του δείγματος είναι κάτω των 18 ετών
- το 43,3% (N=130) του δείγματος είναι μεταξύ 21 και 23 ετών
- το 26,7% (N=80) του δείγματος είναι μεταξύ 24 και 25 ετών και το
- το 20,0% (N=60) του δείγματος είναι 26 ετών και άνω

2. Ποιο είναι το έτος της φοίτησης σου;

Έτος Φοίτησης		% (Ποσοστό)
1 ο	0	0,00%
2 ο	0	0,00%
3 ο	0	3,33%
4 ο	0	0,00%
5 ο ΚΑΙ ΑΝΩ	40	6,67%
ΣΥΝΟΛΟ	00	00,00%

Όσον αφορά το έτος φοίτησης έχουμε :

- το 10,0% (N=30) του δείγματος είναι στο πρώτο έτος σπουδών
- το 20,0% (N=60) του δείγματος είναι στο δεύτερο έτος σπουδών
- το 13,33% (N=40) του δείγματος είναι στο τρίτο έτος σπουδών
- το 10,0% (N=30) του δείγματος είναι στο τέταρτο έτος σπουδών και τέλος
- το 46,67% (N=140) του δείγματος είναι από το πέμπτο έτος των σπουδών και άνω.

3. Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

Πίνακας 3 : ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		
Κατάσταση		% (Ποσοστό)
Άγαμη	40	80,00%
Έγγαμη	5	5,00%
Αρραβωνιασμένη	5	15,00%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100,00%

Η οικογενειακή κατάσταση των ερωτηθέντων έχει ως εξής :

- το 80,00% (N=240) δηλώνουν άγαμοι
- το 5,00% (N= 15) δηλώνουν έγγαμοι ενώ
- το 15% (N=45) δηλώνουν αρραβωνιασμένοι

4. Αυτή την περίοδο βρίσκεσαι σε σχέση;

Πίνακας 4 : Βρίσκεσαι σε σχέση		
		% (Ποσοστό)
Ναι	60	86,67%
Όχι	0	13,33%
ΟΛΟ ΣΥΝ	00	100,00 %

Στην ερώτηση αν οι ερωτούμενες βρίσκονται σε σχέση :

- Το 86,67% (N = 260) των ερωτηθέντων δηλώνει ότι βρίσκεται σε σχέση ενώ
- Το 13,33% (N=40) δηλώνει ότι δεν βρίσκεται σε σχέση

5. Εργάζεσαι ;

Πίνακας 5 : Κατανομή των ερωτηθέντων σε εργαζόμενες ή μη		
		% (Ποσοστό)
ΝΑΙ	80	60,00%
ΌΧΙ	20	40,00%
ΝΟ ΣΥΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το αν εργάζονται οι απαντήσεις που λάβαμε ήταν οι εξής :

- Το 60,00% (N=180) δηλώνει ότι εργάζεται ενώ
- Το 40,00% (N=120) δηλώνει ότι δεν εργάζεται

6. Στον επαγγελματικό σου χώρο θεωρείς για κάποια προϊστάμενη θέση πιο ικανό:

		% (Ποσοστό)
Έναν άντρα	0	0,00%
Μία γυναίκα	50	0,00%
Θωρώ και τους δύο εξίσου ικανούς	20	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	00,00%

Στην ερώτηση για το αν στον επαγγελματικό χώρο θεωρούν για κάποια προϊστάμενη θέση πιο ικανό έναν άντρα ή μία γυναίκα:

- Το 10% απάντησε ότι θεωρούν έναν άντρα
- Το 50% απάντησε ότι θεωρούν μια γυναίκα
- Το 40% θεωρούν και τους δύο εξίσου ικανούς.

7.Οι αποφάσεις στο οικογενειακό σου χώρο συνήθως λαμβάνονται:

Πίνακας 7 : Λήψη αποφάσεων στον οικογενειακό χώρο		
		% (Ποσοστό)
Από τον πατέρα	11	37,00%
Από την μητέρα	6	28,67%
Και από τους δύο	03	34,33%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το ποιος λαμβάνει τις αποφάσεις στον οικογενειακό χώρο:

- Το 37% απάντησε ότι λαμβάνονται από τον πατέρα
- Το 28,6% απάντησε ότι λαμβάνονται από την μητέρα.
- Το 34,33% απάντησε ότι λαμβάνονται και από τους δύο.

8. Έχεις παρακολουθήσει ποτέ κάποιο σεμινάριο, ομιλία ή συνέδριο σχετικά με την συντροφική βία;

Πίνακας 8 :Παρακολούθηση σεμιναρίου, ομιλίας ή συνεδρίου σχετικά με την συντροφική βία.		
		% (Ποσοστό)
Ναι	12	37,33%
Όχι	88	62,67%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το αν έχουν παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο, ομιλία ή συνέδριο σχετικά με την συντροφική βία:

- Το 37, 33% απάντησε ναι
- Το 62, 67 % απάντησε όχι

9. Κατά ποσό πιστεύεται ότι η παιδική ηλικία επηρεάζει τη μετέπειτα τάση ανέχειας των γυναικών;

Πίνακας 9 :Επηρεασμός τάσης ανέχειας των γυναικών από την παιδική ηλικία		
		% (Ποσοστό)
Την επηρεάζει κατά πολύ	98	66, 00%
Την επηρεάζει λίγο	6	18, 67%
Την επηρεάζει εν μέρει	6	15, 33%
ΣΥΝΟΛΟ	00	10 0,00%

Στην ερώτηση κατά πόσο πιστεύουν ότι η παιδική ηλικία επηρεάζει τη μετέπειτα τάση ανέχειας των γυναικών:

- Το 66% πιστεύει ότι την επηρεάζει κατά πολύ
- Το 18,67% πιστεύει ότι την επηρεάζει λίγο
- Το 15,33% πιστεύει ότι την επηρεάζει εν μέρει

10. Από πού δέχεται ένα παιδί μεγαλύτερη επιρροή ώστε να εκδηλώσει αισθήματα ανέχειας;

Πίνακας 10: Πηγές επιρροής του παιδιού για την εκδήλωση αισθημάτων ανέχειας		
		% (Ποσοστό)
Από το οικογενειακό περιβάλλον	21	40,33 %
Από το σχολικό περιβάλλον	3	24,33 %
Από το φιλικό περιβάλλον	8	19,33 %
Από άλλους παράγοντες	8	16,00 %
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00 %

Στην ερώτηση για το από πού δέχεται το παιδί μεγαλύτερη επιρροή ώστε να εκδηλώσει αισθήματα ανέχειας πήραμε τις εξής απαντήσεις:

- Το 40,33% απάντησε από το οικογενειακό περιβάλλον
- Το 24,33% απάντησε από το σχολικό περιβάλλον
- Το 19,33% απάντησε από το φιλικό περιβάλλον
- Το 16% απάντησε άλλους παράγοντες

11. Σε ποια ηλικία θεωρείτε ότι ένα παιδί δέχεται μεγαλύτερα ερεθίσματα ώστε στο μέλλον να εκδηλώσει αισθήματα ανέχειας;

πίνακας 11: Ηλικία που το παιδί δέχεται τα μεγαλύτερα ερεθίσματα για εκδήλωση αισθημάτων ανέχειας		
		% (Ποσοστό)
Από την προσχολική ηλικία	3	7,67%
Από την σχολική ηλικία	03	34,33%
Από την εφηβική ηλικία	20	40,00%
Από όλα τα παραπάνω	4	18,00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το ποια ηλικία πιστεύουν ότι το παιδί δέχεται τα μεγαλύτερα ερεθίσματα ώστε στο μέλλον να εκδηλώσει αισθήματα ανέχειας απάντησαν τα εξής :

- Το 7,67% από την προσχολική ηλικία
- Το 34,33% από την σχολική ηλικία
- Το 40% από την εφηβική ηλικία
- Το 18% από όλα τα παραπάνω.

12. Ποια από τα παρακάτω πιστεύετε ότι λειτουργούν καταλυτικά στην μετέπειτα εκδήλωση ανέχειας των παιδιών επηρεάζοντας τα υποσυνείδητα;

Πίνακας 12: Μέσα που λειτουργούν καταλυτικά στην εκδήλωση ανέχειας των παιδιών επηρεάζοντας τα υποσυνείδητα		
		% (Ποσοστό)
Το πρόγραμμα της τηλεόρασης	83	6 1,00%
Τα περιοδικά ποικίλης ύλης	9	1 6,33%
Το internet	3	1 7,67%
Άλλο	5	5, 00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	1 00,00%

Στην ερώτηση για το τι πιστεύουν ότι λειτουργεί καταλυτικά στην εκδήλωση ανέχειας των παιδιών επηρεάζοντας τα υποσυνείδητα απάντησαν τα εξής:

- Το 61% απάντησε το πρόγραμμα της τηλεόρασης
- Το 16,33% απάντησε τα περιοδικά ποικίλης ύλης
- Το 17,67% απάντησε το ιντερνέτ
- Το 5% απάντησε κάποιο άλλο μέσο

13. Ποιο /α από τα παρακάτω πιστεύεις πως αποτελεί μορφή σωματικής βίας;

Πίνακας 13: Μορφές σωματικής βίας		
		% (Ποσοστό)
Σπρώξιμο	3	7, 67%
Τράβηγμα μαλλιών	5	5, 00%
Χαστούκι	5	2 1,67%
Γροθιά, κλωτσιά	2	7, 33%
Χτυπήματα με άλλα αντικείμενα	2	4, 00%
Σπάσιμο πλευρών	3	7, 67%
Καταναγκαστική ακινησία	3	7, 67%
Απόπειρα πνιγμού	2	4, 00%
Επιθέσεις με όπλο ή μαχαίρι	5	1 5,00%
Όλα τα παραπάνω	0	2 0,00%
Τίποτα από τα παραπάνω		0, 00%
Άλλο αναφέρατε		0, 00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	1 00,00%

Στην ερώτηση για το τι πιστεύουν ότι αποτελεί σωματική βία απάντησαν τα εξής:

- Το 7, 67% απάντησε το σπρώξιμο
- Το 5% απάντησε το τράβηγμα μαλλιών
- Το 21,67% απάντησε το χαστούκι
- Το 7,33% απάντησε την γροθιά και την κλωτσιά
- Το 4% απάντησε τα χτυπήματα με άλλα αντικείμενα
- Το 7,67 % απάντησε το σπάσιμο πλευρών
- Το 4% απάντησε την απόπειρα πνιγμού
- Το 15% απάντησε τις επιθέσεις με όπλο ή μαχαίρι
- Το 20% απάντησε όλα τα παραπάνω

14. Ποιο /α από τα παρακάτω πιστεύεις πως αποτελεί μορφή ψυχολογικής βίας;

Πίνακας 14: Μορφές ψυχολογικής βίας		
		(Ποσοστό)
Εξαναγκασμός για υποταγή με απειλές και υβριστικούς χαρακτηρισμούς	8	9,33%
Δημιουργία κλίματος εκφοβισμού και τρόμου	4	4,67%
Γελοιοποίηση σε ιδιωτικό ή κοινό χώρο	2	2,33%
Συνεχή υποτίμηση και κριτική των αποφάσεων σου	9	10,00%
Υπερβολική κτητικότητα και κοινωνική απομόνωση	2	2,33%
Επιβολή ορισμένων ρούχων ανεπιθύμητων για σένα	4	4,67%
Κλείδωμα στο σπίτι ή σε κάποιον άλλο χώρο με σκοπό την τιμωρία	2	2,33%
Όλα τα παραπάνω	79	93,33%
Τίποτα από τα παραπάνω		0,00%
Άλλο αναφέρατε		0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	80	100,00%

Στην ερώτηση για το τι πιστεύουν ότι αποτελεί μορφή ψυχολογικής βίας απάντησαν τα εξής :

- Το 19,33% απάντησε τον εξαναγκασμό για υποταγή με απειλές και υβριστικούς χαρακτηρισμούς
- Το 8% απάντησε την δημιουργία κλίματος εκφοβισμού και τρόμου
- Το 7,33% απάντησε την γελοιοποίηση σε ιδιωτικό ή κοινό χώρο
- Το 13% απάντησε την συνεχή υποτίμηση και κριτική των αποφάσεων σου
- Το 14% απάντησε την υπερβολική κτητικότητα και κοινωνική απομόνωση
- Το 8% απάντησε την επιβολή ορισμένων ρούχων ανεπιθύμητων για τον καθένα
- Το 4% απάντησε το κλείδωμα στο σπίτι ή σε κάποιον άλλο χώρο με σκοπό την τιμωρία
- Το 26,33% απάντησε όλα τα παραπάνω

15. Έχεις βιώσει κάποια μορφή σωματικής βίας από τον σύντροφο σου;

Πίνακας 15:Βίωμα σωματικής βίας από τον σύντροφο		
		% (Ποσοστό)
Ναι	7	32,33%
Όχι	03	67,67%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το αν έχουν βιώσει κάποια μορφή σωματικής βίας από τον σύντροφο τους:

- Το 32,33% απάντησε ναι
- Το 67,67% απάντησε όχι

15 Α. Αν ναι, τότε τι μορφής ήταν;

Πίνακας 15Α: Μορφή βίας από τον σύντροφο		
		% (Ποσοστό)
Σπρώξιμο		9,28%
Τράβηγμα μαλλιών		6,19%
Χαστούκι	2	74,23%
Γροθιά, κλωτσιά		4,12%
Χτυπήματα με άλλα αντικείμενα		5,15%
Σπάσιμο πλευρών		0,00%
Καταναγκαστική ακινησία		0,00%
Απόπειρα πνιγμού		0,00%
Επιθέσεις με όπλο ή μαχαίρι		0,00%
Σκίσιμο ρούχων		1,03%
ΣΥΝΟΛΟ	7	100,00%

Στην ερώτηση τι μορφής ήταν η βία που δέχθηκαν απ'ο τον σύντροφο τους απάντησαν τα εξής:

- Το 9,28 % απάντησε το σπρώξιμο
- Το 6,19% απάντησε το τράβηγμα μαλλιών
- Το 74,23% απάντησε το χαστούκι
- Το 4,12% απάντησε την γροθιά και το χαστούκι
- Το 5,15% απάντησε τα χτυπήματα με άλλα αντικείμενα
- Το 1,03% απάντησε το σκίσιμο ρούχων

16. Έχεις βιώσει κάποια μορφή ψυχολογικής βίας από τον σύντροφο σου;

Πίνακας 16: Βίωμα ψυχολογικής βίας από τον σύντροφο		
		% (Ποσοστό)
Ναι	36	45,33%
Όχι	64	54,67%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το αν έχουν βιώσει κάποια ψυχολογική βία από τον σύντροφο τους απάντησαν:

- Το 45,33% απάντησε ναι
- Το 54,6% απάντησε όχι

16 Α. Αν ναι, τότε τι μορφής ήταν;

Πίνακας 16Α: Μορφή ψυχολογικής βίας		
		% (Ποσοστό)
Εξαναγκασμός για υποταγή με απειλές και υβριστικούς χαρακτηρισμούς	6	4 1,18%
Δημιουργία κλίματος εκφοβισμού και τρόμου		6, 62%
Γελοιοποίηση σε ιδιωτικό ή κοινό χώρο		4, 41%
Συνεχή υποτίμηση και κριτική των αποφάσεων σου		1, 47%
Υπερβολική κτητικότητα και κοινωνική απομόνωση	2	8, 82%
Επιβολή ορισμένων ρούχων ανεπιθύμητων για σένα	1	3 7,50%
Κλείδωμα στο σπίτι ή σε κάποιον άλλο χώρο με σκοπό την τιμωρία		0, 00%
Άλλο, αναφέρετε		0, 00%
ΣΥΝΟΛΟ	36	1 00,00%

Στην ερώτηση για το τι μορφή ήταν η ψυχολογική βία που δέχθηκαν από τον σύντροφο απάντησαν:

- Το 41,18% απάντησαν τον εξαναγκασμό για υποταγή με απειλές και υβριστικούς χαρακτηρισμούς
- Το 6,62% απάντησε την δημιουργία κλίματος εκφοβισμού και τρόμου
- Το 4,41% απάντησε την γελοιοποίηση σε ιδιωτικό ή κοινό χώρο
- Το 1,47% απάντησε την συνεχή υποτίμηση και κριτική των αποφάσεων σου
- Το 8,82 % απάντησε την υπερβολική κτητικότητα και κοινωνική απομόνωση
- Το 37,5% απάντησε την επιβολή ορισμένων ρούχων ανεπιθύμητων για σένα

17. Αν ήσουν με τον σύντροφο σου και την παρέα σας και ξαφνικά ο σύντροφος σου άρχισε να σε χλευάζει μπροστά στους φίλους σας φωνάζοντας υποτιμητικά σχόλια εις βάρος σου.

Πίνακας 17: Αισθήματα που απορρέουν από τον χλευασμό του συντρόφου με υποτιμητικά σχόλια μπροστά σε φίλους		
		% (Ποσοστό)
Ντροπή	23	41,00%
Θυμό	7	22,33%
Απογοήτευση	8	12,67%
Θλίψη	9	9,67%
Ένοχη	3	14,33%
Τίποτα από τα παραπάνω		0,00%
Άλλο αναφέρατε		0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το πώς αισθάνονται όταν τους χλευάζει ο σύντροφος με υποτιμητικά σχόλια μπροστά σε φίλους απάντησαν:

- Το 41% απάντησε ντροπή
- Το 22,33% απάντησε θυμό
- Το 12,67% απάντησε απογοήτευση
- Το 9,67% απάντησε θλίψη
- Το 14,33% απάντησε ενοχή

18 .Αν κατά την διάρκεια μιας διαμάχης με τον σύντροφο σου, εκείνος σου ασκούσε σωματική βία με αποτέλεσμα την προσβολή της σωματικής σου ακεραιότητας. Ποια τα συναισθήματα σου;

Πίνακας 18: Αισθήματα που δημιουργούνται από την άσκηση σωματικής βίας από τον σύντροφο κατά την διάρκεια διαμάχης		
		% (Ποσοστό)
Ντροπή	8	19,3 3%
Θυμό	7	22,3 3%
Απογοήτευση	5	31,6 7%
Θλίψη	6	18,6 7%
Ένοχη	2	7,33 %
Τίποτα από τα παραπάνω		0,67 %
Άλλο αναφέρατε		0,00 %
ΣΥΝΟΛΟ	00	100, 00%

Στην ερώτηση για το τι αισθήματα έχουν κατά την άσκηση σωματικής βίας στην διάρκεια διαμάχης που αποτέλεσμα θα έχει την προσβολή της σωματικής ακεραιότητας απάντησαν τα εξής:

- Το 19,33% απάντησε ντροπή
- Το 22,33% απάντησε θυμό
- Το 31,67% απάντησε απογοήτευση
- Το 18,67% απάντησε θλίψη
- Το 7,33% ενοχή
- Το 0,67% απάντησε τίποτε από τα παραπάνω

19. Εάν ο σύντροφος σου, σου στερούσε το δικαίωμα της προσωπικής σου ελευθερίας με αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση σου από τον κοινωνικό σου περίγυρο. Εσύ τι θα ένοιωθες;

Πίνακας 19: Αισθήματα κατά την υπόθεση στέρησης της ελευθερίας από τον σύντροφο		
		% (Ποσοστό)
Θλίψη	1	30,33%
Απογοήτευση	36	45,33%
Ένοχη		0,67%
Θυμό	8	22,67%
Τίποτα από τα παραπάνω		1,00%
Άλλο αναφέρατε		0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το τι θα ένοιωθες αν σου στερούσε ο σύντροφος σου το δικαίωμα της προσωπικής ελευθερίας με αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση από τον κοινωνικό περίγυρο απάντησαν:

- Το 30,33% απάντησε θλίψη
- Το 45,33% απάντησε απογοήτευση
- Το 0,67% απάντησε ενοχή
- Το 22,67% απάντησε θυμό
- Το 1% απάντησε τίποτε από τα παραπάνω

20. Αν ο σύντροφος σου σε μία στιγμή έντασης μεταξύ σας, σου τραβούσε τα μαλλιά ή σε έσπρωχνε, εσύ πως θα αντιδρούσες;

Πίνακας 20: Αντίδραση σε ενδεχόμενο τράβηγμα των μαλλιών από το σύντροφο		
		% (Ποσοστό)
Θα τον συγχωρούσες γιατί δεν θεωρείς ότι είναι κάτι σοβαρό.	1	1 0,33%
Θα έκανες διάλογο μαζί του, λέγοντας του ότι σε ενόχλησε η συμπεριφορά του	3	1 7,67%
Θα τον έσπρωχνες και εσύ	8	6, 00%
Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του	98	6 6,00%
Άλλο, αναφέρετε		0, 00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	1 00,00%

Στην ερώτηση για το πώς θα αντιδρούσαν σε μια στιγμή έντασης που ο σύντροφος τους τραβούσε τα μαλλιά ή τους έσπρωχνε απάντησαν:

- Το 10,33% απάντησε θα τον συγχωρούσε γιατί δεν θεωρούσαν ότι είναι κάτι σοβαρό
- Το 17,67% απάντησε θα έκανε διάλογο μαζί του, λέγοντας του ότι τους ενόχλησε η συμπεριφορά του
- Το 6% θα τον έσπρωχναν και αυτοί
- Το 66% θα διέκοπτε την σχέση μαζί του

21. Αν ο σύντροφος σου σε μία στιγμή έντασης μεταξύ σας, σε χαστούκιζε ή σε κλώτσαγε, εσύ πως θα αντιδρούσες;

Πίνακας 21 Ανδραση σε ενδεχόμενη περίπτωση από τον σύντροφο		
		% (Ποσοστό)
Θα τον συγχωρούσες, δίνοντας του μία δεύτερη ευκαιρία	6	25,33%
Θα έκανες διάλογο μαζί του, λέγοντας του ότι σε ενόχλησε η συμπεριφορά του	1	13,67%
Θα τον χαστούκιζες και εσύ		3,00%
Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του	7	29,00%
Να απευθυνόσουν σε κάποιο αρμόδιο κοινωνικό φορέα για υποστήριξη	8	16,00%
Θα του έκανες μήνυση	9	13,00%
Άλλο, αναφέρετε		0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το πώς θα αντιδρούσαν αν σε μια στιγμή έντασης ο σύντροφος τους χαστούκιζε ή τους κλώτσοσε απάντησαν:

- Το 25,33% απάντησε ότι θα τον συγχωρούσε, δίνοντας του μία δεύτερη ευκαιρία
- Το 13,67% απάντησε ότι θα έκανε διάλογο μαζί του, λέγοντας του ότι τους ενόχλησε η συμπεριφορά του
- Το 3% απάντησε ότι θα τον χαστούκιζαν και αυτοί
- Το 29% απάντησε ότι θα διέκοπτε την σχέση μαζί του
- Το 16% απάντησε ότι θα απευθύνονταν σε κάποιο αρμόδιο κοινωνικό φορέα για υποστήριξη
- Το 13% θα του έκανε μήνυση

22. Αν ο σύντροφος σου σε μία στιγμή έντασης μεταξύ σας, σου είχε επιτεθεί με μαχαίρι ή όπλο, εσύ πως θα αντιδρούσες;

Πίνακας 22: Αντίδραση σε ενδεχόμενη απειλή με όπλο ή μαχαίρι από τον σύντροφο		
		(Ποσοστό)
Θα τον συγχωρούσες, δίνοντας του μια δεύτερη ευκαιρία		0,67%
Θα ζητούσες βοήθεια από κάποιο πρόσωπο εμπιστοσύνης	6	2,00%
Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του	64	4,67%
Να απευθυνόσουν σε κάποιο αρμόδιο κοινωνικό φορέα για υποστήριξη	4	4,67%
Θα του έκανες μήνυση	4	0,00%
Άλλο, αναφέρετε		0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	00,00%

Στην ερώτηση για το πώς θα αντιδρούσαν αν ο σύντροφος σε μία στιγμή έντασης επιτεθεί με όπλο ή μαχαίρι απάντησαν:

- Το 0,67% απάντησε ότι θα τον συγχωρούσε, δίνοντας του μια δεύτερη ευκαιρία
- Το 12% απάντησε ότι θα ζητούσε βοήθεια από κάποιο πρόσωπο εμπιστοσύνης
- Το 54,67% απάντησε ότι θα διέκοπτες την σχέση μαζί του
- Το 24,67% απάντησε ότι θα απευθύνονταν σε κάποιο αρμόδιο κοινωνικό φορέα για υποστήριξη
- Το 8% θα του έκανε μήνυση

23. Αν δεχόσουν υβριστικούς χαρακτηρισμούς και απειλές από τον σύντροφο σου, ποια θα ήταν η αντίδραση σου;

Πίνακας 23: αντίδραση σε ενδεχόμενη λήψη υβριστικών χαρακτηρισμών και απειλών από τον σύντροφο		
		% (Ποσοστό)
Θα αδιαφορούσες	8	6,00%
Θα αντιδρούσες με τον ίδιο τρόπο	3	4,33%
Θα έκανες διάλογο μαζί του, λέγοντας του ότι σε ενόχλησε η συμπεριφορά του	9	23,00%
Θα το συζητούσες με κάποιο δικό σου πρόσωπο	6	15,00%
Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του	14	35,00%
Άλλο, αναφέρετε		0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το αν θα δέχονταν υβριστικούς χαρακτηρισμούς και απειλές από τον σύντροφο απάντησαν:

- Το 6% θα αδιαφορούσε
- Το 4,33% θα αντιδρούσε με τον ίδιο τρόπο
- Το 23% θα έκανε διάλογο μαζί του, λέγοντας του ότι τους ενόχλησε η συμπεριφορά του
- Το 15,00% θα το συζητούσε με κάποιο δικό του πρόσωπο
- Το 35% θα διέκοπτε την σχέση μαζί του

24. Αν ο σύντροφός σου σε υποτιμούσε και ασκούσε κριτική συνεχώς για οποιαδήποτε απόφαση έπαιρνες, ποια θα ήταν η αντίδρασή σου;

Πίνακας 24: Αντίδραση σε ενδεχόμενη υποτίμηση και κριτική από το σύντροφο		
		% (Ποσοστό)
Δεν θα του έδινες σημασία	3	4,33%
Θα αντιδρούσες με τον ίδιο τρόπο		2,00%
Θα το συζητούσες μαζί του και θα του εξέφραζες την ενόχληση σου για αυτό	36	45,33%
Θα το συζητούσες με κάποιο δικό σου πρόσωπο	9	13,00%
Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του	6	3,33%
Άλλο, αναφέρετε		0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	60	100,00%

Στην ερώτηση για το ποια θα ήταν η αντίδραση στην περίπτωση υποτίμησης και άσκησης κριτικής σε οποιαδήποτε απόφαση απάντησαν:

- Το 4,33% απάντησε ότι δεν θα του έδινε σημασία
- Το 2% απάντησε ότι θα αντιδρούσες με τον ίδιο τρόπο
- Το 45,33% απάντησε ότι θα το συζητούσε μαζί του και θα του εξέφραζε την ενόχληση του γι' αυτό
- Το 13% θα διέκοπτες την σχέση μαζί του

25. Έχεις διακόψει ή θα διέκοπτες ποτέ την σχέση σου ύστερα από άσκηση σωματικής βίας από τον σύντροφο σου;

Πίνακας 25: Διακοπή σχέσης ύστερα από άσκηση σωματικής βίας από τον σύντροφο		
	N	% (Ποσοστό)
αι	1 93	64,33%
χι	1 07	35,67%
ΥΝΟΛΟ	3 00	100,00%

Στην ερώτηση για το αν θα διέκοπταν την σχέση ύστερα από άσκηση σωματικής βίας από τον σύντροφο:

- Το 64,33% απάντησε ναι
- Το 35,67% απάντησε όχι

26. Έχεις διακόψει ή θα διέκοπτες ποτέ την σχέση σου ύστερα από άσκηση ψυχολογικής βίας από τον σύντροφο σου;

Πίνακας 26: Διακοπή σχέσης λόγω άσκησης ψυχολογικής βίας από τον σύντροφο		
		% (Ποσοστό)
Ναι	03	67,67%
Όχι	7	32,33%
ΣΥΝΟΛ	00	100,00%

Στην ερώτηση για το αν θα διέκοπταν την σχέση λόγω άσκησης βίας από τον σύντροφο απάντησαν:

- Το 67,67% απάντησε ναι
- Το 32,33% απάντησε όχι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

3.1 Συμπεράσματα

Η κακοποίηση στις μέρες μας είναι ένα κομμάτι που δεν έχει ακόμα εξαλείφει. Υπάρχει σε όλες τις εκφάνσεις τις καθημερινότητας μας και δεν γνωρίζει ταξικούς και οικονομικούς περιορισμούς. Το κομμάτι της ανέχειας ξεκινά από τα βιώματα της παιδικής ηλικίας και σχετίζεται απόλυτα με τις οικογενειακές και κοινωνικές επιρροές του ατόμου.

Από την έρευνα την οποία διεξήγαμε συμπεράναμε ότι οι φοιτήτριες του τμήματος κοινωνικής εργασίας του ΤΕΙ Πάτρας είναι απόλυτα ευαισθητοποιημένες στα θέματα κακοποίησης και παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό συνειδητοποίησης ως προς τις κοινωνικές προεκτάσεις του θέματος.

Τα αποτελέσματα της έρευνας μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ανέχεια πλέον έχει μειωθεί κατά πολύ και η χειραφέτησης των γυναικών στις μέρες μας είναι ένας καθοριστικός παράγοντας αυτού. Αρκετό μέρος του δείγματος θα μπορούσε να συγχωρέσει μια ενδεχόμενη απόπειρα βίας, σωματικής ή ψυχολογικής ενώ σε μεγαλύτερο βαθμό τα άτομα του δείγματος θα διέκοπταν μια σχέση αν δεχόντουσαν μια βίαιη χειρονομία ή μια άπρεπη συμπεριφορά η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ψυχολογική βία.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων που δεχτήκαν κάποιου είδους σωματική βία δήλωσε ότι αυτή ήταν το χαστούκι ενώ σημαντική παρατήρηση της έρευνας είναι ότι στο «πλήρως εξευγενισμένο» περιβάλλον του 21^{ου} αιώνα παρουσιάζονται μορφές σωματικής βίας σε ποσοστό 32,3% δηλαδή 97 άτομα του δείγματος που έχουν δεχτεί κάποια.

Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ των μορφών της βίας. Σε όλες τις εκφάνσεις της (ψυχολογική, σωματική) αποτελεί προσβολή της ανθρώπινης προσωπικότητας. Η τιμωρία δεν αποτελεί πανάκεια. Αυτό που χρειάζεται είναι η συνειδητοποίηση της ελευθερίας του ατόμου η συνειδητοποίηση της ισότητας μεταξύ των ανθρώπων καθώς και η αποδοχή του ορθολογικού τρόπου

συνύπαρξης μεταξύ των ατόμων που στηρίζεται στην αμοιβαία κατανόηση και το σεβασμό.

3.2 Προτάσεις

Ο τομέας των επαγγελματιών πρόνοιας και κύριως των κοινωνικών λειτουργών είναι αυτός που μπορεί να προσφέρει στήριξη σε άτομα που έχουν δεχτεί οποιαδήποτε μορφή βίας. Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να έχει ενημέρωση πάνω στο θέμα και να μπορεί να προσεγγίζει κάθε περίπτωση με όποιες ιδιαιτερότητες αυτή μπορεί να έχει.

Σαν ένας εν δύναμη «δάσκαλος της ψυχής» ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να περάσει μέσα από τα άδυτα της ψυχής φέρνοντας στην επιφάνεια τις ιδιαιτερότητες του μυαλού. Η σωστή διαχείριση των ατόμων είναι αυτή που θα φέρει το προσδοκώμενο αποτέλεσμα το οποίο μακροπρόθεσμα είναι η δημιουργία ενός ανώτερου επιπέδου της κοινωνίας μας χωρίς συμπτώματα βίας και ανέχειας που μας οδηγούν αιώνες πίσω σε μια κοινωνία απομονωμένη και με έλλειψη παιδείας.

Η προσπάθεια για την εξάλειψη του φαινομένου της βίας πρέπει να γίνει όταν ο άνθρωπος διαπλάθει το χαρακτήρα του δηλαδή από την παιδική ηλικία. Το σύστημα που εφαρμόζεται σε όλα τα σχολεία θα πρέπει να διαχωρίσει το κομμάτι της γνώσης από αυτό της παιδείας που έχει περάσει σε δεύτερη μοίρα. Η επίσκεψη ή ακόμα και η μόνιμη παρουσία κοινωνικών λειτουργών στα σχολεία και η συζήτηση με τα παιδιά είναι ένας τρόπος διαμόρφωσης και διάπλασης του χαρακτήρα τους. Η παρουσία του κοινωνικού λειτουργού θα μπορούσε να συνδυαστεί με δραστηριότητες των παιδιών και με εκδρομές εκπαιδευτικού χαρακτήρα. Ακόμα θα μπορούσε να καθιερωθεί η ανάγνωση βιβλίων ή άρθρων ,από τον κοινωνικό λειτουργό μέσα στην τάξη, σχετικά με τη βία και να αναθέτονται στα παιδιά εργασίες με τα συμπεράσματα τους.

Μια ακόμα πρόταση που μπορούμε να παρουσιάσουμε είναι η δημιουργία ειδικών σεμιναρίων για όλους τους ενδιαφερομένους. Η παρουσία του κοινωνικού λειτουργού κρίνεται και εδώ απαραίτητη.

Ένα άλλο κομμάτι στο οποίο πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή είναι η αντιμετώπιση. Η δημιουργία στέγης για τις γυναίκες που έχουν δεχτεί κακοποίηση πρέπει να αποτελείσει πρώτη προτεραιότητα. Η συζήτηση του κοινωνικού

λειτουργού με τα εμπλεκόμενα μέλη καθώς και η ηθική στήριξη της γυναίκας πρέπει εφαρμοστεί.

Το φαινόμενο της βίας σε όποια μορφή και αν αυτή παρουσιάζεται πρέπει να εξαλειφθεί. Το κυριότερο μέλημα είναι η συνειδητοποίηση της ισότητας μεταξύ των δυο φύλλων καθώς και η ωριμότητα με την οποία πρέπει να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα των σχέσεων .

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιήθηκε το ερευνητικό κομμάτι της πτυχιακής μας εργασίας μας έδωσε τη δυνατότητα να προσεγγίσουμε το θέμα της βίας των συντροφικών σχέσεων με μεγάλη ευαισθησία. Το ομαδικό πνεύμα στο οποίο κινηθήκαμε μας έδωσε τη δυνατότητα να εκτιμήσουμε τα αποτελέσματα της ομαδικής δουλειάς και να τολμήσουμε να εκφράσουμε τις προσωπικές μας απόψεις η συλλογή των οποίων μας οδήγησε στη δημιουργία του ερωτηματολογίου. Οι φοιτήτριες δεν θα δεχόντουσαν καμιά μορφή βίας ενώ αυτές που δέχτηκαν είχαν σαν ένα από τα κυριότερα μελήματα τους την επίσκεψη σε ένα κοινωνικό λειτουργό βάζοντας τις γνώσεις που δέχτηκαν κατά τη φοίτηση τους στο ΤΕΙ πάνω από μίζερους συναισθηματισμούς ,και προσωπικές μικροσκοπιμότητες. Θετικότερο όλων είναι ότι οι φοιτήτριες του τμήματος κοινωνικής εργασίας δεν έχουν δεχτεί κάποια ιδιαίτερη μορφή συντροφικής βίας που να έφτανε σε ακραίες μορφές αποδοχής και να οδηγούσε στον απόλυτο ευτελισμό της ανθρώπινης προσωπικότητας καταρρίπτοντας κάθε έννοια ομόνοιας και σεβασμού.

Το βασικότερο πλαίσιο στο οποίο κινήθηκαν προς χαροποίηση όλων μας είναι η αποδοχή του προβλήματος και η κατανόηση του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού στην κοινωνία. Η όποια ιδιαιτερότητα των σχέσεων περνάει μέσα από το πρίσμα της αυτογνωσίας δίνοντας τους ιδιαίτερο κυρίως δημιουργώντας τις πιο γερές βάσεις στις οποίες πρέπει να βασιστεί η κοινωνία για να μπορέσουμε όλοι να κινηθούμε αρμονικά πρεσβεύοντας στον ορθολογικό κοινωνικό τρόπο συνύπαρξης .

Η μελέτη των αποτελεσμάτων της έρευνας δημιούργησε τροφή για εκ' νέου μελέτη και συζήτηση όσον αφορά τις διαπροσωπικές σχέσεις και την

ανέχεια που μπορεί να δείξει κάθε άνθρωπος σε οποιαδήποτε στιγμή της ζωής του προσεγγίζοντας τις ιδιαίτερες πτυχές της προσωπικότητας του.

Η ζωή ενός ανθρώπου πρέπει να αντιμετωπίζεται με σεβασμό και αξιοπρέπεια. Η οποιαδήποτε μορφή βίας αποτελεί προσβολή της προσωπικότητας του και ευτελίζει κάθε αξία συνύπαρξης των ατόμων. Σε όποια μορφή και αν εμφανιστεί πρέπει να εξαλειφτεί άμεσα και ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να επεμβαίνει και να δημιουργεί τις κατάλληλες συγκυρίες ώστε το φαινόμενο αυτό μακροπρόθεσμα να αποτελεί απλά μια μελανή σελίδα στην ιστορία των ανθρωπίνων σχέσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγάθωνος – Γεωργοπούλου Ε. και Τσαγκαράκη Μ. (1999). *Εγχειρίδιο για τα δικαιώματα του παιδιού*. Αθήνα, Ινστιτούτο Υγείας Παιδιού.
- Αγάθωνος – Γεωργοπούλου Ε.. *Κακοποίηση – παραμέληση παιδιών*. Αθήνα, Γρηγόρη. (1991)
- Argyle M., & Trower P. *Πρόσωπο με πρόσωπο – Τρόποι επικοινωνίας*. Αθήνα, Ψυχογιός. (1980).
- Βλάχου Β., *Γυναίκα-θύμα σωματικής βίας και το σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης*, διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, 2003
- Bergen, R. K. Marital Rape. *The New Criminologist*, March(1999).
- Βερνάδος, Μ. Η επιθετικότητα των παιδιών στο σχολείο και την οικογένεια (2003).
- Βουϊδάσκης Β. *Η επιθετικότητα σαν κοινωνικό πρόβλημα στην οικογένεια και στο σχολείο*. Αθήνα: Γρηγόρη(1987).
- Γάτσας Β., *Βία κατά των γυναικών*, Αθήνα, Καλοκάθης,2006
- Γεωργούλας Σ. *Ανήλικοι παραβάτες στην Ελλάδα*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα. (2000).
- Γιούνγκ Κ., *Άνθρωπος και τα σύμβολα του*, Αρσενίδης, 1964
- Cowan, G. (2000). Beliefs about the causes of four types of rape. *Sex Roles: A journal of research*, May.
- Conger J., *Η εφηβική ηλικία* Αθήνα, Ψυχογιός. (1980).
- Δήμου Γ.Η. *Απόκλιση – Στιγματισμός*. Αθήνα, Gutenberg Ψυχολογία. (1998).
- Davidson, J. K. & Moore, N. B. (1992). *Marriage and Family*. U.S.A.: Wm. C. Brown Publishers.
- Dobash R.E. & Dobash R. , *Violence against Wives*. New York, Free Press, 1977

- Damon W. *Ο κοινωνικός κόσμος του παιδιού*. Αθήνα, Gutenberg Ψυχολογία. (1995).
- Finkelhor, D. , & Yllo, K. Rape in Marriage: A Sociological View. In Finkelhor, D. et al, *The Dark Side of Families – Current Family Violence Research* (pp 119-130). U.S.A.: Sage Publications. (1980).
- Gelles, R. J. Power, Sex, and Violence: The Case of Marital Rape. In Henslin, J. M. (Ed), *Marriage and Family in a changing society* (pp 389-401). U.S.A.: The Free Press. (1980).
- Goleman D. (1995). *Η συναισθηματική νοημοσύνη*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Herman L., *Η βία Επακόλουθα ψυχικά τραύματα: θεραπεία* , Θέτιλη, Αθήνα, 1996
- Katakis,C., Androutsopoulou,A., Gavrielidou,A., Gregoropoulou,E., & Lakka,E.,** (1997). Male/female identity and the evolution of consciousness. Paper presented at the Conference of the European Family Therapy Association (EFTA), Barcelona.
- Κυριαζή Ν., *Η κοινωνιολογική έρευνα, ελληνικά γράμματα*, 13^η έκδοση, Αθήνα, 1999
- Lees, S. (2000). Marital Rape and Marital Murder. In Hanmer, J. et al (Eds), *Home Truths about Domestic Violence. Feminist Influences on Policy and Practice. A reader* (pp 57-68). London: Routledge.
- Μάνος Ν. *Βασικά στοιχεία κλινικής ψυχιατρικής*. Θεσσαλονίκη:University Studio Press 1997.
- Μαρίνου Ε., *Η κοινωνική ταυτότητα των κακοποιημένων γυναικών, μεταπτυχιακή διατριβή*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2003
- Ντράκωρς Ρ., *Η πρόκληση του γάμου*, Κέδρος, Αθήνα, 1997

- Παπαμιχαήλ Στ., *Η γυναίκα ως θύμα ενδοοικογενειακής βίας: τα χαρακτηριστικά δράστη και θύματος και η μεταξύ τους σχέση*, διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, 2004
- Popper, K, (1957). *The Poverty of Historicism*, Boston: Beacon Press
- Russell, D. (1990). *Rape in Marriage*. U.S.A.: Indiana University Press.
- Spielberget T. (1990). *Άγχος – στρες και πώς να το καταπολεμήσετε*. Αθήνα :Ψυχογιός.
- Straus, M.A., Hamby, S.L. Boney-McCoy, S., & Sugarman, D. (1999). *The personal and relationships profile (PRP)*. Durham, NH: Family Research Laboratory, University of New Hampshire.
- Shields, N. M. & Hanneke, C. R. (1983). *Battered Wives' Reactions to Marital Rape*. In Finkelhor, D. et al, *The Dark Side of Families – Current Family Violence Research* (pp 131-146). U.S.A.: Sage Publications.
- Thio A., *Παρεκκλίνουσα συμπεριφορά, Ελλήν*, Αθήνα, 2003
- Τσιγκρής, Α., *Βιασμός – Το αθέατο έγκλημα*, Σάκκουλας, Αθήνα,1996
- Τίφερ Λ. (1980) *Η ανθρώπινη σεξουαλικότητα*. Αθήνα : Ψυχογιός.
- Φρομ, Ε. (1978). *Η ανατομία της ανθρώπινης καταστροφικότητας*. Αθήνα:Μπουκουμάνη
- Χατζηφωτίου Σ. *Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών: Διαπιστώσεις και Προκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία*. Θεσσαλονίκη : Τζιόλα 2005.
- Walker Lenore (1989),*Terrifying Love*,New York.Harper & Row
- Walker Lenore (1989),*Terrifying Love*,New York.Harper & Row

ΠΗΓΕΣ ΙΝΤΕΡΝΕΤ

www.prd.uth.gr/lang_gr/DP/2005/uth-prd-dp-2005-10_gr.pdf,

ajpendo.physiology.org/cgi,25/02/09

panathinaeos.wordpress.com/category,

<http://www.unodc.org/unodc.html>

Καλλιώτη Ε. (2002). Η αυτοκρατορία της εξουσίας.

<http://www.humanrights.org>.

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

Γενική Γραμματεία Ισότητας «Ενδοοικογενειακή βία, ποσοτική ανάλυση στοιχείων για τις γυναίκες- θύματα βίας στην οικογένεια», ΑΘΗΝΑ 2006

ΚΕΘΙ: «Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών, 1η πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα», ΑΘΗΝΑ 2003

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Σας παρακαλούμε θα θέλαμε να συμπληρώσετε το παρακάτω ερωτηματολόγιο.

Διεξάγουμε μια έρευνα θέλοντας να καταγράψουμε τον βαθμό της ανοχής που έχουν οι σπουδάστριες απέναντι στη σωματική και ψυχολογική βία που μπορεί να ασκείται από τον σύντροφο τους. Η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια της πτυχιακής μας εργασίας με υπεύθυνη καθηγήτρια την κα Τερέζη. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα πορίσματα του θα συμβάλλουν στην ανάδειξη και στην αντιμετώπιση του κοινωνικού φαινομένου της συντροφικής βίας. Η συμμετοχή σας είναι πολύ σημαντική!

1. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκεις;

- A. Κάτω από 18 ετών
- B. 18-20
- Γ. 21-23
- Δ. 24- 25
- E. 26 και άνω

2. Ποιο είναι το έτος της φοίτησης σου;

- A. 1^ο
- B. 2^ο
- Γ. 3^ο
- Δ. 4^ο
- E. 5^ο και άνω

3. Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

- A. Άγαμη
- B. Έγγαμη
- Γ. Αρραβωνιασμένη

4. Αυτή την περίοδο βρίσκεσαι σε σχέση;

A. Ναι

B. Όχι

5. Εργάζεσαι ?

A. Ναι

B. Όχι

6. Στον επαγγελματικό σου χώρο θεωρείς για κάποια προϊστάμενη θέση πιο ικανό:

A. Έναν άντρα

B. Μία γυναίκα

Γ. Θωρώ και τους δύο εξίσου ικανούς

7. Οι αποφάσεις στο οικογενειακό σου χώρο συνήθως λαμβάνονται:

A. Από τον πατέρα

B. Από την μητέρα

Γ. Και από τους δύο

8. Έχεις παρακολουθήσει ποτέ κάποιο σεμινάριο, ομιλία ή συνέδριο σχετικά με την συντροφική βία;

A. Ναι

B. Όχι

9. Κατά ποσό πιστεύεται ότι η παιδική ηλικία επηρεάζει τη μετέπειτα τάση ανέχειας των γυναικών;

A) Την επηρεάζει κατά πολύ

B) Την επηρεάζει λίγο

Γ) Την επηρεάζει εν μέρει

10. Από πού δέχεται ένα παιδί μεγαλύτερη επιρροή ώστε να εκδηλώσει αισθήματα ανέχειας;

A) Από το οικογενειακό περιβάλλον

B) Από το σχολικό περιβάλλον

Γ) Από το φιλικό περιβάλλον

Δ) Από άλλους παράγοντες

11. Σε ποια ηλικία θεωρείτε ότι ένα παιδί δέχεται μεγαλύτερα ερεθίσματα ώστε στο μέλλον να εκδηλώσει αισθήματα ανέχειας;

A) Από την προσχολική ηλικία

B) Από την σχολική ηλικία

Γ) Από την εφηβική ηλικία

Δ) Από όλα τα παραπάνω

12. Ποια από τα παρακάτω πιστεύετε ότι λειτουργούν καταλυτικά στην μετέπειτα εκδήλωση ανέχειας των παιδιών επηρεάζοντας τα υποσυνείδητα;

A) Το πρόγραμμα της τηλεόρασης

B) Τα περιοδικά ποικίλης ύλης

Γ) Το internet

Δ) Άλλο

13. Ποιο /α από τα παρακάτω πιστεύεις πως αποτελεί μορφή σωματικής βίας;

A. Σπρώξιμο

B Τράβηγμα μαλλιών

Γ. Χαστούκι

Δ. Γροθιά, κλωτσιά

E. Χτυπήματα με άλλα αντικείμενα

ΣΤ. Σπάσιμο πλευρών

Z. Καταναγκαστική ακινησία

H. Απόπειρα πνιγμού

Θ. Επιθέσεις με όπλο ή μαχαίρι

I. Όλα τα παραπάνω

K. Τίποτα από τα παραπάνω

Λ. Άλλο αναφέρατε.....

14. Ποιο /α από τα παρακάτω πιστεύεις πως αποτελεί μορφή ψυχολογικής βίας;

A. Εξαναγκασμός για υποταγή με απειλές και υβριστικούς χαρακτηρισμούς

- B. Δημιουργία κλίματος εκφοβισμού και τρόμου
- Γ. Γελοιοποίηση σε ιδιωτικό ή κοινό χώρο
- Δ. Συνεχή υποτίμηση και κριτική των αποφάσεων σου
- Ε. Υπερβολική κτητικότητα και κοινωνική απομόνωση
- ΣΤ. Επιβολή ορισμένων ρούχων ανεπιθύμητων για σένα
- Z. Κλείδωμα στο σπίτι ή σε κάποιον άλλο χώρο με σκοπό την τιμωρία

H. Όλα τα παραπάνω

Θ. Τίποτα από τα παραπάνω

I. Άλλο αναφέρατε.....

15. Έχεις βιώσει κάποια μορφή σωματικής βίας από τον σύντροφο σου;

A. Ναι(προχωρήστε στην ερώτηση Νο. 15α)

B. Όχι (προχωρήστε στην ερώτηση Νο. 16)

15 A. Αν ναι, τότε τι μορφής ήταν;

A. Σπρώξιμο

B Τράβηγμα μαλλιών

Γ. Χαστούκι

Δ. Γροθιά, κλωτσιά

Ε. Χτυπήματα με άλλα αντικείμενα

ΣΤ. Σπάσιμο πλευρών

Z. Καταναγκαστική ακινησία

H. Απόπειρα πνιγμού

Θ. Επιθέσεις με όπλο ή μαχαίρι

I. Άλλο, αναφέρατε

16 Έχεις βιώσει κάποια μορφή ψυχολογικής βίας από τον σύντροφο σου;

A. Ναι (προχωρήστε στην ερώτηση Νο. 16α)

B. Όχι (προχωρήστε στην ερώτηση Νο. 17)

16 A. Αν ναι, τότε τι μορφής ήταν;

A. Εξαναγκασμός για υποταγή με απειλές και υβριστικούς χαρακτηρισμούς

B. Δημιουργία κλίματος εκφοβισμού και τρόμου

Γ. Γελοιοποίηση σε ιδιωτικό ή κοινό χώρο

Δ. Συνεχή υποτίμηση και κριτική των αποφάσεων σου

Ε. Υπερβολική κτητικότητα και κοινωνική απομόνωση

ΣΤ. Επιβολή ορισμένων ρούχων ανεπιθύμητων για σένα

Z. Κλείδωμα στο σπίτι ή σε κάποιον άλλο χώρο με σκοπό την τιμωρία

H. Άλλο, αναφέρετε

.....

17. Αν ήσουν με τον σύντροφο σου και την παρέα σας και ξαφνικά ο σύντροφος σου άρχισε να σε χλευάζει μπροστά στους φίλους σας φωνάζοντας υποτιμητικά σχόλια εις βάρος σου.

Εσύ τι θα ένιωθες;

A. Ντροπή

A. Θυμό

B. Απογοήτευση

Γ. Θλίψη

Δ. Ένοχη

Ε. Τίποτα από τα παραπάνω

ΣΤ. Άλλο αναφέρατε.....

18. Αν κατά την διάρκεια μιας διαμάχης με τον σύντροφο σου, εκείνος σου ασκούσε σωματική βία με αποτέλεσμα την προσβολή της σωματικής σου ακεραιότητας.

Ποια τα συναισθήματα σου;

A. Ντροπή

A. Θυμό

B. Απογοήτευση

Γ. Θλίψη

Δ. Ένοχη

Ε. Τίποτα από τα παραπάνω

ΣΤ. Άλλο αναφέρατε.....

19. Εάν ο σύντροφος σου, σου στερούσε το δικαίωμα της προσωπικής σου ελευθέριας με αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση σου από τον κοινωνικό σου περίγυρο.

Εσύ τι θα ένιωθες;

A. Θλίψη

B. Απογοήτευση

Γ. Ένοχη

Δ. Θυμό

E. Τίποτα από τα παραπάνω

ΣΤ. Άλλο αναφέρατε.....

10. Αν ο σύντροφος σου σε μία στιγμή έντασης μεταξύ σας, σου τραβούσε τα μαλλιά ή σε έσπρωχνε, εσύ πως θα αντιδρούσες;

A. Θα τον συγχωρούσες γιατί δεν θεωρείς ότι είναι κάτι σοβαρό.

B. Θα έκανες διάλογο μαζί του, λέγοντας του ότι σε ενόχλησε η συμπεριφορά του

Γ. Θα τον έσπρωχνες και εσύ

Δ. Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του

E. Άλλο, αναφέρετε

21. Αν ο σύντροφος σου σε μία στιγμή έντασης μεταξύ σας, σε χαστούκιζε ή σε κλώτσαγε, εσύ πως θα αντιδρούσες;

A. Θα τον συγχωρούσες, δίνοντας του μία δεύτερη ευκαιρία

B. Θα έκανες διάλογο μαζί του, λέγοντας του ότι σε ενόχλησε η συμπεριφορά του

Γ. Θα τον χαστούκιζες και εσύ

Δ. Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του

E. Να απευθυνόσουν σε κάποιο αρμόδιο κοινωνικό φορέα για υποστήριξη

ΣΤ. Θα του έκανες μήνυση

Z. Άλλο, αναφέρετε

22. Αν ο σύντροφος σου σε μία στιγμή έντασης μεταξύ σας, σου είχε επιτεθεί με μαχαίρι ή όπλο, εσύ πως θα αντιδρούσες;

A. Θα τον συγχωρούσες, δίνοντας του μια δεύτερη ευκαιρία

B. Θα ζητούσες βοήθεια από κάποιο πρόσωπο εμπιστοσύνης

Γ. Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του

Δ. Να απευθυνόσουν σε κάποιο αρμόδιο κοινωνικό φορέα για υποστήριξη

Ε. Θα του έκανες μήνυση

ΣΤ. Άλλο, αναφέρετε

23. Αν δεχόσουν υβριστικούς χαρακτηρισμούς και απειλές από τον σύντροφο σου, ποια θα ήταν η αντίδραση σου;

A. Θα αδιαφορούσες

B. Θα αντιδρούσες με τον ίδιο τρόπο

Γ. Θα έκανες διάλογο μαζί του, λέγοντας του ότι σε ενόχλησε η συμπεριφορά του

Δ. Θα το συζητούσες με κάποιο δικό σου πρόσωπο

Ε. Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του

ΣΤ. Άλλο, αναφέρετε

24. Αν ο σύντροφος σου σε υποτιμούσε και ασκούσε κριτική συνεχώς για οποιαδήποτε απόφαση έπαιρνες, ποια θα ήταν η αντίδραση σου;

A. Δεν θα του έδινες σημασία

B. Θα αντιδρούσες με τον ίδιο τρόπο

Γ. Θα το συζητούσες μαζί του και θα του εξέφραζες την ενόχληση σου για αυτό

Δ. Θα το συζητούσες με κάποιο δικό σου πρόσωπο

Ε. Θα διέκοπτες την σχέση μαζί του

ΣΤ. Άλλο, αναφέρετε

25. Έχεις διακόψει ή θα διέκοπτες ποτέ την σχέση σου ύστερα από άσκηση σωματικής βίας από τον σύντροφο σου;

A. Ναι

B. Όχι

26. Έχεις διακόψει η θα διέκοπτες ποτέ την σχέση σου ύστερα από άσκηση ψυχολογικής βίας από τον σύντροφο σου;

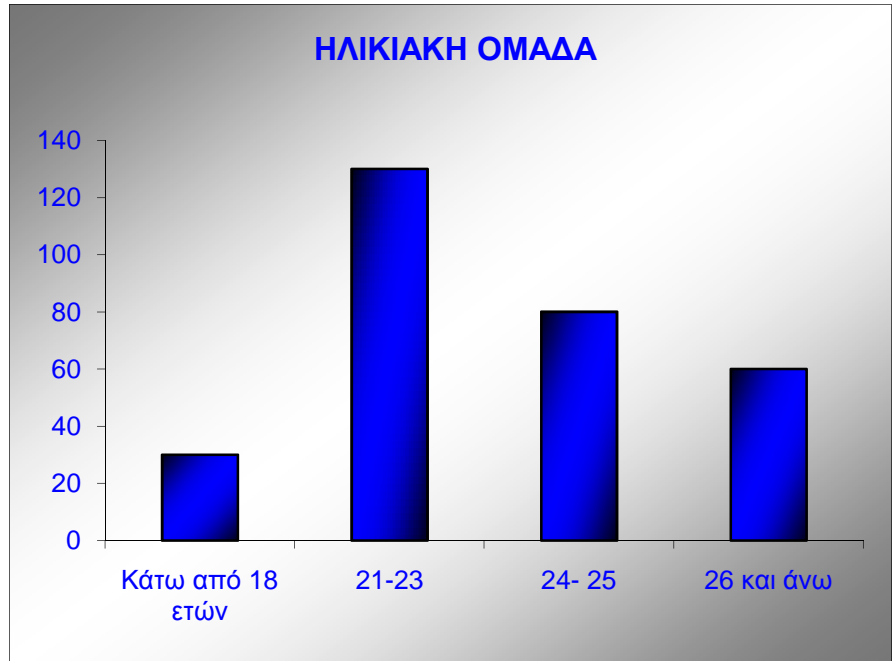
A. Ναι

B. Όχι

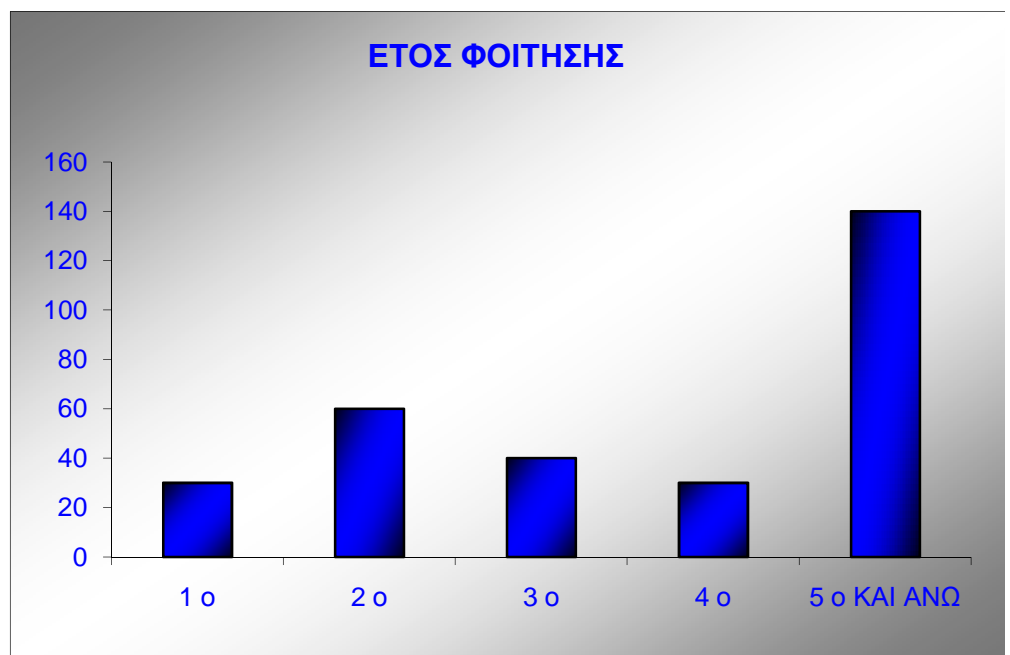
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

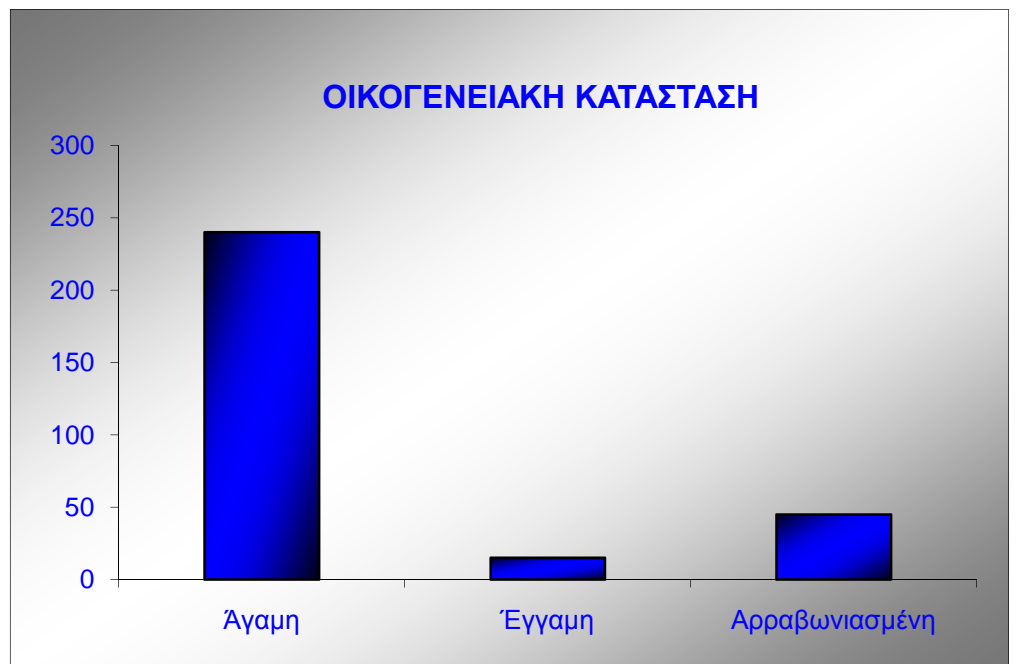
1. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκεις;

2. Ποιο είναι το έτος της φοίτησης σου;

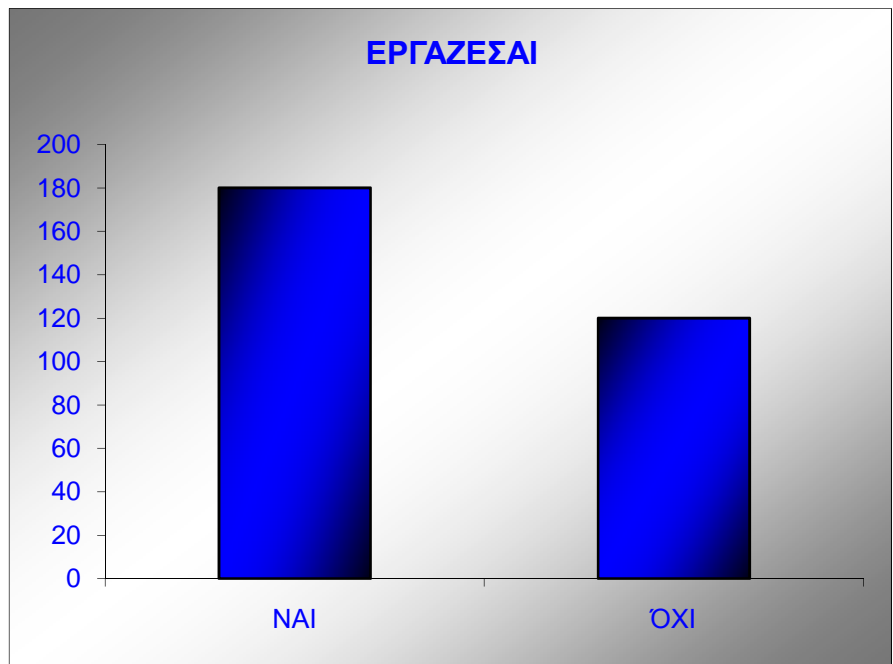
3. Ποια είναι η οικογενειακή σου κατάσταση;

4. Αυτή την περίοδο βρίσκεσαι σε σχέση;

5. Εργάζεσαι ?

6. Στον επαγγελματικό σου χώρο θεωρείς για κάποια προϊστάμενη θέση πιο ικανό:

7. Οι αποφάσεις στο οικογενειακό σου χώρο συνήθως λαμβάνονται:

8. Έχεις παρακολουθήσει ποτέ κάποιο σεμινάριο, ομιλία ή συνέδριο σχετικά με την συντροφική βία;

9. Κατά ποσό πιστεύεται ότι η παιδική ηλικία επηρεάζει τη μετέπειτα τάση ανέχειας των γυναικών;

10. Από πού δέχεται ένα παιδί μεγαλύτερη επιρροή ώστε να εκδηλώσει αισθήματα ανέχειας;

- A) Από το οικογενειακό περιβάλλον
- B) Από το σχολικό περιβάλλον
- Γ) Από το φιλικό περιβάλλον
- Δ) Από άλλους παράγοντες

11. Σε ποια ηλικία θεωρείτε ότι ένα παιδί δέχεται μεγαλύτερα ερεθίσματα ώστε στο μέλλον να εκδηλώσει αισθήματα ανέχειας;

- A) Από την προσχολική ηλικία
- B) Από την σχολική ηλικία
- Γ) Από την εφηβική ηλικία
- Δ) Από όλα τα παραπάνω

12. Ποια από τα παρακάτω πιστεύετε ότι λειτουργούν καταλυτικά στην μετέπειτα εκδήλωση ανέχειας των παιδιών επηρεάζοντας τα υποσυνείδητα;

- A) Το πρόγραμμα της τηλεόρασης
- B) Τα περιοδικά ποικίλης ύλης
- Γ) Το internet
- Δ) Άλλο

13. Ποιο /α από τα παρακάτω πιστεύεις πως αποτελεί μορφή σωματικής βίας;

14. Ποιο /α από τα παρακάτω πιστεύεις πως αποτελεί μορφή ψυχολογικής βίας;

15. Έχεις βιώσει κάποια μορφή σωματικής βίας από τον σύντροφο σου;

15 Α. Αν ναι, τότε τι μορφής ήταν;

16. Έχεις βιώσει κάποια μορφή ψυχολογικής βίας από τον σύντροφο σου;

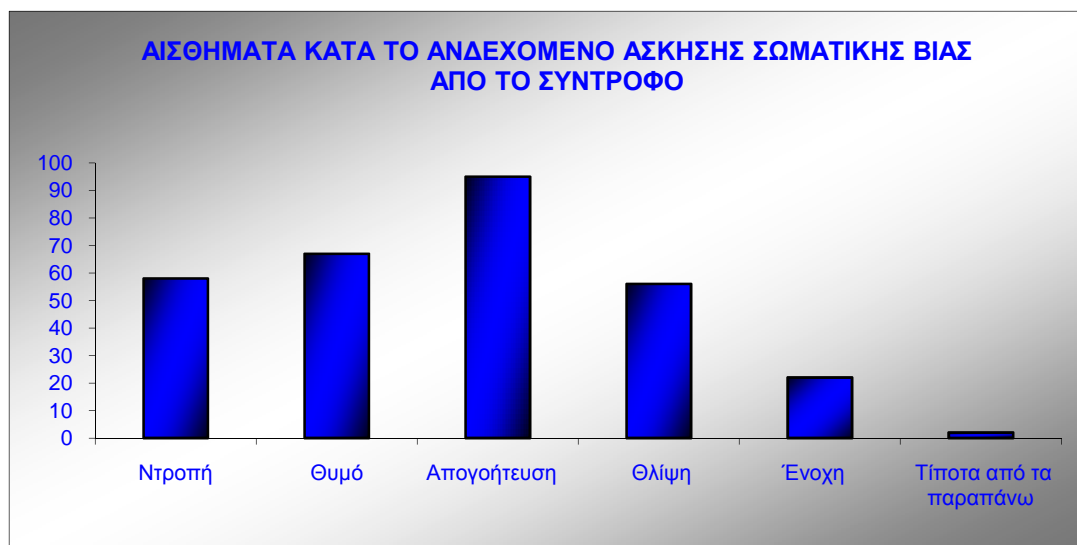
16 Α. Αν ναι, τότε τι μορφής ήταν;

17. Αν ήσουν με τον σύντροφο σου και την παρέα σας και ξαφνικά ο σύντροφος σου άρχισε να σε χλευάζει μπροστά στους φίλους σας φωνάζοντας υποτιμητικά σχόλια εις βάρος σου.

18. Αν κατά την διάρκεια μιας διαμάχης με τον σύντροφο σου, εκείνος σου ασκούσε σωματική βία με αποτέλεσμα την προσβολή της σωματικής σου ακεραιότητας.

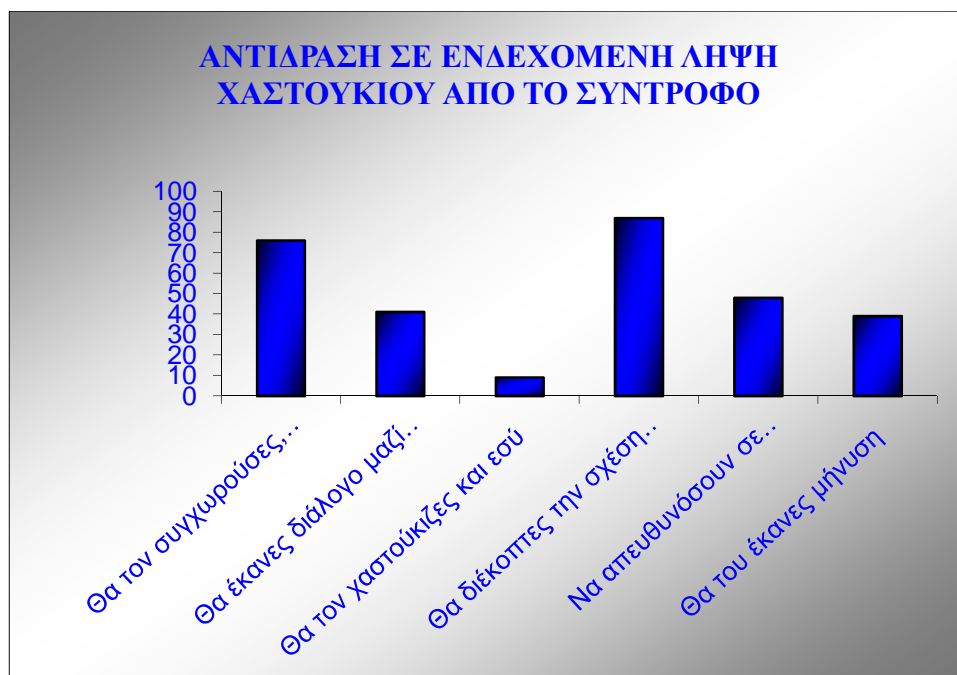
19. Εάν ο σύντροφός σου, σου στερούσε το δικαίωμα της προσωπικής σου ελευθέριας με αποτέλεσμα την περιθωριοποίησή σου από τον κοινωνικό σου περίγυρο.

20. Αν ο σύντροφός σου σε μία στιγμή έντασης μεταξύ σας, σου τραβούσε τα μαλλιά ή σε έσπρωχνε, εσύ πως θα αντιδρούσες;

21. Αν ο σύντροφος σου σε μία στιγμή έντασης μεταξύ σας, σε χαστούκιζε ή σε κλώτσαγε, εσύ πως θα αντιδρούσες;

22. Αν ο σύντροφος σου σε μία στιγμή έντασης μεταξύ σας, σου είχε επιτεθεί με μαχαίρι ή όπλο, εσύ πως θα αντιδρούσες;

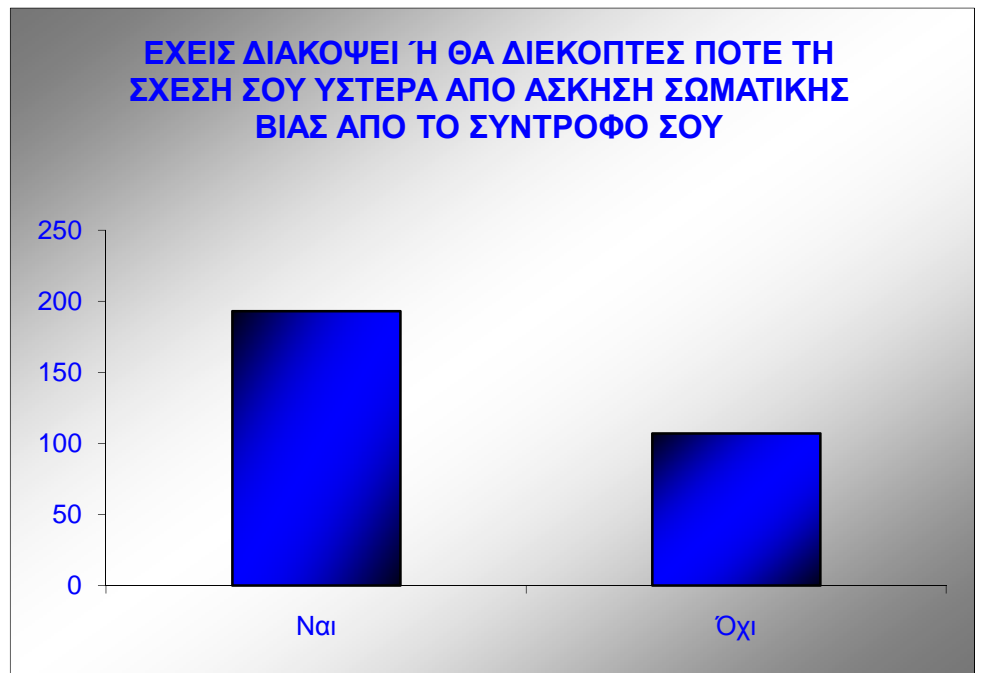
23. Αν δεχόσουν υβριστικούς χαρακτηρισμούς και απειλές από τον σύντροφο σου, ποια θα ήταν η αντίδραση σου;

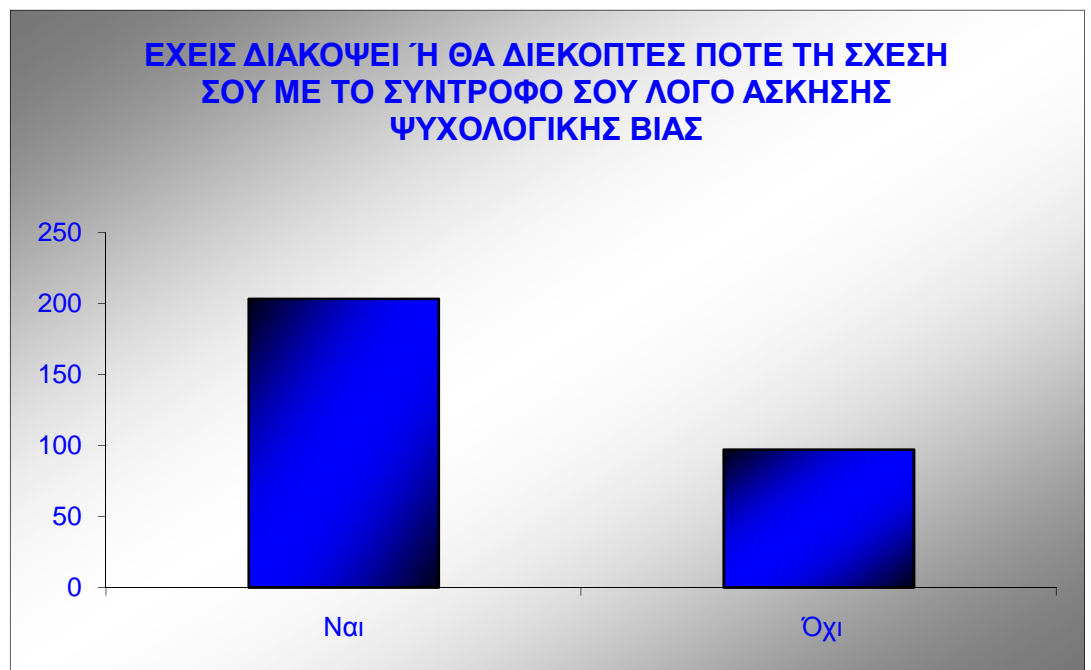
24. Αν ο σύντροφός σου σε υποτιμούσε και ασκούσε κριτική συνεχώς για οποιαδήποτε απόφαση έπαιρνες, ποια θα ήταν η αντίδραση σου;

25. Έχεις διακόψει ή θα διέκοπτες ποτέ την σχέση σου ύστερα από άσκηση σωματικής βίας από τον σύντροφο σου;

26. Έχεις διακόψει ή θα διέκοπτες ποτέ την σχέση σου ύστερα από άσκηση ψυχολογικής βίας από τον σύντροφο σου;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3
ΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΝΩΤΑΤΟ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Κουκούλι Πάτρας
πληροφορίες: Μελίστα Παρασκευή

Βαθμός Ασφαλείας:
Πάτρα 24-2-2010

Αριθμ.Πρωτ. 359

Προς:

Τηλ.:2610 -369.126

Σε απάντηση της με αριθ. πρωτ. 359/17-02-2010 αίτησή σας, σας γνωστοποιούμε ότι ο αριθμός των σπουδαστών του Τμήματός μας ανέρχεται σε 763 κορίτσια, 91 αγόρια, σύνολο 854.

Η βεβαίωση αυτή χορηγείται ύστερα από αίτησή σας, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για την εκπόνηση της πτυχιακής σας εργασίας.

Επιφοιτάμενος του Τμήματος
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Δρ. Ιωάννης Δρίτσας
Επικ. Καθηγητής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3
ΝΟΜΟΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2573

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 232

24 Οκτωβρίου 2006

ΝΟΜΟΣ ΥΠΑΡΙΘ. 3500

Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας
και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1
Ορισμοί

Για τον παρόντα νόμο θεωρείται:

1. ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα.

2. α. οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους.

β. στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τέταρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια.

γ. οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στην μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.

3. θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μία από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας.

Άρθρο 2
Απαγόρευση χρήσης βίας

Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄
ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 3
Η ενδοοικογενειακή βία ως τεκμήριο
κλονισμού του γάμου

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Εφόσον ο εναγόμενος δεν αποδεικνύει το αντίθετο, ο κλονισμός τεκμαίρεται σε περίπτωση διγαμίας ή μοιχείας αυτού, εγκατάλειψης του ενάγοντος ή επιβουλής της ζωής του από τον εναγόμενο, καθώς και σε περίπτωση άσκησης από τον εναγόμενο ενδοοικογενειακής βίας εναντίον του ενάγοντος.»

Άρθρο 4
Σωματική βία σε βάρος ανηλίκων

Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 5
Χρηματική ικανοποίηση

Η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄
ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 6
Ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α΄ της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β΄ της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών. Αν επακολουθήσει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη

μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη.

3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών και αν η πράξη τελέσθηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

4. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 7

Ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιου από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπτωσης β' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα.

2. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τράμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 8

Βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια

1. Η παρ. 1 του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη σεαλή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη.»

2. Η παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με κατάχρηση της παραφοσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού συνουσία ή άλλη σεαλή πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.»

Άρθρο 9

Ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.

3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 10

Παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης

Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειάς του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Άρθρο 11

Προϋποθέσεις

1. Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων.

2. Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτη δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά:

α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελήσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής) και ότι, σε περίπτωση συνόκησης, δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για εύλογο χρονικό διάστημα, εάν το προτείνει το θύμα. Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό - θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησής του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σε αυτό, αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού - θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος.

γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα.

3. Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις.

4. Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις

του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου.

5. Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 12 Διαδικασία

1. Αν σε βάρος του υπαίτιου κινηθεί η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή η σχετική διαδικασία χωρεί κατά τις παραγράφους 3 έως 6 του παρόντος άρθρου. Το δικαστήριο που αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης, κατά το πρώτο εδάφιο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον υπαίτιο περιοριστικοί όροι κατά το άρθρο 18 του παρόντος νόμου.

2. Αν σε βάρος του φερόμενου ως δράστη ενεργείται προκαταρκτική εξέταση, ο εισαγγελέας, πριν από κάθε άλλη ενέργεια:

α) μπορεί να διατάσσει τη διενέργεια ιατρικής πραγματογνωμοσύνης στο φερόμενο ως θύμα, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας για την σε βάρος του τέλεση της πράξεως,

β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται, καθώς και τα πρόσωπα της οικογένειας ή παραγγέλλει την εξέταση αυτών από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους, και

γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της πράξεως να παράσχει στον ίδιο ή στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3. Αν ο παρέχων εξηγήσεις δεν υποβάλει ο ίδιος, ή μέσω του συνηγόρου του, την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης, καλείται, προς τούτο, από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει.

4. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι θετική, ο εισαγγελέας ενημερώνει τον παθόντα ή τον συνήγορό του για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του ενδιαφερομένου και, αν υποβληθεί σχετικό αίτημα, παρέχεται στον παθόντα προθεσμία, το πολύ τριών ημερών, για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

5. Αν η απάντηση του παθόντος είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει ή δεν επέλθει συμφωνία ως προς τους όρους της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 11, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παθόντος είναι θετική, ο εισαγγελέας με διάταξη του θέτει τη δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

6. Αν τα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση της πράξης είναι περισσότερα, για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης απαιτείται μεταξύ

τους συμφωνία. Το ίδιο ισχύει και αν η φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη αφορά περισσότερα θύματα. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τα προηγούμενα εδάφια, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή.

7. Η συμφωνία των διαδίκων μερών για την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του παρόντος έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης μπορεί να υποβληθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα και με σχετικό πρακτικό μέρους των συνηγάρων τους.

Άρθρο 13 Ποινικές συνέπειες

1. Η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος στο οποίο αφορά.

2. Αν ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται και εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για το έγκλημα που αφορά.

3. Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει τη διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των επελθόντων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο, η δε ποινική διαδικασία συνεχίζεται κατά τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

4. Ενώσω διαρκεί η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης, τελεί σε εκκρεμοδικία η πράξη στην οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας, λόγω ολοκλήρωσής της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, είναι απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

5. Η άρνηση ενός εκ των διαδίκων μερών να δεχθεί τη διαμεσολάβηση ή η αποτυχία ολοκλήρωσής της, για οποιαδήποτε αιτία, δεν επάγονται σε βάρος αυτών καμία αρνητική ουσιαστική ή οικονομική συνέπεια στην ποινική δίκη που επακολουθεί.

6. Στην παρ. 3 του άρθρου 574 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται στοιχείο γ', το οποίο έχει ως εξής:

«γ) η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας.»

Άρθρο 14 Αστικές συνέπειες

1. Η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

2. Η εντός τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης μη συμμόρφωση του φερόμενου ως δράστη προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίωμα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις. Με την άσκηση της αγωγής ανατροπής αναβιώνουν οι χρηματικές αξιώσεις του παθόντος, τα δε καταβληθέντα λόγω της συμφωνίας αναζητούνται κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

3. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, εξ ουοιδήποτε λόγου και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 15

Προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης

Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής: «Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας.»

Άρθρο 16

Παραγραφή

Αν οι πράξεις των άρθρων 6, 7 και 9 του παρόντος τρέφονται κατά ανηλικού, η έναρξη της προθεσμίας παραγραφής αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωσή του.

Άρθρο 17

Ποινική δίωξη

1. Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως.
2. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 18

Περιοριστικοί όροι

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της ψυχικής και ψυχικής υγείας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο από το αρμόδιο ποινικό δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να δικασθεί ή από τον αρμόδιο ανακριτή ή από το δικαστικό συμβούλιο και για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσής του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας. Η ισχύς του παραπάνω περιοριστικού όρου παύει αυτοδικαίως μετά την έκδοση οριστικής αποφάσεως ή της διατάξεως του εισαγγελέα με την οποία αρχειοθετείται η υπόθεση λόγω ποινικής διαμεσολάβησης.

2. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατόν να ανακληθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί από το αρμόδιο δικαστικό όργανο που τον επέβαλε, με αίτηση του κατηγορουμένου, στην οποία αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίησή του. Για τη συζήτηση της αιτήσεως κλητεύεται υποχρεωτικά ο παθών, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

3. Το δικαστικό όργανο που είναι αρμόδιο κατά την παράγραφο 1 για την επιβολή, ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση των περιοριστικών όρων, μπορεί να ζητήσει, συμβουλευτικά, τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημόνων με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας.

Άρθρο 19

Εξέταση μαρτύρων

1. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες χωρίς όρκο.

2. Οι ανήλικοι κατά την εκδίκαση των υποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο, αλλά αναγιγνώσκεται η κατάθεσή τους, εφόσον υπάρχει, εκτός εάν η εξέτασή τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο.

Άρθρο 20

Υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητά τους.

2. Οι παραβάτες της διατάξεως αυτής τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

ΑΡΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Άρθρο 21

Κοινωνική συμπαράσταση

1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή.

Άρθρο 22

Ευεργέτημα πενίας

Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση

της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, παρέχεται το ευεργέτημα της πένιας με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.

Άρθρο 23

Υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει, αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.

Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Άρθρο 24

Το άρθρο 342 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια) αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 342

Κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια

1. Ο ενήλικος ο οποίος ενεργεί ασέλγεις πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών,

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα, όχι όμως και τα δεκαοκτώ έτη, με κάθειρξη.

2. Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση της πράξης της πρώτης παραγράφου:

α) από οικείο,

β) από πρόσωπο που συνοικεί με τον ανήλικο ή διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του,

γ) από εκπαιδευτικό, παιδαγωγό, γυμναστή ή άλλο πρόσωπο που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο,

δ) από πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανηλίκου,

ε) από κληρικό με τον οποίο ο ανήλικος διατηρεί πνευματική σχέση,

στ) από ψυχολόγο, ιατρό, νοσοκόμο ή από ειδικό επιστήμονα που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο.

3. Ο ενήλικος ο οποίος με χειρονομίες, με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώ ανηλίκου, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τι-

μωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις αυτές.

4. Ο ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαέξι έτη και με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώ του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

5. Η παραγραφή των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του ανηλίκου.»

Άρθρο 25

Οι προθεσμίες των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 3 και του άρθρου 4 ΣΤ' του ν. 3388/2005, που παρατάθηκαν με την αριθ. 99583 οικ./24.12.2005 (ΦΕΚ 1490 Β') κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομίας και Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης, παρατείνονται αντίστοιχα έως ότου προαχθούν οι εξωτερικοί φρουροί στο βαθμό του Υπαρχιφύλακα και μέχρι την 12.9.2007.

Άρθρο 26

Η παράγραφος 4 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 και συμπληρώθηκε με το άρθρο 18 του ν. 3472/2006, αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Για την πλήρωση των θέσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 2 διορίζονται Έλληνες πολίτες, απόφοιτοι λυκείου ή άλλης ισότιμης σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής. Οι υποψήφιοι δεν πρέπει να έχουν ηλικία μεγαλύτερη των 30 ετών, πρέπει να είναι αρτιμελείς, να έχουν ανάστημα (χωρίς υποδήματα) τουλάχιστον ενός μέτρου και βεβωμμένα εκατοστών (1,70) και οι άνδρες να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις. Για την επιλογή τους εφαρμόζονται τα ακόλουθα αντικειμενικά κριτήρια:

(α) Η εκπλήρωση της στρατιωτικής τους θητείας στις Ένοπλες Δυνάμεις με το βαθμό του εφέδρου αξιωματικού ή στις Ειδικές Δυνάμεις των Ενόπλων Δυνάμεων ή η προϋπηρεσία ως εθελοντών πενταετούς θητείας στις Ένοπλες Δυνάμεις.

(β) Ο βαθμός του απολυτηρίου τίτλου σπουδών.

(γ) Η μόνιμη κατοικία και η εγγραφή στα δημοτολόγια δήμων ή κοινοτήτων του νομού όπου εδρεύουν τα Καταστήματα Κράτησης, για δύο τουλάχιστον χρόνια έως την έκδοση της προκήρυξης. Υποψήφιοι οι οποίοι λαμβάνουν μόρια με βάση το κριτήριο αυτό υποχρεούνται να υπηρετήσουν στο νομό για τον οποίο έλαβαν τα μόρια τουλάχιστον επί δέκα χρόνια, εκτός αν, λόγω βαθμολογικής προαγωγής τους ή υπηρεσιακών αναγκών, καταστεί αναγκαία η μετάθεση ή η απόσπασή τους σε Κατάστημα άλλου νομού.

(δ) Η κατοχή άδειας ικανότητας οδηγού Γ' ή Δ' κατηγορίας.

(ε) Η κατοχή διπλώματος μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης του Ο.Ε.Ε.Κ. δωδεκάμηνης τουλάχιστον φοίτησης, με ειδικότητα «Στέλεχος Υπηρεσιών Ασφαλείας».»

Άρθρο 27

Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999 (ΦΕΚ 112 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 (ΦΕΚ 225 Α'), αντικαθίσταται ως εξής:

«Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης καθορίζεται το ύψος της αποζημίωσης, που λαμβάνουν οι εκπαιδευόμενοι στις ανωτέρω Σχολές. Η αποζημίωση υπόκειται σε κράτηση υγειονομικής περίθαλψης, όπως αυτή προβλέπεται εκάστοτε για τις αποδοχές των δημοσίων υπαλλήλων. Η κράτηση αυτή περιέρχεται στο Δημόσιο. Οι δαπάνες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των εκπαιδευομένων και μόνο καλύπτονται από τον Ο.Π.Α.Δ., ο οποίος επιχορηγείται προς τούτο κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου 11 του ν. 2768/1999 (ΦΕΚ 273 Α'). Το χρονικό διάστημα φοίτησης των ανωτέρω στη Σχολή αποτελεί χρόνο πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας, εφόσον διορισθούν. Εάν με υπαιτιότητά τους διακοπεί η εκπαίδευση στη Σχολή ή δεν αποδεχθούν το διορισμό τους, οι εκπαιδευόμενοι υποχρεούνται να επιστρέψουν την αποζημίωση, καθώς και τις δαπάνες για την εκπαίδευσή τους, όπως καθορίζονται με την κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης, η οποία προβλέπεται στην παράγραφο 8 του παρόντος.»

Άρθρο 28
Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει τρεις μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 28
Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει τρεις μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 23 Οκτωβρίου 2006

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΑΡΟΛΟΣ ΓΡ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Π. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Μ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
Α. ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Γ. ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗΣ

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Δ. ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
Β. ΠΟΥΛΩΔΩΡΑΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 24 Οκτωβρίου 2006

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Α. ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ